CHRISTIAN JACQ

RAMZIS

Kadešo mūšis

C H R I S T I A N   J A C Q

RAMZIS

Kadešo mūšis

R O M A N A S

Iš prancūzų kalbos vertė
Irina Mikalkevičienė

V I L N I U S   2 0 0 5

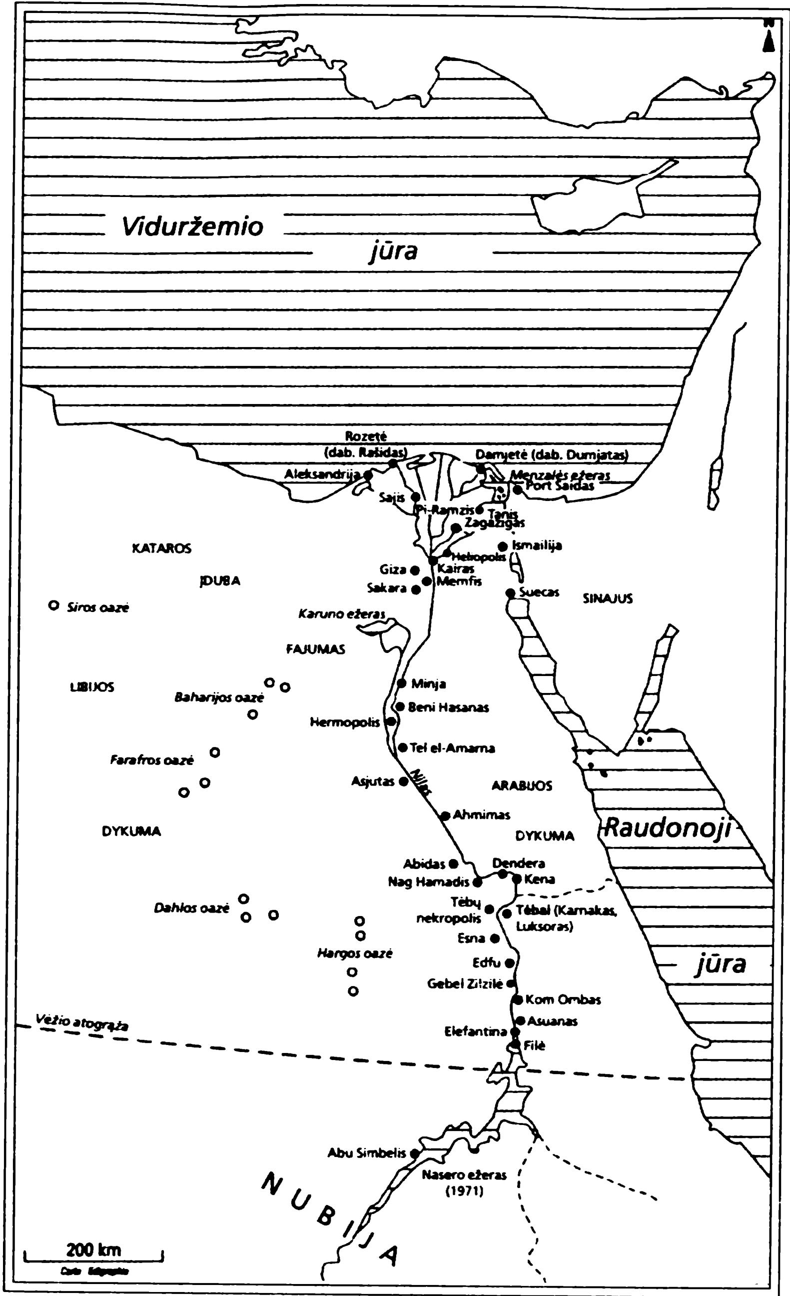
UDK 840-3
Ja81

Christian JACQ
RAMSÈS
La Bataille de Kadesh
Robert Laffont, 1996

„Garsiausios XX a. pabaigos knygos“

ISBN 9986-16-404-4

EGIPTO ŽEMĖLAPIS

SENOVĖS ARTIMŲJŲ RYTŲ ŽEMĖLAPIS
(iki Naujosios imperijos laikų)

Kaspijos jūra
Persų įlanka
Juodoji jūra
Viduržemio jūra
Raudonoji jūra
Egėjo jūra
BABILONIJA
Babilonas
Tigras
Ninevija
NAHARANĖ (MITANIJA)
ASIRIJA
Eufratas
Karchemišas
ARABIJOS DYKUMA
SIRIJA
Alepas
Orontas
Kadešas
Damaskas
Ugaritas
Semira
Biblas
Sidonas
Tyras
Megidas
Beit-Šanas
Sichemas
Jeruzalė
Gaza
KANAANAS
MOABAS
EDOMAS
KIPRAS
SINAJUS
Sinajaus kalnas
Šilė
Kantara
Pi-Ramzis
DELTA
Memfis
EGIPTAS
Nilas
Koptas
Kuseira
Tėbai
Hatušas
Halis
CHATAI
HETITŲ IMPERIJA
ANATOLIJA
Troja
Rodas
EUBOJA
KRETA

1

Danijo žirgas šuoliavo saulės įkaitintu keliu, kuris vedė į Liūto Buveinę – mažą Pietų Sirijos miestelį, įkurtą garsiojo faraono Sečio. Danijo motina buvo sirė, o tėvas egiptietis. Jaunuolis pasirinko garbingą laiškininko tarnybą ir pristatinėjo skubius pranešimus. Egipto valdžia parūpino jam žirgą, maistą ir aprangą; Danijas taip pat gavo tarnybinį būstą Silėje, Šiaurės Rytų pasienio mieste, ir galėjo nemokamai apsistoti pašto stotyse. Trumpai sakant, gyvenk ir norėk: nuolat kur nors keliauji, o kelionės suteikia daugybę progų susipažinti su nesivaržančiomis Sirijos merguželėmis. Tiesa, jos kartais užsigeisdavo ištekėti už valstybės pareigūno, bet šis leisdavosi į kojas, vos tik santykiai su gražuole imdavo krypti bent kiek rimtesne linkme.

Danijas iš prigimties – o ją nustatyti jo tėvams padėjo kaimo astrologas – nepakentė, kad jo laisvę kas nors ribotų, kaustytų ar varžytų. Jis nebūtų jos atsisakęs nė mėgaudamasis meilės gudrybes išmanančios sugulovės glėbyje. Užvis svarbiausia jam buvo įveikti erdvę, nuotolį ir laiką, be kvapo lekiant dulkėtais keliais.

Danijo viršininkai vertino kruopštų ir pareigingą laiškininką. Nuo pat savo darbo pradžios jis nepametė nė vieno laiško. Dažnai pristatydavo pranešimą anksčiau nurodyto laiko, kad tik skubantis siuntėjas būtų patenkintas. Kaip galima greičiau pristatyti ir paskirstyti paštą Danijas laikė savo švenčiausia pareiga.

Kai Sečiui mirus Egipto valdovu tapo Ramzis, Danijas, kaip ir daugelis egiptiečių, baiminosi, kad jaunasis faraonas bemat

įpūs karo liepsną ir įsakys savo armijai užkariauti Aziją, kad atkurtų didžiulę imperiją, kurios centras kitados buvo Egiptas. Per pirmuosius ketverius savo valdymo metus karštabūdis Ramzis praplėtė Luksoro šventyklą, užbaigė milžinišką kolonų salę Karnake, pradėjo statyti savąją milijonų metų šventyklą vakariniame Tėbų krante ir įkūrė Nilo deltoje Pi-Ramzį, naująją Egipto sostinę; tačiau jis neatsisakė dar jo tėvo laikais vyravusios užsienio politikos ir laikėsi nepuolimo sutarties su hetitais, grėsmingaisiais Anatolijos kariais. Pastarieji atrodė neketiną pulti Egipto ir pripažino Pietų Siriją esant jo protektoratu.

Ateitis galėjo atrodyti bemaž švytinti rožinėmis spalvomis, jei ne neįprastai išaugusi karinio susirašinėjimo tarp Pi-Ramzio ir Horo Kelio tvirtovių apimtis.

Danijas teiravosi savo viršininkų, klausinėjo pažįstamų karininkų – niekas nieko nežinojo, bet sklido kalbos apie neramumus Šiaurės Sirijoje ir net Egipto įtakoje buvusioje Amuru* provincijoje.

Buvo akivaizdu, kad Danijo gabenami pranešimai turėjo tikslą įpareigoti Horo Kelio tvirtovių, sudarančių šiaurės rytų įtvirtinimų liniją, viršininkus netrukus paskelbti kovinę parengtį.

Dėl energingos Sečio veiklos Kanaanas**, Amuru ir Pietų Sirija sudarė plačią apsauginę zoną, atitveriančią Egiptą nuo staigaus užpuolimo. Žinoma, reikėjo nuolat stebėti tų neramių sričių kunigaikščius; dažnai tekdavo juos sudrausminti, bet Nubijos auksas bemat išsklaidydavo išdavikiškus kėslus, kurie lygiai taip pat greit ir lengvai atgydavo... Kitas veiksmingas būdas trapiai taikai išsaugoti buvo minėtose žemėse išdėstyta Egipto kariuomenė ir kariniai paradai, vykdavę per didžiąsias šventes, – pavyzdžiui, derliaus nuėmimo proga.

* Maždaug dabartinio Libano teritorija.

** Kanaanas apėmė Palestiną ir Finikiją.

Praeityje Horo Kelio tvirtovės ne kartą užtrenkdavo savo vartus ir nepraleisdavo per valstybės sieną nė vieno svetimšalio. Hetitai niekada jų nepuolė, tad aršių kautynių baimė aprimo ir išsisklaidė.

Kaip tik todėl Danijas buvo nusiteikęs giedrai ir nerūpestingai. Hetitai žinojo, ko verta Egipto kariuomenė, o egiptiečiai bijojo anatoliečių smurto ir žiaurumo. Tiesioginis konfliktas galėjo pakirsti ir vienos, ir kitos šalies galybę, todėl abi valstybės buvo suinteresuotos tvirtai laikytis savo pozicijų ir tenkintis tik žodine dvikova.

Ramzis buvo įsitraukęs į didžiulius darbus ir visai neketino provokuoti ginkluoto susidūrimo.

Danijas šuoliais pralėkė pro stelą, žyminčią Liūto Buveinei priklausančių valdų ribą. Staiga jis sustabdė žirgą ir pasuko atgal, nes jo dėmesį patraukė neįprasta akmens plokštė.

Laiškininkas nušoko žemėn priešais stelą ir pasipiktino pamatęs, kad jos viršus apgadintas, o daugelis hieroglifų nebeįskaitomi: kažkas gerai pasidarbavo kūju. Sumaitotas magiškasis įrašas neteko galios ir nebesaugojo vietovės. Kaltininkas bus griežtai nubaustas: juk už gyvo akmens sužalojimą baudžiama mirtimi.

Be abejo, laiškininkas pirmas pamatė subjaurotą stelą. Danijas nutarė tuoj pat apie tai pranešti apskrities karo valdytojui. Sužinojęs apie nelaimę, jis parašys atitinkamą pranešimą faraonui.

Miestelį juosė plytų siena. Vartus iš abiejų pusių saugojo du gulintys sfinksai. Apstulbęs laiškininkas sustingo vietoje: didžioji sienos dalis buvo sugriauta, abu sfinksai suknežinti riogsojo ant šono.

Liūto Buveinė buvo užpulta.

Iš miestelio nebuvo girdėti nė garso, nė šlamesio. O juk triukšmo ten netrūkdavo: aidėjo pėstininkų ir raitelių pratybų komandos, centrinėje aikštėje čiurleno fontanas ir aplink jį

besibūriuojančių miestelėnų šnekos, šūkavo vaikai, bliovė asilai... Nuo tos neįprastos tylos laiškininkui sugniaužė gerklę ir perdžiūvo burna. Atkimšęs gertuvę, jis godžiai truktelėjo kelis gurkšnius.

Smalsumas įveikė baimę. Jam reikėjo pasukti atgal ir sukelti ant kojų artimiausios tvirtovės įgulą, bet Danijas panoro sužinoti, kas gi ten atsitiko. Jis pažinojo kone visus Liūto Buveinės gyventojus, pradedant valdytoju ir baigiant smuklininku. Su kai kuriais jį siejo nuoširdi draugystė.

Žirgas sužvengė ir stojo piestu; laiškininkas apramino jį, paplekšnojęs per kaklą, bet gyvulys atsisakė paklusti šeimininkui ir nejudėjo iš vietos.

Danijas nušoko nuo žirgo, paliko jį prie vartų ir pėsčias įžengė į tyloje skendintį miestą.

Javų saugyklos nusiaubtos, ąsočiai sudaužyti. Ničnieko neliko nei iš grūdų, nei iš vandens atsargų.

Vietoj mažų dviaukščių namukų stūksojo griuvėsiai. Nė vienas jų neišvengė aklo, beprotiško užpuolikų įsiūčio, nepagailėjusio nė valdytojo buveinės.

Neišliko nė mažoji šventykla: net jos sienos buvo nugriautos. Dievo statula sudaužyta vėzdais. Prieš tai, matyt, jai buvo nukirsta galva.

Ir vis tyla – gūdi, slegianti tyla...

Šuliniuose – asilų lavonai. Centrinėje aikštėje – laužo likučiai. Čia supleškėjo baldai ir papirusai.

Kvapas.

Lipnus, aitrus, šleikštus kvapas pasiekė Danijo šnerves ir atvedė jį į mėsinę šiauriniame miestelio pakraštyje, erdviame portike, apsaugotame nuo saulės. Kaip tik čia būdavo išmėsinėjami paskersti jaučiai, didžiuliame katile verdami mėsos gabalai ir ant iešmo kepami naminiai paukščiai. Tai buvo triukšminga vieta, kur laiškininkas mėgdavo papietauti – žinoma, tik tada, kai visi pranešimai būdavo pristatyti.

Išvydus juos, Danijui užgniaužė kvapą.

Visi jie buvo čia: kariai, prekeiviai, amatininkai, seniai, moterys, vaikai, kūdikiai. Visi – perrėžtomis gerklėmis, suversti vienas ant kito kaip pakliuvo. Valdytojas buvo pamautas ant kuolo, trys įgulos karininkai – pakarti ant sijos, laikančios mėsinės stogą.

Medinės kolonos paviršiuje – įrašas hetitų rašmenimis: „Galingojo Hetitų imperijos valdovo Muvatalio kariuomenės pergalė. Taip žus visi jo priešai“.

Hetitai... Savo papratimu, jie surengė neregėtai žiaurų užpuolimą, nepagailėjo ir nepaliko gyvo nė vieno priešininko. Bet šį kartą jie išsiveržė iš savo įtakos zonos, smogė netoli nuo šiaurės rytų Egipto sienos.

Laiškininką apniko paniška baimė. O kas, jei hetitų smogiamasis būrys vis dar bastosi kur nors netoliese?

Danijas ėmė trauktis atatupstas, nepajėgdamas atplėšti akių nuo kraupaus reginio. Kaip galima būti tokiam žiauriam, kad šitaip žvėriškai išžudytum tiek žmonių ir paliktum juos nepalaidotus?

Svaigstančia galva Danijas pasuko sfinksų saugomų vartų link.

Išėjęs pro juos, jis net aiktelėjo: žirgas buvo dingęs.

Sunerimęs laiškininkas įsmeigė akis į horizontą, bijodamas išvysti besiartinančius hetitų karius. Apačioje, kalvos papėdėje, ėmė sūkuriuoti dulkių debesis.

Vežimai... Dvirāčiai karo vežimai lekia jo pusėn!

Paklaikęs iš baimės, Danijas puolė bėgti kiek kojos įkerta.

2

Pi-Ramzis, naujoji Egipto sostinė, kurią Ramzis įkūrė pačiame Deltos centre, turėjo jau per šimtą tūkstančių gyventojų. Kadangi ją juosė dvi Nilo atšakos – Ra vandenys ir Avario vandenys – sostinė net vasarą galėjo džiaugtis maloniu klimatu; ją kirto daug kanalų, dideliame ežere buvo galima puikiausiai irstytis valtimis, o žuvingi tvenkiniai žadėjo šaunų laimikį mėgėjams pameškerioti.

Įvairius maisto produktus sostinei tiekė klestinčios aplinkinio kaimo vietovės. Pi-Ramzis buvo pramintas „turkio miestu“, nes begalę jo namų fasadų puošė spindinčios, žydros glazūruotos plytelės.

Tai buvo iš tiesų keistas miestas, jame darniai susiliejo du skirtingi pasauliai: ramūs civilių gyventojų rūpesčiai ir ginklų žvangesys, sklidęs iš karinio miestelio, kurį sudarė ketverios didelės kareivinės ir ginklų dirbtuvės, išsidėsčiusios prie pat rūmų. Jau keletą mėnesių darbininkai plušo dieną naktį, gamindami karo vežimus, šarvus, kalavijus, ietis, skydus ir strėlių antgalius. Dirbtuvių centre buvo didelė liejykla, kur specialus cechas apdorojo bronzą.

Dirbtuvėse ką tik buvo užbaigtas lengvas, bet sykiu tvirtas karo vežimas. Jis stovėjo pačiame laiptų viršuje, jie leidosi į didelį kiemą, juosiamą portiko, kur buvo laikomi tokie vežimai. Vyresnysis meistras paplojo per petį staliui, apžiūrinėjusiam gaminio apdailą:

– Ana ten, laiptų papėdėje... Tai jis!

– Jis?

Amatininkas skubiai žvilgtelėjo žemyn.

Taip, tai tikrai buvo jis, faraonas, Aukštutinio ir Žemutinio Egipto valdovas, Šviesos Sūnus, Ramzis.

Būdamas dvidešimt šešerių metų amžiaus, Sečio įpėdinis valdė jau ketverius metus. Liaudis juo žavėjosi ir mylėjo. Ramzis buvo atletiško kūno sudėjimo, o jo ūgis viršijo metrą aštuoniasdešimt centimetrų. Pailgą jaunojo faraono veidą vainikavo puikūs šviesūs rusvoko atspalvio plaukai, nenusvirę ant plačios kaktos. Iškilūs antakių lankai, tankūs antakiai, ilga, plona, truputį kumptelėjusi nosis, gilus, švytintis žvilgsnis, apvãlios, gražios formos ausys, gana storos lūpos ir stambus žandikaulis – toks buvo įspūdingas Ramzio veidas, trykštantis jėga, kurią daugelis nedvejodami vadino antgamtine.

Tėvas ilgai ugdė jaunuolį, sunkiais išbandymais rengdamas jį valdovo pareigoms. Iš savo šlovingojo pirmtako Ramzis paveldėjo orią, valdingą laikyseną. Net nevilkėdamas ceremonialo reikalaujamais rūbais, jis visiems įkvėpdavo pagarbą.

Valdovas užlipo laiptais ir ėmė apžiūrinėti vežimą. Meistras su staliumi baiminosi, kad faraonas nenusiviltų. Tai, kad valdovas netikėtai ryžosi asmeniškai patikrinti dirbtuvės darbą, rodė jo susidomėjimą ir rūpinimąsi čia gaminamų ginklų kokybe.

Ramzis nepasitenkino paviršutiniška apžiūra. Jis atidžiai apžiūrėjo kiekvieną medinę detalę, apčiupinėjo grąžulą ir patikrino, ar tvirti ir patikimi ratai.

– Geras darbas, – pagaliau įvertino jaunasis valdovas. – Bet reikės dar jį patikrinti važiuojant.

– Tai numatyta, Jūsų Didenybe, – patvirtino meistras. – Jeigu kas nors atsitinka, vadeliotojas nurodo mums, kuri būtent dalis nepatikima ar sulūžo, ir mes tuoj pat ją taisome.

– Ar dažnai kas nors sulūžta?

– Ne, Jūsų Didenybe, dirbtuvės nuolat taiso paklaidas ir gerina gaminių kokybę.

– Stenkis kaip stengęsis.

– Didenybe... Ar galiu užduoti jums vieną klausimą?

– Klausau tavęs.

– Ar karas... jau greit?

– Tu bijai karo?

– Mes gaminame ginklus, bet ginkluoto susidūrimo bijome. Kiek egiptiečių žus, kiek moterų liks našlėmis, kiek vaikų neteks tėvo? Teapsaugo mus nuo to dievai!

– Kad jie galėtų tave išgirsti! Tačiau ką mes privalėsime daryti, jei iškils grėsmė Egiptui?

Meistras nuleido galvą.

– Egiptas – mūsų tėvas, mūsų praeitis ir ateitis, – priminė Ramzis. – Jis neskaičiuodamas teikia mums savo dovanas kiekvieną akimirką... Nejaugi mes atsilyginsime jam nedėkingumu, savanaudiškumu ir bailumu?

– Mes norime gyventi, Didenybe!

– Jei prireiks, faraonas paaukos savo gyvybę už tai, kad gyvuotų Egiptas. Darbuokis ramiai, meistre.

Kokia žavi buvo jo sostinė! Pi-Ramzis buvo įsikūnijusi svajonė, laimės akimirka, vis naujai sušvintanti per dienų dienas. Buvęs Avaris, prakeiktasis iš Azijos atplūdusių užkariautojų lizdas, virto kerinčiu miestu, kur akacijos ir figmedžiai teikė pavėsį ir turčiams, ir vargšams.

Valdovas mėgo vaikštinėti po vešlia žole apaugusias užmiesčio pievas, kurias įvairiomis kryptimis kirto gėlių juosiami takeliai ir kanalai, puikiai tikę maudytis. Jis mielai ragaudavo medaus skonio obuolį ar saldų svogūną, apeidavo plačią alyvmedžių giraitę, tiekusią tokią gausybę alyvų aliejaus, kiek smėlio buvo Nilo pakrantėje, kvėpuodavo iš sodų dvelkiančiais aromatais. Faraono pasivaikščiojimas baigdavosi vis veiklesniame vidiniame uoste, apsuptame sandėlių, kuriuose buvo kaupiami miesto turtai: brangūs metalai, retų rūšių mediena, javų atsargos.

Pastarosiomis savaitėmis Ramzis nebevaikštinėjo nei pievomis, nei savojo turkio miesto gatvėmis. Didžiausią laiko dalį jis leisdavo kareivinėse, bendraudamas su aukštaisiais karininkais, pėstininkais bei karo vežimų dalinio kariais, kurie buvo patenkinti gyvenimo sąlygomis naujuose pastatuose.

Profesionalios armijos kariai, kurių didelę dalį sudarė samdomi kareiviai, džiaugėsi gaunamu atlyginimu ir maisto kokybe. Bet daugelis skundėsi pernelyg dažnomis ir ilgomis pratybomis ir apgailestavo, kad nestojo karinėn tarnybon prieš keletą metų, kai taika atrodė esanti tvirta. Niekas, netgi karingiausi samdiniai, nesižavėjo perspektyva pereiti nuo tegu sunkių pratybų prie kautynių su hetitais. Visus gąsdino ligi šiol nepatyrusių nė vieno pralaimėjimo Anatolijos karių žiaurumas.

Ramzis jautė, kaip į jo karių sielas pamažu skverbiasi baimė, ir bandė kovoti su šia blogybe, paeiliui lankydamasis kiekvienose kareivinėse ir dalyvaudamas įvairių kariuomenės dalinių manevruose. Valdovas privalėjo atrodyti esąs ramus ir palaikyti kariuomenės pasitikėjimą, nors jo sielą graužė nerimas.

Kaip būti laimingam šitame mieste, iš kurio pabėgo jo vaikystės draugas Mozė, vadovavęs plytų dirbėjams hebrajams, pastačiusiems rūmus, sodybas ir namus? Žinoma, Mozę apkaltino nužudžius egiptietį Sarį, valdovo svainį. Tačiau Ramzis nesiliovė tuo abejojęs, nes Saris, jo buvęs mokytojas, buvo surezgęs prieš jaunąjį karalaitį sąmokslą ir niekšiškai elgėsi su savo vadovaujamais darbininkais. Gal Mozė įkliuvo į žabangus?

Kai valdovas nemąstydavo apie dingusį draugą, kurio niekaip nesisekė rasti, jis praleisdavo daug laiko bendraudamas su savo vyresniuoju broliu Šenaru, užsienio reikalų ministru, ir Aša, žvalgybos – kitaip sakant, šnipinėjimo – tarnybos viršininku. Šenaras išbandė viską, norėdamas sutrukdyti savo jaunesniajam broliui tapti faraonu, bet patirtos nesėkmės atrodė atvedusios jį į protą, ir dabar jis rimtai žiūrėjo į savo pareigas. O Aša buvo protingas ir gabus diplomatas, buvęs

Ramzio ir Mozės mokslo draugas, ir valdovas juo visiškai pasitikėjo.

Visi trys kasdien nagrinėdavo gautus iš Sirijos pranešimus ir stengėsi blaiviai įvertinti padėtį.

Ar ilgai Egiptas galės taikstytis su hetitų skverbimusi?

Ramzis beveik nesitraukė nuo didžiojo Artimųjų Rytų ir Azijos žemėlapio, gulinčio ant stalo jo kabinete. Šiaurėje – chatų karalystė* su sostine Hatušu, pačiame Anatolijos plokščiakalnio centre. Labiau į pietus palei Viduržemio jūrą plytėjo Sirija, kertama Oronto. Pagrindinė šalies tvirtovė buvo Kadešas, kurį kontroliavo hetitai. Pietuose driekėsi Amuru provincija ir Egiptui paklusnūs Biblo, Tyro ir Sidono uostai, o dar toliau – Kanaanas, kurio kunigaikščiai buvo ištikimi faraonui.

Aštuoni šimtai kilometrų skyrė Egipto sostinę Pi-Ramzį nuo Hatušo, hetitų valdovo Muvatalio būstinės. Kadangi nuo šiaurės rytų sienos centrinės Sirijos link ėjo gana stati nuokalnė, atrodė, kad Egiptui negresia joks užpuolimas.

Tačiau hetitai nesitenkino ankstesne padėtimi, susiklosčiusia faraono Sečio pastangomis. Surengę išpuolį iš savo teritorijos, Anatolijos kariai prasiveržė Damasko, svarbiausio Sirijos miesto, link.

Bent jau tokia buvo tvirta Ašos nuomonė, o ji buvo pagrįsta žvalgybos tarnybos agentų pranešimais. Ramzis, tvirtai ketinęs nustumti priešą atgal į šiaurę, prieš stodamas vadovauti savo armijai reikalavo tikrų, patikimų žinių. Nei Šenaras, nei Aša nesiryžo pateikti jam kategoriško atsakymo; faraonas privalėjo apsispręsti pats ir imtis veikti. Karštabūdis Ramzis norėjo kontratakuoti hetitus vos tik sužinojęs apie jų antpuolius. Bet armijai, kurios pagrindinės pajėgos buvo perkeltos iš Memfio į Pi-Ramzį, parengti reikėjo dar kelių savaičių – jei ne mėnesių, tad nors valdovas ir nekantravo, puolimą teko atidėti, o

* Turkija.

tai galbūt leido išvengti nereikalingo konflikto: jau kokią dešimtį dienų iš centrinės Sirijos nebuvo gauta jokių nerimą keliančių žinių.

Ramzis pasuko prie rūmų voljero, kur rūpestingai prižiūrimi ir puoselėjami gyveno kolibriai, kėkštai, zylės, kukučiai, pempės ir aibė kitų paukščių, besimėgaujančių figmedžių pavėsiu ir tyru tvenkinių, kuriuose žydėjo mėlyni lotosai, vandeniu.

Jis buvo tikras, kad ten ras ją, lyg skaidrius lašus barstančią nuo liutnios stygų senovinės melodijos garsus. Ją, Nefertarę – didžiąją valdovo sutuoktinę, jo švelniąją meilę, vienintelę moterį, užpildžiusią jo širdį. Nors ir nekilminga, grožiu ji pranoko visas rūmų gražuoles, o jos balsas, malonesnis už saldžiausią medų, niekada nežarstė tuščių šnekų.

Karalaitis Ramzis beprotiškai pamilo ją dar tuomet, kai jaunutė Nefertarė rengėsi pasirinkti apmąstymams skirtą žynės atsiskyrėlės gyvenimą kurioje nors nuošalioje šventykloje. Jiedu visai nesitikėjo, kad susituoks ir taps karališkąja pora, atsakinga už Egipto likimą.

Tamsiaplaukė, žalsvai mėlynomis akimis, mėgstanti tylą ir susikaupimą Nefertarė sužavėjo karaliaus dvarą. Santūri ir veikli, ji padėjo Ramziui ir stebuklingai sugebėjo būti ir žmona, ir karalienė.

Nefertarė padovanojo valdovui dukterį Meritamon, nepaprastai panašią į savo motiną. Karalienė nebegalėjo turėti vaikų, bet atrodė, kad ta nelaimė užkliudė jos sielą ne daugiau nei padvelkęs pavasario vėjas. Jų meilės šventovė, kartu su Ramziu kurta devynerius metus, atrodė jai esanti vienu iš Egipto liaudies laimės šaltinių.

Ramzis žiūrėjo į ją, o Nefertarė jo dar nematė: ji šnekučiavosi su paukšteliu, kuris skraidė aplink karalienę, kažką linksmai čiauškėjo ir vis nutūpdavo jai ant rankos.

– Tu juk čia, tiesa?

Ramzis priėjo artyn. Kaip visuomet, net jo nematydama, Nefertarė pajuto jį esant šalia.

– Šiandien paukščiai neramūs, – pastebėjo karalienė. – Artinasi audra.

– Apie ką šnekama rūmuose?

– Dvariškiai pramogauja, stengdamiesi prasiblaškyti, juokiasi iš bailių priešų, liaupsina mūsų kariuomenės galią, skelbia būsimas vedybas, tyko galimų paskyrimų.

– O ką šneka apie valdovą?

– Kad jis vis labiau panašėja į savo tėvą ir mokės apsaugoti šalį nuo nelaimės.

– O kad dvariškiai būtų teisūs...

Ramzis apglėbė Nefertarę, o ji padėjo galvą jam ant peties.

– Prastos naujienos?

– Visur atrodo ramu.

– Hetitai liovėsi puolę?

– Aša negavo jokių grėsmingų pranešimų.

– Ar mes pasirengę kautis?

– Nė vienas mūsų kareivis neskuba stoti prieš anatoliečius. Seni kareiviai māno, kad mes niekaip nepajėgsime jų įveikti.

– Ar ir tu taip manai?

– Norint pradėti tokio masto karą, reikia turėti patirties, kurios aš nesu sukaupęs. Net mano tėvas atsisakė leistis į tokią avantiūrą.

– Jei hetitai pakeitė savo elgesį, vadinasi, jie tikisi lengvai nugalėsią. Praeityje Egipto karalienės kovojo iš visų jėgų, kad išsaugotų savo šalies nepriklausomybę. Jei karas bus vienintelė išeitis, aš stosiu tavo pusėn, nors smurtas kelia man siaubą.

Staiga voljere kilo sąmyšis.

Kukutis purptelėjo ant viršutinės figmedžio šakos, kiti paukščiai išlakstė kas kur.

Ramzis su Nefertare žvilgtelėjo aukštyn ir pamatė vos bepaskrendantį pašto balandį. Išvargęs paukštis atrodė veltui ieš-

kąs įprastos vietos, kur baigdavosi jo kelionės. Valdovas ištiesė ranką, pasitikdamas paukštį, ir šis nutūpė ant žemės priešais Ramzį.

Prie dešiniosios balandžio kojelės buvo pritvirtintas kietai susuktas mažytis, vos kelių centimetrų ilgio, papiruso gabalėlis. Smulkučiais, bet įskaitomais hieroglifais surašytą tekstą buvo pasirašęs kariuomenės raštininkas.

Skaitant įrašą, Ramziui atrodė, kad jo kūnan sminga kalavijas.

– Tu buvai teisi, – pasakė jis Nefertarei. – Audra artėjo. Ji ką tik pratrūko.

3

Didžioji Pi-Ramzio priėmimų salė buvo vienas iš Egipto stebuklų. Į ją vedė didingi laiptai, kuriuos puošė parblokštų priešų figūros. Jie įkūnijo nuolat atgimstančias blogio jėgas, ir tik faraonas galėjo priversti jas paklusti deivei Maat, darnos dėsniui ir įstatymui. Gyvasis Maat atspindys buvo Egipto karalienė.

Virš salės durų puikavosi valdovo vardai, suteikti per vainikavimo ceremoniją. Žydri hieroglifai, ryškiai išsiskirią baltame fone, buvo įrašyti ovaliuose kartušuose, simbolizuojančiuose visatą ir Faraono-Kūrėjo sūnaus bei jo atstovo žemėje karalystę. Kiekvieną, kas tik peržengdavo Ramzio buveinės slenkstį, užburdavo ir sužavėdavo jos giedras grožis.

Grindys buvo išklotos įvairiaspalvėmis glazūruotomis degto molio plytelėmis, jose buvo pavaizduoti tvenkinių augalai, gyvūnai ir žydintys sodai. Čia buvo galima išvysti žalsvai mėlynu tvenkiniu plaukiančią antį ir tarp baltų lotosų nardančias žuvis. Ant sienų žalsva, sodriai raudona, žydra, auksine ir balsva spalvomis buvo ištapyti raiste valiūkaują paukščiai, o gėlių frizai traukte traukė akį margaspalviais lotosų, pievų ir sodo aguonų, ramunių ir rugiagėlių žiedais.

Daugeliui atrodė, kad gražiausias dalykas šitoje salėje, šlovinančioje sutramdytos ir prijaukintos gamtos tobulybę, buvo palinkusios prie rožių puokštės ir giliai susimąsčiusios jaunos moters atvaizdas. Moteris buvo tokia panaši į Nefertarę, kad niekas neabejojo, jog valdovas šitaip pagerbė ne ką kitą, o savo žmoną.

Užlipęs laiptais, kurių paskutinę pakopą puošė liūtas, sugniaužęs nasruose iš tamsybių išnirusį priešą, iki savo auksinio sosto, Ramzis žvilgtelėjo į tas iš Pietų Sirijos – Egipto protektorato – atgabentas rožes, jų spygliai tarsi vėrė jam širdį.

Visi dvariškiai, susibūrę salėje, akimirksniu nuščiuvo.

Čia buvo ministrai ir jų pavaduotojai, žyniai, karališkieji raštininkai, burtininkai ir šventųjų mokslų žinovai, atsakingi už kasdienes aukojimo apeigas, paslapčių sergėtojai, oficialias pareigas einančios aukštakilmės moterys – kitaip sakant, visi tie, ką praleido salėn rūmų prižiūrėtojas Romė, tas linksmuolis, bet uoliausias pareigūnas.

Ramzis retai sukviesdavo tokį gausų klausytojų būrį, žinodamas, jog jis išsyk aidu atkartos jo žodžius, kurie bemat pasklis po visą šalį. Visi užgniaužė kvapą, baimindamiesi, kad valdovas paskelbs įvykus kokią nors nelaimę.

Faraonas buvo užsidėjęs dvigubą – raudoną ir baltą – karūną, simbolizuojančią Žemutinį bei Aukštutinį Egiptą ir nedalomą šalies vienybę. Prie krūtinės jis laikė *sekhemą* – skeptrą, galybės ženklą, liudijantį, kad faraonas valdo gamtos stichijas ir gyvybės jėgas.

– Hetitų smogikų būrys sugriovė Liūto Buveinę – miestelį, kurį buvo įkūręs mano tėvas. Tie barbarai išžudė visus gyventojus, įskaitant moteris, vaikus ir kūdikius.

Dvariškių minia pasipiktinusi suūžė. Nė vienas jokios armijos kareivis neturėjo teisės šitaip elgtis.

– Šią niekšybę aptiko vienas laiškininkas, – tęsė valdovas. – Iš siaubo jis pamišo. Vargšą pargabeno mūsų patrulių būrys, pranešęs man šią žinią. Hetitai ne tik išžudė gyventojus: jie sugriovė miestelio šventyklą ir išniekino Sečio stelą.

Atsiskyręs nuo dvariškių minios, faraonui nusilenkė garbaus amžiaus pareigūnas – rūmų archyvų prižiūrėtojas, tituluojamas „vyriausiuoju paslapčių sergėtoju“. Jis buvo aiškiai sukrėstas ligi širdies gelmių.

– Jūsų Didenybe, ar yra įrodymų, kad šį nusikaltimą įvykdė būtent hetitai?

– Štai jų įrašas: „Galingojo Hetitų imperijos valdovo Muvatalio kariuomenės pergalė. Taip žus visi jo priešai“. Turiu taip pat jums pranešti, kad Amuru ir Palestinos kunigaikščiai ką tik tapo hetitų pavaldiniais ir prisiekė jiems ištikimybę. Ten buvę Egipto diplomatinės tarnybos atstovai nužudyti, likę gyvi rado prieglobstį mūsų tvirtovėse.

– Betgi tokiu atveju, Jūsų Didenybe, tai...

– Karas.

Ramzio darbo kambarys buvo erdvus ir šviesus. Pro langus, kurių rėmai buvo papuošti baltomis ir mėlynomis glazūruotomis plytelėmis, valdovas galėjo grožėtis tobulais kiekvieno metų laiko kuriamais gamtovaizdžiais ir svaigintis įvairiausių gėlių kvapais. Ant apvalių paauksuotų vienakojų staliukų stovėjo lelijų puokštės. Ilgas akacijos medžio stalas buvo užverstas išvyniotais papirusais. Vieną kabineto kampą užėmė diorito statula, vaizduojanti soste sėdintį Setį, žvelgiantį aukštyn – galbūt anapus.

Ramzis sušaukė mažąją tarybą, kurią sudarė tik Amenis, jo draugas ir ištikimas asmens sekretorius, vyresnysis valdovo brolis Šenaras ir Aša.

Mažutis, smulkutis, liesutis, perblyškęs, ilgų plonų rankų ir kone nuplikęs, nors jam tebuvo dvidešimt ketveri, Amenis visą savo gyvenimą ištikimai tarnavo Ramziui ir neketino gyventi kitaip. Silpnos nugaros, visiškai netikęs jokiam sportui, Amenis buvo nenuilstąs darbuotojas. Jis dieną naktį triūsdavo savo raštinėje, trumpai numigdavo ir per valandą įveikdavo daugiau dokumentų nei jo raštininkų komanda per savaitę – o juk jie buvo kvalifikuoti specialistai. Būdamas Ramzio sandalų laikytojas, Amenis galėjo pretenduoti į bet kokį aukštą postą, net ministro, bet buvo labiau linkęs likti faraono šešėlyje.

– Burtininkai padarė viską, kas būtina, – pasakė jis. – Jie pagamino azijiečių ir hetitų vaško statulėles ir sumetė jas į ugnį. Be to, jie užrašė jų vardus ant degto molio vazų ir taurių, o paskui jas sudaužė. Aš patariau kartoti tas apeigas kasdien, kol mūsų kariuomenė patrauks į žygį.

Šenaras gūžtelėjo pečiais. Vyresnysis Ramzio brolis buvo kresnas ir apkūnus. Jo apvalus veidas panėšėjo į mėnulį, o skruostai – į obuoliukus. Storos lūpos išdavė jį esant smaližių, tamsiai rudos akytės buvo mažos ir gudrios, o saldus balsas ir neryžtinga kalbėjimo maniera rodė, kad jam trūksta pasitikėjimo savimi. Šenaras jau buvo nusiskutęs siaurą, pusmėnulio formos barzdą, kurią buvo užsiauginęs gedėdamas savo tėvo, faraono Sečio.

– Nepasikliaukime magija, – patarė jis. – Aš, užsienio reikalų ministras, siūlau atšaukti mūsų ambasadorius iš Sirijos, Amuru ir Palestinos. Tie menkystos nesugebėjo įžvelgti voratinklių, kuriuos hetitai nuaudė mūsų protektoratuose.

– Tai jau padaryta, – tarė Amenis.

– Buvo galima man apie tai pranešti, – užsigavęs atkirto Šenaras.

– Svarbiausia, kad tai padaryta.

Nekreipdamas dėmesio į tą apsižodžiavimą, Ramzis bakstelėjo smiliumi į didįjį žemėlapį, išskleistą ant akacijos medžio stalo.

– Ar šiaurės vakarų pasienio įgulos jau kovinėje parengtyje?

– Taip, Didenybe, – atsakė Aša. – Joks libis nepereis mūsų sienos.

Vienturtis kilmingos ir turtingos šeimos sūnus, Aša buvo tikras aristokratas. Elegantiškas, rafinuotas, madų lėmėjas, pailgo, subtilių bruožų veido, protu spindinčių ir kiek niekinamai žvelgiančių akių, Aša mokėjo daug užsienio kalbų ir aistringai domėjosi tarptautiniais santykiais.

– Mūsų patruliai kontroliuoja Libijos pakrantės juostą ir dy-

kumos ruožą į vakarus nuo Deltos. Mūsų tvirtovėse paskelbta kovinė parengtis, ir jos lengvai atrems puolimą, nors jis atrodo mažai tikėtinas. Dabartiniu metu joks karvedys nepajėgs suvienyti Libijos genčių.

– Tai prielaida, ar – tikrovė?

– Tikrovė.

– Pagaliau bent viena raminanti žinia!

– Bet ji – vienintelė, Jūsų Didenybe. Mano informatoriai ką tik perdavė krūvą pagalbos prašymų. Jos šaukiasi keli valdytojai: Megido – karavanų atvykimo galinio punkto, Damasko, Finikijos uostų, kur atplaukia daugybė prekinių laivų. Hetitų antpuoliai ir nestabili padėtis šiame regione jau trikdo prekybą. Jeigu mes kuo greičiau neįsikišime, hetitai atkirs mus nuo mūsų partnerių, o paskui juos sunaikins. Imperija, kurią sukūrė Setis ir jo protėviai, bus sugriauta.

– Tu manai, Aša, kad aš to nesuvokiu?

– Didenybe, ar mes visada aiškiai suvokiame mirtiną pavojų?

– Ar tikrai panaudotos visos diplomatinės priemonės? – paklausė Amenis.

– Visi miestelio gyventojai buvo išžudyti, – priminė Ramzis. – Kokių dar diplomatinių priemonių galima griebtis po tokio siaubo?

– Karas pareikalaus tūkstančių aukų.

– Ar tik Amenis neketina siūlyti mums pasiduoti? – pašaipiai pasiteiravo Šenaras.

Valdovo asmens sekretorius sugniaužė kumščius:

– Atsiimkite savo žodžius, Šenarai.

– Bene pagaliau būsite pasirengęs kautis, Ameni?

– Gana, – nukirto Ramzis. – Patausokite savo jėgas ir energiją Egiptui ginti. Šenarai, ar tu pasisakai už neatidėliotiną karą?

– Aš dar dvejoju... Ar ne geriau būtų palaukti ir sustiprinti mūsų gynybą?

– Tiekimo tarnyba dar nepasirengusi, – patikslino Amenis. – Jeigu mes pradėsime karą deramai nepasirengę, tai baigsis katastrofa.

– Kuo ilgiau delsime, – tarė Aša, – tuo labiau plėsis sukilimas Kanaane. Jį reikia kuo greičiau numalšinti, kad galėtume atstatyti apsauginę zoną tarp mūsų ir hetitų. Jei to nepadarysime, jie gaus puikią priešakinę bazę puolimui ruošti.

– Faraonas neturi beatodairiškai rizikuoti savo gyvybe, – suirzęs atkirto Amenis.

– Ar tik nekaltini manęs lengvabūdiškumu? – lediniu balsu pasiteiravo Aša.

– Tu nežinai tikrosios mūsų kariuomenės būklės! Armija dar nepakankamai aprūpinta, nors ginklų dirbtuvės pluša visu smarkumu.

– Kad ir kokie sunkumai mūsų lauktų, reikia nedelsiant atkurti tvarką protektoratuose. Nuo to priklauso Egipto likimas: išliks mūsų valstybė – ar žlugs.

Šenaras apdairiai nesikišo į dviejų bičiulių ginčą. Ramzis, vienodai pasitikėjęs ir Ameniu, ir Aša, klausėsi jų labai atidžiai.

– Išeikite! – įsakė jis.

Likęs vienas, valdovas pažvelgė į saulę, amžiną šviesos, iš kurios jis buvo kilęs, šaltinį.

Šviesos sūnus, jis galėjo žvelgti tiesiai į dienos šviesulį, nebijodamas jo spindesio.

„Mokėk įžvelgti ir skatinti kiekvienos būtybės gebėjimus ir savitumą, – kadaise patarė sūnui Setis. – Stenkis kiekviename surasti tai, kas daro jį nepakeičiamą. Bet apsispręsti privalėsi pats. Mylėk Egiptą labiau už save patį, ir tavo kelias pats tau atsivers."

Ramzis galvojo apie trijų jo patarėjų pasisakymus. Neryžtingasis Šenaras užvis labiausiai norėjo visiems patikti; Amenis troško apginti šalį kaip šventovę, atsisakydamas atsižvelgti į tikrąją padėtį už Egipto sienų; Aša matė, žinojo ir puikiai

suvokė susidariusią padėtį, nebandydamas nutylėti ar nuslėpti jos rimtumo.

Valdovui kėlė nerimą ir kiti rūpesčiai: ar Mozė nepateko į tą sumaištį? Aša buvo įpareigotas jį surasti, bet neaptiko jokio pėdsako. Jo informatoriai tylėjo. Jeigu hebrajui pavyko paspruktі iš Egipto, jis turėjo pasukti arba į Libiją, arba į Edomo ir Moabo kunigaikštystes, arba Kanaano ir Sirijos link. Ramiu metu kas nors kur nors vis tiek būtų jį pastebėjęs. O dabar, jei tik Mozė tebėra gyvas, sužinoti, kur jis slepiasi, padės nebent atsitiktinumas.

Ramzis išėjo iš rūmų ir pasuko karvedžių būstinės link. Jam derėjo rūpintis tik vienu: kaip galima greičiau parengti armiją kovai.

4

Šenaras užstūmė abi medines savo kabineto Užsienio reikalų ministerijoje durų sklendes, paskui pažvelgė pro langus, norėdamas įsitikinti, kad vidaus kieme nieko nėra. Atsargumo dėlei jis įsakė prieškambaryje stovinčiam sargybiniui pasitraukti ir užimti postą koridoriaus gale.

– Niekas negalės nugirsti mūsų pokalbio, – tarė jis Ašai.

– Ar nebūtų saugiau susitikti kitur?

– Mes turime dėtis dieną naktį besidarbuoją šalies saugumo labui. Ramzis įsakė nedelsiant atleisti valdininkus, neatėjusius į darbą be pateisinamos priežasties. Juk mes kariaujame, mano mielas Aša!

– Dar ne.

– Valdovas jau apsisprendė, tai akivaizdu! Jūs jį įtikinote.

– Tikiuosi, kad taip, bet būkime atsargūs. Ramzio poelgių nei reakcijos dažnai neįmanoma numatyti.

– Mudviejų sumanytas žaidimas pavyko kuo puikiausiai. Mano brolis pamanė, kad aš dvejoju ir nedrįstu pareikšti savo nuomonės, bijodamas jam neįtikti. O jūs, priešingai, toks griežtas ir ryžtingas, vykusiai pabrėžėte mano silpnavališkumą. Kaip Ramzis galėtų įtarti, kad mudu – sąjungininkai?

Didžiai patenkintas, Šenaras pripylė dvi taures baltojo vyno, gauto iš garsėjančio savo vynuogynais Imau miesto.

Užsienio reikalų ministro kabinetas, priešingai nei valdovo, tikrai nebuvo pavyzdingai kuklus. Lotosų žiedais ištapytos kėdžių atkaltės, margaspalvės pagalvėlės, maži apvalūs staliukai ant bronzos kojyčių, sienas puošiančios freskos, vaizduojan-

čios paukščių medžioklę raistuose, o ypač gausybė egzotiškų vazų, atgabentų iš Libijos, Sirijos, Babilono, Kretos, Rodo, Graikijos ir Azijos, tiesiog vėrė akį. Šenaras kraustėsi iš galvos dėl vazų; už didžiąją dalį tų unikalių dirbinių jis sumokėjo nežmonišką kainą, bet jo aistra vazoms tik didėjo, ir jis prigrūdo tų stebuklų savo sodybas Tėbuose, Memfyje ir Pi-Ramzyje.

Naujosios sostinės įkūrimas, kurį iš pradžių Šenaras palaikė nepakenčiama Ramzio pergale, iš tikrųjų išėjo jam į gera: Šenaras užmezgė ryšius su tais, kurie buvo pasiryžę atvesti jį valdžion, – su hetitais, taip pat su neprilygstamų vazų gamybos centrais. Jam buvo neapsakomai malonu nuolat apžiūrinėti tas grožybes, glostyti jas, prisiminti, kur viena ar kita vaza buvo pagaminta, kaip ir kada pateko į jo rankas.

– Amenis kelia man nerimą, – prisipažino Aša. – Jam netrūksta nuovokos, ir...

– Amenis – kvailys ir menkysta, gyvaliojąs Ramzio šešėlyje. Keliaklupsčiaudamas prieš valdovą, jis darosi aklas ir kurčias.

– Tačiau jis kritikavo mano požiūrį į dabartinius įvykius.

– Tas raštininkiūkštis māno, kad Egiptas – vienintelis pasaulyje, kad jis gali pasislėpti už savo tvirtovių, uždaryti sienas ir tokiu būdu sukliudyti bet kokiam priešui užkariauti šalį. Amenis – įnirtingas karo priešininkas; jis įsitikinęs, kad gynyba yra vienintelė galimybė taikai išsaugoti, tad jo ir jūsų pažiūros neišvengiamai turėjo susikirsti. Bet tai mums išeis į naudą.

– Amenis yra artimiausias Ramzio patarėjas, – paprieštaravo Aša.

– Taikos metu – taip, be abejo; bet hetitai paskelbė karą, o jūsų pranešimas buvo labai įtikinamas. Be to, jūs pamirštate karalienę motiną Tują ir Nefertarę, didžiąją valdovo sutuoktinę!

– Negi manote, kad joms patinka karas?

– Jos jo nekenčia, bet Egipto karalienės visada iš paskutiniųjų gynė Abi Žemes ir dažnai veikdavo savarankiškai, atlik-

damos kone žygdarbius. Juk ne kas kitas, o Tėbų aukštuomenės damos pertvarkė kariuomenę ir paskatino ją išvyti užkariautojus hiksus iš Deltos. Mano garbioji motina Tuja ir Nefertarė, toji kerėtoja, apžavėjusi visą dvarą, tikrai nebus išimtis. Jos skatins Ramzį pereiti į puolimą.

– O kad jūsų žodžiai pasitvirtintų!

Kilstelėjęs stipraus ir kvapaus vyno taurę, Aša vos suvilgė juo lūpas, o Šenaras godžiai išmaukė savąją. Nors vyresnysis faraono brolis vilkėjo brangiais ir prašmatniais drabužiais, jis neįstengė atrodyti toks elegantiškas kaip jaunasis diplomatas.

– Jie pasitvirtins, mano mielas, tikrai pasitvirtins. Argi ne jūs, vienas iš Ramzio vaikystės draugų ir vienintelis žmogus, kurio nuomonės jis paiso užsienio politikos srityje, vadovaujate mūsų šnipų tinklui?

Aša pritariamai linktelėjo galvą.

– Mes jau arti tikslo, – įsikarščiavęs tęsė Šenaras. – Ramzis arba žus kautynėse, arba bus nugalėtas; užsitraukęs nešlovę, jis bus priverstas atsisakyti sosto. Abiem atvejais aš atrodysiu esąs vienintelis žmogus, galįs derėtis su hetitais ir išgelbėti Egiptą nuo pražūties.

– Šitą taiką teks nusipirkti, – pastebėjo Aša.

– Aš nepamiršau mūsų plano. Aš apipilsiu auksu Kanaano ir Amuru kunigaikščius, paskirsiu pasakiškas dovanas hetitų imperatoriui ir nepašykštėsiu tokių pat pasakiškų pažadų! Galbūt Egiptas kurį laiką bus nualintas, užtat aš ateisiu į valdžią. O Ramzį visi bemat pamirš. Liaudis kvaila ir užsispyrusi kaip avinas; šiandien ji nekenčia to, ką dar vakar dievino: štai ginklas, kuriuo aš mokėsiu pasinaudoti.

– Ar jūs atsisakėte minčių apie didžiulę imperiją, besidriekiančią nuo centrinės Afrikos ligi Anatolijos plokščiakalnių?

Šenaras svajingai šyptelėjo:

– Na... tiesa, esu jums apie tai kalbėjęs, bet aš turėjau omenyje tik prekybą, komercinius ryšius... Atkūrus taiką, mes

įrengsime naujus prekinius uostus, nutiesime kelius karavanams ir užmegsime santykius su hetitais. Va tada Egiptas bus man jau per mažas.

– O jei jūsų imperija būtų dar ir... politinė?

– Nesuprantu, kur link jūs sukate.

– Muvatalis valdo hetitus geležine ranka, bet Hatušo dvare klesti intrigos. Du žmonės laikomi galimais valdovo įpėdiniais: vienas, Uri-Tešupas, atvirai pretenduoja į karaliaus valdžią, kitas, deivės Ištar žynys Hatušilis, tai daro paslapčia. Jei Muvatalis žūtų mūšyje, vienas ar kitas užimtų sostą. O kadangi abu šie veikėjai vienas kito nekenčia, jų šalininkai pasišovę sudraskyti savo priešus į gabalus.

Šenaras pasiglostė smakrą.

– Anot jūsų, tai – šis tas svarbiau nei įprastos rūmų rietenos?

– Kur kas svarbiau. Hetitų karalystė gali iširti.

– Jeigu ji suskils į daug dalių, koks nors išgelbėtojas galėtų suvienyti jas po savo vėliava... ir prijungti tas žemes prie Egipto provincijų. Kokia tai galėtų būti imperija, Aša, kokia milžiniška imperija! Babilonas, Asirija, Kipras, Rodas, Graikija ir šiaurinės žemės ateityje taptų mano protektoratais!

Jaunasis diplomatas nusišypsojo.

– Faraonams trūko ambicijų, nes jie rūpindavosi tik savo liaudies gerove ir Egipto klestėjimu. Jūs, Šenarai, visai kitoks. Todėl Ramzis turi būti nušalintas – vienokiu ar kitokiu būdu.

Šenaras nesijautė ką nors išduodąs. Jei liga nebūtų aptemdžiusi Sečio proto, velionis faraonas būtų perdavęs sostą jam, savo vyresniajam sūnui. Tad Šenaras laikė save neteisingumo auka ir ketino kovoti, kad atgautų tai, kas jam teisėtai priklausė.

Jis tiriamai žvilgtelėjo į Ašą.

– Žinoma, jūs pasakėte Ramziui ne viską.

– Žinoma, ne. Tačiau visi pranešimai, kuriuos aš gaunu per

savo agentus, valdovui yra prieinami bet kurią akimirką. Jie registruojami ir rūšiuojami čia, mūsų ministerijoje, ir aš negaliu nei pakeisti, nei sunaikinti nė vieno iš jų, bijodamas atkreipti į save dėmesį ir sukelti įtarimus, esą piktnaudžiauju savo padėtimi.

– Ar Ramzis jau atliko patikrinimą?

– Kol kas jis niekada to nesiėmė, bet juk dabar mes – karo išvakarėse. Vadinasi, aš privalau būti atsargus ir nesileisti užklumpamas netikėto Ramzio surengto patikrinimo.

– Kaip jūs tai padarysite?

– Kartoju: netrūksta nė vieno pranešimo; nė vieno iš jų tekstas nėra nei pakeistas, nei sutrumpintas.

– Tokiu atveju Ramzis žino viską!

Aša lengvutėliai brūkštelėjo pirštu per alebastro taurės kraštą.

– Šnipinėjimas – sunkus menas, Šenarai. Pats faktas, be abejo, gali būti svarbus, bet dar svarbiau, kaip tas faktas pateikiamas ir aiškinamas. Mano darbas – apibendrinti faktus ir paaiškinti juos valdovui, kad jis galėtų apsispręsti ir pradėti veikti. Esant dabartinei padėčiai, jis negalės man prikišti nei perdėto atlaidumo, nei neryžtingumo: juk aš primygtinai raginau jį kuo greičiau surengti kontrpuolimą.

– Betgi tokiu būdu jūs veikiate ne hetitų, o Ramzio naudai!

– Jūs matote tik patį faktą, – atkirto Aša. – Lygiai taip pat pasielgs ir Ramzis, ir kas gi ims jam dėl to priekaištauti?

– Paaiškinkite, ką jūs turite galvoje.

– Norint perkelti kariuomenę iš Memfio į Pi-Ramzį, iškilo daugybė toli gražu neišspręstų tiekimo problemų. Skatindami Ramzį paskubėti, mes gausime pirmą privalumą: mūsų kariai, kurie yra nepakankamai ginkluoti, susidurs su neįveikiama kliūtimi.

– O kokie gi kiti privalumai?

– Pati teritorija, ir – mūsų sąjungininkų išdavystės, jiems pereinant hetitų pusėn. Aš nenuslėpiau nuo Ramzio šios galimy-

bės, bet nepabrėžiau, kokią apimtį gali įgauti tas reiškinys. Laukiniai hetitų antpuoliai ir žudynės Liūto Buveinėje įbaugino Kanaano ir Amuru kunigaikščius bei pakrančių uostų valdytojus. Setis sugebėjo priversti hetitų karius skaitytis su egiptiečiais, bet tai – ne Ramzio nosiai. Visi vietiniai karaliukai, bijodami, kad bus taip pat sunaikinti, stengsis pereiti Muvatalio globon.

– Jie yra tikri, kad Ramzis neateis jiems į pagalbą, ir nutarė pirmieji užpulti Egiptą, norėdami įsiteikti savo naujajam šeimininkui – hetitų imperatoriui... Juk taip?

– Tai – viena iš faktų interpretacijų.

– O jūsiškė... kaip tik tokia?

– Į manąją įeina dar keletas papildomų detalių. Ar kai kurių mūsų tvirtovių tyla reiškia, kad jas užėmė priešas? Jei tai tiesa, Ramzis susidurs su kur kas aršesniu pasipriešinimu, nei buvo numatyta. Be to, visai įmanoma, kad hetitai parūpino sukilėliams nemažą kiekį ginklų.

Šenaras net apsilaižė:

– Egiptiečių kariuomenės laukia puikios staigmenos! Galbūt Ramzis bus nugalėtas jau pirmajame mūšyje, dar iki kautynių su hetitais!

– Tokios prielaidos negalima nepaisyti, – nusprendė Aša.

5

Pasibaigus varginamų darbų ir rūpesčių dienai, karalienė motina Tuja ilsėjosi rūmų sode. Apyaušriu ji atliko įprastas apeigas deivės Hatoros, tos moterų saulės, koplyčioje, paskui tvarkė dienos reikalus, sutiko priimti ir išklausyti amžinai dėl ko nors verkšlenančius dvariškius ir Ramzio prašymu pasikalbėjo su žemdirbystės ministru. Tiesa, prieš tai ji dar pasišnekučiavo su Nefertare, didžiąja valdovo sutuoktine.

Tuja buvo liekna ir grakšti. Jos didelės migdolo formos akys žvelgė griežtai ir skvarbiai, o siaura tiesi nosis ir kone keturkampis smakras darė jos veidą atkaklų ir valingą. Tuja ne tik laikėsi oriai ir didingai: ji iš tiesų turėjo neginčytiną autoritetą. Šiandien ji buvo užsidėjusi peruką, kurio suraitytos sruogos dengė ausis ir pakaušį, o vilkėjo ilgą lininę suknelę, krintančią prašmatniomis klostėmis. Tujos kaklą puošė šešių eilių ametistų vėrinys, o ant riešų tviskėjo auksinės apyrankės. Tuja atrodydavo nepriekaištingai bet kuriuo paros metu.

Kiekvieną dieną jai vis labiau trūko Sečio. Laikui bėgant Tuja vis skaudžiau pasigesdavo anapus iškeliavusio faraono. Jo našlė troško ir laukė paskutinės kelionės, kuri leistų jai prisijungti prie savo vyro ir jau niekada su juo nebesiskirti, nors jos gyvenimas plaukė sklandžiai ir ramiai, o jauna karališkoji pora teikė jai daug džiaugsmo: Ramzis atrodė sukurtas būti didžiu valdovu, o Nefertarė – puikia karaliene. Kaip kitados Setis su Tuja, jiedu karštai mylėjo savo šalį ir buvo pasiryžę prireikus paaukoti jai savo gyvybę.

Vos išvydusi einantį jos link Ramzį, Tuja suprato, kad jos

sūnus ką tik apsisprendė labai svarbiu klausimu. Valdovas paėmė motiną už parankės, ir jiedu pasuko į smėliu pabarstytą alėją, apsodintą žydinčiais eglūnais. Oras buvo šiltas ir persismelkęs gėlių kvapais.

– Vasara bus labai karšta, – tarė Tuja. – Laimė, tu parinkai gerą žemdirbystės ministrą; užtvankos bus sustiprintos, o vandens saugyklos praplėstos. Potvynis turėtų būti geras, o derlius – gausus.

– Aš galėčiau valdyti ilgai ir laimingai.

– Kodėl gi tau to nepadarius? Dievai tau palankūs, ir pati gamta nešykšti savo malonių.

– Visa tai tiesa... bet karas neišvengiamas.

– Žinau, sūnau. Tu apsisprendei visiškai teisingai.

– Man reikėjo tavo pritarimo.

– Ne, Ramzi. Kadangi Nefertarė mano taip pat kaip tu, karališkoji pora gali veikti savarankiškai.

– Tėvas kadaise atsisakė kautis su hetitais.

– Hetitai atrodė atsisaką kautis su Egiptu. Jeigu jie būtų nutraukę paliaubas, Setis nedelsdamas būtų juos puolęs.

– Mūsų kariai dar nepasirengę kovai.

– Jie bijo, tiesa?

– Kas galėtų juos už tai smerkti?

– Tu.

– Seni kareiviai pasakoja apie hetitus visokias baisybes.

– Argi jos gali įbauginti faraoną?

– Norint išsklaidyti tuos prasimanymus, reikia laiko...

– Jie išsisklaidys tik mūšio lauke, kai narsa išgelbės Aukštutinio ir Žemutinio Egipto žemes.

Meba, buvęs užsienio reikalų ministras, nekentė Ramzio. Įsitikinęs, kad valdovas nepagrįstai atleido jį iš pareigų, Meba tik ir laukė progos atkeršyti. Kaip ir daugelis dvariškių, jis tikėjosi jauno faraono pralaimėjimo: sėkmingai valdęs ketverius metus, jis neatlaikysiąs tokio išbandymo.

Plačiaveidis, karingo stoto turtuolis ir aukštuomenės pažiba, Meba pakvietė pietų kokią dešimtį žymių asmenų ir dabar nerūpestingai plepėjo su jais apie Pi-Ramzio elitą ir jo pramogas. Patiekalai aukštuomenės vaišėse būdavo puikūs, moterys – nuostabios; reikėjo tik maloniai leisti laiką ir laukti, kol valdžion ateis Šenaras.

Prisiartinęs prie Mebos, tarnas kažką sukuždėjo jam į ausį, ir diplomatas tuoj pat pakilo.

– Bičiuliai, atvyko valdovas, suteikdamas mums didžiulę garbę.

Mebos rankos virpėjo. Ramzis nebuvo pratęs netikėtai lankytis nereikšminguose privačiuose priėmimuose.

Visi sutartinai nusilenkė.

– Kokia garbė, Jūsų Didenybe! Gal malonėsite atsisėsti?

– Neverta gaišti laiko. Aš atėjau pranešti jums, kad skelbiamas karas.

– Karas...

– Galbūt linksmybių įkarštyje jūs vis dėlto girdėjote kalbant apie Egipto pasienyje pasirodžiusius priešus?

– Mes dėl to didžiai susirūpinę, – patvirtino Meba.

– Mūsų kariai baiminasi, kad ginkluotas susidūrimas taps neišvengiamas, – pareiškė kažkuris prityręs raštininkas. – Jie žino, kad turės žygiuoti sunkiai įveikiamais keliais apkrauti nešuliais ir kepinami saulės. Jie negalės į valias atsigerti, nes vandens davinys bus ribojamas. Net jei ims linkti kojos, jiems vis tiek reikės žygiuoti pirmyn, pamirštant geliančią nugarą ir gurgiantį iš alkio pilvą. Bergždžia tikėtis atsikvėpti stovykloje, nes prieš išsitiesiant ant demblio teks atlikti daugybę sunkių darbų. Pavojaus atveju jie pašoks paskubomis, nespėję nė akių praplėšti. Jų maistas menkas, karių sveikata beveik nesirūpinama, o ką jau kalbėti apie priešo strėles ir ietis, apie nuolat gresiantį pavojų, apie kiekviename žingsnyje tykančią mirtį!

– Tu puikiai apsiskaitęs, – pastebėjo Ramzis. – Aš taip pat moku šį seną tekstą atmintinai. Bet šiandien kalba eina jau nebe apie literatūrą.

– Mes tikime mūsų kariuomenės galia, Jūsų Didenybe, – pareiškė Meba, – ir žinome, kad ji nugalės, kad ir kokias kančias jai tektų iškęsti.

– Jausmingi žodžiai, bet man jų negana. Aš žinau, kad tu ir čia susirinkę kilmingieji esate drąsūs, ir didžiuojuosi galėdamas šią akimirką patenkinti jūsų troškimą savanoriškai įstoti karo tarnybon.

– Didenybe... Juk karui turėtų būti gana mūsų samdomos kariuomenės!

– Jai reikalingi patyrę vyrai, kad būtų galima aprūpinti karininkais naujokų būrius. O kas gi turi duoti pavyzdį, jei ne kilmingieji ir turtuoliai? Rytoj rytą jūs visi privalote prisistatyti į didžiąsias kareivines.

Turkio miestas virte virė. Jis tapo karine baze, kovos vežimų vadaviete, pėstininkų pulkų rinkimosi vieta ir karo laivyno uostu. Nuo aušros ligi saulėlydžio čia ištisai vyko pratybos. Įgaliojęs Nefertarę, Tują ir Amenį tvarkyti valstybės vidaus reikalus, Ramzis kiauras dienas nesitraukė iš ginklų dirbtuvės ir kareivinių.

Tai, kad valdovas buvo su savo kariais, juos ramino ir drąsino. Ramzis tikrino iečių, skydų ir kalavijų kokybę, vykdydavo naujokų apžiūras, lengvai rasdavo bendrą kalbą ir su vyresniaisiais karininkais, ir su eiliniais kareiviais, ir vieniems, ir kitiems žadėdavo algą, kurios dydis turėjo priklausyti nuo jų drąsos ir šaunumo. Samdomiems kareiviams buvo tvirtai pažadėta, kad jie bus dosniai apdovanoti, jei padės Egiptui nugalėti.

Valdovas skyrė daug dėmesio žirgams: juk nuo jų geros fizinės būklės didele dalimi priklausė kautynių baigtis. Kiekviena

arklidė buvo grįsta akmenukais, tarp kurių buvo nutiesti nutekamieji grioveliai, o pastato viduryje stovėjo vandens talpykla, būtina ir žirgams pagirdyti, ir švarai palaikyti. Ramzis kasdien tikrindavo gardus, apžiūrinėdavo žirgus ir griežtai bausdavo arklininkus už aplaidumą.

Kariuomenė, sutelkta Pi-Ramzyje, pradėjo veikti kaip didžiulis organizmas, vadovaujamas centro, į kurį buvo galima kreiptis bet kuriuo atveju. Visiems prieinamas, greit reaguojąs, valdovas nepalikdavo jokių neaiškumų ir žaibiškai išspręsdavo visus klausimus, ginčus ir problemas. Armijoje įsivyravo tvirtas pasitikėjimas vadovybe. Kiekvienas kareivis jautė, kad jam įsakinėjama apgalvotai, sąmoningai ir kad armija tapo gerai suderintu ir tiksliai veikiančiu kovos mechanizmu.

Ir eilinius kareivius, ir puskarininkius nepaprastai stebino galimybė regėti valdovą iš arti, o kartais net su juo pasikalbėti: jie tai suvokė kaip didžiulę privilegiją, kuria geiste geidė pasinaudoti ne vienas dvariškis. Toks valdovo elgesys teikė jo kariams naujų jėgų. Tačiau kartu Ramzis liko tolimas ir nepasiekiamas: jis buvo faraonas, vienintelė tokios rūšies būtybė, kurią pašaukė gyventi kitoks pasaulis, kitokia gyvybė.

Valdovas nustebo, pamatęs Amenį įeinant į kareivines, kur kadaise karalaitis Ramzis išplėšė jaunutį raštininką iš jo kankintojų: juk ištikimasis faraono sekretorius jautė šiai vietai didį pasibjaurėjimą.

– Bene atėjai pasimankštinti, stvėręs ietį ar kalaviją?

– Pi-Ramzin atvyko mūsų poetas. Jis pageidauja tave matyti.

– Ar tu jį gerai įkurdinai?

– Tokiame pat name kaip jo buveinė Memfyje.

Sėdėdamas po savo numylėtu citrinmedžiu, Homeras gardžiavosi kvapiu bei stipriu vynu, dvelkiančiu anyžiumi ir koriandru, ir rūkė trumpą pypkę, kurios galvutę atstojo stambios sraigės kriauklė, prikimšta susmulkintų šalavijų lapelių.

Homeras dievino alyvuogių aliejų ir visada įtrindavo juo kūną. Jis niurzgliai pasisveikino su valdovu.

– Sėdėkite, Homerai, nesistokite.

– Aš dar pajėgiu nusilenkti Abiejų Žemių valdovui.

Ramzis atsisėdo ant sudedamosios kėdės šalia graikų poeto. Hektoras, juodai baltas Homero katinas, užšoko valdovui ant kelių ir vos paglostytas ėmė murkti.

– Ar mano vynas jums patinka, Jūsų Didenybe?

– Jis kiek aitrokas, bet kvepia gundomai. Kaip jūs laikotės? Kaip sveikata?

– Man gelia kaulus, o akys vis silpsta, bet jūsų klimatas švelnina skausmus.

– Ar ši buveinė jums patinka?

– Ji kuo puikiausia. Virėjas, kambarinė ir sodininkas mane atlydėjo; jie – šaunūs žmonės ir moka mane neįkyriai prižiūrėti bei lepinti. Jie smalsavo pamatyti jūsų naująją sostinę – kaip ir aš.

– Ar Memfyje jums nebūtų ramiau?

– Memfyje nebevyksta nieko įdomaus! Pasaulio likimas sprendžiamas čia, Pi-Ramzyje. Kas gali tai geriau jausti nei poetas? Štai, paklausykite:

Jo maldą Febas išgirdo.
Taigi įširdęs tuojau nuo Olimpo viršūnės pašoko
Su strėline už pečių ir kilpiniu savo taikliuoju.
Strėlės nespėjo žvangėt, kai skuodė paspartinęs žingsnį,
Perimtas pykčio nuožmaus. It naktis apsiniaukęs, atskriejo
Ir, atokiau nuo laivų atsisėdęs, tuoj strėlę paleido.
Veriančiu širdį balsu sidabro lankas suskambo.
Šūviai pirmieji mulus ir šunis greituosius pataikė.
Tuosyk mirtingas strėles šaulys atsuko į žmones.
Vienas prie kito laužai su lavonais ėmė liepsnoti. *

* Homeras. „Iliada“, I giesmė, p. 6. Vilnius, 1981. Iš graikų kalbos vertė Antanas Dambrauskas.

– Tai eilės iš jūsų *Iliados*?

– Taip. Bet ar jos iš tiesų kalba tik apie praeitį? Šis turkio miestas, pilnas sodų ir ramių tvenkinių, virsta karo stovykla!

– Aš esu priverstas taip elgtis, Homerai.

– Karas yra žmonijos gėda; jis įrodo, kad išsigimusia žmonija naudojasi nematomos jėgos. Kiekviena *Iliados* eilutė – tai užkeikimas, skirtas sunaikinti smurtą žmonių širdyse. Bet mano poetinės magijos poveikis kartais atrodo juokingai menkas...

– Vis dėlto jūs privalote kurti, o aš privalau valdyti, net jei mano karalystė virstų mūšio lauku.

– Tai bus jūsų pirmas didelis karas, tiesa? Ir tai bus netgi didysis karas...

– Jis mane baugina taip pat kaip jus, bet bijoti aš neturiu nei laiko, nei teisės.

– Jis neišvengiamas?

– Taip.

– Teįkvepia Apolonas drąsos jūsų širdžiai, Ramzi, o mirtis tebūna jūsų sąjungininkė.

6

Vidutinio ūgio, rudų akių, trumpai kirpta smailia barzdike, puošiančia smakrą, pirklys Raja tapo turtingiausiu Egipte atvykėliu iš Sirijos. Seniai įsikūręs šioje šalyje, jis turėjo daug krautuvių Tėbuose, Memfyje ir Pi-Ramzyje. Jis prekiavo pirmarūšiais mėsos produktais ir prabangiomis vazomis, įvežamomis iš Sirijos ir Azijos. Jo klientai, turtingi ir subtilaus skonio žmonės, nedvejodami brangiai mokėdavo už puikius svetimšalių amatininkų gaminius, pastatomus ant stalų per puotas ir priėmimus svečiams sužavėti.

Būdamas labai mandagus, bet santūrus, Raja pelnė puikią reputaciją. Kadangi jo verslas vystėsi sparčiai ir sėkmingai, Raja įsigijo dešimt laivų ir tris šimtus asilų, todėl galėjo greit pergabenti maisto produktus ir dirbinius iš vieno miesto į kitą. Turėdamas begalę draugų valdžioje, kariuomenėje ir tvarkos sergėtojų įstaigose, Raja tapo vienu iš tiekėjų, aptarnavusių faraono dvarą ir kilminguosius.

Niekas nė neįtarė, kad malonusis prekeivis buvo hetitų šnipas, gaudavęs iš jų užkoduotus pranešimus, paslėptus kai kuriose sutartu ženklu pažymėtose vazose, ir siųsdavęs jiems informaciją per vieną iš savo agentų Pietų Sirijoje. Tokiu būdu didžiausi faraono priešai buvo tiksliai informuojami apie politinę padėtį Egipte, gyventojų nuotaikas ir Abiejų Žemių ekonominį bei karinį pajėgumą.

Kai Raja prisistatė prašmatnios Šenaro rezidencijos prievaizdui, vyresniojo Ramzio brolio tarnautojas lyg ir sumišo:

– Mano ponas labai užimtas. Dabar niekaip negalima jo trukdyti.

– Mes buvome susitarę susitikti, – priminė Raja.

– Man labai gaila, bet...

– Vis dėlto praneškite jam, kad aš atvykau, ir pasakykite, kad norėčiau parodyti jam ypatingą vazą. Tai unikalus dirbinys, kurį sukūrė vienas talentingas amatininkas, jau nebedirbantis.

Valdytojas susvyravo. Jis žinojo Šenaro aistrą retoms egzotiškoms vazoms ir ryžosi jam pranešti apie atvykėlį, rizikuodamas sutrukdyti savo poną ir valdovą.

Po ketvirčio valandos Raja pamatė išeinant iš Šenaro kambarių jauną, kiek per daug išsidažiusią merginą palaidais plaukais ir tatuiruote ant apnuoginto kairiojo peties. Be abejo, tai buvo viena iš žaviųjų svetimšalių, kurių apgyvendinimo ir išlaikymo rūpesčius mielai prisiimdavo prabangiausia Pi-Ramzio aludė.

– Mano ponas jūsų laukia, – tarė prievaizdas.

Raja perėjo puikų sodą, kurio viduryje palmių paunksnyje tyvuliavo platus baseinas.

Atsilošęs gulimojoje kėdėje, Šenaras mėgavosi vėsa. Jis atrodė pavargęs.

– Maloni mergaičiukė, bet ji mane išsekino... Gal alaus, Raja?

– Mielai.

– Daugybė dvaro damų tik ir galvoja, kaip čia už manęs ištekėjus, bet tokia kvailystė manęs nevilioja. Va, kai atsisėsiu sostan, bus pats laikas susirasti tinkamą žmoną. Šiuo metu man patinka įvairovė. Na, o tu, Raja?.. Dar nepatekai į nagus kokiai nors moteriškei?

– Dievai mane nuo to sergsti, maloningas pone! Prekyba nelabai palieka laiko pramogoms.

– Rūmų valdytojas sakė, kad tu turįs man pasakišką daikčiuką. Ar tai tiesa?

Iš drobinio maišo, kietai prikimšto audeklo skiaučių, pirklys lėtai ištraukė mažytę porfyro vazą, kurios ąsa buvo šuoliui pasirengusios danielės kūno formos. Vazos šonuose buvo nutapytos medžioklės scenos.

Šenaras paglostė gaminį, atidžiai apžiūrėjo kiekvieną jo detalę, paskui pašoko ant kojų ir susižavėjęs apėjo ratu stovinčią ant stalo vazą:

– Koks stebuklas... dievaži, neprilygstamas stebuklas!

– O jo kaina visai nedidelė.

– Mano rūmų valdytojas tau sumokės tiek, kiek reikia.

Vyresnysis Ramzio brolis tęsė jau patyliukais:

– O ką gi man praneša mano draugai hetitai?

– Ak, mano pone! Dar niekada jie nebuvo taip pasiryžę jus paremti. Jie jus laiko Ramzio įpėdiniu.

Viena vertus, Šenaras naudojosi Aša, norėdamas apgauti Ramzį; kita – jis ruošė sau ateitį padedamas hetitų emisaro Rajos. Aša nežinojo tikrojo Rajos vaidmens, o Raja – Ašos. Vienintelis padėties šeimininkas buvo Šenaras, manipuliavęs jais kaip tinkamas ir ypač žiūrėjęs, kad jo slapti sąjungininkai nesužinotų vienas apie kitą.

Vienintelis nežinomasis dydis (ir dar koks!) buvo hetitų ketinimai.

Sugretinęs Ašos žinias su Rajos informacija, Šenaras tikėjosi susidaryti apie juos tvirtą nuomonę, sykiu vengdamas neapdairios rizikos.

– Koks puolimo mastas, Raja?

– Smogiamieji hetitų būriai įvykdė pragaištingus antpuolius centrinėje Sirijoje, Pietų Sirijoje, Finikijos pajūryje ir Amuru provincijoje, siekdami įbauginti gyventojus. Šauniausi jų rezultatai – sugriautas Liūto Buveinės miestelis ir suniokota Sečio stela. Visa tai taip sukrėtė ir paprastus žmones, ir valdžią, kad sukėlė netikėtus padarinius: buvusių Egipto sąjungininkų išdavystes.

– Ar hetitai jau kontroliuoja Finikiją ir Palestiną?

– Dar geriau: jos sukilo prieš Ramzį! Jų kunigaikščiai griebėsi ginklų, užėmė tvirtoves ir išvijo iš jų Egipto karius. Faraonas nežino, kad jam teks susidurti su keletu gynybos užtvarų, kurios išsekins jo armiją. O kai Ramzio ginkluotųjų pajėgų nuostoliai bus pakankamai dideli, hetitų kariuomenė jį užgrius ir sutriuškins. Tai bus jūsų pergalė, Šenarai; jūs įžengsite į Egipto sostą ir sudarysite ilgalaikę sąjungą su nugalėtoju.

Rajos prognozės smarkiai skyrėsi nuo to, ką galvojo ir siūlė Aša. Abiem atvejais Šenaras taptų faraonu vietoj nugalėto ar žuvusio Ramzio. Tačiau pirmuoju atveju jis būtų hetitų vasalas, o antruoju – pats užgrobtų jų imperiją. Viskas priklausys nuo Ramzio pralaimėjimo masto ir hetitų kariuomenės nuostolių. Žinoma, Šenaro veikimo laisvė buvo ribota, bet galimas laimėjimas leistų jam pasiekti svarbiausią tikslą: paimti valdžią Egipte. O vėliau būtų galima pamąstyti apie kitų kraštų užkariavimą.

– Kaip elgiasi prekybiniai miestai?

– Kaip įprasta, jie pereina stipresniojo pusėn. Alepas, Damaskas, Palmyra ir finikiečių uostai jau pamiršo Egiptą ir paskubėjo nusilenkti Muvataliui, hetitų imperatoriui.

– Ar tai nekelia pavojaus Egipto ekonomikos klestėjimui?

– Priešingai! Hetitai – geriausi kariai Azijoje ir Rytuose, bet menki prekybininkai. Jie patiki tarptautinių mainų pertvarkymą kitiems... ir leidžia iš anksto pasiimti numatomą pelną. Nepamirškite, kad aš – pirklys, ketinąs likti Egipte ir pralobti. Hetitai suteiks mums reikalingą stabilumą.

– Tu būsi mano finansų ministras, Raja.

– Dievams leidus, mes praturtėsime. Karas – laikinas dalykas, svarbiausia – laikytis nuošaliai ir surinkti nuo medžio nukritusius vaisius.

Alus buvo nuostabiai gardus, o pavėsis švelniai gaivino.

– Ramzio elgesys kelia man nerimą, – prisipažino Šenaras.

Sirijos pirklys apniuko.

– Ko ėmėsi faraonas?

– Jis nuolat būna vienose ar kitose kareivinėse ir įkvepia savo kariams negirdėtą neregėtą energiją. Jeigu jis ir toliau taip elgsis, jie galiausiai įtikės esą nenugalimi!

– Kas dar?

– Ginklų dirbtuvės triūsia dieną naktį.

Raja pasikrapštė barzdikę.

– Nieko baisaus... Hetitai įgijo tokį pranašumą, kad su jais susilyginti jau neįmanoma. O Ramzio įtaka išnyks po pirmojo mūšio. Kai egiptiečiai atsidurs prieš hetitus, Egipto armijoje kils sąmyšis.

– Gal tu pernelyg sumenkini mūsų kariuomenę?

– Jeigu jūs būtumėt matęs hetitų puolimą, tai niekam nepriekaištautumėt už mirtiną baimę.

– Bent jau vienas žmogus nejaus jokios baimės.

– Ramzis?

– Aš turiu omenyje jo asmens sargybos viršininką, milžiną sardą, vardu Seramana. Tai buvęs piratas, pelnęs Ramzio pasitikėjimą.

– Aš apie jį girdėjau. Kuo jis jums trukdo?

– Ramzis paskyrė jį rinktinio pulko vadu, o didžiąją to pulko dalį sudaro samdomi kareiviai. Tas Seramana gali tapti nepageidautinu pavyzdžiu, pats elgdamasis didvyriškai ir skatindamas tam kitus.

– Piratas, be to, samdinys... Jį lengva papirkti.

– Kaip tik ne! Jis pamilo Ramzį ir budriai saugo jį kaip ištikimas šuo. O šuns meilės nenupirksi.

– Na, tada... tada galima jį užmušti.

– Aš apie tai jau galvojau, mano mielas Raja, bet verčiau atsisakyti šiurkštaus ir akivaizdaus smurto. Seramana – staigus ir labai nepatiklus. Jis galėtų nesunkiai susidoroti su užpuolikais. O jo nužudymas patrauktų Ramzio dėmesį.

– Ko gi jūs pageidautumėte?

– Kokio nors kitokio būdo Seramanai nušalinti. Ir nei tu, nei aš neturime prie to prisidėti.

– Aš – žmogus atsargus, pone. Man rodos, aš jau matau išeitį...

– Pabrėžiu: tas sardas nuovokus kaip laukinis žvėris.

– Aš padėsiu jums jo atsikratyti.

– Ramziui tai bus labai skaudus smūgis. Tau bus dosniai atlyginta.

Pirklys pasitrynė rankas.

– Turiu jums dar vieną malonią naujieną, pone Šenarai. Ar žinote, kaip užsienyje esančios Egipto kariuomenės būriai susisiekia su Pi-Ramziu?

– Siųsdami raitus žygūnus, šviesos signalus ir pašto balandžius.

– Sukilimų apimtose vietovėse galima panaudoti tik pašto balandžius. O pagrindinis tų vertingųjų paukščių augintojas nė kiek nepanašus į Seramaną... Nors jis dirba armijos labui, neatsispyrė pagundai dar labiau pralobti, ir man pavyko jį papirkti. Taigi aš lengvai galėsiu sunaikinti siunčiamus pranešimus arba juos perimti ir pakeisti kitais, tokiu būdu trikdydamas Egipto žvalgybos darbą, jai to nė nenujaučiant...

– Puiku, Raja. Bet nepamiršk parūpinti man kitų vazų, panašių į atneštąją.

7

Seramanai tas karas buvo ne prie širdies. Milžinas sardas, seniai atsisakęs pirato amato ir tapęs Ramzio asmens sargybos viršininku, išmoko branginti Egiptą. Jam patiko ir jo pareigas atitinkanti buveinė, ir dailios egiptietės, su kuriomis jis praleido nemaža malonių valandėlių. Dabartinė jo meilužė, vardu Nenofarė, pranoko visas ankstesniąsias. Per paskutinę jųdviejų meilės dvikovą jinai sugebėjo nuvarginti jį – jį, sardą!

Iš tiesų tas prakeiktas karas privers jį atsisakyti daugybės malonumų... Nors, žinoma, užtikrinti Ramzio saugumą irgi buvo ne taip lengva ir paprasta. Kiek kartų valdovas nepaisė jo patarimų elgtis atsargiau? Bet Ramzis buvo didis valdovas, ir Seramana juo gėrėjosi. Jeigu tam, kad Ramzis liktų faraonu, reikia galabyti hetitus, jis, Seramana, juos galabys. Jis net tikėjosi galėsiąs pats savo ištikimu kalaviju perrėžti gerklę Muvataliui, kurį jo kariai vadino „didžiuoju karvedžiu". Sardas net išsiviepė: „didysis karvedys", taigi! Vadovaująs gaujai laukinių žudikų! Įvykdęs užduotį, Seramana išsikvėpins šauniai užriestus ūsus ir ims atakuoti kitas merguželes.

Kai Ramzis paskyrė jį ypatingo, rinktinio Egipto armijos būrio vadu, Seramana pajuto tokį pasididžiavimą, kad akimirksniu atgavo visas jaunystės jėgas, tvirtumą ir ryžtą. Kadangi Abiejų Žemių valdovas suteikė jam tokią garbę ir taip juo pasitiki, sardas su ginklu rankose įrodys, kad jis neapsiriko. Seramana taip vaikė ir mankštino savo pavaldinius, kad tarp jam patikėtų karių nebeliko nei pagyrūnų, nei aptukėlių.

Sardas buvo pasiryžęs palikti savo būryje tiktai tikrus karius, iš kurių vienas galėtų kautis prieš dešimt ir nedejuodamas kęstų daugybę žaizdų.

Niekas nežinojo, kada kariuomenė turės išžygiuoti, bet Seramanos nuojauta jam kuždėjo, kad ta akimirka artėja. Kariai nebenustygo savo kareivinėse. Rūmuose vienas po kito vyko karvedžių susirinkimai. Ramzis dažnai susitikinėjo su Aša, žvalgybos tarnybos viršininku.

Blogos žinios sklido iš lūpų į lūpas. Sukilimas nepaliaujamai plito, Finikijoje ir Palestinoje buvo išžudyti Egiptui ištikimi pareigūnai. Bet karo pašto balandžių atgabenami pranešimai bylojo, kad tvirtovės vis dar laikosi ir atmušinėja priešo puolimus, tad įvesti tvarką Kanaane neturėtų būti sunku. Paskui Ramzis galbūt nutars žygiuoti toliau į šiaurę, Amuru provincijos ir Sirijos link, o tada neišvengiamai teks susidurti su hetitų kariauna, kurios smogikų būriai, anot Egipto žvalgybos agentų, pasitraukė iš Pietų Sirijos.

Seramana nebijojo hetitų. Nors jie garsėjo kaip žiaurūs žudikai, jam knietėjo susikibti su tais laukiniais, kaip galima daugiau pakloti jų mūšio lauke ir pamatyti juos paknopstomis bėgančius ir staugiančius iš baimės.

Tačiau prieš stojant į pasakiškus mūšius, kuriuos egiptiečiai nesiliaus minėję, sardui reikėjo atlikti vieną užduotį.

Išėjęs iš rūmų, Seramana kaipmat atsidūrė kvartale, kur visai netoli sandėlių buvo įvairiausios dirbtuvės. Siaurų gatvelių labirinte viena šalia kitos buvo išsidėsčiusios siuvėjų, stalių ir sandalų gamintojų krautuvėlės, o gyvenimas virte virė. Truputį toliau, jau uosto link, spietėsi kuklūs plytų dirbėjų hebrajų nameliai.

Kai darbininkai ir jų šeimų nariai išvydo žingsniuojantį tarp jų buveinių milžiną, kilo sąmyšis. Pabėgus Mozei, hebrajai neteko puikaus vado, gynusio juos nuo bet kokių valdžios neteisybių ir teikusio galimybę atgauti pamirštą išdidumą. Netikė-

tas gerai žinomo savo ūmiu būdu sardo atvykimas nežadėjo nieko gera.

Seramana nutvėrė už klubjuostės sprunkantį nuo jo berniūkštį:

– Palauk, mažiuk, liaukis spurdėjęs! Pasakyk man, kur gyvena plytų dirbėjas Abneras.

– Nežinau.

– Tu geriau manęs nepykink.

Berniūkštis pabūgo grasinimo, ir jo liežuvis bemat atsirišo. Jis net pasisiūlė palydėti sardą iki Abnero namų. Išvydęs Seramaną, šis susigūžė kambario kampe ir net užsidengė skraiste galvą.

– Eime, – įsakė milžinas.

– Neisiu!

– Ko bijai, drauguži?

– Aš nepadariau nieko bloga.

– Vadinasi, tau nėra ko bijoti.

– Prašau palikti mane ramybėje!

– Valdovas nori tave matyti.

Kadangi Abneras dar labiau įsispraudė į kampą, sardas buvo priverstas jį iš ten ištempti ir jėga užkelti ant asilo, kuris ramiai nutapeno keliu į Pi-Ramzio rūmus.

Abneras buvo siaubingai išsigandęs.

Išsitiesęs kniūbsčias prieš Ramzį, jis nedrįso pakelti akių.

– To dramatiško įvykio, susijusio su Moze, tyrimas manęs netenkina, – tarė valdovas. – Aš noriu žinoti, kas atsitiko iš tikrųjų. Tu, Abnerai, tai žinai.

– Didenybe, aš viso labo tik plytų dirbėjas...

– Mozė kaltinamas nužudęs Sarį, mano sesers vyrą. Jei paaiškės, kad jis tikrai įvykdė šį nusikaltimą, teks jį kuo griežčiausiai nubausti. Bet kodėl jam būtų reikėję užmušti Sarį? Už ką?

Abneras tikėjosi, kad niekas nepasidomės, kaip ir kodėl jis, kuklus plytų dirbėjas, buvo įsivėlęs į šį nelemtą reikalą. Bet jis išleido iš akių, kad faraoną ir Mozę siejo sena draugystė.

– Ko gero, Mozė pamišo, Jūsų Didenybe.

– Liaukis iš manęs tyčiotis, Abnerai.

– Didenybe!

– Saris tavęs nemėgo.

– Tai tik paskalos, grynos paskalos...

– Ne, aš turiu įrodymų! Stokis.

Drebėdamas iš baimės, hebrajas niekaip nesiryžo atsitiesti visu ūgiu: jis stovėjo nunėręs galvą, nepajėgdamas pažvelgti Ramziui į akis.

– Gal tu – bailys, Abnerai?

– Aš – paprastas plytų dirbėjas, trokštąs gyventi tyliai ir ramiai, Jūsų Didenybe, štai kas aš toks.

– Išminčiai netiki atsitiktinumu. Kodėl tu įsivėlei į šią tragediją? Kuo tu čia dėtas?

Abneras būtų melavęs ir toliau, bet faraono balsas pakirto jo ketinimą.

– Mozė... Mozė buvo plytų dirbėjų viršininkas. Aš privalėjau jam paklusti, kaip visi mano bendradarbiai ir tautiečiai. O Sariui jo valdžia labai nepatiko.

– Ar Saris tave persekiojo?

Abneras kažką sumurmėjo.

– Kalbėk aiškiai, – pareikalavo valdovas.

– Saris... Saris nebuvo geras žmogus, Didenybe.

– Jis buvo netgi klastingas ir žiaurus. Aš tai žinau.

Ramzio pritarimas apramino ir padrąsino Abnerą.

– Saris man grasino, – prisipažino hebrajas. – Jis mane privertė atiduoti jam dalį uždarbio.

– Vadinasi, jis tave šantažavo... Kodėl gi tu su tuo taiksteisi?

– Bijojau, Jūsų Didenybe, – aš taip bijojau! Saris būtų mane primušęs, viską atėmęs...

– Kodėl tu niekam nepasiskundei?

– Kas iš tų skundų... Saris turėjo gausybę ryšių, net tvarkos sergėtojai nieko nebūtų jam padarę. Niekas nedrįso jam pasipriešinti.

– Niekas, išskyrus Mozę!

– Savo nelaimei, Didenybe, savo nelaimei...

– Nelaimei, su kuria susijęs ir tu, Abnerai.

Hebrajas būtų mielai prasmegęs skradžiai žemę, kad tik išvengtų Ramzio žvilgsnio, kuris it grąžtas skverbėsi lig pat Abnero sielos gelmių.

– Tu pasisakei Mozei, juk taip?

– Mozė buvo geras ir drąsus...

– Sakyk teisybę, Abnerai!

– Taip, Jūsų Didenybe, aš jam pasakiau viską tiesiai ir atvirai.

– Ką jis tau atsakė?

– Pažadėjo mane apginti.

– Kokiu būdu?

– Įsakęs Sariui palikti mane ramybėje – taip bent aš maniau... Mozė daug nešnekėdavo.

– O dabar, Abnerai, sakyk, kaip viskas buvo, – tik kuo tiksliau!

– Buvo jau vėlus vakaras. Aš ilsėjausi namie. Staiga įsiveržė Saris, baisiai įsiutęs. „Šunie hebrajau, – suriko jis, tu išdrįsai prabilti!“ Saris man smogė. Aš užsidengiau veidą rankomis ir bandžiau nuo jo pabėgti. Tada įėjo Mozė ir ėmė muštis su Sariu. Saris krito negyvas... Jeigu Mozė nebūtų įsikišęs, tai būčiau žuvęs aš.

– Kitaip sakant, tai buvo savigyna! Jei tu būtum tai paliudijęs, Abnerai, tai Mozė būtų buvęs išteisintas ir galėjęs vėl užimti savo vietą tarp egiptiečių.

– Aš to nežinojau, aš...

– Kodėl tu tylėjai, Abnerai?

– Aš bijojau!

– Ko? Saris buvo miręs. Gal tave persekioja naujasis meistras?

– Ne, ne...

– Tai ko tu bijai?

– Teismų, tvarkos sergėtojų...

– Meluoti – didelis nusikaltimas, Abnerai. Bet tu turbūt netiki, kad yra svarstyklės, kuriomis aname pasaulyje sveriami visi mūsų poelgiai.

Hebrajas tylomis prikando lūpą.

– Tu tylėjai, – tęsė Ramzis, – nes bijojai, kad tardytojai gali tavim susidomėti. Tau visai nerūpėjo padėti Mozei – žmogui, kuris išgelbėjo tau gyvybę.

– Jūsų Didenybe!

– Nė nebandyk neigti, kad aš sakau tiesą, Abnerai. Štai toji tiesa: tu norėjai likti šešėlyje dėl to, kad pats esi šantažuotojas. Seramanai pavyko prašnekinti naujokus, tu juos išnaudoji ir apvaginėji be menkiausių sąžinės priekaištų.

Hebrajas krito ant kelių:

– Aš padedu jiems rasti darbą, Jūsų Didenybe... Tai, ką aš iš jų gaunu, tik – teisėtas atlygis.

– Tu, Abnerai, tikrų tikriausias niekšas, bet man esi nepaprastai svarbus ir reikalingas, nes gali įrodyti, kad Mozė nekaltas, ir pateisinti jo poelgį.

– Jūs... jūs man atleisite?

– Seramana nuves tave pas teisėją, kuris užrašys tavo parodymus. Tu būsi prisaikdintas ir išsamiai, tiksliai, nepraleisdamas nė menkiausios smulkmenos, papasakosi, kaip viskas atsitiko. Ir žiūrėk, Abnerai, kad aš apie tave daugiau negirdėčiau!

8

Nuplikėlis aukštas Heliopolio Gyvybės Namo pareigūnas privalėjo tikrinti žvejų ir žemdirbių pristatomų maisto produktų kokybę. Būdamas kruopštus ir net smulkmeniškas, jis priekabiai apžiūrinėdavo kiekvieną vaisių, kiekvieną daržovę, kiekvieną žuvį. Prekeiviai jo baiminosi, bet gerbė, nes jis visada sumokėdavo deramą kainą, bet niekas negalėjo tapti jo nuolatiniu tiekėju, nes Nuplikėlis nepripažino nusistovėjusios tvarkos ir niekam neteikė jokių privilegijų. Jam turėjo reikšmės tik apeigomis pašventintų ir dievams skirtų, o paskui žmonėms išdalytų maisto produktų kokybė.

Pagaliau išsirinkęs viską, ko jam reikėjo, Nuplikėlis siųsdavo pirkinius Gyvybės Namo virtuvėn, kurios pavadinimas – „švari vieta" – liudijo, kad ten buvo nuolat rūpinamasi palaikyti švarą. Žynys nešykštėjo netikėtų patikrinimų, kurie kartais baigdavosi sunkiomis bausmėmis.

Tą rytą jis nuėjo į sūdytų ir džiovintų žuvų sandėlį.

Medinė durų, kurių atidarymo mechanizmas buvo žinomas tik jam ir sandėlio prižiūrėtojui, velkė buvo perpjauta pjūklu.

Nuplikėlis apstulbo, bet vis dėlto ryžosi stumtelėti duris, kurios lėtai prasivėrė.

Už jų tvyrojo įprasta tyla ir prietema.

Žynys nerimaudamas žengė į priekį, bet nepastebėjo nieko keista. Kiek aprimęs, jis nuėjo toliau, stabčiodamas prie kiekvieno indo, kurių įrašai tiksliai nurodė juose laikomų žuvų pavadinimą, jų kiekį ir sūdymo datą.

Vieta prie pat durų buvo tuščia.
Kažkas pavogė vieną indą.

Priklausyti karalienės rūmų personalui buvo garbė, apie kurią svajojo visos dvaro damos, tačiau Nefertarė labiau vertino patirtį, nuovoką ir rimtą būdą nei turtą, aukštą kilmę ar padėtį. Kaip kadaise Ramzis, panašiai sudarinėjęs savo vyriausybę, Nefertarė taip pat daug ką nustebino, pasirinkdama kirpėja, audėja ar kambarine jaunas moteris, negalinčias pasigirti kilmingais giminaičiais.

Kaip tik todėl pavydėtina didžiosios valdovo sutuoktinės drabužių prižiūrėtojos vieta atiteko dailiai tamsiaplaukei, gimusiai Memfio prastuomenės priemiestyje. Mergina turėjo rūpintis Nefertarės mėgstamiausiais drabužiais. Nors karalienė turėjo begalę rūbų, ji ypač mėgo savo senąsias sukneles ir seną skarą, kuria mielai apsigaubdavo pečius vakarais, dienos karščiui atlėgus. Nefertarė tiesdavo ranką į skarą ne tik baimindamasi saulėlydžio vėsos: jai buvo taip malonu prisiminti, kaip ji įsisvajojusi apsigaubė šia skara tą vakarą, kai pirmąkart susitiko su karalaičiu Ramziu, tuo karštu ir sykiu švelniu jaunuoliu, kurį taip ilgai vijo šalin, kol pati susivokė aistringai jį pamilusi.

Kaip ir kitos karalienės rūmų tarnautojos, drabužių prižiūrėtoja nepaprastai gerbė valdovę, Nefertarė mokėjo įsakinėti grakščiai, su šypsena. Joks darbas neatrodė jai esąs toks menkas ir nereikšmingas, kad jį būtų galima atlikti aplaidžiai. Ji nepakentė nei nepateisinamo vėlavimo, nei melo. Iškilus kokiam nors sunkumui, Nefertarė buvo linkusi pati pasikalbėti su kuo nors apkaltinta tarnaite ir išklausyti jos pasiaiškinimą. Tapusi karalienės motinos drauge ir patikėtine, didžioji valdovo sutuoktinė užkariavo visų širdis.

Drabužių prižiūrėtoja šlakstė audinius subtiliais kvepalais, gautais iš rūmų laboratorijos, ir stengėsi kaip galima atsargiau lanks-

tyti apdarus, dėliodama juos į medines skrynias bei spintas, kad neatsirastų nereikalingų klosčių. Artinantis nakčiai, ji nuskubėjo paimti senos skaros, kurią karalienė mėgo užsimesti ant pečių, atlikinėdama vakarines apeigas, ir nunešti ją valdovei.

Atidariusi skrynią, tarnaitė taip perbalo, kad jos veide neliko nė lašelio kraujo.

Įprastoje vietoje skaros nebuvo.

„To negali būti, – pamanė drabužių prižiūrėtoja. – Aš turbūt apsirikau ir ieškau ne toje skrynioje“. Mergina išrausė kitą skrynią, tada trečią, paskui peržiūrėjo visas spintas.

Veltui.

Tarnaitė puolė klausinėti kambarines, karalienės kirpėją, skalbėjus... deja, niekas nieko nežinojo. Mėgstamiausia Nefertarės skara buvo pavogta.

Karo taryba susirinko Pi-Ramzio rūmų priėmimų salėje. Valdovas – vyriausiasis kariuomenės vadas sušaukė karvedžius, turėjusius vadovauti keturioms armijoms. Amenis žymėjosi, apie ką kalbama, nes turėjo parengti ataskaitą.

Visi karvedžiai buvo brandaus amžiaus karališkieji raštininkai, išsilavinę, didelių dvarų savininkai ir puikūs jų valdytojai. Du iš jų Sečiui vadovaujant kovėsi su hetitais, bet tuo metu mūšiai būdavo trumpi ir daugiausia vietinės reikšmės. Iš tiesų nė vienas iš tų aukštųjų karininkų nedalyvavo stambaus masto karinėje operacijoje, kurios baigtis atrodė abejotina. Kuo labiau artinosi visuotinis karas, tuo prasčiau jie jautėsi.

– Kokia mūsų ginkluotės būklė?

– Gera, Jūsų Didenybe.

– O kaip gamyba?

– Nemažina nei apimties, nei tempų. Jums įsakius, kalvių ir strėlių gamintojų atlyginimai buvo padvigubinti. Bet mums reikia daugiau kalavijų ir durklų tiems atvejams, kada vyras stos prieš vyrą.

– Kas girdėti apie karo vežimus?

– Po kelių savaičių mes jų turėsime užtektinai.

– O arkliai?

– Jie puikiai prižiūrimi ir bus visiškai parengti žygiui.

– Kaip nusiteikę mūsų kariai?

– Tai mūsų silpnoji vieta, Didenybe, – prisipažino jauniausias karvedys. – Jūsų lankymasis kareivinėse veikia juos teigiamai, bet vis dar tebepaistoma aibė niekų apie hetitų žiaurumą ir nenugalimumą. Nors mes nuolat neigiame tuos kvailus gandus, jie vis dėlto veikia žmones.

– Net mano karvedžius?

– Ne, Jūsų Didenybe; žinoma, ne... Tačiau mums vis dar lieka abejonių dėl kai kurių dalykų.

– Kokių?

– Na... Ar priešų bus gerokai daugiau?

– Pirmiausia mes įvesime tvarką Kanaane.

– Ar hetitai jau ten?

– Ne, jų kariuomenė nesiryžo taip nutolti nuo savo bazių. Mūsų provincijose sukėlė sąmyšį tik smogikų būriai, netrukus grįžę Anatolijon. Jie įtikino vietinius karaliukus mus išduoti, norėdami sukelti ginkluotus susidūrimus, kurie išsekintų mūsų jėgas. Bet taip nebus. Mes greit atgausime savo provincijas, ir tai suteiks kariams stiprybės, būtinos žygiui į šiaurę ir stambiai pergalei.

– Kai kas nerimauja... dėl mūsų tvirtovių.

– Be reikalo. Užvakar ir vakar į rūmus atskrido dešimt pašto balandžių. Jie atgabeno gerų žinių. Nė viena mūsų tvirtovė neatiteko priešui; visos turi pakankamai maisto atsargų ir ginklų, kad pajėgtų iki mūsų atvykimo atremti galimus puolimus. Tačiau mums reikia paskubėti, mes ir taip pernelyg ilgai delsėme.

Ramzio pageidavimas prilygo įsakymui. Karvedžiai nusilenkė faraonui ir išsiskirstė į kareivines, tvirtai pasiryžę paspartinti rengimąsi žygiui.

– Kokie menkystos, – sumurmėjo Amenis, dėdamas ant stalo ploną nusmailintą nendrelę, kuria rašė.

– Tu jiems per griežtas, – tarstelėjo Ramzis.

– Tu tik pažiūrėk į juos: juk jie bailūs kaip kiškiai, pernelyg turtingi, pripratę prie lengvo gyvenimo! Ligi šiol jie daugiau laiko praleido lepindamiesi savo soduose nei kaudamiesi mūšio lauke. Kaip jie elgsis išvydę hetitus, kuriems karas yra gyvenimo prasmė ir tikslas? Tavo karvedžiai bemat žus arba pabėgs.

– Siūlai juos pakeisti kitais?

– Per vėlu, o ir kuriam galui? Visi tavo aukštieji karininkai – to paties molio.

– Gal nori, kad Egiptas susilaikytų nuo bet kokio ginkluoto įsiveržimo?

– Tai būtų mirtina klaida... Tu teisus: reikia veikti. Bet padėtis aiškių aiškiausia: mūsų pergalė priklauso nuo tavęs, tik nuo tavęs.

Ramzis priėmė savo draugą Ašą vėlai naktį. Valdovas ir žvalgybos tarnybos viršininkas tik retkarčiais leisdavo sau atsikvėpti, nes įtampa sostinėje vis augo.

Stovėdami petys į petį prie vieno iš faraono kabineto langų, jiedu žvelgė į nakties dangų, nusėtą tūkstančiais žvaigždžių.

– Kas naujo, Aša?

– Padėtis nesikeičia: vienoje pusėje – sukilėliai, kitoje – mūsų tvirtovės. Mūsų šalininkai laukia, kada tu pradėsi veikti.

– Aš tiesiog degu iš nekantrumo, bet neturiu teisės rizikuoti savo karių gyvybe. Nepakankamas pasirengimas, nepakankama ginkluotė... Mes per ilgai snūduriavome, liūliuojami tariamos taikos. Pabudimas, žinoma, per staigus, bet jis išeis mums į naudą.

– Teišgirsta tave dievai!

– Ar tik neimsi abejoti jų pagalba?

– Ar įstengsime nugalėti?

– Tie, kurie kausis mano vadovaujami, gins Egiptą ligi paskutinio kraujo lašo. Jei hetitai pasieks savo tikslą, įsiviešpataus tamsybės.

– Ar pagalvojai apie tai, kad gali žūti?

– Nefertarė taps karalystės regente, o prireikus valdys ją pati.

– Kokia nuostabiai graži ši naktis... Kodėl žmonėms rūpi tik žudyti vienas kitą?

– Aš svajojau apie taikų valdymą. Likimas lėmė kitaip. Ką gi – aš nevengsiu to, kas man skirta.

– Likimas gali būti tau priešiškas, Ramzi.

– Tu manimi nebepasitiki?

– Gal aš tiesiog bijau... kaip kiekvienas žmogus.

– Ar aptikai Mozės pėdsakų?

– Jokių. Atrodo, kad jis dingo.

– Ne, Aša.

– Kodėl tu tuo toks tikras?

– Todėl, kad tu nė nepradėjai jo ieškoti.

Jaunas diplomatas nė nemirktelėjo.

– Tu atsisakei pasiųsti savo agentus Mozės pėdsakais, – tęsė Ramzis, – nes nenori, kad jis būtų suimtas ir pasmerktas mirti.

– Juk Mozė – mūsų draugas, argi ne? Jei aš pargabensiu jį Egiptan, jis iš tiesų bus nuteistas mirties bausme.

– Ne, Aša.

– Net tu, faraonas, negali pažeisti įstatymo!

– Aš nė neketinu to daryti. Mozė galės gyventi Egipte kaip laisvas žmogus, nes teismas jį išteisins.

– Bet juk... Argi ne jis nužudė Sarį?

– Tai buvo savigyna, kaip liudija deramai užrašyti parodymai.

– Nuostabi naujiena!

– Ieškok Mozės ir surask jį.

– Tai bus nelengva... Dabar, kai visur tiek sąmyšio ir neramumų, jis galbūt slepiasi kokioje nors neprieinamoje vietovėje.

– Surask jį, Aša.

9

Gana rūsčiai nusiteikęs ir atitinkamai atrodydamas, Seramana žingsniavo plytų dirbėjų kvartalo gatvelėmis. Keturi jauni hebrajai, atvykę iš Vidurinio Egipto, nedvejodami apkaltino Abnerą juos šantažavus ir reikalavus kyšių. Jo padedami jie gavo darbą, bet – kokia kaina!

Tvarkos sergėtojai apgailėtinai atliko tyrimą. Saris buvo įtartinas tipas, bet vis dar įtakingas; Mozė taip pat daug kam stovėjo skersai gerklės, tad tai, kad vienas iš jų mirė, o kitas dingo, tardytojams buvo labai paranku.

Galbūt buvo aplaidžiai pažiūrėta į vertingus parodymus, gal nepaisyta svarbių nuorodų? Todėl, prieš dar kartą įsibraudamas pas Abnerą, Seramana nepatingėjo šen bei ten daug ko paklausinėti.

Kramsnodamas česnaku įtrintą duonos riekę, plytų dirbėjas žiūrinėjo kažkokių skaičių primargintą lentelę. Vos išvydęs Seramaną, jis išsyk pakišo lentelę po užpakaliu.

– Nagi, Abnerai, susirūpinai apskaita?

– Aš niekuo nekaltas!

– Jeigu vėl imsies senų darbelių, turėsi reikalų su manimi.

– Mane globoja pats valdovas!

– Nesvaičiok!

Sardas čiupo saldųjį svogūną ir dviem kąsniais jį prarijo.

– Gal turi ko nors atsigerti?

– Taip... ten, skrynioje...

Seramana kilstelėjo skrynios dangtį.

– Prisiekiu dievu Besu, šitų išteklių gali drąsiai užtekti pui-

kiausiai girtuoklystės šventei! Ąsočiai vyno, ąsočiai alaus... Kaip matau, tu gerai uždirbi.

– Tai... dovanos.

– Kaip puiku, kada tave myli.

– Ko tu iš manęs nori? Juk aš jau daviau parodymus!

– Negaliu savęs įveikti: man taip patinka su tavim bendrauti!

– Aš pasakiau viską, ką žinojau.

– Nemanyk taip. Kai buvau piratas, pats tardydavau savo belaisvius. Daugelis jų sakydavosi pamiršę, kur paslėpė savo pinigėlius. Reikėdavo tik pasistengti juos... įtikinti, kad prisimintų, – ir prisimindavo!

– Aš neturiu turtų!

– Tavo lobiai man nerūpi.

Abnerui palengvėjo ant širdies, jis net nušvito. Kol sardas atkimšinėjo ąsotį alaus, hebrajas pakišo lentelę po dembliu.

– Ką tu užrašei ant to medžio gabalėlio, Abnerai?

– Nieko, nieko...

– Galiu kirsti lažybų, kad tai sumos, kurias išlupai iš savo brolių – hebrajų. Puikus įrodymas teismui!

Sutrikęs plytų dirbėjas neprieštaravo.

– Galėtume susitarti, bičiuli; juk aš – nei tvarkos sergėtojas, nei teisėjas.

– Ką tu... Ką tu siūlai?

– Aš domiuosi ne tavimi, o Moze. Tu jį gerai pažinojai, ar ne taip?

– Ne geriau nei kas nors kitas...

– Nemeluok, Abnerai. Tu norėjai, kad jis tave remtų ir globotų; vadinasi, tu jį šnipinėjai, kad sužinotum, koks jis žmogus, kaip elgiasi, su kuo bendrauja.

– Jis visą laiką dirbo.

– Su kuo jis susitikinėdavo?

– Su statybų meistrais, su darbininkais, su...

– O baigęs darbą?

– Jis mielai kalbėdavosi su hebrajų bendruomenės vyresniaisiais.

– Apie ką?

– Mes – išdidi ir nepatikli tauta... Kartais mes panūstame nepriklausomybės. Saujelė tokių patrakėlių laikė Mozę savo vadu. Baigus statyti Pi-Ramzį, visi būtų išsyk pamiršę tas kvailystes.

– Vienas iš tavo „globojamų“ darbininkų man papasakojo, kad pas Mozę lankėsi keistas tipas, su kuriuo šis ilgai šnekėjęsis akis į akį savo būstinėje.

– Tai tiesa... Niekas jo nepažinojo. Šnekėjo, kad tas žmogus – architektas, atvykęs iš Pietų. Jis lyg turėjęs padėti Mozei kažkokiais techniniais patarimais, bet statybų aikštelėje jis taip ir nepasirodė.

– Nupasakok jį.

– Kokių šešiasdešimties metų amžiaus, aukštas, liesas; veidas lyg plėšraus paukščio, nosis atsikišusi, skruostikauliai išsišovę, siaurutės lūpos, ryškus smakras.

– Kuo jis vilkėjo?

– Paprasta palaidine... Architektas būtų apsirengęs gražiau ir geriau. Būtum galėjęs prisiekti, kad tas žmogus nori likti nepastebėtas. Jis kalbėjosi tik su Moze.

– Gal jis – hebrajas?

– Tikrai ne.

– Kiek kartų jis buvo atvykęs į Pi-Ramzį?

– Mažiausiai du kartus.

– Ar kas nors jį dar matė po Mozės pabėgimo?

– Ne.

Ištroškęs beklausinėdamas, Seramana vos ne vienu mauku ištuštino ąsotį saldaus alaus.

– Tikiuosi, kad tu nieko nenuslėpei, Abnerai. Priešingu atveju aš labai supyksiu ir galiu nebesusivaldyti.

– Apie tą žmogų aš jums papasakojau viską!

– Neprašau tavęs tapti doru žmogumi – tam tau prireiktų pernelyg didelių pastangų; vis dėlto bent jau pasistenk, kad niekas tavęs nebeminėtų.

– Gal norėtumėte... pasiimti keletą tokių ąsočių kaip tas, kurį ką tik išgėrėte?

Seramana suėmė hebrajo nosį nykščiu ir smiliumi ir gerokai spustelėjo:

– O ką, jei aš už bausmę tau ją nuplėščiau?

Abnerą pervėrė toks skausmas, kad jis neteko sąmonės.

Seramana gūžtelėjo pečiais, išėjo iš plytų dirbėjo namelio ir paskendęs mintyse pasuko rūmų link.

Jis daug ką sužinojo.

Mozė rezgė sąmokslą.

Jis ketino tapti hebrajų vadu – be abejo, norėdamas pareikalauti naujų privilegijų savo tautai, galbūt net leidimo įkurti Deltoje nepriklausomą hebrajų miestą. O kas, jeigu tas paslaptingasis žmogus buvo svetimšalis, atvykęs pasiūlyti hebrajams pagalbą iš svetur? Tokiu atveju Mozė galėjo būti kaltinamas valstybės išdavyste.

Ramzis niekada nė girdėti nenorės tokių prielaidų. Prieš pradedant apie jas kalbėti ir prašyti valdovą saugotis to, ką jis laikė savo draugu, Seramanai reikėjo gauti įrodymų.

Sardas pateko labai keblion padėtin.

Gražiajai Izetei, antrajai Ramzio žmonai ir jo sūnaus Kha motinai, Pi-Ramzio rūmuose priklausė prabangūs kambariai. Nors jos santykių su Nefertare netemdė nė menkiausias šešėlis, Izetei labiau patiko gyventi Memfyje ir ieškoti užsimiršimo puotose, kur visi žavėjosi jos grožiu.

Žaliaakė, maža, tiesia nosyte, siauromis lūpomis, grakšti, guvi ir linksma gražioji Izetė buvo pasmerkta gyventi prašmatniai, bet tuščiai. Būdama dar visai jauna, ji jau gyveno vien prisiminimais. Ji buvo pirmoji Ramzio meilužė. Kadaise be-

protiškai jį pamilusi, Izetė ir dabar mylėjo Ramzį taip pat karštai, bet jau nebeturėjo noro kovoti, stengdamasi vėl jį pavergti savo žavesiu. Bet būdavo dienų, būdavo valandų, kai Izetė nekentė valdovo, kurį dievybės apipylė savo dovanomis... Argi jis nebuvo apdovanotas taip pat ir gebėjimu ją sugundyti kada tik užsigeidęs, nors jo širdis priklausė Nefertarei?

Jei dar didžioji valdovo sutuoktinė būtų buvusi negraži, kvaila ir pasibjaurėtina... Bet buvo priešingai! Ir gražioji Izetė pasidavė, neatsispyrusi Nefertarės spindesiui ir žavesiui: ji pripažino savo varžovę esant ypatingą būtybę, Ramzio verta karaliene.

„Koks keistas likimas, – galvojo jauna moteris, – matyti mylimą vyriškį kitos glėbyje ir pripažinti, kad tai ne nepakenčiama, o gera ir teisinga!“

Užtektų Ramziui tik pasirodyti, ir gražioji Izetė neištartų jam nė vieno priekaišto. Ji atsiduotų mylimajam ir svaigtų lygiai taip pat, kaip per pirmą jųdviejų pasimatymą nendrinėje trobelėje, prisiglaudusioje kviečių lauko pakraštyje. Tada Izetei nė kiek nerūpėjo, kad Ramzis buvo karalaitis: jei jis būtų buvęs piemuo arba žvejys, toks pat nežabotas geismas būtų nubloškęs ją į jo glėbį.

Izetė visai nenorėjo valdyti; ji nebūtų sugebėjusi atlikti Egipto karalienės pareigų ir užsikrauti ant savo pečių tos naštos, taip slėgusios Nefertarę. Gražioji Izetė visai nemokėjo nei pavydėti, nei pavyduliauti ir dėkojo dangiškosioms galioms, suteikusioms jai neprilygstamą laimę: mylėti Ramzį.

Toji vasaros diena buvo giedra ir laiminga.

Gražioji Izetė žaidė su devynerių metų Kha ir Nefertarės dukrele Meritamon, kurios ketvirtą gimtadienį visi ketino netrukus linksmai atšvęsti. Abu vaikai sutarė kuo puikiausiai. Kha polinkis skaityti ir rašyti nė kiek nesumažėjo. Jis mokė sesutę rašyti hieroglifus ir net vedžiodavo mergytės ranką, kai ji abejodavo ar nežinodavo, kaip teisingai vienas ar kitas žen-

klas turi atrodyti. Šios dienos pamoka buvo skirta paukščiams: norint juos nupiešti, reikėjo miklių pirštų ir tikslios akies.

– Eikšekit maudytis, vanduo tiesiog nuostabus.

– Man labiau patinka mokytis, – atsakė Kha.

– Bet tu turi mokėti plaukti!

– Tai man neįdomu.

– Gal tavo sesuo nori atsikvėpti nuo mokslų?

Ramzio ir Nefertarės dukra buvo tokia pat daili kaip jos motina. Mergytė dvejojo, bijodama neįtikti Kha ar jo motinai. Ji labai mėgo plaukti, bet nenorėjo priešgyniauti Kha, žinančiam tiek paslapčių!

– Tu man leisi pasimaudyti? – nerimastingai paklausė ji.

Kha valandėlę pamąstė, paskui maloningai linktelėjo galva:

– Gerai, eik, bet neužtruk. Tau dar reikia iš naujo nupiešti putpeliuką: dabar tavo piešinyje jo galva ne visai apvali.

Meritamon nubėgo pas gražiąją Izetę, kuri džiaugėsi, kad Nefertarė ja pasitiki ir leidžia kartu auklėti mergytę.

Jauna moteris su mergaite liuoktelėjo į vėsų ir skaidrų vandenį, ant kurio krito šalia baseino augančio seno figmedžio šešėlis. Taip, ta diena iš tiesų buvo laiminga...

10

Memfį vargino tvanki kaitra. Šiaurės vėjas rimo, bet karšti gūsiai džiovino burną, svilino gerklę ir žmonėms, ir gyvuliams. Gindamiesi nuo karščio, gyventojai ištempė tarp namų stogų storo audeklo gabalus, teikusius gatvelėms bent kiek šešėlio ir vėsos. Vandennešiai būtų įmanę persiplėšti: jie niekaip nespėjo aptarnauti visų ištroškusiųjų.

Įsikūrusio savo patogioje sodyboje mago Ofiro vasaros kaitra visai nekamavo. Patalpas vėdino oro srovės, sklindančios pro palubėje įrengtas angas. Vieta buvo tyli, rami; čia buvo lengva susikaupti, o juk kerėtojui visa tai tiesiog būtina.

Ofiras jautė, kaip jį apima neįprastas jaudulys. Dažniausiai libis atlikinėdavo būrimo ar kerėjimo apeigas šaltai, kone abejingai. Bet jam dar niekada nebuvo tekę imtis tokio sunkaus dalyko, ir jau pats užmojis kėlė jį kaip ant sparnų. Jis, Echnatono patarėjo sūnus, buvo pasirengęs kerštui.

Žymus Ofiro svečias, Šenaras, vyresnysis Ramzio brolis ir užsienio reikalų ministras, atvyko pavakare, kai ir didžiosios, ir mažosios miesto gatvės buvo ištuštėjusios. Šenaras pasirūpino atvažiuoti savo sąjungininkui Mebai priklausančiu vežimu; jį vadeliojęs tarnas buvo nebylys.

Magas pagarbiai pasveikino Šenarą. Pastarasis, kaip ir per ankstesnį susitikimą, jautėsi nesmagiai: plėšraus paukščio profilio libis tiesiog stingdė jį savo lediniu žvilgsniu. Tamsiai žaliomis akimis, atsikišusia nosimi, siaurutėmis lūpomis, jis labiau panėšėjo į demoną nei į žmogų. Bet jo balsas ir elgesys

pasižymėjo švelnumu, ir kartais buvo galima pamanyti, kad šnekiesi su kokiu nors senu žyniu, kurio žodžiai ramina.

– Kodėl jūs mane pakvietėte, Ofirai? Man tai nelabai patinka.

– Drįsau pakviesti jus, pone, nes vis darbuojuosi mūsų reikalo labui. Jūs nenusivilsite.

– Tikiuosi.

– Gal malonėsite sekti paskui mane... Ponios mūsų laukia.

Šenaras padovanojo tą buveinę burtininkui, kad jis galėtų niekieno netrukdomas užsiiminėti kerėjimu ir tokiu būdu padėti Šenarui užkariauti valdžią. Žinoma, vyresnysis Ramzio brolis ėmėsi visų atsargumo priemonių ir užrašė tą namą savo seseriai Dolantei. Kiek vertingų sąjungininkų, kuriais taip lengva ir patogu naudotis kada panorėjus... Aša, valdovo vaikystės draugas ir genialus sąmokslininkas; Raja, pirklys iš Sirijos ir nepaprastai miklus hetitų šnipas; o štai dabar tasai Ofiras, su kuriuo jį supažindino naivuolis Meba, buvęs užsienio reikalų ministras, kurio vietą Šenaras sugebėjo užimti, įtikinęs jį, kad jo nušalinimo kaltininkas – Ramzis. Ofiras įkūnijo keistą ir pavojingą nežinomų jėgų pasaulį, kurio Šenaras baiminosi, bet manė, kad būtų pravartu pasinaudoti kenksminga tų tamsiųjų jėgų galia.

Ofiras skelbėsi sumanęs milžiniško masto politinį perversmą: jis ketino atgaivinti Echnatono ereziją, atkurti vienintelio dievo – Atono kultą kaip valstybinę religiją ir pasodinti į Egipto sostą niekam nežinomą pamišusio faraono įpėdinę. Šenaras leido suprasti Ofirui, kad pritaria jo sektos augimui, nes tiki, kad jos skelbiamas mokymas gali patraukti jų pusėn Mozę. Todėl burtininkas užmezgė ryšį su hebraju, norėdamas jam įrodyti, jog jie siekią bendro tikslo.

Šenaras manė, kad net mažiausia opozicija šalies viduje bus dar viena kliūtis Ramzio kelyje. Atėjus laikui, jis, Šenaras, atsikratys visų tų jį varžančių sąjungininkų – valdžios žmogus privalo neturėti praeities.

Deja, Mozė įvykdė žmogžudystę ir pabėgo. Praradus galimybę pasinaudoti hebrajų parama, Ofirui nebuvo ko nė tikėtis suburti tiek Atono šalininkų, kad jų pakaktų Ramzio valdžiai išklibinti. Žinoma, kerėtojas įrodė savo sugebėjimus Nefertarės gimdymo metu, sukėlęs pavojų karalienės ir jos dukters Meritamon gyvybei. Bet ir viena, ir kita vis dar buvo gyvos. Nors Nefertarė daugiau nebegalėjo turėti vaikų, karališkųjų rūmų magija įveikė libio kerus.

Ofiras tapo nereikalingas, o gal net pavojingas; tad, gavęs jo kvietimą skubiai atvykti į Memfį, Šenaras pagalvojo, kad laikas būtų jį pašalinti sau iš kelio, kitaip sakant, paprasčiausiai nužudyti.

– Mūsų svečias jau atvyko, – pranešė Ofiras dviem moterims, sėdinčioms prieblandoje ir besilaikančioms už rankų.

Viena iš jų buvo Šenaro sesuo Dolantė, amžinai pavargusi tamsiaplaukė; kita – Lita, putlutė blondinė, kurią Ofiras pristatinėjo kaip Echnatono anūkę.

Šenaras ją laikė silpnaprote, paklūstančia juodojo mago valiai.

– Kaip jaučiasi mano brangioji sesuo? Tikiuosi, gerai?

– Džiaugiuosi tave matydama, Šenarai. Tavo atvykimas įrodo, kad mes žengiame teisingu keliu.

Dolantė su savo vyru Sariu veltui tikėjosi, kad Ramzis suteiks jiems privilegijuotą padėtį karaliaus dvare. Nusivylę juodu surezgė sąmokslą prieš valdovą. Prireikė bendrų karalienės motinos Tujos ir didžiosios valdovo sutuoktinės Nefertarės pastangų, kad Ramzis, sužinojęs apie sesers ir svainio intrigas, vis dėlto abiejų pasigailėtų. Saris, buvęs Ramzio auklėtojas, buvo paskirtas paprastu meistru Pi-Ramzio statybose. Irzlus, vaidingas, netverdamas pykčiu dėl pažeminimo, jis ėmė priekabiauti ir lieti įtūžį ant plytų dirbėjų hebrajų. Savo neteisingumu ir bjauriu elgesiu su darbininkais Saris sukėlė Mozės pyktį ir užsitraukė mirtį. O Dolantė buvo tiesiog pakerėta Ofiro

ir Litos. Aukšta tamsiaplaukė moteris kliedėte kliedėjo Atonu, vieninteliu Dievu, ir kovojo už tai, kad jo kultas būtų atkurtas, o Ramzis, tas bedievis faraonas, nušalintas.

Dolantės neapykanta Ramziui labai rūpėjo Šenarui: jis tikėjosi turėsiąs iš jos naudos, todėl ir pažadėjo seseriai vieną iš svarbiausių postų savo būsimoje karalystėje. Vienaip ar kitaip, jis vis tiek nukreips tą neigiamą jėgą prieš savo brolį, o kai pakvaišėlė sesuo taps nebepakenčiama, jis ją ištrems.

– Ar turi naujienų apie Mozę? – pasiteiravo Dolantė.

– Jis dingo, – atsakė Šenaras. – Be abejo, broliai hebrajai jį užmušė ir palaidojo kur nors dykumoje.

– Mes netekome vertingo sąjungininko, – pripažino Ofiras, – bet vienintelio dievo valia vis tiek išsipildys. Juk mūsų gretos nuolat auga!

– Reikia būti atsargiems, – priminė jam Šenaras.

– Atonas padės mums! – karštai sušuko Dolantė.

– Aš neišleidau iš akių savo pirminio tikslo, – pasakė raganius. – Privalu įveikti magiškąją Ramzio apsaugą: tai vienintelė tikra kliūtis mūsų kelyje.

– Pirmasis jūsų bandymas nepavyko, – įgėlė Šenaras.

– Vis dėlto pripažinkite, kad tam tikras poveikis buvo.

– Tokio rezultato nepakanka.

– Sutinku, pone Šenarai. Todėl aš nutariau griebtis kito būdo.

– Kokio?

Dešine ranka Libijos magas parodė indą su kažkokiu įrašu.

– Malonėkite jį perskaityti!

– *Heliopolis, Gyvybės Namas. Keturios žuvys: kefalės.* Na, ir kas čia tokio? Juk tai – dalis šventyklos maisto atsargų, ar ne?

– Taip, bet – ypatingų atsargų: jos turėjo būti atnašautos dievybėms. Šios žuvys rūpestingai parinktos, jas jau veikia tam tikra magiška jėga. Be to, aš turiu dar šį audinio gabalą.

Ofiras krestelėjo skarą.

– Galėčiau prisiekti, kad...

– Taip, pone Šenarai, tai tikrai ta pati skara, kurią labiausiai mėgsta didžioji valdovo sutuoktinė Nefertarė.

– Ar jūs ją... pavogėt?

– Juk aš jums sakiau, kad turiu daug šalininkų.

Šenaras buvo nustebęs. Kokio gi bendrininko – ar bendrininkės – paslaugomis magas sugebėjo pasinaudoti?

– Norint žengti į priekį, būtinai reikėjo sujungti tuos du daiktus: šventą maistą ir skarą, kuri lietė karalienės kūną. Padedami tų daiktų ir jūsų ryžto mes atkursime Atono kultą. Lita turi viešpatauti: ji bus karalienė, o jūs – faraonas.

Lita pažvelgė į Šenarą sužavėtomis ir patikliomis akimis. O juk mažylė gana patraukli... iš jos išeis visai nebloga meilužė...

– Lieka Ramzis...

– Jis – tik žmogus, – pareiškė Ofiras, – ir neatlaikys smarkių, vienas po kito besikartojančių puolimų. Bet tam, kad nugalėtume, man reikia pagalbos.

– Aš visada pasirengusi jums padėti! – sušuko Dolantė, stipriau spustelėdama Litai ranką. Ši atrodė to net nepajutusi: ji neatitraukė akių nuo libio.

– Ką gi jūs ketinate daryti? – paklausė Šenaras.

Ofiras sukryžiavo rankas ant krūtinės.

– Jūsų pagalba, pone, man taip pat būtina.

– Mano? Bet...

– Mes visi keturi norime, kad karališkoji pora mirtų. Keturiese mes simbolizuojame keturias kryptis erdvėje, laiko ribas, visą pasaulį. Jei vienos iš tų keturių jėgų pritrūks, kerai bus neveiksmingi.

– Aš juk ne burtininkas!

– Pakaks jūsų geros valios.

– Sutik, – meldė Dolantė.

– Ką aš turėsiu daryti?

– Tai bus labai paprasta, – nuramino Šenarą Ofiras, – ir padės nuversti Ramzį.

– Pradėkime.

Raganius atidarė indą ir išėmė keturias sūdytas ir džiovintas žuvis. Lita lyg apkvaitusi atstūmė Dolantę ir išsitiesė aukštielninka. Ofiras uždėjo jai ant krūtinės Nefertarės skarą.

– Paimkite už uodegos vieną žuvį, – įsakė jis Dolantei.

Aukštaūgė įkūni tamsiaplaukė pakluso. Iš savo palaidinės kišenės Ofiras ištraukė mažytę Ramzio statulėlę ir įgrūdo ją vienai kefalei į gerklę.

– Antrą žuvį, Dolante.

Magas pakartojo ankstesnį veiksmą.

Keturios žuvys prarijo keturias Ramzio statulėles.

– Valdovas arba žus kare, – išpranašavo Ofiras, – arba įklius į spąstus, kuriuos mes paspęsime jam grįžus. Jis bus visiems laikams atskirtas nuo Nefertarės.

Ofiras perėjo į mažą kambarėlį. Jam iš paskos sekė Dolantė, ištiestomis rankomis nešdama keturias žuvis, ir Šenaras, kurio troškimas pakenkti Ramziui įveikė baimę.

Vidury kambario stovėjo indas su žarijomis.

– Meskite žuvį į ugnį, pone. Tokiu būdu jūsų valia išsipildys.

Šenaras nedvejodamas padarė ką įsakytas.

Kai liepsnose ėmė spragėti ketvirtoji žuvis, pasigirdęs klyksmas privertė jį krūptelėti. Visi trys skubiai grįžo svetainėn.

Nefertarės skara užsiliepsnojo savaime ir apdegino šviesiaplaukę Litą, kuri buvo netekusi sąmonės.

Ofiras nuėmė nuo jos nelemtąjį audeklą, ir liepsna užgeso.

– Kai skara bus visiškai sudeginta, – paaiškino jis, – Ramzis su Nefertare atiteks piktosioms pragaro dvasioms.

– Ar Litai vėl teks kęsti skausmą? – sunerimo Dolantė.

– Lita sutiko pasiaukoti. Visą laiką, kol truks kerėjimas, ji turės neprarasti sąmonės. Jūs ją slaugysite, Dolante. Kai tik nudegimas užgis, mes pakartosime apeigas – kol skara virs pelenais. Prireiks laiko, pone Šenarai, bet tai, ką sumanėme, mums pavyks.

11

Šiaurės ir Pietų Egipto gydytojų viršininkas, vyriausiasis rūmų gydytojas, daktaras Pariamakus buvo guvus penkiasdešimtmetis ilgomis, jautriomis ir rūpestingai išpuoselėtomis rankomis. Jis buvo turtingas, vedęs kilmingą memfietę, kuri jam padovanojo trejetą gražių vaikų, ir galėjo pasigirti padaręs puikią karjerą, pelniusią jam visuotinę pagarbą.

Tačiau tą vasaros rytą daktaras Pariamakus, laukęs faraono prieškambaryje, nesiliovė pykęs. Ramzis ne tik niekada nesirgo – jis dar vertė garsųjį gydytoją laukti jau ilgiau nei dvi valandas.

Pagaliau rūmininkas atėjo jo pakviesti ir leido daktarui įeiti į Ramzio darbo kambarį.

– Didenybe, esu nuolankus jūsų tarnas, bet...

– Kaip laikotės, mielas daktare?

– Didenybe, aš labai nerimauju! Dvare šnekama, kad jūs esą paskyręs mane netrukus į šiaurę pajudėsiančios kariuomenės gydytoju.

– Ar tai nebūtų jums didelė garbė?

– Žinoma, Jūsų Didenybe, žinoma! Bet – ar aš nebūčiau naudingesnis čia, rūmuose?

– Galbūt man reikėtų atsižvelgti į jūsų pastabą.

Pariamakus neslėpė nerimo.

– Didenybe... Ar galiu sužinoti, ką jūs nusprendėte?

– Gerai pagalvojus, jūs teisus. Jūs būtinai reikalingas rūmuose.

Gydytojas vos ne vos sulaikė palengvėjimo atodūsį.

– Aš visiškai pasitikiu savo padėjėjais, Jūsų Didenybe; tas, kurį pasirinksite, jūsų neapvils.

– Aš jau pasirinkau. Manau, jūs pažįstate mano draugą Setau?

Kresnas, be peruko, prastai nusiskutęs, kampuotagalvis, apsirengęs antilopės kailio palaidine su daugybe kišenių, agresyvaus žvilgsnio vyriškis žengtelėjo garsiojo gydytojo link. Šis net atsitraukė atatupstas.

– Džiaugiuosi jus matydamas, daktare! Mano karjera ne per geriausia, aš to neneigiu, bet gyvatės yra mano draugės. Gal norite paglostyti angį, kurią aš pagavau vakar vakare?

Gydytojas atsitraukė dar per žingsnį ir suglumęs žvilgtelėjo į valdovą.

– Didenybe, žinios, kurių reikia, norint vadovauti gydymo tarnybai...

– Kol manęs nebus, būkite ypač budrus, daktare. Jūs būsite asmeniškai atsakingas už karališkosios šeimos sveikatą.

Setau įkišo ranką į vieną iš savo kišenių. Bijodamas, kad jis neištrauktų iš ten kokios gyvatės, Pariamakus pasiskubino atsisveikinti su faraonu ir dingti.

– Ar ilgai tave sups tokie menkystės? – pasiteiravo gyvačių kerėtojas.

– Nebūk toks griežtas. Kartais jam pavyksta išgydyti savo pacientus. Beje... Ar sutiksi būti atsakingas už kariuomenės sveikatos tarnybą?

– Šis postas manęs nedomina, bet aš neturiu teisės išleisti tave vieną į karą su hetitais.

Indas su džiovintomis žuvimis iš Heliopolio Gyvybės Namo ir karalienės Nefertarės skara... Dvi vagystės, bet vienas vagis! Seramana buvo tikras, kad nustatė jo tapatybę: tai galėjo būti tik rūmų ūkvedys Romė. Sardas jau seniai jį įtarė. Tas geraširdis linksmuolis išdavė valdovą ir net bandė jį nužudyti.

Ramzis nevykusiai pasirinko rūmų ūkvedį.

Sardas negalėjo pasikalbėti su valdovu nei apie Mozę, nei apie Romė: jis žinojo, kad rizikuoja sukelti audringą Ramzio reakciją, kuri anaiptol nereiškė, kad tas nedorėlis ūkvedys bus suimtas, o faraono draugystė su hebraju nutrūks. Į ką gi kreiptis, jei ne į Amenį? Ramzio asmens sekretorius, protingas ir nepatiklus, tikrai sutiks jį išklausyti.

Seramana perėjo tarp dviejų karių, saugojusių duris į koridorių, einantį Amenio kabineto link. Nenuilstamas raštininkas vadovavo dvidešimties aukštų valdininkų tarnybai, įpareigotai rūpintis visais svarbiais dokumentais. Amenis juos apibendrindavo ir pranešdavo Ramziui pačią esmę.

Už sardo nugaros pasigirdo skubūs žingsniai.

Seramana nustebo, atsigręžė ir išvydo gal dešimt pėstininkų, nukreipusių į jį ietis.

– Ką jūs čia sumanėt?

– Mes gavome įsakymą.

– Įsakinėju jums aš!

– Mes turime jus suimti.

– Čia dabar?! Liaukitės kvailioję!

– Mes privalome paklusti įsakymui.

– Traukitės iš kelio, arba aš jus prikulsiu!

Amenio kabineto durys atsivėrė, ir ant slenksčio pasirodė valdovo asmens sekretorius.

– Ameni, liepk tiems mulkiams dingti!

– Tai aš jiems įsakiau tave suimti, Seramana.

Buvusio pirato nebūtų taip pribloškęs net laivo sudužimas. Kelias akimirkas jis nepajėgė nė krustelėti. Kareiviai tuo pasinaudojo ir atėmė iš jo ginklus, o paskui surišo jam rankas už nugaros.

– Paaiškink man...

Ameniui davus ženklą, sargybiniai įstūmė Seramaną į Ramzio asmens sekretoriaus kabinetą. Raštininkas peržvelgė vieną iš papirusų.

– Ar pažįsti tokią Nenofarę?

– Žinoma, tai viena iš mano meilužių. Kalbant tiksliau, ji – mano dabartinė.

– Ar judu pykdavotės?

– Na... kaip visi įsimylėjėliai, apimti aistros.

– Tu ją prievartaudavai?

Sardas šyptelėjo.

– Mudviem yra tekę smarkokai susiremti, bet tai buvo kova už malonumą.

– Vadinasi, tu neturi ką prikišti tai merginai?

– O, taip! Ji mane begėdiškai nualino.

Amenis liko šaltas ir oficialus.

– Toji Nenofarė iškėlė tau sunkų kaltinimą.

– Bet... Juk ji su viskuo sutiko, galiu tau prisiekti!

– Aš kalbu ne apie jūsų ištvirkavimą, o apie išdavystę.

– Išdavystę... Tu iš tiesų pasakei: „išdavystę“?

– Nenofarė kaltina tave šnipinėjant hetitų naudai.

– Ameni, ką tu – tyčiojiesi iš manęs?

– Ta mergina myli savo kraštą. Aptikusi gana keistas medines lenteles, kurios buvo paslėptos patalynės skrynioje tavo miegamajame, ji pamanė, kad bus geriausia jas atnešti man. Ar tu jas atpažįsti?

Ir Amenis parodė sardui lenteles su įrašais.

– Jos visai ne mano!

– Tai tavo nusikaltimo įrodymai. Gana prastai parašytais tekstais tu praneši hetitams, kad pajėgsi neišleisti į mūšio lauką rinktinio pulko, kuriam vadovauji.

– Nesąmonė!

– Teisėjas, užrašęs tavo meilužės parodymus, garsiai perskaitė juos liudininkų akivaizdoje, ir ji patvirtino savo žodžius.

– Kažkas bando nuplėšti man garbę, pakirsti pasitikėjimą manimi ir nusilpninti Ramzį.

– Kaip rodo lentelių datos, tu tapai išdaviku prieš aštuonetą

mėnesių. Hetitų imperatorius pažadėjo tau gražaus turto, kurį tu gausiąs sutriuškinus Egiptą.

– Aš ištikimas Ramziui... Kitados jis manęs pasigailėjo, nors galėjo atimti man gyvybę, tad nuo tos dienos mano gyvybė priklausė ir priklauso jam.

– Gražūs žodžiai, kuriuos paneigia faktai.

– Juk tu mane pažįsti, Ameni! Tiesa, aš buvau piratas, bet niekada neišdaviau draugo!

– Tariausi tave pažįstąs, bet tu panašus į tuos dvariškius, kuriuos masina tik pelnas. Argi samdomas kareivis nesisiūlo tam, kuris daugiau moka?

Įsižeidęs ligi širdies gelmių, Seramana išdidžiai atsitiesė visu ūgiu:

– Jei Faraonas paskyrė mane savo asmens sargybinių viršininku ir rinktinio kariuomenės pulko vadu, vadinasi, jis manim pasitikėjo.

– Ir labai klydo.

– Aš nepadariau nusikaltimo, kuriuo tu mane kaltini.

– Teatriša jam rankas.

Seramana pajuto didžiulį palengvėjimą. Amenis tardė jį griežtai, kaip buvo įpratęs, tačiau tik tam, kad išteisintų!

Valdovo asmens sekretorius ištiesė sardui nusmailintą nendrelę, kurios galiukas buvo pamirkytas į juodą rašalą, ir nugludintą gabalėlį klinties.

– Parašyk čia savo vardą ir pareigas.

Sardas pakluso, nors ir nervinosi.

– Toks pat raštas, kaip ir medinėse lentelėse. Šis naujas įrodymas bus įdėtas į bylą. Tu kaltas, Seramana.

Pakvaišęs iš įniršio, buvęs piratas pabandė pulti Amenį, bet į jo šonus įsmigo keturios ietys, net kraujas ištryško.

– Puikus savo kaltės pripažinimas! Tau taip neatrodo?

– Aš noriu pamatyti tą mergšę! Aš priversiu ją atsisakyti melagingų parodymų!

– Pamatysi ją teisme.

– Ameni, tai – iš anksto paruošta pasala!

– Gerai pasirenk gintis, Seramana. Tokiems išdavikams kaip tu tėra viena bausmė: mirtis. Nė nesitikėk, kad Ramzis tau atleis.

– Leisk man pasikalbėti su valdovu! Man reikia pasakyti jam kai ką svarbaus.

– Rytoj mūsų kariuomenė patrauks į žygį. Tai, kad tu tame žygyje nedalyvausi, nemaloniai nustebins tavo draugus hetitus.

– Prašau tave, leisk man pasikalbėti su valdovu!

– Įmeskite jį į kalėjimą ir gerai saugokite, – įsakė Amenis sargybiniams.

12

Šenaro nuotaika buvo kuo puikiausia, o apetitas tiesiog kaip vilko. Jo pusryčius – „burnos plovimą“ – sudarė miežinė košė, dvi keptos putpelės, ožkos pieno sūris ir apvalūs meduoliai. Tą nuostabų rytmetį, kai Ramzis su kariuomene turėjo išžygiuoti į šiaurę, Šenaras leido sau pasilepinti gražiai apskrudinta žąsies šlaunele, pagardinta rozmarinu, kmynais ir daržiniu builiu.

Suėmus Seramaną ir įmetus jį į kalėjimą, Egipto armijos galia gerokai sumažės.

Šenaras buvo kaip tik pakėlęs prie lūpų taurę šviežio pieno, kai į jo kambarius įžengė Ramzis.

– Tebūnie apsaugotas tavo veidas, – tarė Šenaras stodamasis ir pavartodamas senovinį mandagumo posakį, skirtą rytmetiniam pasisveikinimui.

Valdovas ryšėjo klubjuostę ir vilkėjo palaidinę trumpomis rankovėmis. Ant jo riešų spindėjo sidabro apyrankės.

– Neatrodo, kad mano mylimas brolis būtų pasirengęs leistis į kelią.

– Bet... Argi tu ketinai pasiimti mane kartu, Ramzi?

– Sakytum, kad tavo krūtinėje plaka ne kario širdis.

– Man nebūdinga nei tavo jėga, nei drąsa.

– Štai mano nurodymai: man nesant, tu kaupsi visas iš užsienio gaunamas žinias ir pateiksi jas Nefertarei, Tujai ir Ameniui. Jie sudarys mano laikinąją tarybą, įgaliotą tvarkyti visus valstybės reikalus. O aš būsiu kariuomenės priešakyje drauge su Aša.

– Jis vyksta kartu su tavimi?
– Tai būtina, nes jis puikiai pažįsta vietovę.
– Deja, diplomatija pralaimėjo...
– Aš dėl to labai apgailestauju, Šenarai, bet dabar nebe laikas griebtis diplomatinių gudrybių.
– Ką tu ketini daryti?
– Vėl įvesti tvarką provincijose, kurios buvo mums pavaldžios, paskui palūkėti, o tada pasiųsti armiją prieš Kadešą ir tiesiogiai susiremti su hetitais. Kai prasidės antroji žygio dalis, galbūt aš tave pasišauksiu.
– Man bus didelė garbė prisidėti prie galutinės pergalės.
– Egiptas atsilaikys ir šįkart.
– Būk atsargus, Ramzi; tu reikalingas mūsų šaliai.

Ramzis perplaukė valtimi kanalą, kuris skyrė dirbtuvių ir sandėlių kvartalą nuo seniausios Pi-Ramzio dalies: Avario, kadaise buvusio užkariautojų hiksų, tų kraupaus atminimo aziječių, sostine. Čia kilo šventykla, skirta Setui – baisingam audrų dievui, turinčiam Visatoje siaubingą galią. Setas buvo Ramzio tėvo globėjas – Setis buvo vienintelis Egipto valdovas, išdrįsęs pasivadinti tokiu vardu.

Ramzis įsakė praplėsti ir išpuošti grėsmingojo Seto šventyklą. Kaip tik čia Setis, slapta rengdamas sūnų valdovo pareigoms, privertė Ramzį mesti iššūkį galingajam dievui.

Tada jaunojo karalaičio širdyje susidūrė baimė ir jėga, įstengianti ją nugalėti. Tos kovos padarinys buvo Seto įžiebta ugnis, kurią Setis perteikė pamokymu: „Tikėti, kad žmonės yra geri, būtų neleistina Faraono klaida“.

Priešais dengtą šventyklą plytinčiame kieme buvo pastatyta rausvo granito stela*. Jos viršūnėje tupėjo keistas gyvūnas, įkūnijąs Setą: raudonakis šuo didelėmis stačiomis ausimis ir ilgu

* 2,20 m aukščio ir 3,30 m pločio.

žemyn nulenktu snukiu. Niekas niekada nematė tokios būtybės, niekas niekada nė nepamatys. Vidiniame stelos išlinkyje tas pats Setas buvo pavaizduotas jau kaip žmogus. Jo galvą vainikavo kūgio formos tiara, saulės skritulys ir du ragai. Dešinėje rankoje jis laikė gyvybės raktą, kairėje – skeptrą „galybė".

Įrašas buvo pažymėtas keturiasdešimtųjų metų ketvirto vasaros mėnesio ketvirtos dienos data*. Tokiu būdu buvo pabrėžiama skaičiaus „keturi" – visatos kūrėjo ir tvarkytojo – galia. Steloje iškalto hieroglifų teksto pradžioje buvo kreipiamasi į Setą:

Būk pasveikintas, Setai, dangaus deivės sūnau,
Tu, kurio galia milijonų metų valtyje neaprėpiama,
Tu, kuris stovi šviesos valties pirmagalyje ir triuškini savo priešus,
Tu, kurio balsas griaudėja it perkūnas!
Leisk Faraonui sekti tavo Ka.

Ramzis įžengė į dengtą šventyklą ir ilgai stovėjo susikaupęs priešais Seto statulą. Dievo energija bus jam būtina jo laukiančioje kovoje, kuriai turės vadovauti.

Setas, galįs ketverius valdymo metus paversti keturiais šimtais metų, kurie minimi akmenyje iškaltame įraše, – argi jis ne geriausias iš visų galimų sąjungininkų?

Amenio kabinetas buvo užgriozdintas aibe papirusų: suvyniotų į ritinėlius, sukaišiotų į odinius dėklus ar ąsočius, išdėliotų ant stalų ir lentynų ar tiesiog suverstų medinėse skryniose. Bet prie kiekvieno iš tos daugybės dokumentų buvo pritvirtintas raštelis, nurodąs jo turinį ir užregistravimo datą. Šioje papirusų karalystėje, į kurią niekam nevalia buvo nė kojos įkel-

* Dėl to egiptologai ir pavadino šį nepaprastai svarbų paminklą „Keturišimtųjų metų stela".

ti, kur nedrįsdavo įžengti net valytojas, viešpatavo griežčiausia tvarka. O dulkes nuo papirusų Amenis nušluostydavo pats, dargi nepaprastai kruopščiai ir atsargiai.

– Aš labai norėčiau vykti su tavim drauge, – prisipažino jis Ramziui.

– Tavo vieta – čia, drauguži. Tu turėsi kasdien matytis ir svarstyti visus reikalus su karaliene ir mano motina. Kad ir ko pageidautų ar siūlytų Šenaras, neleisk jam nieko spręsti nei lemti.

– Neužtruk žygyje pernelyg ilgai.

– Aš ketinu smogti greitai ir smarkiai.

– Tau teks apsieiti be Seramanos.

– Kodėl?

Amenis papasakojo, kokiomis aplinkybėmis sardas buvo suimtas. Ramzį jo pasakojimas regimai nuliūdino.

– Aiškiai surašyk kaltinimo aktą, – pareikalavo valdovas. – Grįžęs aš jį apklausiu; jis man paaiškins savo poelgio priežastis.

– Piratas piratu ir lieka.

– Jo teismas ir bausmė bus pamoka kitiems.

– Toks karys būtų buvęs tau naudingas, – apgailestaudamas tarė Amenis.

– Jis būtų suvaręs savo kalaviją man į nugarą.

– Ar mūsų kariuomenė tikrai pasirengusi kautis?

– Kito kelio jai nebėra.

– Ar Tavo Didenybė mano, kad mes iš tiesų galime nugalėti?

– Mes sutramdysime maištininkus, griaunančius tvarką mūsų protektoratuose, bet paskui...

– Prieš puldamas Kadešą, įsakyk man atvykti pas tave.

– Ne, bičiuli. Tu naudingiausias čia, Pi-Ramzyje. Jeigu aš žūsiu, Nefertarei prireiks tavo pagalbos.

– Mes nepamiršime armijos poreikių, – pažadėjo Amenis. – Dirbtuvės ir toliau gamins ginklus. Aš... Aš paprašiau Setau ir Ašos rūpintis tavo saugumu. Kadangi Seramanos šalia nebus, tu tikrai gali prikrėsti kvailysčių.

– Jei aš nesiimčiau vadovauti savo armijai, argi ji nebūtų iš anksto pasmerkta pralaimėti?

Jos plaukai juodesni už nakties tamsą, švelnesni už figmedžio vaisių. Jos dantys baltesni nei gipso milteliai, o krūtys standžios it meilės obuoliukai.

Nefertarė, jo sutuoktinė.

Nefertarė, Egipto karalienė, kurios spindulingas žvilgsnis buvo Abiejų Žemių šviesa ir džiaugsmas.

– Pabuvojęs Seto šventykloje, aš pasikalbėjau su motina, – tarė žmonai Ramzis.

– Ką ji pasakė?

– Ji man papasakojo apie Setį – apie tai, kaip jis ilgai mąstydavo prieš stodamas į kovą, kad ir kokia ji būtų; apie jo sugebėjimą išlikti energingam ir veikliam per nesibaigiančias kelionės dienas.

– Tėvo siela gyva tavyje, Ramzi. Jis kausis drauge su tavimi.

– Aš perduodu karalystės valdymą tau, Nefertare. Tuja su Ameniu bus tavo ištikimi sąjungininkai. Seramana ką tik suimtas. Šenaras tikriausiai mėgins iškilti ir primesti savo valią. Tvirtai laikyk rankose valstybės vairą.

– Pasikliauk tik savimi, Ramzi.

Valdovas taip stipriai apkabino žmoną, tarsi būtų matęs ją paskutinį kartą.

Faraono galvą vainikavo mėlyna karūna su dviem plačiais lino kaspinais, nukarusiais ligi juosmens. Ramzis vilkėjo odinį drabužį, pamuštą vata. Tai buvo liemenės ir klubjuostės junginys, lyg ir šarvai, kuriuos dengė metalo plokštelės. Tuos šarvus gaubė platus, permatomas rūbas, teikęs Ramziui neprilygstamo didingumo.

Išvydęs besiartinantį prie jo faraoną tokia karine apranga, Homeras liovėsi rūkęs savo pypkutę ir atsistojo. Hektoras, juodai baltas katinas, pasislėpė po kėde.

– Taigi, Jūsų Didenybe, atėjo laikas traukti į karą.

– Aš būtinai norėjau su jumis atsisveikinti prieš išvykdamas šiaurėn.

– Štai eilės, kurias ką tik parašiau:

Taip jis pasakė ir tuoj į ratus pasikinkė sau žirgus,
Plačiakanopius, greitus, plevenančius karčiais auksiniais,
Aukso šarvais apsivilko patsai ir aukso botagą,
Dailiai suvytą, pastvėręs, į gražų vežimą įstojo.
Kirto žirgams botagu, ir tie pasileido su vėjais
*Skriet tarp žvaigždėm nusagstyto dangaus ir tarp žemės**.

– Abu mano žirgai tikrai verti tokio pagyrimo. Jau daug dienų aš juos rengiu tam išbandymui, kurį mums teks atlaikyti drauge.

– Kaip gaila, kad jūs išvykstate... Aš čia neseniai sužinojau vieną įdomų receptą. Sumaišęs miežinę duoną su datulių, iš kurių pats išimu kauliukus, sultimis ir truputį parauginęs tą mišinį, aš gaunu alų, skatinantį virškinimą. Taip norėčiau, kad jūs jo paragautumėt!

– Tai senas egiptiečių alaus gamybos būdas, Homerai.

– Bet jeigu jį pagamino graikų poetas, tas alus turi būti nepakartojamo skonio.

– Kai grįšiu, mes drauge išgersime tą alų.

– Nors į senatvę darausi vaidingas, vis tiek nepakenčiu gerti vienas, ypač jei pakviečiau labai mielą draugą pasidalyti tuo malonumu. Mandagumas įpareigoja jus sugrįžti kaip galima greičiau, Jūsų Didenybe.

– Kaip tik taip aš ir ketinu pasielgti. Be to, labai norėčiau perskaityti jūsų *Iliadą*.

– Man prireiks dar daugelio metų, kol ims ryškėti jos pabai-

* Homeras. „Iliada“, VIII giesmė, p. 114.

ga. Todėl aš senstu lėtai, stengdamasis apgauti laiką. O jūs, Jūsų Didenybe, sustabdykite jį, sugniaužęs kumštyje.

– Iki greito pasimatymo, Homerai.

Ramzis žengė į savo vežimą, pakinkytą dviem geriausiais arkliais: „Pergalė Tėbuose“ ir „Deivė Mut patenkinta“. Jauni, protingi, stiprūs ir ištvermingi, jie linksmai leidosi į kelią, trokšdami nuotykių ir erdvės platybių, kurias jie ketino skriste perskrieti.

Valdovas patikėjo savo šunį Budrių Nefertarei, kuri pažadėjo juo rūpintis. O Nugalėtojas, didžiulis Nubijos liūtas, išdidžiai žengė vežimo dešinėje. Nepaprastai stiprus ir nuostabiai gražus plėšrūnas taip pat troško parodyti savo galią.

Faraonas pakėlė dešinę ranką.

Vežimas pajudėjo, ratai ėmė suktis, liūtas nurisnojo greta, derindamasis prie arklių greičio. Ir tūkstančiai gretomis išsirikiavusių pėstininkų, abipus kurių riedėjo karo vežimų daliniai, nužygiavo paskui Ramzį.

13

Nors kaitri birželio saulė svilino dar smarkiau nei įprasta, Egipto armijai atrodė, kad karas bus lyg tas pasivaikščiojimas užmiestyje po žydinčius laukus ir pievas. Žygis per šiaurės rytų Deltos dalį buvo pasakiškai malonus. Pamiršę pakibusią virš Abiejų Žemių grėsmę, valstiečiai pjautuvais kirto speltos varpas. Nuo jūros dvelkiantis lengvas vėjelis lingavo augalus, ir laukai sutviksdavo tai smaragdo žaluma, tai auksu. Nors valdovas įsakė žygiuoti sparčiai, pėstininkai spėdavo pasižvalgyti aplink ir pasigėrėti laukais, virš kurių skraidė garniai, pelikanai ir rausvi flamingai.

Kariuomenė sustodavo poilsio kaimuose, kur valstiečiai mielai priimdavo karius. Laikydamiesi drausmės ir tvarkos, visi gaudavo daržovių ir šviežių vaisių, vietinį vynelį skiesdavo vandeniu, bet nepeikė ir saldaus alaus, kone vienu mauku tuštindami sklidinas taures. Kaip visa tai buvo nepanašu į alkano, ištroškusio, sulinkusio nuo ginklų naštos kario paveikslą!

Ramzis įsipareigojo vadovauti savo armijai, suskirstytai į keturis pulkus po penkis tūkstančius vyrų kiekviename; juos globojo dievai Ra, Amonas, Setas ir Ptahas. Prie šių dvidešimties tūkstančių pėstininkų prisijungė atsargos kariai, kurių dalis turėjo likti Egipte, ir rinktinis junginys – karo vežimai. Vadovauti taip sugrupuotai kariuomenei buvo gana keblu; norėdamas palengvinti tą užduotį, faraonas suskirstė armiją į būrius po du šimtus vyrų, už kuriuos buvo atsakingas vėliavnešys.

Karo vežimų junginio vadas, pulkų vadai, armijos raštininkai ir tiekimo viršininkas nerodė jokio noro veikti savarankiš-

kai ir vos iškilus kokiam nors sunkumui skubiai kreipdavosi į Ramzį patarimo. Laimė, valdovas galėjo pasikliauti trumpais, sausais, bet tiksliais Ašos nurodymais: visi karvedžiai jį gerbė ir atsižvelgdavo į jo nuomonę.

O Setau prireikė vežimaičio, kad jis galėtų susidėti ten viską, kas, jo nuomone, buvo būtina doram žmogui, išsiruošusiam į pavojingas Šiaurės žemes: penkis bronzinius skustuvus, puodelių su tepalais ir balzamais, galąstuvą, medines šukas, daug gertuvių tyro vandens, apsiaustą, klubjuosčių, palaidinių, lazdelių, kelias dešimtis indų, pilnų švino oksido, asfalto, raudonosios ochros ir alūno, medaus ąsočių, kmynų, driekanų, ricinžolių ir valerijonų maišiukų. Į kitą vežimaitį buvo sukrautos gydomosios medžiagos, mikstūros ir vaistai. Visa tai prižiūrėjo Vandens Lelija – Setau žmona ir vienintelė moteris, dalyvaujanti žygyje. Kadangi visi žinojo, kad pavojingosios gyvatės atstoja jai ginklą, niekas nedrįso net prisiartinti prie dailios, lieknos ir liaunos nubės.

Setau nešiojo ant kaklo vėrinį iš penkių česnako skiltelių, nustelbiančių nepageidautinus kvapus ir saugančių jo dantis. Daug karių pasekė jo pavyzdžiu, nes žinojo gerąsias šio augalo savybes. Juk, anot padavimo, česnakas apsaugojo pieninius jaunučio Horo dantis, kai jis su savo motina Izide slapstėsi Deltos pelkėse nuo įniršusio Seto, pasiryžusio sunaikinti Ozirio sūnų ir įpėdinį.

Jau pirmąkart sustojus poilsio, Ramzis nuėjo į savo palapinę, lydimas Ašos ir Setau.

– Seramana ketino mane išduoti, – pranešė jis abiem savo draugams.

– Labai keista ir netikėta, – tarė Aša. – Maniausi gerai pažįstąs žmones ir jaučiau, kad tas karys tikrai bus tau ištikimas.

– Amenis surinko aiškius jo kaltės įrodymus.

– Tikrai keista, – pritarė Ašai Setau.

– Tu nelabai mėgai Seramaną, – priminė jam Ramzis.

– Mudu buvome susikirtę, tai tiesa, bet aš pamačiau, ko jis vertas. Tas piratas – garbingas vyras, kuris laikosi duoto žodžio ir priesaikos. O juk jis tau prisiekė.

– Tu pamiršti, kad esama Seramanos kaltės įrodymų.

– Amenis bus suklydęs.

– Jam tai visai nebūdinga.

– Nors neapsakomai kruopštus, vis dėlto ir Amenis gali klysti. Gali būti tikras, kad Seramana tavęs neišdavė: kažkas sumanė jį pašalinti, norėdamas tau pakenkti.

– Aša, ką tu apie tai manai?

– Setau prielaida neatrodo man esanti nepagrįsta.

– Kai mūsų protektoratuose vėl bus įvesta tvarka, o hetitai paprašys pasigailėjimo, mes išsiaiškinsime šį reikalą, – pareiškė valdovas. – Viena iš dviejų: arba Seramana tikrai yra išdavikas, arba kažkas pateikė suklastotus įrodymus. Ir vienu, ir kitu atveju aš noriu žinoti visą tiesą.

– O man šito teko atsisakyti, – prisipažino Setau. – Ten, kur gyvena žmonės, klesti melas.

– Mano paskirtis – kovoti su melu ir jį nugalėti, – pareiškė Ramzis.

– Kaip tik todėl aš tau ir nepavydžiu. Gyvatės bent jau nepuola iš užnugario.

– Nebent jei nuo jų bėgtum, – patikslino Aša.

– Tokiu atveju gauni ko nusipelnęs.

Ramzis suvokė, koks baisus įtarimas kilo abiem jo draugams. Jie žinojo, ką jis jautė, ir buvo pasirengę ginčytis ir svarstyti visa tai ištisas valandas, kad tik nuvytų tą įtarimo šmėklą: o kas, jei įrodymus sugalvojo pats Amenis? Griežtasis, kruopštusis Amenis, nepailstantis raštininkas, kuriam valdovas patikėjo valstybės valdymą, būdamas tikras, kad Amenis jo neišduos. Nei Aša, nei Setau nedrįso tiesiai ir atvirai jo apkaltinti, bet Ramzis neturėjo teisės nuleisti to negirdomis.

– Kodėl Ameniui būtų prireikę taip pasielgti? – paklausė jis.

Setau susižvalgė su Aša, bet abu nepratarė nė žodžio.

– Jei Seramana būtų atskleidęs kokius nors mano asmens sekretoriaus piktnaudžiavimus, jis būtų man apie tai pranešęs.

– Galbūt Amenis jį suėmė, kaip tik norėdamas jam tai sutrukdyti? – užsiminė Aša.

– Neįtikima, – atrėžė Setau. – Be reikalo mes čia tuščiai samprotaujame. Kai grįšime į Pi-Ramzį, viską ir išsiaiškinsime.

– Protingai sugalvota, – pritarė Aša.

– Man nepatinka tas vėjas, – pasakė Setau. – Jis visai ne toks, kaip įprastas vasaros vėjas. Šitas neša ligas ir pražūtį, tarsi metai turėtų pasibaigti pirma laiko. Saugokis, Ramzi: tas pragaištingas dvelksmas nežada nieko gera.

– Geriausias sėkmės laidas – mūsų žygio greitis. Joks vėjas mūsų nesulaikys.

Tvirtovės, išdėstytos prie šiaurės rytų Egipto sienos, sudarė vadinamąją Valdovo sieną. Jos susisiekdavo tarpusavyje optiniais signalais ir nuolat siųsdavo ataskaitas į rūmus. Taikos metu jos turėjo kontroliuoti kertančių sieną žmonių srautą. Paskelbus visuotinę kovinę parengtį, sargybiniai su lankininkais nuo aukštų gynybinės sienos bokštų be atvangos stebėjo aplinkinę vietovę. Šią didžiulę sieną prieš daugelį amžių pastatydino faraonas Sesostris I, norėdamas neleisti beduinams vogti Deltoje galvijų ir užkirsti kelią bet kokiam bandymui įsiveržti į Egiptą.

„Kiekvienas peržengęs šią sieną tampa vienu iš Faraono sūnų“*, skelbė įrašas įstatymų steloje, stovinčioje kiekvienoje tvirtovėje. Visos tvirtovės buvo uoliai prižiūrimos ir aprūpintos gerai ginkluotomis ir gerai apmokamomis įgulomis. Kariai gyveno kaimynystėje su muitininkais, kurie rinko mokesčius iš pirklių, norinčių įvežti savo prekes į Egiptą.

* Kitaip sakant, valdiniu (*vert. past.*).

Gyvendami už Valdovo sienos, kuri buvo stiprinama ne vieną šimtmetį, egiptiečiai jautėsi saugūs. Ši gynybos sistema, jau įrodžiusi savo vertę, leido šaliai nebijoti nei netikėto antpuolio, nei turtingų Deltos žemių priviliotų barbarų įsiveržimo.

Ramzio kariuomenė žygiavo pirmyn vis taip pat ramiai ir taikiai. Kai kurie seni kareiviai jau ėmė manyti, kad tai – paprasta apžiūros ir patikrinimo kelionė, į kurią faraonas privalėjo kartkartėmis leistis, kad akivaizdžiai parodytų pasauliui (ir kaimynams) savo karinę galią.

Kai egiptiečiai pamatė pirmosios tvirtovės šaudymo angas, prie kurių sustingo pasirengę pliūptelėti strėlių liūtimi lankininkai, jų nuotaika gerokai pasikeitė.

Bet didžiuliai dvigubi vartai atsivėrė ir praleido Ramzį vidun. Vos tik jo vežimas sustojo erdvaus, smėliu pabarstyto kiemo viduryje, prie valdovo prišoko kažkoks pilvūzas, kurį nuo kaitrios saulės saugojo tarno laikomas skėtis.

– Šlovė jums, Jūsų Didenybe! Jūsų atvykimas – dievų dovana.

Aša buvo įteikęs Ramziui smulkų pranešimą apie vyriausiąjį Valdovo sienos prižiūrėtoją. Jis buvo turtingas žemvaldys, Memfio mokyklą baigęs raštininkas, ėdrūnas, keturių vaikų tėvas ir nekentė ginklų, karo, pratybų, kautynių – kitaip sakant, visko, su kuo buvo susijęs kario gyvenimas. Jam rūpėjo kuo greičiau atsisveikinti su tuo geidžiamu, bet nuobodžiu ir varginančiu postu. Jis svajojo tapti aukštu valdininku Pi-Ramzyje ir tiekti kareivinėms viską, kas reikalinga. Vyriausiasis Valdovo sienos prižiūrėtojas niekada nelaikė rankoje ginklo ir bijojo smurto. Tačiau jo pateikiamos sąskaitos buvo nepriekaištingos, o kadangi jis pats mėgo geros kokybės maistą, tvirtovių įgulos buvo puikiai maitinamos.

Valdovas nulipo nuo vežimo ir paglostė abu arklius, draugiškai žvelgiančius į jį savo didelėmis, išraiškingomis akimis.

– Aš įsakiau padengti stalus puotai, Jūsų Didenybe; čia jūs nieko nestokosite. Jūsų kambarys nebus toks patogus, kaip

rūmuose, tačiau tikiuosi, kad jis jums patiks, ir jūs gerai pailsėsite.

– Aš neketinu ilsėtis. Mano tikslas – numalšinti sukilimą.

– Žinoma, Jūsų Didenybe, žinoma! Bet tam prireiks vos keleto dienų.

– Kodėl jūs tuo tikras?

– Pranešimai iš mūsų tvirtovių Kanaane nekelia nerimo. Maištininkai nepajėgia susivienyti ir pjaunasi tarpusavyje.

– Ar mūsų tvirtovės buvo užpultos?

– Jokiu būdu, Didenybe! Štai paskutinis pranešimas, kurį tik šįryt atskraidino pašto balandis.

Ramzis perskaitė pranešimo tekstą. Buvo nesunku suprasti, kad jis parašytas ramiai, neskubant. Iš tiesų atrodė, kad įvesti tvarką Kanaane turėtų būti gana lengva ir paprasta.

– Tegu mano arklius prižiūri kuo rūpestingiausiai, – įsakė valdovas.

– Jiems tikrai patiks ir pašaras, ir poilsis, – pažadėjo Valdovo sienos prižiūrėtojas.

– Kur žemėlapių kambarys?

– Aš nuvesiu jus ten, Didenybe.

Norint, kad faraonas nesugaištų nė akimirkos, storuliui prižiūrėtojui teko bėgte bėgti. Jeigu Ramzis būtų užtrukęs tvirtovėje ilgiau nei ketino, jo apkūnusis palydovas norom nenorom sulieknėtų. Prižiūrėtojo tarnas, laikęs virš jo skėtį, vos spėjo paskui savo šeimininką.

Ramzis pašaukė Ašą, Setau ir karvedžius.

– Nuo rytojaus, – pranešė valdovas, rodydamas kariuomenės maršrutą išskleistame ant žemo stalo žemėlapyje, – mes sparčiai žygiuosime tiesiai į šiaurę. Aplenkę Jeruzalę iš vakarų, pasuksime palei jūros krantą, užmegsime ryšį su mūsų pirmąja tvirtove ir sutramdysime Kanaano maištininkus. Paskui, prieš pradėdami puolimą, sustosime Megide ir įkursime ten savo stovyklą.

Karvedžiai pritarė valdovo planui, Aša savo nuomonę nutylėjo.

Setau išėjo į lauką, pažvelgė į dangų ir grįžo pas Ramzį.

– Kas ten dedasi?

– Man nepatinka tas vėjas. Jis apgaulingas.

14

Kariuomenė žygiavo žvaliai ir linksmai, o drausmė šiek tiek sušlubavo. Kanaano krašte, pavaldžiame faraonui ir mokančiame jam duoklę, Egipto armijos kariai visai nesijautė įsibrovę į svetimą šalį, kur jiems galėtų iškilti nors menkiausia grėsmė. Ar tik Ramzis nebus pernelyg rimtai pažiūrėjęs į kokį vietinį kivirčą?

Egipto karo pajėgų galia buvo tokia akivaizdi, kad sukilėliai turėjo paskubėti sudėti ginklus ir maldauti valdovą jiems atleisti. Dar vienas žygis, laimė, baigsis be žuvusiųjų ir sunkiai sužeistųjų.

Žygiuodami jūros pakrante, kariai pastebėjo, kad sugriauti nedideli įtvirtinimai, kur paprastai būdavo skiriami trys vyrai, įpareigoti stebėti būrių judėjimą, bet tai niekam nesukėlė nerimo.

Setau vis dar vaikštinėjo paniuręs, surūgęs, apsiblausęs. Vienplaukis, nors saulė svilinte svilino, vienas pats vadeliodamas savo vežimaitį, jis nė žodžiu nepersimesdavo su Vandens Lelija, į kurią krypo visų šalia gražiosios nubės vežimo žygiuojančių pėstininkų akys.

Jūros vėjas švelnino karštį, kelias nebuvo per daug suplūktas ir nelabai vargino kojas, vandennešiai dažnai siūlė kariams išganingąjį skystį. Tad nors kario amatas reikalavo geros fizinės būklės ir ištvermės, jis visai neatrodė panašus į pragarą, apie kurį kalbėjo raštininkai, linkę bemat nuvertinti kitas profesijas.

Ramzio liūtas risnojo savo šeimininko dešinėje. Niekas nedrįso prie jo prisiartinti, nes mirtinai bijojo plėšrūno nagų, ku-

riais jis galėjo sudraskyti bet kurį drąsuolį, bet visi džiaugėsi, kad būrį lydi toks didingas ir stiprus žvėris: juk liūtas įkūnijo antgamtinę galią, kurią suvaldyti įstengė tik faraonas. Kadangi Seramanos šalia nebuvo, liūtas tapo geriausiu Ramzio gynėju.

Tolumoje jau ryškėjo pirmoji Kanaano tvirtovė.

Tai buvo įspūdingas statinys, šešių metrų aukščio, dvigubomis plytų sienomis su tvirtais gynybiniais pylimais, sargybos bokštais ir gausybe šaudymo angų.

– Kas tvirtovės viršininkas? – paklausė Ramzis Ašą.

– Patyręs karys, kilęs iš Jericho. Jis užaugo Egipte, ten įgijo puikią kovinę parengtį, kelis kartus buvo siųstas Palestinon apžiūrėti ir patikrinti ten esančių tvirtovių, o paskui paskirtas į šį postą Kanaane. Man teko su juo susitikti, tai rimtas ir patikimas žmogus.

– Juk tai jis atsiuntė mums didžiąją dalį pranešimų apie sukilimą Kanaane, tiesa?

– Visai teisingai, Jūsų Didenybe. Ši tvirtovė yra pagrindinis strateginis punktas, į kurį suplaukia visos žinios apie padėtį šiame krašte.

– Ar jos viršininkas galėtų būti geras Kanaano valdytojas?

– Esu tuo tikras.

– Ateityje mes vengsime tokių neramumų. Šią provinciją reikia valdyti geriau. Mes turime neduoti jai jokio pagrindo, jokios priežasties maištauti.

– Vienintelė galimybė tai padaryti – pakirsti šiame krašte hetitų įtaką, – tarė Aša.

– Kaip tik šito aš ir sieksiu.

Prie tvirtovės vartų prišuoliavo žvalgas. Nuo sienos viršaus jam draugiškai pamojo kažkuris iš lankininkų.

Žvalgas grįžo į savo vietą rikiuotėje. Vėliavnešys įsakė priešakiniam būriui žygiuoti pirmyn. Pavargę kariai trōško tik atsigerti, pavalgyti ir kristi miego.

Strėlių liūtis nuo tvirtovės sienų prismeigė juos prie žemės.

Dešimtys lankininkų išdygo ant tvirtovės kuorų ir ėmė žaibiškai šaudyti į prisiartinusius ir niekuo neapsaugotus egiptiečius, tapusius lengvų lengviausiu taikiniu. Ramzio pėstininkai krito kaip lapai vienas ant kito nukauti ar sužeisti, strėlėms įsmigus į galvą, krūtinę ar pilvą. Išdidumo pastūmėtas priešakiniam būriui vadovavęs vėliavnešys panūdo užimti tvirtovę.

Tačiau taiklūs lankininkų šūviai nepaliko puolantiesiems jokios galimybės įgyvendinti šį sumanymą. Strėlė pervėrė vėliavnešiui gerklę, ir jis sukniubo tvirtovės mūrų papėdėje.

Per keletą akimirkų seni, prityrę kareiviai buvo išguldyti.

Koks šimtas pėstininkų, sugniaužę ietis, buvo bepuolą atkeršyti už žuvusius draugus, bet Ramzis įsakė:

– Atgal!

– Didenybe, – ėmė maldauti kažkuris karininkas, – nudobkim tuos išdavikus!

– Jeigu mes pulsime be jokios tvarkos, jus paprasčiausiai išžudys, ir tiek. Traukitės.

Kariai pakluso.

Strėlių spiečius susmigo žemėn arčiau nei per porą metrų nuo valdovo, kurį tuoj pat apspito panikos apimti karvedžiai.

– Įsakykite savo vyrams apsupti tvirtovę tokiu atstumu, kad strėlės jų nesiektų. Pirmiausia išrikiuokite lankininkus, už jų testoja pėstininkai, o šių užnugaryje – karo vežimai.

Valdovo šaltakraujiškumas visus apramino ir padrąsino. Kariai prisiminė, ko buvo mokomi per pratybas, ir daliniai ėmė tvarkingai manevruoti.

– Reikia pargabenti sužeistuosius ir suteikti jiems pagalbą, – pareikalavo Setau.

– Tai neįmanoma. Priešo lankininkai iššaudys gelbėtojus.

– Tasai vėjas iš tiesų atnešė nelaimę.

– Nieko nesuprantu, – suglumęs skundėsi Aša. – Nė vienas

iš visų mano slaptųjų agentų nepranešė, kad maištininkai užėmė tvirtovę.

– Turbūt jie veikė klasta, – spėjo Setau.

– Net jei tu teisus, tvirtovės viršininkui būtų užtekę laiko paleisti keletą pašto balandžių su iš anksto parašytais pranešimais apie užpuolimą.

– Padėtis aiški ir pražūtinga, – padarė išvadą Ramzis. – Viršininką užmušė, įgula taip pat buvo išžudyta, o mes gavome sukilėlių išsiųstus apgaulingus pranešimus. Jeigu būčiau išsklaidęs kariuomenę ir nukreipęs pulkus į skirtingas Kanaano tvirtoves, būtume patyrę rimtų nuostolių. Sukilimas įgavo didelį mastą. Tik hetitų smogiamieji būriai galėjo parengti ir įgyvendinti tokį smūgį.

– Kaip tu manai, ar jie jau pasitraukė iš šių apylinkių? – paklausė Setau.

– Kad ir kaip ten būtų, mes privalome skubiai atstatyti savo pozicijas ir susigrąžinti tvirtovę.

– Tie, kas ją užgrobė, nepajėgs mums ilgai priešintis, – tarė Aša. – Pasiūlyk jiems pasiduoti. Jei tarp jų yra hetitų, mes priversime juos prabilti.

– Paimk būrį karių, Aša, ir pats pasiūlyk esantiems tvirtovėje pasiduoti.

– Aš einu su juo, – pasakė Setau.

– Leisk jam parodyti savo diplomatinius sugebėjimus; tegu jis bent jau pargabena mums sužeistuosius. O tu paruošk vaistus ir sušauk slaugytojus.

Nei Aša, nei Setau nesvarstė Ramzio įsakymų. Net aštrialiežuvis gyvačių kerėtojas nusilenkė faraono valiai.

Ašos vadovaujami penki karo vežimai pasuko tvirtovės link. Stovėjęs šalia jauno diplomato vadeliotojas laikė ietį, prie kurios smaigalio plaikstėsi balta vėliava, reiškianti, kad egiptiečiai nori derėtis.

Vežimai net nespėjo sustoti. Vos tik jie atsidūrė šūvio atstu-

mu nuo tvirtovės, lankininkai paleido į juos šūsnį strėlių. Dvi įsmigo į gerklę vadeliotojui, trečia kliudė Ašos ranką ir paliko ilgą kruviną pjūvį.

– Atgal! – suriko jis.

– Nejudėk, – pareikalavo Setau, – kitaip aš negalėsiu deramai sutvarstyti tau rankos, ir mano tvarstis su medum nueis perniek.

– Bepigu tau šnekėti: tau juk neskauda, – paprieštaravo Aša.

– Na, argi tu ne lepūnėlis?

– Pirma, aš nejaučiu jokio potraukio žaizdoms, o antra, man labiau patiktų, jei mane gydytų Vandens Lelija.

– Beviltiškus ligonius gydau aš. Kadangi tavo labui nepagailėjau savo geriausio medaus, turėsi pasveikti. Žaizda užsitrauks greit, ir uždegimas tau negresia.

– Kokie laukiniai... Aš net nespėjau įžiūrėti jų gynybos priemonių.

– Nebėra prasmės prašyti Ramzį pasigailėti sukilėlių: jis nepakenčia, kai kas nors bando užmušti jo draugus, net jei tie draugai klaidžioja vingiuotais diplomatijos keliais.

Ašos veidas persikreipė iš skausmo.

– Nesiraukyk, nesiraukyk! Juk tu turi puikią priežastį nedalyvauti tvirtovės puolime! – pašiepė draugužį Setau.

– Gal norėtum, kad strėlė būtų buvusi taiklesnė?

– Liaukis plepėjęs niekus ir pailsėk. Jei į mūsų rankas pakliūs koks nors hetitas, mums prireiks tavęs kaip vertėjo.

Setau išėjo iš erdvios palapinės, tapusios karo ligonine, kurios pirmasis pacientas buvo Aša, ir nuskubėjo pas Ramzį, ketindamas jam pranešti blogų žinių.

Lydimas liūto, Ramzis apėjo aplink tvirtovę, įsmeigęs akis į tą plytų krūvą, stūksančią lygumoje. Iš taikos ir saugumo simbolio ji virto grėsme, kurią reikėjo pašalinti.

Nuo sienų faraoną stebėjo sargybiniai.

Mirtina tyla – nei riksmo, nei keiksmo. Buvo tikimasi, kad Egipto kariuomenė, užuot puolusi tvirtovę, pasiskirstys būriais, kurie žvalgys Kanaano teritoriją, ir tik paskui apsispręs, kur, kaip ir ko jai imtis. Tokiu atveju pasalos, kurias numatė ir įrengė kanaaniečių mokytojai – hetitai, priverstų Ramzio armiją trauktis.

Būdamas tikras, kad teisingai suprato priešo kėslus, Setau svarstė, ar nebūtų geriau iš anksto susidaryti nuomonę apie bendrą padėtį nei pulti vieną gerai ginamą tvirtovę: juk tai galėjo kainuoti daugybę gyvybių.

Karvedžiai taip pat kėlė sau tą klausimą, o jį apsvarstę ketino siūlyti valdovui palikti prie tvirtovės sienų stiprų būrį, kad jis neleistų apgultiesiems išsiveržti, o didžiąją dalį armijos nukreipti toliau į šiaurę, kad būtų galima sudaryti tikslų sukilimo apimtų teritorijų žemėlapį.

Ramzis atrodė taip paskendęs savo mintyse, kad niekas nedrįso jo užkalbinti, iki jis ėmė glostyti oriai šalia jo tupinčio liūto karčius. Žmogus ir plėšrūnas tobulai atitiko vienas kitą. Nuo jų sklido tokia jėga, kad kiekvienas prisiartinęs pasijusdavo nejaukiai.

Seniausias iš karvedžių, tarnavęs Sirijoje dar vadovaujant Sečiui, surizikavo užsitraukti valdovo nepasitenkinimą.

– Jūsų Didenybe... Ar galiu su jumis pasikalbėti?

– Klausau jūsų.

– Mes čia ilgai ginčijomės, o dabar manome, kad pirmiausia reikėtų nustatyti sukilimo apimtį. Kadangi mus pasiekdavo suklastoti duomenys, mes nežinome tikrosios padėties.

– Ką gi jūs siūlote?

– Ne prikaustyti mūsų pajėgas prie šitos tvirtovės, žūtbūt stengiantis ją paimti, o paskleisti jas po visą Kanaano teritoriją. Tada mes galėsime smogti apgalvotai, jau žinodami priešo išsidėstymą.

– Įdomus planas.

Senasis karvedys lengviau atsikvėpė: vadinasi, Ramzis sugeba mąstyti nuosekliai ir logiškai.

– Ar privalau sušaukti karo tarybą, Jūsų Didenybe, kad jos nariai išklausytų jūsų nurodymus?

– Nėra reikalo, – atsakė valdovas, – nes visus savo nurodymus aš galiu perteikti keliais žodžiais: mes puolame tą tvirtovę tuojau pat.

15

Iš savojo akacijos medžio lanko, kurį tik jis vienas įstengė įtempti, Ramzis paleido pirmąją strėlę. Norint įtempti jo templę, pagamintą iš buliaus sausgyslių, reikėjo dievo Seto vertos jėgos.

Kai tvirtovės sargybiniai pamatė Egipto valdovą, stovintį už trijų šimtų metrų nuo jos sienų ir besirengiantį šauti, jie tik nusijuokė. Jų akimis žiūrint, tai tebuvo simbolinis gestas Egipto armijai padrąsinti.

Nendrinė strėlė su bronza padengtu kieto medžio antgaliu ir rantytu galu nubrėžė giedrame danguje puslankį ir įsmigo pirmojo sargybinio krūtinėn. Apstulbęs jis pažvelgė į trykštantį iš žaizdos kraują ir žemyn galva nusirito nuo sienos. Antrasis sargybinis pajuto smarkų smūgį į vidurį kaktos, susvyravo ir nusekė paskui savo draugą. Trečiasis, paklaikęs iš baimės, spėjo surikti šaukdamasis pagalbos, bet nusigręžęs gavo strėlę į nugarą ir nugriuvo nuo kuoro tvirtovės kieman. O prie sienų jau priartėjo visas būrys Egipto lankininkų.

Kanaaniečių lankininkai pabandė pasklisti sienomis prie šaudymo angų, bet egiptiečiai, pranokę juos skaičiumi ir taiklumu, jau pirmąja salve pusę jų išžudė.

Žuvusiuosius pakeitė kiti tvirtovės lankininkai, bet ir jų laukė toks pat likimas. Kai priešo lankininkų liko per mažai tvirtovės prieigoms apginti, Ramzis įsakė priešakinio dalinio pėstininkams žygiuoti pirmyn su savo kopėčiomis. Nugalėtojas, didžiulis Nubijos liūtas, ramiai stebėjo tą žmonių knibždėlyną.

Atrėmę kopėčias į sienas, pėstininkai ėmė ropštis aukštyn. Suprasdami, kad egiptiečiai nieko nepasigailės, tvirtovės gynėjai kovėsi iš paskutiniųjų, mėtydami akmenis nuo čia pat ardomos sienos viršaus. Jiems net pavyko nuversti vienas kopėčias, daug puolančiųjų nukrito žemėn ir susilaužė kaulus. Bet faraono lankininkai netrukus išskynė sukilėlius.

Šimtai pėstininkų vikriai užsiropštė aukštyn ir užėmė pozicijas bokštuose ir sienų viršumi einančiame sargybinių take. Kartu su jais įsitaisę lankininkai ėmė šaudyti į tvirtovės kieme susispietusius priešus.

Setau su slaugytojais triūsė prie sužeistųjų, kuriuos jie pargabeno neštuvais į egiptiečių stovyklą. Vandens Lelija suglausdavo išilginių švarių žaizdų pakraščius, o kad jie nebeprasiskirtų, kryžmai prilipdydavo siauras linines juosteles. Kartais dailioji nubė turėdavo susiūti žaizdą. Ji stabdė kraujavimą, dėdama ant žaizdų šviežią mėsą, o po keleto valandų aptvarstydavo jas, uždėjusi medaus, kraujo krešėjimą skatinančių žolių ir supelijusios duonos mišinio*. O Setau atsirado proga plačiai pritaikyti savąsias gydomųjų priemonių atsargas: vaistažolių nuovirus, nuskausminamųjų medžiagų rutuliukus, pastiles, tepalus ir mikstūras. Jis malšino skausmą, užmigdydavo sunkiai sužeistus karius ir kiek įmanoma patogiau paguldydavo juos ligoninę atstojančioje palapinėje. Atrodantieji galį ištverti kelionę bus pargabenti į Egiptą kartu su žuvusiaisiais, kurių nė vienas nebus palaidotas svetimoje žemėje. Jeigu jie turėjo šeimas, jos ligi gyvos galvos gaus pensiją.

Tvirtovės viduje kanaaniečiai jau menkai besigynė. Galop vyrai susirėmė vienas prieš vieną. Kadangi egiptiečių buvo gerokai daugiau, sukilėliai netrukus buvo išžudyti. Norėdamas išvengti tardymo, kuris, kaip jis gerai žinojo, bus negailestingas, jų vadas pats durklu persirėžė gerklę.

* Toks mišinys turėjo antibiotinių savybių.

Kai didieji vartai buvo atverti, faraonas įžengė į susigrąžintą tvirtovę.

– Sudeginkite lavonus, – įsakė jis, – ir viską apvalykite.

Kareiviai apšlakstė natrio šarmu sienas ir aitriais dūmais aprūkė gyvenamąsias patalpas, maisto bei ginklų sandėlius. Paskui išvėdintus kambarius pasmilkė kadagiais, ir nugalėtojų uoslės nebeerzino nemalonūs kvapai.

Kai tvirtovės viršininko valgomajame buvo patiekti pietūs, kautynių jau nė pėdsako nebeliko.

Karvedžiai liaupsino Ramzio ryžtą ir džiaugėsi jo puikiai pavykusiu sumanymu. Setau su Vandens Lelija liko prie sužeistųjų, Aša atrodė nerimaująs.

– Argi tu nesidžiaugi šia pergale, drauguži?

– Kiek dar kartų mums teks kautis taip kaip šiandien?

– Mes susigrąžinsime tvirtoves vieną po kitos, ir Kanaane vėl stos taika. Kadangi iš netyčių mūsų jau nebeužklupsi, tai ir tokių didelių nuostolių nebeturėsime.

– Penkiasdešimt žuvusiųjų ir apie šimtą sužeistųjų...

– Skaudi netektis, nes mes patekome į spąstus, kurių niekas negalėjo įtarti.

– Man reikėjo apie tai pagalvoti, – pripažino Aša. – Hetitai nesitenkina šiurkščia jėga. Jie iš prigimties linkę į intrigas.

– Tarp žuvusiųjų nėra nė vieno hetito?

– Nė vieno.

– Vadinasi, jų smogikai pasitraukė į šiaurę.

– Vadinasi, mums reikia saugotis kitų žabangų.

– Mes būsime tam pasirengę. Eik gulti, Aša; rytoj vėl leisimės į žygį.

Tvirtovėje Ramzis paliko gausią įgulą, aprūpintą būtinomis maisto atsargomis. Keli pasiuntiniai jau buvo kelyje į Pi-Ramzį; jie gabeno Ameniui įsaką pasiųsti į susigrąžintą tvirtovę gurguoles su maistu ir ginklais.

Važiuodamas šimto kovos vežimų priekyje, valdovas rodė kelią savo armijai.

Tas pats pasikartojo bent dešimt kartų. Būdamas per tris šimtus metrų nuo sukilėlių užimtos tvirtovės, Ramzis nukaudavo ant sienų stovinčius lankininkus ir sukeldavo paniką. Saugomi nepaliaujamai skriejančių į priešą strėlių, kurios neleido kanaaniečiams atsikirsti, Egipto pėstininkai atremdavo į sienas aukštas kopėčias, užsikabarodavo jomis prisidengdami skydais ir užimdavo sienų viršuje esančius įtvirtinimus. Jie niekada nė nebandė išlaužti didžiųjų vartų.

Nepraėjo nė mėnuo, o Ramzis jau vėl tapo Kanaano šeimininku. Kadangi sukilėliai būdavo išžudę nedideles egiptiečių įgulas, taip pat tarnaujančių kareivių žmonas ir vaikus, nė vienas jų nebandė pasiduoti, melsdamas valdovą pasigailėti. Nuo pat pirmosios Ramzio pergalės jo vardas kėlė maištininkams siaubą. Paskutinės tvirtovės Kanaano šiaurėje gynėjai buvo taip įbauginti, kad beveik nesipriešino.

Egiptas vėl ėmė kontroliuoti Galilėją, slėnį į šiaurę nuo Jordano, ir prekybos kelius. Krašto gyventojai sveikino faraoną ir prisiekinėjo jam amžiną ištikimybę.

Nė vienas hetitas nebuvo paimtas nelaisvėn.

Kanaano sostinės Gazos valdytojas iškėlė egiptiečių armijos štabui puikią puotą. Miestelėnai uoliai rūpinosi faraono kariuomene: jie prižiūrėjo ir šėrė arklius bei asilus, o ir kareiviai nieko nestokojo. Trumpas provincijos susigrąžinimo karas baigėsi linksmybėmis ir atnaujinta draugyste.

Kanaano valdytojas pasakė smarkią kalbą prieš hetitus, tuos Azijos barbarus, nesėkmingai bandžiusius nutraukti tvirtus ryšius, siejančius jo šalį su Egiptu. Dievų malonės sergstimas ir globojamas, faraonas atskriejo į pagalbą savo amžiniems sąjungininkams, kurie buvo tikri, kad valdovas jų neapleis. Žinoma, visi ligi šiol apraudа tragišką Kanaane gyvenusių egip-

tiečių žūtį. Bet Ramzis, vykdydamas Maat valią, padarė galą netvarkai ir atkūrė tvarką.

– Man širdis pyksta nuo tokio veidmainiavimo, – tarė valdovas Ašai.

– Nesitikėk, kad kada nors pakeisi žmones.

– Juk aš galiu pakeisti jų padėtį: paskirti į kitas pareigas.

Aša šyptelėjo.

– Pakeisi štai šitą kuo nors kitu? Tu tikrai gali tai padaryti. Bet žmogaus prigimtis nesikeičia. Kai tik būsimasis Kanaano valdytojas ras progą tave išduoti, jis tai padarys nedvejodamas. Dabar mes bent gerai pažįstame tą, kuris eina šias pareigas: jis melagis, kyšininkas ir gobšuolis. Nebus jokio vargo pakreipti jį vienon ar kiton pusėn.

– Tu pamiršti, kad jis įleido hetitų smogikus į Egipto kontroliuojamą teritoriją.

– Bet kuris kitas būtų pasielgęs lygiai taip pat.

– Vadinasi, tu man patari palikti tą niekingą padarą Kanaano valdytoju?

– Pagrasink, kad išvysi jį, vos tik jis nors kiek prasikals. Gerai įbaugintas, keletą mėnesių jis elgsis padoriai.

– Ar yra pasaulyje bent viena būtybė, kuri verta tavo pagarbos, Aša?

– Pareigos verčia mane susitikinėti su valdžios vyrais, pasirengusiais viskam, kad tik ją išsaugotų ar padidintų. Jeigu aš nors kruopelytę jais pasitikėčiau, mane išsyk nušluotų nuo kelio.

– Tu neatsakei į mano klausimą.

– Aš žaviuosi tavim, Ramzi, o toks jausmas mane aplanko nepaprastai retai. Bet juk ir tu esi valdžios vyras, argi ne taip?

– Aš esu Įstatymo ir savo tautos tarnas.

– O jei kurią nors dieną tu tai pamirši?

– Tą dieną mano galia išnyks, o mano žlugimas bus neišvengiamas.

– Tesergsti dievai nuo tokios nelaimės, Didenybe.

– Ką tau pavyko išsiaiškinti apie sukilimą?

– Gazos prekybininkai ir keli valdininkai, kuriems buvo deramai atlyginta, sutiko pasikalbėti atvirai: sukilimą iš tiesų sukurstė hetitai. Jie taip pat patarė kanaaniečiams klasta užgrobti tvirtoves.

– Kokiu būdu?

– Įprastas maisto produktų pristatymas tvirtovėn... tik vietoj jų vežimuose – ginkluoti vyrai. Visos mūsų tvirtovės buvo užpultos vienu metu. Norėdami išgelbėti įkaitais paimtų moterų ir vaikų gyvybes, viršininkai sutiko pasiduoti. Tai buvo lemtinga klaida. Hetitai įtikino kanaaniečius, kad Egipto atsakas būsiąs padrikas ir neveiksmingas; sukilėliai išžudė mūsų įgulas, nors ligi tol palaikė su jomis puikius santykius, ir galvojo, kad jiems nėra ko bijoti.

Ramzis nesigailėjo, kad buvo rūstus ir ryžtingas. Ginkluota Egipto ranka smogė gaujai niekšų.

– Ar tau teko ką nors išgirsti apie Mozę?

– Nieko, kas būtų verta dėmesio.

Karo taryba susirinko valdovo palapinėje. Ramzis vadovavo jai, sėdėdamas ant sudedamosios paauksuoto medžio kėdės. Prie jo kojų gulėjo ištikimasis liūtas.

Valdovas suteikė žodį kiekvienam karvedžiui ir Ašai. Paskutinis kalbėjo senas karvedys:

– Kariuomenės nuotaika puiki, puiki ir gyvulių bei ginkluotės būklė. Jūsų Didenybė pasiekė didžiulę pergalę, kuri bus įrašyta į mūsų metraščius.

– Leisk man tuo suabejoti.

– Didenybe, mes didžiuojamės dalyvavę šiame mūšyje, ir...

– Mūšyje? Pasilaikyk šį žodį vėlesniam laikui; jo mums prireiks, kai susidursime su tikru pasipriešinimu.

– Pi-Ramzis pasirengęs jus sveikinti.

– Pi-Ramzis palauks.

– Kadangi mes susigrąžinome savo valdžią Palestinoje ir atkūrėme taiką visame Kanaane, ar nebūtų laikas pasukti atgalios?

– Sunkiausia dar prieš akis: mes turime susigrąžinti Amuru provinciją.

– Galbūt hetitai ten sutelkė stambias pajėgas.

– Karvedy, ar tik kartais tu nebijai kautis?

– Mums prireiks laiko strateginiam planui parengti, Didenybe.

– Jis jau parengtas: mes žygiuojame tiesiai į šiaurę.

16

Nefertarės galvą dengė trumpas perukas, apjuostas kaspinu, kurio besiplaikstą galai krito ant karalienės pečių. Ji vilkėjo ilgą, prigludusią prie kūno suknelę, suveržtą per liemenį raudonu diržu. Nefertarė nusiplovė rankas vandeniu, pasemtu iš šventojo ežero, ir įėjo į Amono šventyklos naosą, nes norėjo prisišaukti ten dievybę, atnašaudama jai švelniakvapius aliejus. Būdama dieviškoji sutuoktinė, karalienė veikė kaip šviesos duktė, kilusi iš kuriamosios galios, kuri nuolat formavo visatą.

Karalienė uždarė naoso duris, užantspaudavo jas, išėjo iš šventyklos ir nusekė paskui žynius, kurie vedė ją į Pi-Ramzio Gyvybės Namą. Ten, įkūnydama tolimą deivę, kuri sykiu ir atimdavo, ir suteikdavo gyvybę, Nefertarė turėjo užkeikti blogio jėgas. Jei Saulės akis taps jos akimi, ji pajėgs įamžinti gyvybę ir užtikrins amžiną gamtos ciklų kaitą; rami kiekvienos dienos laimė priklausė nuo jos gebėjimo paversti darna ir giedra tą griaunamąją jėgą, kurią nešė grėsmingi vėjai.

Žynys padavė karalienei lanką, žynė – keturias strėles.

Nefertarė įtempė lanką ir paleido pirmąją strėlę į rytus, antrą – į šiaurę, trečią – į pietus, o ketvirtą – į vakarus. Tokiu būdu ji turėjo sunaikinti nematomus priešus, kurie grėsė Ramziui.

Nefertarės jau laukė Tujos rūmininkas:

– Karalienė motina pageidauja kaip galima greičiau jus pamatyti.

Nešikai kilstelėjo lengvus neštuvus ir bemat nugabeno Nefertarę į Tujos rūmus.

Ilga, smulkiai klostyta suknele, suveržusi laibą liemenį dryžuotu diržu, pasipuošusi aukso apyrankėmis ir šešių eilių vėriniu iš lazurito, Tuja atrodė karališkai elegantiška.

– Nereikia nerimauti, Nefertare; pasiuntinys, atvykęs iš Kanaano, ką tik atnešė puikių naujienų. Ramzis vėl tapo visos provincijos šeimininku, tvarka įvesta.

– Kada jis sugrįžta?

– Tiksliai nepranešė.

– Kitaip sakant, kariuomenė toliau žygiuoja į šiaurę.

– Gali būti.

– Ar jūs būtumėt taip pasielgusi?

– Nedvejodama, – atsakė Tuja.

– Į šiaurę nuo Kanaano yra Amuru provincija, skirianti Egipto ir hetitų įtakos zonas.

– Taip norėjo Setis, siekdamas išvengti karo.

– Jei hetitų kariuomenė peržengė tą ribą...

– Prasidės kautynės, Nefertare.

– Aš paleidau strėles į visas keturias pasaulio puses.

– Na, jei apeigos atliktos, tai ko mums bijoti?

Šenaras nekentė Amenio. Būti priverstam kas rytą susitikinėti su tuo liguistu ir reikliu raštininkiūkščiu, kad kažką sužinotum apie Ramzio žygį, – gyva bėda, ir tiek! Kai jis, Šenaras, taps valdovu, Amenis gaus kuopti kurios nors provincijos arklides ir praras ten paskutinę sveikatą.

Vienintelis pasitenkinimas, kurį Šenarui teikė apsilankymai pas Amenį, – matyti, kad suglumęs faraono asmens sekretoriaus veidas diena iš dienos vis labiau tįsta, o tai neabejotinai reiškė, kad Egipto armija trypčioja vietoje. Vyresnysis valdovo brolis dėdavosi esąs labai nuliūdintas ir žadėdavo melsti dievus, kad likimas vėl taptų palankus egiptiečiams.

Menkai teužimtas Užsienio reikalų ministerijoje, bet visur ir visuomet dejuojąs, kaip daug ir uoliai triūsia valstybės labui,

Šenaras vengė bet kokio tiesioginio ryšio su kilusiu iš Sirijos pirkliu Raja. Tokiu neramiu metu visi būtų nemaloniai nustebinti, jei Šenaro padėties žmogus pirkinėtų retas vazas, gaunamas iš užsienio. Tad Šenaras tenkinosi trumpučiais Rajos pranešimais, kurių turinys jį veikiau džiugino. Anot hetitų apmokamų stebėtojų sirų, Ramzis įkliuvo į kanaaniečių paspęstus žabangus. Perdėtai pasitikįs savimi, faraonas elgėsi su jam būdingu įkarščiu, pamiršdamas, kad jo priešai moka regzti intrigas kaip niekas kitas.

Šenaras įspėjo mįslę, jaudinusią visą dvarą: kas pavogė Nefertarės skarą ir indą džiovintų žuvų iš Heliopolio Gyvybės Namo? Kaltininkas galėjo būti tik karališkųjų rūmų valdytojas, linksmuolis Romė. Todėl, prieš eidamas į privalomą susitikimą su Ameniu, Šenaras kažkokia dingstimi pasišaukė storulį Romė pokalbio.

Užsiauginęs solidų pilvuką, apvaliaskruostis, trigubu paliaukiu, apkūnusis rūmų prievaizdas tobulai atlikdavo savo darbą. Lėtapėdis, kruopštus, neišleidžiąs iš akių nė menkiausios smulkmenos, kone liguistai nepakenčiąs nešvaros, Romė visada pats ragaudavo karališkajai šeimai paruoštus patiekalus ir geležine ranka rikiavo savo pavaldinius. Paties Ramzio paskirtas į šį atsakingą postą, Romė bemat nutildė nepatenkintuosius ir privertė visus rūmų tarnus paklusti jo reikalavimams. Nevykdžiusieji jo įsakymų būdavo žaibiškai atleidžiami.

– Kuo galiu būti jums naudingas, pone? – paklausė Romė Šenaro.

– Argi mano rūmų prižiūrėtojas tau nepasakė?

– Jis užsiminė apie kažkokį keblumą dėl vietos už puotos stalo, bet aš nesuprantu...

– O gal kartais mes pasikalbėtume apie indą su džiovintomis žuvimis, pavogtą iš Heliopolio Gyvybės Namo sandėlio?

– Apie indą... betgi aš nieko nežinau...

– O apie karalienės Nefertarės skarą?

– Man, žinoma, apie tai pranešė, ir aš labai apgailestavau dėl to baisaus skandalo, bet...

– Ar ieškojai kaltininko?

– Tyrimai – ne mano reikalas, pone Šenarai.

– O juk tu, Romė, turi puikią tarnybą.

– Ne, aš nemanau...

– Nagi taip, taip! Pats pagalvok: rūmuose tu – svarbiausias žmogus, pro kurio akis joks įvykis nepraslysta nepastebėtas.

– Jūs mane pervertinate.

– Kodėl tu įvykdei tas piktadarystes?

– Aš? Ar tik jūs neimanote, kad...

– Aš ne tik manau – aš tuo esu tikras. Kam tu atidavei karalienės skarą ir indą su žuvimis?

– Jūs mane kaltinate nepagrįstai ir neteisingai!

– Aš pažįstu žmones, Romė. Ir turiu įrodymų.

– Įrodymų..

– Kodėl tu ryžaisi taip rizikuoti?

Persikreipęs Romė veidas, nesveikas raudonis, užliejęs jo kaktą ir skruostus, lyg nuo smūgio suglebęs kūnas – visa tai aiškiai bylojo ne įtariamojo naudai.

Šenaras nesuklydo.

– Arba tau labai brangiai užmokėjo, arba tu nekenti Ramzio. Ir vienu, ir kitu atveju tu sunkiai nusikaltai.

– Pone Šenarai, aš...

Matant tokią storulio neviltį, darėsi kone graudu.

– Kadangi tu puikiai dirbi, aš sutinku pamiršti tą apgailėtiną įvykį. Bet jeigu man kada nors tavęs prireiks, žiūrėk, kad nepasirodytum esąs nedėkingas.

Amenis rašė kasdienį pranešimą Ramziui. Jo rankos judesiai buvo tikslūs ir greiti.

– Ar galiu kelias akimirkas jus sutrukdyti? – mandagiai pasiteiravo Šenaras.

– Jūs manęs netrukdote. Mes abu paklūstame valdovui, kuris pareikalavo, kad kasdien svarstytume padėtį ir darytume atitinkamas išvadas.

Raštininkas padėjo savo lentelę ant žemės.

– Jūs atrodote išsekęs, Ameni.

– Taip tik atrodo.

– Ar jums nereikėtų labiau rūpintis savo sveikata?

– Man rūpi tik Egiptas.

– Gal gavote... blogų žinių?

– Priešingai.

– Gal galėtumėte kalbėti aiškiau?

– Prieš imdamas jums pasakoti apie Ramzio pergales, aš laukiau, kad mane pasiekusios žinios pasitvirtintų. Kadangi mus jau buvo suklaidinę apgaulingi pranešimai, atgabenti pašto balandžių, aš išmokau atsargumo.

– Tai buvo hetitų sumanymas?

– Ir jis galėjo brangiai mums kainuoti! Kanaane mūsų tvirtovės pateko į sukilėlių rankas. Jei valdovas būtų suskaidęs savo kariuomenę, mes būtume patyrę katastrofiškų nuostolių.

– Laimė, to neatsitiko...

– Kanaano provincija vėl mums pakluso, ir mes galime nekliudomi pasiekti jūros krantą. Valdytojas prisiekė liksiąs ištikimas faraono pavaldinys.

– Puikus laimėjimas... Ramzis įvykdė didelį žygdarbį ir išsklaidė pakibusią virš mūsų krašto hetitų grėsmę. Reikia manyti, armija grįžta?

– Tai karinė paslaptis.

– Kokia dar karinė paslaptis?! Nepamirškite, kad aš esu užsienio reikalų ministras!

– Kitų žinių aš neturiu.

– Negali būti!

– Vis dėlto taip yra.

Įpykęs Šenaras išėjo.

O Amenį graužė sąžinė. Ne dėl savo elgesio kalbantis su Šenaru, o dėl to, kad taip greit – gal net skubotai? – baigė Seramanos bylą. Žinoma, prieš sardą sukaupti įrodymai buvo nepaneigiami, bet ar raštininkas nebuvo šįkart pernelyg patiklus? Apsidujęs nuo rūpesčių, susijusių su kariuomenės išžygiavimu, Amenis prarado įprastą reiklumą. Jam reikėjo patikrinti įrodymus ir liudijimus, kurių pagrindu sardas atsidūrė kalėjime. Galbūt tai visai beprasmiška, o gal tai net gryna laiko gaišatis, bet – viskas turi būti atlikta kruopščiai ir tiksliai.

Pykdamas pats ant savęs, Amenis vėl atsivertė Seramanos bylą.

17

Megido tvirtovė – karinė bazė, sauganti Sirijos prieigas, stūksojo iš tolo matomos kalvos viršūnėje. Ji buvo vienintelis aukštas taškas vidury žaliuojančios lygumos ir dėl to atrodė neįveikiama: akmens sienos, šaudymo angos, aukšti kvadratiniai bokštai, kuriuos juosė medinės galerijos, platūs ir tvirti vartai.

Įgulą sudarė egiptiečiai ir faraonui ištikimi sirai, tačiau ar buvo galima tikėti oficialiais pranešimais, teigiančiais, kad tvirtovė nepateko į sukilėlių rankas?

Priešais Ramzio akis plytėjo neįprastas gamtovaizdis: miškingos kalvos, ąžuolai gumbuotais kamienais, klampios upės, pelkės, kur ne kur smėlynai... Keistas kraštas, priešiškas ir neprieinamas, nutolęs – taip nutolęs! – nuo Nilo grožio ir meilių Egipto kaimelių.

Du kartus egiptiečių žvalgus užpuolė šernai: mat kariai netyčia sudrumstė šernės ir jos mažylių ramybę. Žygiuoti trukdė vešli augmenija; net raiteliai sunkokai skynėsi sau kelią per krūmus ar brovėsi tarp tankiai augančių didžiulių medžių kamienų. Tačiau tie sunkumai buvo susiję su nemenkais privalumais: vietovėje, kur vešėjo augalai, buvo gausu gėlo vanden šaltinių ir medžiojamų žvėrių bei paukščių.

Ramzis įsakė sustoti poilsio, bet palapinių neskleisti. Įsmeigęs akis į Megido tvirtovę, jis laukė sugrįžtančių žvalgų.

Setau pasinaudojo sustojimu, norėdamas pasirūpinti ligoniais ir išdalyti jiems vaistus. Išsiuntus sunkiai sužeistus karius į gimtinę, armijoje liko tik fiziškai sveiki vyrai. Kai kurie peršaldavo, kai kuriuos kankino kaitra, dar kai ką – skrandžio

sutrikimai, tačiau su tais nedideliais nemalonumais padėdavo susitvarkyti iš driekanos, kmynų ir ricinžolės pagaminti vaistai. Norint užkirsti kelią ligoms, visi tebevartojo česnakus ir svogūnus, kurių atmainą, vadinamą „gyvatmedžiu" ir atgabenamą iš rytinės dykumos pakraščių, Setau ypač vertino.

Vandens Lelija išgelbėjo asilą, kuriam į koją įgėlė vandeninė gyvatė. Beje, tą gyvatę jai pavyko pagauti. Pagaliau ši kelionė į Siriją ėmė darytis įdomi: ligi šiol Vandens Lelijai pasitaikydavo tik jau žinomų rūšių gyvatės, o sugautoji buvo visai nematyta, nors nuodų ji turėjo labai nedaug.

Du pėstininkai kreipėsi į nubę pagalbos – esą jiems taip pat įgėlusi gyvatė. Skambūs antausiai tapo jiems atpildu už melą, o kai Vandens Lelija ištraukė iš maišo šnypščiančią gyvatę, apgavikai spruko slėptis kvatojančių draugų būry.

Praėjo daugiau nei dvi valandos. Valdovui leidus, raiteliai nušoko nuo arklių, vadeliotojai išlipo iš karo vežimų, o pėstininkai susėdo ant žemės, saugomi daugelio sargybinių.

– Žvalgai išvyko jau seniai, – tarė Aša.

– Ir aš taip manau, – atsakė Ramzis. – Kaip tavo žaizda?

– Užgijo. Tas Setau – tikras raganius.

– Ką tu manai apie šią vietovę?

– Ji man nepatinka. Priešais mus – atviras laukas, bet čia esama pelkių. Iš abiejų pusių – ąžuolų miškai, krūmai, aukšta žolė. O mūsų būriai per daug išsisklaidę.

– Žvalgai nebegrįš, – pareiškė Ramzis. – Jie arba nužudyti, arba paimti nelaisvėn ir yra dabar tvirtovės viduje.

– Tai reikštų, kad Megidas atiteko priešams ir neketina pasiduoti.

– Ši tvirtovė yra raktas į Pietų Siriją, – priminė Ramzis. – Net jeigu ją užėmė hetitai, mes privalome ją susigrąžinti.

– Tai nereikš, kad mes skelbiame karą, – samprotavo Aša. – Juk mes tik norime susigrąžinti teritoriją, kuri priklauso mūsų įtakos zonai. Vadinasi, galime pulti bet kuriuo laiku ir nesame

įpareigoti iš anksto perspėti priešą apie būsimą puolimą Teisės požiūriu mes neperžengiame maišto slopinimo ribų, o maišto slopinimas neturi nieko bendra su ginkluotu dviejų valstybių susidūrimu.

Kaimyninių šalių teisininkams ir valdovams toks jauno diplomato pateiktas esamos padėties suvokimas ir įprasminimas turėtų atrodyti visai pagrįstas ir įtikinamas.

– Liepk karvedžiams rengtis puolimui.

Aša nespėjo net įtempti savo žirgo pavadžių. Iš tankaus miško valdovo kairėje šuoliais išlėkė būrys raitelių ir užpuolė besiilsinčius egiptiečius – kovos vežimų vadeliotojus. Daug nelaimėlių užpuolikai pervėrė trumpomis ietimis, daugeliui arklių perrėžė gerkles ar pakirto pakinklius. Išlikę kariai gynėsi ietimis ir kalavijais; kai kuriems pavyko įšokti į vežimus ir atsitraukti prie pozicijų, kurias užėmė skydais prisidengę pėstininkai.

Tas netikėtas ir smarkus užpuolimas priešui sekėsi. Užpuolikus buvo nesunku atpažinti: jų vešlius plaukus juosią raiščiai, smailios barzdos, apdarai, papuošti kulkšnis siekiančiais kutais, ryškiaspalviai diržai rodė, kad tai – sirai.

Ramzis liko keistai ramus. Aša sunerimo:

– Jie tuoj pralauš mūsų karių gretas!

– Be reikalo jie džiūgauja dėl savo žygdarbio.

Sirų puolimas buvo sustabdytas. Egipto pėstininkai privertė juos atsitraukti link lankininkų, kurių taiklios strėlės skynė vieną užpuoliką po kito.

Liūtas suurzgė.

– Mums gresia kitas pavojus, – tarė Ramzis. – Kaip tik dabar paaiškės šio mūšio baigtis.

Iš to paties miško iššoko šimtai sirų, ginkluotų trumpakočiais kirviais. Norint smogti egiptiečių lankininkams į nugarą, jiems reikėjo įveikti labai nedidelį atstumą.

– Pirmyn! – įsakė valdovas savo arkliams.

Iš šeimininko balso abu žirgai suprato, kad jiems teks parodyti visas savo išgales. Liūtas puolė į priekį. Aša su penkiasdešimčia kovos vežimų nulėkė pāskui faraoną.

Kautynės buvo neregėtai žiaurios. Plėšrūnas akimirksniu sudraskydavo nagais krūtinę ar pilvą drąsuoliams, puolantiems Ramzio vežimą, o valdovas leido vieną strėlę po kitos, perverdamas užpuolikų širdis, gerkles, kaktas. Arkliai trypė sužeistuosius, juos traiškė vežimų ratai. Atskubėję į pagalbą Ramzio pėstininkai privertė sirus bėgti.

Ramzis pastebėjo keistą karį, skuodžiantį miško link.

– Pagauk jį, – įsakė jis liūtui.

Susidorojęs su dviem paskutinėmis aukomis, Nugalėtojas puolė paskui bėglį, pasivijo jį ir partrenkė ant žemės. Nors liūtas bandė apriboti smūgio jėgą, jis smarkiai sužeidė savo belaisvį, ir dabar jis tysojo sudraskyta nugara. Ramzis apžiūrėjo vyriškį: ilgaplaukis, prastai pakirpta barzda, o jo ilgas apdaras, išmargintas juodais ir raudonais dryžiais, visai sudraskytas.

– Pašaukite Setau, – pareikalavo valdovas.

Mūšis ėjo į pabaigą. Sirai buvo išžudyti visi ligi vieno, o egiptiečių kariuomenės nuostoliai buvo visai nedideli.

Prie Ramzio pribėgo uždusęs Setau.

– Išgelbėk tą žmogų, – paprašė valdovas. – Jis – ne siras, o dykumos gyventojas. Tepaaiškina mums, ko jam čia prireikė.

Beduinas, paprastai plėšiąs Sinajaus dykuma keliaujančius karavanus, – čia, prie Megido, taip toli nuo savo namų... Setau smalsiai pažvelgė į sužeistąjį.

– Tavo liūtas gerokai jį sužalojo.

Sužeistojo veidu sruvo prakaitas, iš nosies bėgo kraujas, sprando raumenys buvo įtempti. Setau patikrino jo pulsą ir paklausė, kaip plaka nelaimėlio širdis. Jos dūžiai buvo tokie silpni, kad Setau neliko nė menkiausios abejonės: dykumos gyventojas merdėjo.

– Ar jis gali kalbėti? – pasiteiravo Ramzis.

– Žandikauliai surakinti traukulio. Vis dėlto pabandykime... Gal ir pavyks jį prakalbinti.

Setau vargais negalais įkišo mirštančiojo burnon apvyniotą audeklu medinį vamzdelį ir per jį supylė kelis gurkšnius skysčio, pagaminto iš kipariso šakniastiebio.

– Šis vaistas turėtų numalšinti skausmą. Jei tas vyrukas tvirtos sveikatos, tai keletą valandų dar išgyvens.

Beduinas išvydo faraoną. Persigandęs jis pabandė atsistoti, sukando dantis iš skausmo, sutraiškė jais medinį vamzdelį, visai neteko nuovokos ir ėmė spurdėti kaip nepajėgiąs atsiplėšti nuo žemės paukštis.

– Ramiau, bičiuli, – patarė Setau. – Aš tave slaugysiu.

– Ramzis...

– Tai tikrai Egipto faraonas, ir jis nori su tavim pasikalbėti.

Beduinas neatitraukė akių nuo mėlynos faraono karūnos.

– Ar tu atvykai iš Sinajaus? – paklausė Ramzis.

– Taip, tai mano kraštas...

– Kodėl tu koveisi kartu su sirais?

– Dėl aukso... Jie pažadėjo man aukso...

– Ar tau teko susitikti su hetitais?

– Jie paliko mums kautynių planą ir išvyko.

– Ar kartu su tavim buvo ir kitų beduinų?

– Jie pabėgo.

– Ar tu kur nors buvai sutikęs hebrają, vardu Mozė?

– Mozė...

Ramzis papasakojo, kaip atrodo jo draugas.

– Ne, aš jo nepažįstu.

– Ar girdėjai ką nors apie jį?

– Ne, nemanau...

– Kiek žmonių tvirtovėje?

– Aš... aš nežinau.

– Nemeluok.

Netikėtai staigiai ir mikliai sužeistasis stvėrė nuo žemės savo durklą, pašoko ant kojų ir pabandė nužudyti faraoną. Žaibiškai smogęs jam per riešą, Setau nuginklavo užpuoliką.

Pernelyg ūmus ir smarkus beduino judesys kainavo jam gyvybę. Jo veidas persikreipė, kūnas išsirietė lanku, ir smėlynų gyventojas parkrito prie pat Ramzio kojų.

– Sirai pamėgino susivienyti su beduinais, – padarė išvadą Setau. – Kokia kvailystė! Tie žmonės niekada neras bendros kalbos.

Setau grįžo pas savo sužeistuosius, kuriais jau rūpinosi Vandens Lelija ir slaugytojai. Žuvusieji egiptiečiai buvo suvynioti į demblius ir sukrauti į kovos vežimus. Karių lydima ir saugoma, vilkstinė iškeliaus į Egiptą, kur bus atliktos prisikėlimo apeigos.

Ramzis paglostė savo žirgus ir liūtą, kurio duslus urzgimas panėšėjo į katino murkimą. Daug kareivių susibūrė aplink valdovą, iškėlė ginklus aukštyn ir ėmė audringai sveikinti tą, kuris it prityręs karys atvedė juos į pergalę.

Karvedžiai vargais negalais prasiyrė pro džiūgaujančią kareivių minią ir savo ruožtu puolė sveikinti Ramzį.

– Ar pastebėjote sirų būrius kaimyniniuose miškuose?

– Ne, Jūsų Didenybe. Ar įsakysite įrengti stovyklą?

– Reikia padaryti kai ką svarbesnio: paimti Megidą.

18

Pasistiprinęs didžiuliu dubeniu virtų lęšių, kas, beje, nežadėjo nė per plauką suapvalinti jo perkarusio kūnelio, Amenis praleido naktį savo darbo kambaryje, norėdamas laimėti keletą valandų, kad galėtų ramiai panagrinėti Seramanos bylą: juk iš pat ryto jam teks skirti savo dėmesį visai kitokiems reikalams. Kai jam nepakenčiamai įskausdavo nugarą, Amenis paliesdavo paauksuoto medžio dėklą teptukams, pailgą tarsi kolona, kurios viršūnę vainikavo lelija. Tą dėklą kadaise jam padovanojo Ramzis, skirdamas Amenį savo sekretoriumi. Palaikęs rankoje nepaprastai jam brangią draugo ir valdovo dovaną, Amenis išsyk atgaudavo jėgas.

Nuo pat paauglystės Amenį su Ramziu siejo nematomi ryšiai. Raštininkas instinktyviai jautė Sečio sūnui gresiantį pavojų. Ne kartą nuojauta jam kuždėjo, kad valdovo tykojusi mirtis, ir tik magiška Ramzio galia leido jam išvengti nelaimės. Jei toji apsaugos siena, kuria dievybės apsupo faraoną, išnyktų, ar Ramzio bebaimiškumas neužtrauktų jam pražūties?

O jei kartais Seramana buvo vienas iš tos magiškosios sienos akmenų, tai jis, Amenis, smarkiai apsiriko, sukliudęs sardui atlikti savo pareigą. Bet ar ta graužatis, tie sąžinės priekaištai iš tikrųjų pagrįsti?

Kaltinimas daugiausia rėmėsi Seramanos meilužės Nenofarės parodymais, tad Amenis įsakė tvarkos sergėtojams atvesti merginą, norėdamas ją nuodugniau apklausti. Jeigu ji melavo, jis privers ją pasakyti tiesą.

Septintą valandą į valdovo asmens sekretoriaus kabinetą pri-

sistatė tvarkos sergėtojas, atsakingas už Seramanos bylos tyrimą, – santūrus penkiasdešimtmetis.

– Nenofarė neatvyks, – pareiškė jis.

– Ji atsisakė ateiti?

– Jos namuose nieko nėra – nei pačios Nenofarės, nei tarnaitės: tuščia.

– Ar ji tikrai gyveno nurodytoje vietoje?

– Kaimynai sako, kad gyvenusi, bet ji išėjo iš namų dar prieš keletą dienų.

– Niekam nepasakiusi, kur eina?

– Niekas nieko nežino.

– Ar atlikote kratą jos namuose?

– Taip, bet nieko nerasta. Net drabužių ir baltinių skrynios tuštutėlės, tarsi ta moteris būtų norėjusi ištrinti bet kokį savo buvimo ten pėdsaką.

– Ką jūs apie ją sužinojote?

– Atrodo, kad ji – didelė lengvabūdė. Pikti liežuviai plepa, kad ji esą prekiavusi savo kūnu ir iš to gyvenusi.

– Vadinasi, ji turėjo dirbti kurioje nors aludėje.

– Ne. Aš atlikau tyrimą.

– Ar pas ją lankėsi vyrai?

– Kaimynai sako, kad ne; bet jos dažnai nebūdavę namie, ypač naktį.

– Reikia ją surasti ir nustatyti, kas naudojosi jos paslaugomis.

– Bus padaryta.

– Paskubėkite.

Tvarkos sergėtojui išvykus, Amenis dar kartą perskaitė sardo kaltės įrodymą: medinėse lentelėse išlikusį tekstą, kurį Seramana buvo parašęs savo bendrininkui hetitui.

Tą ankstyvą rytmečio valandą, kai protas ypač guvus, kabineto tyloje Ameniui toptelėjo galvon viena mintis. Bet norint tą prielaidą patikrinti, jam reikėjo sulaukti Ašos.

Iškilusi ant uolėto skardžio Megido tvirtovė nustebino pasklidusią lygumoje egiptiečių kariuomenę. Kadangi jos bokštai buvo labai aukšti, reikėjo pasigaminti ilgesnes nei įprasta kopėčias, o juk jas nelengva bus atremti į sienas. Be to, kopiančiuosius aukštyn lengvai pasieks besiginančiųjų strėlės ir akmenys, tad egiptiečiai gali prarasti daug karių.

Lydimas Ašos, Ramzis dideliu greičiu apskriejo vežimu aplink tvirtovę, kad priešo lankininkai nespėtų kaip reikiant prisitaikyti ir juos pašauti.

Bet jų pusėn nebuvo paleista nė viena strėlė, ir joks lankininkas nepasirodė ant tvirtovės sienų.

– Jie slėpsis iki paskutinės akimirkos, – nusprendė Aša. – Tokiu būdu jie neišeikvos be reikalo nė vieno akmens, nė vienos strėlės. Geriausia būtų įveikti juos ilgalaike apgultimi.

– Megide sukauptos tokios atsargos, kad tvirtovė atsilaikys kelis mėnesius. Kas gali būti beviltiškiau už niekaip nesibaigiančią apgultį?

– Ne kartą puldami, mes neteksime daugelio karių.

– Gal tu manai, kad aš toks kietaširdis, jog galvoju tik apie naują pergalę, nepaisydamas jos kainos?

– Argi Egipto šlovė nėra svarbesnė už žmonių likimą?

– Man brangus kiekvienas žmogus, Aša.

– Ką tu sumanei?

– Mes išdėstysime savo kovinius vežimus aplink tvirtovę šūvio atstumu, ir mūsų lankininkai iššaudys sirus, kurie mėgins pasirodyti prie šaudymo angų ir ant sienų. Trys savanorių būriai, prisidengdami skydais, atrems į sienas kopėčias.

– O jei mums nepavyks paimti Megido?

– Pirma pabandykime jį paimti. Jei iš anksto galvosi apie pralaimėjimą, tai ir pralaimėsi.

Ramzio skleidžiama energija suteikė kareiviams naujų jėgų. Atsirado visa minia savanorių, lankininkai grūdosi vienas per kitą, skubėdami įšokti į karo vežimus, kurie apsupo grėsmingai tebetylinčią tvirtovę.

Nešdamiesi ant pečių ilgas kopėčias, pėstininkai kolonomis sparčiai nužygiavo Megido sienų link. Jiems bestatant jas prie mūrų, aukščiausio tvirtovės bokšto viršuje pasirodę sirų šauliai įtempė lankus, bet nė vienas nespėjo nei prisitaikyti, nei paleisti strėlę – Ramzis ir egiptiečių lankininkai juos nukovė. Žuvusiuosius pakeitė kita gynėjų banga: vešliaplaukiai, smailiabarzdžiai sirai, apsijuosę galvas plačiais raiščiais, kad krintančios ant akių plaukų sruogos netrukdytų taikytis. Jiems pavyko paleisti keletą strėlių, bet jos nekliudė nė vieno egiptiečio. Valdovas ir jo rinktiniai šauliai išguldė ir tuos priešo lankininkus.

– Menkai tesipriešina, – pasakė Setau senas karvedys. – Galėtum prisiekti, kad tiems žmonėms niekada neteko kautis.

– Tuo geriau! Aš turėsiu mažiau darbo ir galbūt įstengsiu paskirti bent vieną naktį Vandens Lelijai. Tie mūšiai išsiurbia iš manęs visas jėgas.

Kai pėstininkai pradėjo kopti ant sienų, jų viršuje staiga pasirodė kokios penkios dešimtys moterų.

Egipto kariuomenė nežudydavo nei moterų, nei vaikų. Paimtas nelaisvėn moteris drauge su jų palikuonimis nugabendavo Egiptan, ir jos tapdavo tarnaitėmis stambių žemvaldžių ūkiuose. Pakeitusios vardą, jos įsiliedavo egiptiečių bendruomenėn.

Senasis karvedys apstulbo:

– Visko prisižiūrėjau savo gyvenime, bet kad moterys... Tos nelaimėlės turbūt išprotėjo!

Dvi sirės užkėlė gorę su žarijomis ant sienos viršaus ir apvertė ją tiesiai ant besiropščiančių aukštyn kareivių galvų. Liepsnoją nuodėguliai kliudė puolančiuosius, nors jie ir prisiplojo prie kopėčių skersinių. Lankininkų strėlės susmigo moterims į akiduobes, ir abi nukrito žemyn. Vietoj jų ant sienos su nauja gore žarijų atsistojo kitos, bet ir jas ištiko toks pat likimas. Kažkokia įtūžusi jauna mergina įdėjo žarijų svaidyklėn, smarkiai ją įsuko ir toli nusviedė degančias anglis.

Viena iš jų pataikė senam karvedžiui į šlaunį. Jis pargriuvo, spausdamas ranka nudegintą odos plotą.

– Nelieskite tos vietos, – patarė Setau. – Nejudėkite ir netrukdykite man.

Kilstelėjęs savo klubjuostę, gyvačių kerėtojas nusišlapino ant nudegimo. Jiedu su karvedžiu žinojo, kad šlapimas veikia kitaip nei šulinio ar upės vanduo: jis yra švarus ir išvalo žaizdą, nesukeldamas uždegimo. Setau padėjėjai paguldė sužeistąjį ant neštuvų ir nugabeno jį į palapinę – ligoninę.

Pėstininkai užlipo ant sienų, kurių viršuje nebebuvo gynėjų.

Po kelių akimirkų didieji Megido tvirtovės vartai atsivėrė.

Viduje buvo likusios tik kelios moterys ir persigandę vaikai.

– Sirai pabandė mus įveikti, metę visas jėgas į mūšį už tvirtovės sienų, – padarė išvadą Aša.

– Šis manevras galėjo jiems pavykti, – tarė Ramzis.

– Jie nepažinojo tavęs.

– Kas gali pasigirti mane pažįstąs, drauguži?

Kokie dešimt kareivių ėmė plėšti tvirtovės iždą, prikrautą alebastro indų ir sidabro statulėlių.

Liūtui suriaumojus, jie spruko kas kur.

– Suimkite tuos žmones, – įsakė Ramzis. – Išvalykite ir pasmilkykite gyvenamąsias patalpas.

Faraonas paskyrė valdytoją, įpareigotą parinkti karininkus ir karius Megido įgulai. Sandėliuose likusio maisto turėjo užtekti dar daugeliui savaičių, bet kareivių būrys jau leidosi ieškoti medžiojamų paukščių bei žvėrių ir naminių gyvulių kaimenės.

Ramzis, Aša ir naujasis valdytojas vėl įvedė tvarką aplinkinėse vietovėse: nebežinodami, kas jų šeimininkas, valstiečiai liovėsi dirbę žemę; valdovui įsakius, jie grįžo prie nutrauktų darbų. Nepraėjo nė savaitė, o vietiniai gyventojai vėl suvokė Egipto valdžią kaip jų saugumo ir taikos laidą.

Kiek į šiaurę nuo Megido Ramzis liepė pastatyti nedidelius įtvirtinimus, juose turėjo budėti keturi raiti sargybiniai. Heti-

tams sumanius pulti, jie praneštų tvirtovės įgulai apie iškilusį pavojų, ir ši spėtų pasiruošti atremti puolimą.

Nuo pagrindinio bokšto viršaus Ramzis apžiūrinėjo jam visai nemielą aplinkinį gamtovaizdį. Gyventi toli nuo Nilo, toli nuo palmių giraičių, žaliuojančių laukų ir dykumos buvo tikra kančia. Štai tokiu metu, dienos šurmuliui nurimus, Nefertarė atlikinėdavo vakaro apeigas. Kaip jis jos ilgėjosi!

Aša pertraukė valdovo apmąstymus.

– Tavo prašymu aš pasikalbėjau su karininkais ir kareiviais.

– Ką gi jie galvoja?

– Jie visiškai pasitiki tavimi, bet nori tik vieno: grįžti namo.

– Aša, ar tau patinka Sirija?

– Tai pavojinga šalis. Ji pilna žabangų. Norint gerai ją pažinti, reikia ilgai čia gyventi.

– Ar ji panaši į hetitų kraštą?

– Hetitų kraštas atšiauresnis. Žiemą aukštuose Anatolijos plokščiakalniuose siaučia ledinis vėjas.

– Kaip tu manai, ar hetitų žemė man patiks?

– Tu, Ramzi, esi Egipto įsikūnijimas. Jokiai kitai žemei, šaliai nei kraštui nėra ir nebus vietos tavo širdyje.

– Amuru provincija visai netoli.

– Priešas taip pat arti.

– Manai, kad hetitų armija užkariavo Amuru?

– Mes neturime apie tai patikimų žinių.

– O ką tu pats manai?

– Be abejo, jie mūsų laukia kaip tik ten.

19

Amuru provincija driekėsi palei jūrą, tarp jos pakrantėje stovinčių Tyro ir Biblo miestų, į rytus nuo Hermono kalno ir stambaus prekybos centro – Damasko. Tai buvo paskutinis Egipto protektoratas hetitų įtakos zonos pasienyje.

Daugiau nei per keturis šimtus kilometrų nutolę nuo Egipto, faraono kariai sunkiai judėjo į priekį. Priešingai nei patarė karvedžiai, Ramzis atsisakė pajūriu einančio kelio ir liepė žygiuoti kalnų taku, kuriuo beeinant greit pavargo ir gyvuliai, ir žmonės. Nebebuvo girdėti nei juoko, nei šnekų: visi rengėsi kovai su hetitais, garsėjančiais žiaurumu ir tuo bauginusiais narsiausius karius.

Anot diplomato Ašos, Amuru atkariavimas dar nereikš, kad pradedamas atviras karas, tačiau kiek egiptiečių kris po kruvina saule? Daugelis tikėjosi, kad valdovas pasitenkins užėmęs Megido tvirtovę ir pasuks atgal. Bet Ramzis vos leido savo kariuomenei atsikvėpti prieš naują žygį.

Sugrįžęs žvalgas pralėkė šuoliais palei karių koloną ir staigiai sustabdė savo žirgą priešais Ramzį:

– Jie ten, kur baigiasi takas, tarp uolų ir jūros.

– Jų daug?

– Šimtai ietimis ir lankais ginkluotų vyrų. Jie slepiasi už krūmų. Kadangi jie stebi kelią, einantį pajūriu, mes užklupsime juos iš užnugario.

– Tai hetitai?

– Ne, Didenybe, jie iš Amuru provincijos.

Ramzis suglumo. Kokie spąstai šįkart paspęsti Egipto armijai?

– Rodyk kelią.

Įsikišo karo vežimų padalinio vadas:

– Faraonas neturi šitaip rizikuoti.

Ramzis sužaibavo akimis:

– Aš privalau pamatyti, apsvarstyti ir nuspręsti.

Valdovas nusekė paskui žvalgą. Abu vyrai pėsti priėjo vietą, kur baigėsi takas, ir ėmė atsargiai leistis žemyn nuožulniu uolėtu šlaitu.

Staiga Ramzis sustingo kaip įbestas.

Jūra, jos pakraščiu einąs kelias, krūmynai, uola... Visai netinkama vieta stambių hetitų pajėgų pasalai. Bet platesnei apžvalgai trukdė kita uola. Gal kaip tik ten, už jos, rado sau priedangą dešimtys greitaeigių anatoliečių karo vežimų, pasirengusių nulemti kautynių baigtį?

Ramzio rankose buvo jo karių gyvybė, o kariai laidavo Egipto saugumą.

– Mes išsiskleisime kaip galima ilgesne grandine, – sušnibždėjo jis.

Amuru kunigaikščio pėstininkai snūduriavo. Kai tik pirmieji egiptiečių kariai atžygiuos iš pietų pajūrio keliu, jie netikėtai juos užpuls ir išžudys.

Kunigaikštis Bentešina veikė taip, kaip jį mokė hetitai. Jie buvo tikri, kad Ramzis, kurio kelyje parengta tiek spąstų, čia neatžygiuos, o jeigu jam ir pavyks tai padaryti, jo armija bus tokia menka ir silpna, kad paskutiniai žabangai ją lengvai pribaigs.

Įkūnus penkiasdešimtmetis, besipuikuojąs gražiais juodais ūsais, Bentešina nemėgo hetitų, bet jų bijojo. Amuru buvo taip arti hetitų įtakos zonos, kad jis nedrįso jiems priešgyniauti. Žinoma, jis buvo Egipto pavaldinys ir mokėjo faraonui duoklę; bet hetitai nebenorėjo su tuo taikstytis ir pareikalavo, kad jis sukeltų maištą ir suduotų paskutinį smūgį išsekintai Egipto kariuomenei.

Dabar Bentešina tūnojo saugioje vietoje – uolos grotoje. Jam perdžiūvo gerklė, ir kunigaikštis paprašė savo taurininką atnešti jam šviežio vyno.

Vos žengęs porą žingsnių išėjimo iš grotos link, tarnas staiga suriko:

– Pone! Tik pažiūrėkite!

– Paskubėk, aš noriu gerti.

– Pažvelkite ten... Ten, ant uolos – šimtai, tūkstančiai egiptiečių!

Nustebęs Bentešina pašoko ant kojų. Taurininkas nemelavo. Aukštaūgis vyras su mėlyna karūna ant galvos ir aukso atšvaitais tviskančia klubjuoste žingsniavo taku, kuris leidosi į pajūrio lygumą. Jo dešinėje oriai risnojo didžiulis liūtas.

Iš pradžių vienas, paskui kitas, pagaliau visi kariai libaniečiai atsigręžė ir taip pat išvydo reginį, nuo kurio nepajėgė atitraukti akių jų vadas.

– Kur tu slepiesi, Bentešina? – paklausė Ramzis žemu, galingu balsu.

Amuru kunigaikštis drebėdamas prisiartino prie faraono.

– Argi tu nesi mano pavaldinys?

– Didenybe, aš visada ištikimai tarnavau Egiptui!

– Kodėl tavo kariuomenė surengė man pasalą?

– Mes manėme... mūsų provincijos saugumas...

Duslus triukšmas, panašus į daugybės arklių trypimą, pripildė dangų. Ramzis pažvelgė tolyn – uolos, už kurios galėjo būti pasislėpę hetitų kovos vežimai, kryptimi.

Tą akimirką faraonas viską suprato.

– Tu mane išdavei, Bentešina.

– Ne, Didenybe! Hetitai privertė mane jiems paklusti. Jei būčiau atsisakęs, jie būtų mus išžudę – mane ir mano tautą. Mes laukėme, kol jūs atvyksite, norėdami atsikratyti jų jungo.

– Kur jie?

– Jie išvyko būdami tikri, kad, jeigu jūsų kariuomenei pa-

vyks įveikti daugybę kliūčių ir išvengti visų pakeliui tykojusių spąstų, tai čia atžygiuos tik apgailėtini jos likučiai.

– Iš kur sklinda tas keistas triukšmas?

– Tai bangų mūša. Didelės bangos kyla jūroje, atrieda į krantą ir sudūžta į uolas.

– Tavo vyrai ketino stoti su manim į kovą. Manieji pasiryžę kautis.

Bentešina atsiklaupė.

– Didenybe, kaip liūdna leistis tylos pasaulin, kur viešpatauja mirtis! Ten žmogus užminga amžių amžiams, jis miega per dienų dienas. Tų, kurie ten pasilieka, buveinė tokia gili ir tokia tolima, kad jų balsai mūsų nebepasiekia – nes ten nėra nei durų, nei langų. Joks saulės spindulys nenutvieskia tamsiosios mirusiųjų karalystės, joks vėjo dvelksmas neatgaivina jų širdies. Nieks nenori keliauti į tą baisią šalį. Maldauju faraono malonės! Tepasigaili Jūsų Didenybė Amuru žmonių, ir tegu jie tarnauja jums kaip tarnavę.

Matydami, kad jų vadas klūpo prieš faraoną, libaniečiai metė ginklus.

Kai Ramzis pakėlė Bentešiną, o šis žemai nusilenkė valdovui, egiptiečiai ir jų sąjungininkai pratrūko džiaugsmu. Jų šūksniai kone nustelbė didingą bangų mūšą.

Išėjęs iš Amenio kabineto, Šenaras jautėsi visiškai priblokštas.

Baigiantis negirdėtai greit įvykdytai karo kampanijai, Ramzis susigrąžino Amuru provinciją, o juk ji buvo perėjusi hetitų įtakon! Kaip tam jaunam nepatyrusiam valdovui, pirmąkart gyvenime vadovavusiam savo armijai žygyje į priešišką teritoriją, pavyko išvengti visų spąstų ir pasiekti tokią nuostabią pergalę?

Šenaras jau seniai nebetikėjo nei dievais, nei jų galia, bet Ramzį iš tiesų turėjo globoti ir saugoti kažkokia magiška jėga, kurią jam suteikė Setis per slaptas apeigas. Turbūt kaip tik ši jėga rodė jam kelią.

Šenaras parašė Ameniui tarnybinį pranešimą: kaip užsienio reikalų ministras, jis ketinąs asmeniškai vykti į Memfį, norėdamas pranešti džiugią žinią tenykštei aukštuomenei.

– Kur tas burtininkas? – paklausė Šenaras savo seserį Dolantę.

Amžinai pavargusi aukšta tamsiaplaukė moteris priglaudė prie savęs Echnatono įpėdinę – šviesbruvę Litą, kuriai vyresniojo Ramzio brolio pyktis kėlė siaubą.

– Jis dirba.

– Aš noriu nedelsiant jį pamatyti.

– Palauk truputį, turėk kantrybės: jis rengiasi naujam kerėjimui su Nefertarės skara.

– Kas naudos iš to jo kerėjimo?! Ar žinai, kad Ramzis susigrąžino ne tik visas Kanaano tvirtoves, bet ir Amuru provinciją? Ar žinai, kad jis vėl įvedė savo valdžią mūsų šiauriniuose protektoratuose? Kariuomenės nuostoliai nedideli, mūsų mylimas brolis sveikut sveikutėlis, o kariai jį tiesiog dievina!

– Ar tu tikras, kad...

– Amenis – puikus žinių šaltinis. Tas nelemtas raštininkiūkštis toks atsargus, kad tikroji padėtis turbūt dar geresnė nei jis sako. Kanaanas, Amuru ir Pietų Sirija jau nebepuls į glėbį hetitams. Gali drąsiai pasikliauti Ramziu: jis įkurs ten gerai įrengtas tvirtoves ir pavers tas teritorijas apsaugine zona, kurios priešas nepajėgs įveikti. Užuot pražudę brolį, mes sustiprinome jo gynybinę sistemą... Puikus rezultatas!

Šviesiaplaukė Lita nenuleido akių nuo Šenaro.

– Mudu su tavim dar ne taip greit atsisėsime Egipto sostan, mano miela. O gal judu su magu mane tik mulkinate?

Ištiesęs ranką į Litos krūtinę, Šenaras sugniaužė kumštyje ją dengusios suknelės audeklą ir staiga trūktelėjo jį žemyn, nuplėšdamas petnešėles ir apnuogindamas viršutinę jaunos moters liemens dalį. Švelnioje krūtinės odoje dar nebuvo išnykę gilių nudegimų pėdsakai.

Lita prapliupo verkti ir dar stipriau prisiglaudė prie Dolantės.

– Nekankink jos, Šenarai. Ji ir Ofiras – mūsų vertingiausi sąjungininkai.

– Puikūs sąjungininkai, iš tiesų!

– Neabejokite tuo, pone, – ištarė žemas, orus balsas.

Šenaras atsigręžė.

Magas Ofiras, veidu panašus į plėšrų paukštį, ir vėl privertė vyresnįjį Ramzio brolį pašiurpti. Atrodė, kad tamsiai žalių libio akių žvilgsnyje slypi kerai, galį akimirksniu parblokšti priešą.

– Aš nepatenkintas jūsų paslaugomis, Ofirai.

– Ką tik jūs pats pamatėte, kad nei Lita, nei aš netausojame savęs ir negailime jėgų. Aš jau jums aiškinau, kad mes susidūrėme su labai stipriais priešininkais. Norint juos įveikti, mums prireiks laiko. Kol Nefertarės skara nevirs pelenais, magiška Ramzio apsauga neišnyks. Jei mes veiksime pernelyg greitai, tai pražudysime Litą, o tuomet nebeliks jokios vilties nuversti uzurpatorių.

– Kiek laiko mums prireiks, Ofirai?

– Lita labai trapi, nes ji – puikus mediumas. Nuo vieno kerėjimo seanso ligi kito mudu su Dolante gydome jos žaizdas. Mes privalome sulaukti, kol žaizda visiškai sugis, ir tik tada galėsime vėl pasinaudoti įgimtais Litos gabumais.

– Hm... Argi jūs negalite – na, tarkime, rasti kito triušiuko savo bandymams?

Kerėtojo balsas ir žvilgsnis padvelkė šalčiu:

– Lita – ne bandymams skirtas triušis. Ji – būsimoji Egipto karalienė, jūsų sutuoktinė. Jau daug metų ji rengiasi tai negailestingai kovai, kurioje mes nugalėsime. Niekas negali jos pakeisti.

– Suprantama... Bet Ramzio šlovė vis auga!

– Nelaimė akimirksniu gali pražudyti ir jį, ir jo šlovę.

– Mano brolis – ypatingas žmogus, jį skatina ir saugo keista jėga.

– Aš tai žinau, pone Šenarai. Kaip tik todėl ir renkuosi slapčiausias savo mokslo priemones bei veikimo būdus. Skubėjimas būtų labai rimta klaida. Tačiau...

Šenaras įsisiurbė akimis į Ofiro lūpas, laukdamas tęsinio.

– Tačiau aš pamėginsiu panaudoti prieš Ramzį vieną dalinę, trumpalaikę priemonę. Nugalėtojas ima pernelyg pasitikėti savimi ir darosi neatsargus. Mes pasinaudosime menkiausiu Ramzio neapdairumu.

20

Amuru provincija džiūgavo ir linksminosi. Kunigaikštis Bentešina būtinai norėjo kaip galima prašmatniau atšvęsti Ramzio atvykimą, grąžinusį taiką. Iškilmingos priesaikos, liudijančios Amuru valdytojo ir provincijos gyventojų ištikimybę Egiptui, buvo užrašytos papiruso ritinėliuose. Kunigaikštis įsipareigojo kuo greičiau Egiptan laivais pristatyti kedrų kamienus, iš kurių pagaminti stulpai turėjo būti pastatyti prieš šventyklų pilonus. Amuru kariai kone broliavosi su ginklo draugais egiptiečiais, vynas upėmis tekėjo, o moterys išsyk užbūrė atvykėlius savo žavesiu.

Setau su Vandens Lelija netikėjo tomis priverstinėmis linksmybėmis, bet mielai lankėsi puotose ir buvo laimingi susipažinę su senu raganiumi, kuris taip pat dievinte dievino gyvates. Nors vietinės gyvatės buvo ne tokios agresyvios kaip gyvenančios Egipte, o jų nuodai savo kokybe tikrai neprilygo Egipto angių „produkcijai“, jie rado apie ką pasikalbėti ir net apsikeitė kai kuriomis profesinėmis paslaptimis.

Kad ir kaip šeimininkas stengėsi, kad ir kokį dėmesį jis rodė savo svečiui, Ramzis nė kiek nepralinksmėjo. Bentešina nutarė, kad taip elgtis jį verčia būtinybė: juk faraonas – galingiausias žmogus pasaulyje, todėl jis privalo bet kokiomis aplinkybėmis atrodyti orus, rimtas ir didingas.

Tačiau Aša taip nemanė.

Pasibaigus puotai, į kurią buvo susirinkę Egipto bei Amuru karvedžiai, Ramzis nuėjo į terasą, juosiančią kunigaikščio rūmus, kuriuose Bentešina buvo apgyvendinęs savo įžymųjį svečią.

Valdovo žvilgsnis buvo įsmeigtas į šiaurę.

– Ar galiu nutraukti tavo apmąstymus?

– Ko nori, Aša?

– Atrodo, tu nelabai vertini dosnų Amuru kunigaikščio vaišingumą.

– Sykį išdavęs, išduos ir vėl. Bet aš nepamirštu tavo patarimo: kodėl turėtume jį pakeisti kitu, kai jau žinome jo ydas ir silpnybes?

– Tu galvoji ne apie jį.

– Tai gal žinai, kas man dabar labiausiai rūpi?

– Tavo žvilgsnis įsmeigtas į Kadešą.

– Kadešas, hetitų pasididžiavimas, jų valdžios Šiaurės Sirijoje simbolis, nuolatinis pavojus, kuris gresia Egiptui! Taip, aš galvoju apie Kadešą.

– Šios tvirtovės puolimas yra ne kas kita, kaip skverbimasis į hetitų įtakos zoną. Jei tu nuspręsi pulti Kadešą, mes privalėsime paskelbti jiems karą, kaip to reikalauja įstatymai.

– O jie ar paisė įstatymų, kai kurstė sukilimą mūsų protektoratuose?

– Tai buvo tik nepaklusnumo proveržiai. O pulti Kadešą reiškia peržengti tikrąją sieną tarp Egipto ir Hetitų imperijos. Kitaip sakant, tai – didysis karas. Susidūrimas, kuris gali užtrukti daug mėnesių ir mus sunaikinti.

– Mes pasirengę karui.

– Ne, Ramzi. Teneapakina tavęs pasiekti laimėjimai.

– Jie tau atrodo menki?

– Kol kas tu nugalėjai tik vidutinius karius. Amuru kareiviai sudėjo ginklus nesikovę. Hetitai taip nepasielgs. Be to, mūsų kariai smarkiai pavargo ir skuba namo. Dabar įsivelti į stambų konfliktą būtų pražūtinga.

– Nejaugi mūsų kariuomenė tokia silpna?

– Ji buvo parengta tam, kad numalšintų maištą ir sugrąžintų buvusias provincijas, o ne pultų imperiją, kurios karinė galia pranoksta mūsiškę.

– Ar kartais tavo atsargumas nėra pavojingas?

– Kadešo mūšis įvyks, jei tu to nori, bet pirma išmok jam pasirengti.

– Šiąnakt aš apsispręsiu.

Šventė baigėsi.

Auštant kareivinėse nuaidėjo šūkis: „Ruoškis kovai!“ Po poros valandų savo dviem ištikimais žirgais pakinkytu karo vežimu prie jų privažiavo Ramzis, vilkįs kovine apranga.

Daug kam sugniaužė širdį. Nejaugi tie sklandę kareivinėse beprotiški gandai pasirodys esą pagrįsti? Nejaugi teks pulti Kadešą, žygiuoti prieš neįveikiamą hetitų tvirtovę, susiremti su barbarais, žiaurumu neturinčiais sau lygių... Ne, jaunasis valdovas negalėjo ryžtis tokiam beprotiškam žingsniui! Paveldėjęs tėvo išmintį, jis nesikėsins į priešininko įtakos zoną ir bus linkęs sutvirtinti taiką.

Faraonas surengė kariuomenės apžiūrą. Karių veiduose net nelabai įžvalgi akis būtų pastebėjusi įtampą ir nerimą. Visi, pradedant jauniausiu kareiviu ir baigiant labiausiai prityrusiu veteranu, laikėsi itin tiesiai, beveik ligi skausmo įtempę raumenis. Juk jų gyvenimas priklausė nuo žodžio, kurį tuoj ištars faraonas.

Setau bodėjosi kariuomenės apžiūromis. Jis tysojo ant pilvo savo vežime, liepęs Vandens Lelijai pamasažuoti jam nugarą. Jauna moteris uoliai ėmėsi darbo. Jos nuogos krūtys retsykiais užkliudydavo Setau mentes.

Kunigaikštis Bentešina lindėjo savo rūmuose. Nerimas taip gniaužė jam gerklę, kad jis neįstengė praryti nė vieno pyragaičio su kremu, kuriuos visada šluote šluodavo per pusryčius. Jei Ramzis paskelbs karą hetitams, Amuru provincija taps Egipto armijos užnugario baze, o gyventojai bus paimti karo tarnybon kaip samdomi kareiviai. Jei Ramzis bus nugalėtas, hetitai nusiaubs kraštą ugnimi ir kalaviju.

Aša bandė atspėti valdovo ketinimus, bet Ramzio veidas lyg suakmenėjo.

Baigęs apžiūrą, Ramzis apgręžė vežimą. Akimirką atrodė, kad jo žirgai nušuoliuos į šiaurę, Kadešo link. Tačiau faraonas pasuko į pietus – į Egiptą.

Setau nusiskuto bronziniu skustuvu, susišukavo medinėmis šukomis su nevienodo ilgio dantimis, išsitepė veidą vabzdžius atbaidančiu tepalu, nusivalė sandalus ir suvyniojo demblį. Žinoma, jis nebuvo toks elegantiškas kaip Aša, bet stengėsi atrodyti patrauklesnis nei paprastai ir nekreipė dėmesio į skambų besišaipančios iš jo Vandens Lelijos juoką.

Kai Egipto armija džiūgaudama pasuko atgalios, Setau ir Vandens Lelijai pagaliau atsirado laiko pasimylėti savo vežime. Pėstininkai nesiliovė visa gerkle plėšę dainas, šlovinančias Ramzį, o kovos vežimų vadeliotojai, armijos elitas, tenkinosi pritardami jiems pusbalsiu. Visi kariškiai vieningai manė, kad kario gyvenimas nuostabus, kai nereikia kariauti!

Armija sparčiai pražygiavo Amuru, Galilėją ir Palestiną, kurių gyventojai sveikino karius ir siūlė jiems daržovių bei šviežių vaisių. Prieš įveikdama paskutinę kelio atkarpą, likusią iki Deltos, kariuomenė sustojo poilsio. Stovykla buvo įrengta į šiaurę nuo Sinajaus ir į vakarus nuo Negevo. Šioje vietovėje visada būdavo labai karšta. Dykumų sargyba čia stebėjo klajoklių judėjimą ir saugojo prekes gabenančias vilkstines.

Setau džiūgavo: čia buvo gausybė gyvačių ir didžiulių kobrų, kurių nuodai labai veiksmingi. Mikli kaip visuomet, Vandens Lelija jau pagavo bent dešimt tokių gražuolių čia pat, eidama aplink stovyklą. Ji juokėsi matydama, kaip kareiviai traukiasi jai iš kelio.

Ramzis žvelgė dykumon – į šiaurę, Kadešo link.

– Tu pasielgei teisingai ir išmintingai, – pareiškė Aša.

– Argi išmintinga trauktis nuo priešo?

– Visai neišmintinga nei leistis priešo sunaikinamam, nei bandyti įvykdyti tai, kas neįmanoma.

– Klysti, Aša: tikroji drąsa kaip tik siekia to, kas neįmanoma.

– Pirmąkart gyvenime, Ramzi, tu man keli baimę. Į ką tu ketini įtraukti Egiptą?

– Gal manai, kad Kadešo keliama grėsmė išsisklaidys savaime?

– Diplomatija leidžia išspręsti iš pažiūros beviltiškai painius konfliktus.

– Ar tavo diplomatija nuginkluos hetitus?

– O kodėl gi ne?

– Parnešk man taiką, Aša, – tikrą, tvirtą taiką, kurios aš taip geidžiu. Jei ne, aš pats ją išrūpinsiu.

Jų buvo šimtas penkiasdešimt.

Šimtas penkiasdešimt vyrų, dykumos gyventojų, beduinų ir hebrajų, jau keletas savaičių bastėsi Negevo apylinkėse, tykodami paklydusių karavanų. Visi pakluso vienaakiam keturiasdešimtmečiui, kuriam pavyko pasprukti iš kalėjimo prieš įvykdant mirties bausmę. Gauja laikė Vargozą didvyriu, nes jis buvo surengęs trisdešimties vilkstinių užpuolimus ir nužudęs dvidešimt tris pirklius – egiptiečius ir svetimšalius.

Kai iš už horizonto pasirodė Egipto kariuomenė, plėšikai pamanė, kad tai – miražas. Kovos vežimai, raiteliai, pėstininkai... Vargozas su savo vyrais pasislėpė grotoje ir nutarė nekišti iš ten nosies, kol priešas nepatrauks savais keliais.

Naktį Vargozas visą laiką sapnavo vieną veidą.

Plėšraus paukščio veidas, švelnus ir įtaigus balsas: juk tai – libių magas Ofiras, kurį Vargozas jaunystėje gerai pažinojo. Nuošalioje oazėje, kažkur tarp Libijos ir Egipto, magas išmokė Vargozą skaityti ir rašyti. Be to, Ofiras naudojosi juo kaip mediumu.

Ir dabar, šią naktį, valdingas veidas iškilo iš praeities, o švel-

nus balsas vėl kuždėjo jam įsakymus, kuriems Vargozas negalėjo nepaklusti.

Gaujos vadeiva pažadino savo sėbrus. Šie net persigando: paklaikęs žvilgsnis, perbalusios lūpos... kas atsitiko jų vadui?

– Turėsim darbelio, ir dar kokio! Tai bus šauniausias mūsų žygis. Sekite paskui mane.

Kaip visuomet, jie pakluso. Ten, kur juos vesdavo Vargozas, visada būdavo laimikio.

Kai gauja prisiartino prie Egipto kariuomenės stovyklos, daugelis banditų pabūgo ir pasipiktino:

– Bene pakvaišai? Ar nematai, kur lendi? Ką tu nori ten apvogti?

– Pačią gražiausią palapinę, ana ten... Joje esama tiek lobių!

– Mes neturime jokios galimybės ten prasmukti! Nė menkiausios!

– Sargybinių nedaug; be to, jie nesitiki užpuolimo. Sukitės greičiau, ir jūs tapsite turtuoliais.

– Juk tai – faraono kariuomenė, – paprieštaravo kažkuris beduinas. – Jei mums ir pavyks, ji mus pasivys ir sučiups.

– Kvaily... Gal manai, kad mes liksime čia, šioje vietovėje? Turėdami tiek pavogto aukso, mes būsim turtingesni už kunigaikščius!

– Aukso...

– Faraonas niekada nesileidžia kelionėn be daugybės aukso ir brangakmenių. Už visa tai jis perka provincijų valdytojų ištikimybę.

– Kas tau pranešė apie palapinę ir auksą?

– Sapnavau.

Beduinas nustebęs pažvelgė į Vargozą:

– Sumanei iš manęs pasityčioti?

– Daug nešnekėk! Arba tu man paklūsti, arba – ne!

– Rizikuoti savo kailiu dėl sapno? Tu ką, kliedi?

Vargozo kirvis įsmigo į beduino kaklą, pusiau nukirsdamas jam galvą. Įniršęs gaujos vadas ėmė spardyti mirštantįjį kojomis, paskui pribaigė jį, vienu kirčiu atskyręs galvą nuo kūno.

– Kas dar nori su manim pasiginčyti?

Šimtas keturiasdešimt devyni vyrai nušliaužė prie faraono palapinės.

Vargozas įvykdys Ofiro duotą įsakymą: nukirsti Ramziui koją.

21

Daugelis stovyklos sargybinių snaudė. Kiti svajojo apie namus ir savo šeimą. Vienintelis pastebėjo kažką keista – lyg šliaužiantį jo link kažkokį padarą, bet Vargozas spėjo jį pasmaugti dar prieš sargybiniui surinkant. Gaujos nariams teko pripažinti, kad jų vadas ir vėl – jau kelintą kartą! – pasirodė esąs teisus: prisiartinti prie faraono palapinės buvo visai nesunku.

Vargozas nežinojo, ar Ramzis vežėsi su savimi kokių nors lobių. Jis negalvojo apie tą akimirką, kai gaujos plėšikai suvoks esą apmulkinti. Jį buvo apsėdęs vienintelis troškimas: paklusti Ofirui, įvykdyti jo įsakymą, atsikratyti jo veido ir balso.

Pamiršęs bet kokį atsargumą, jis nubėgo prie sargybinio, užmigusio prie įėjimo į didžiąją palapinę. Vargozas puolė jį taip staigiai, kad egiptietis nespėjo net išsitraukti iš makšties kalavijo. Užpuolikas iš visų jėgų trenkė jam per galvą, ir sargybinis griuvo be sąmonės.

Kelias buvo laisvas.

Nors jis būtų ir dievas, faraonas nepajėgs įveikti įšėlusio užpuoliko.

Kirvio ašmenys žaibiškai perrėžė palapinės audeklą.

Išplėštas iš miego, Ramzis spėjo tik pašokti ant kojų. Iškėlęs kirvį, Vargozas puolė valdovo link.

Milžiniškas svoris parbloškė plėšiką ir prispaudė prie žemės. Jo nugarą pervėrė aštrus skausmas – tarsi keli peiliai būtų raižę jam kūną. Pasukęs galvą, Vargozas dar spėjo paskutinę akimirką pamatyti didžiulį liūtą, kurio nasrai apžiojo jo galvą ir sutraiškė ją kaip prinokusį vaisių.

Siaubo riksmas, ištrūkęs paskui gaujos vadeivą bėgusiam beduinui, pakėlė ant kojų visą stovyklą. Netekę vado, pasimetę, nebesumodami, ar čia pulti, ar bėgti, plėšikai krito vienas po kito, perverti skriejančių į juos strėlių. Vien Nugalėtojas, Ramzio liūtas, nugalabijo penkis nenaudėlius. Pamatęs, kad lankininkai puikiai atlieka savo darbą, jis grįžo prie šeimininko ir išsitiesė dar pamiegoti už jo lovos.

Įniršę egiptiečiai atkeršijo už sargybinių mirtį, išžudę visą plėšikų gaują. Vienas sužeistasis, maldavęs pasigailėti, patraukė karininko dėmesį, ir šis pranešė apie jį valdovui.

– Jis hebrajas, Didenybe.

Dvi strėlės buvo įsmigusios plėšikui į pilvą. Jis merdėjo.

– Ar tu gyvenai Egipte, hebrajau?

– Man skauda...

– Kalbėk, jei nori, kad tavim pasirūpintų! – pareikalavo karininkas.

– Ne, ne Egipte... Aš visą laiką gyvenau čia...

– Ar tavo gentis kada nors suteikė prieglobstį tokiam Mozei? – paklausė Ramzis.

– Ne...

– Kodėl jūs užpuolėt mūsų stovyklą?

Hebrajas neaiškiai kažką sumurmėjo ir numirė.

Prie valdovo priėjo Aša:

– Tu gyvas ir sveikas!

– Mane apsaugojo Nugalėtojas.

– Kas tie banditai?

– Beduinai, dykumos gyventojai, ir vienas hebrajas – o gal jų buvo ir daugiau.

– Pulti mūsų stovyklą – kokia beprotybė! Tikra savižudybė, iš tiesų!

– Kažkas juos paskatino ryžtis tai beprotystei.

– Hetitai?

– Galbūt.

– Jeigu ne jie, tai – kas?

– Piktosios tamsybių dvasios nesuskaičiuojamos.

– Man niekaip nesisekė užmigti, – prisipažino Aša.

– Kas gi tau nedavė ramybės?

– Mintys apie galimą hetitų ataką. Jie nesėdės rankų sudėję.

– Gal ketini man papriekaištauti už tai, kad nepuoliau Kadešo?

– Reikia kuo greičiau sustiprinti mūsų gynybą protektoratuose.

– Tokia bus tavo artimiausia užduotis, Aša.

Taupumo sumetimais Amenis nuvalė seną medinę lentelę, kad ant jos vėl būtų galima rašyti. Jo tarnybos valdininkai žinojo, kad valdovo asmens sekretorius nepakenčia rašymo reikmenų švaistymo ir visada reikalauja juos tausoti.

Ramzio pergalės protektoratuose ir puikus potvynis, apsėmęs Egipto laukus, sukėlė Pi-Ramzyje visuotinį džiūgavimą. Turtuoliai ir vargšai rengėsi pasitikti valdovą. Valtys kasdien atgabendavo sostinėn maisto produktų ir gėrimų didžiulei puotai, kurioje turėjo dalyvauti visi miesto gyventojai.

Per šias priverstines atostogas žemdirbiai ilsėjosi arba plaukdavo valtimis aplankyti arčiau ar toliau gyvenančių giminaičių. Nilo delta virto jūra su kyšančiomis iš vandens salelėmis, kuriose bolavo kaimai. Ramzio sostinė buvo panaši į laivą, išmetusį inkarą tos begalinės erdvės centre.

Tik Amenis niekaip negalėjo nurimti. Jeigu jis įmetė į kalėjimą niekuo nekaltą žmogų, kuris dargi buvo kūnu ir siela ištikimas Ramziui, tai toji neteisybė smarkiai nulenks žemyn teismo svarstykles aname pasaulyje. Raštininkas nedrįso aplankyti Seramanos, kuris tebesiskelbė esąs nekaltas.

Tvarkos sergėtojas, kurį Amenis įpareigojo surasti pagrindinį kaltinimo liudytoją – Seramanos meilužę Nenofarę, įžengė jo kabinetan jau temstant.

– Na, ar ką nors sužinojote?

Tvarkos sergėtojas lėtai linktelėjo:

– O kaipgi!

Ameniui palengvėjo ant širdies: pagaliau jis viską išsiaiškins!

– Tai kurgi toji Nenofarė?

– Aš ją radau.

– Kodėl jūs jos neatvedėt čia?

– Todėl, kad ji nebegyva.

– Nelaimingas atsitikimas?

– Pasak gydytojo, kuriam aš parodžiau lavoną, tai nusikaltimas. Nenofarė buvo pasmaugta.

– Nusikaltimas... Vadinasi, norėta pašalinti šią liudytoją. Bet kodėl? Todėl, kad ji melavo, ar todėl, kad galėjo pasakyti kur kas daugiau, nei kažkam buvo pageidautina?

– Nepykit, bet – ar šis įvykis neverčia suabejoti Seramanos kalte?

Amenis dar labiau išblyško:

– Aš turėjau prieš jį įrodymų.

– Taip, su įrodymais nepasiginčysi, – sutiko tvarkos sergėtojas.

– Na jau ne, kaip tik galima ginčytis! Tarkime, Nenofarei užmokėjo, kad ji apkaltintų Seramaną, o ji paskui pabūgo stoti prieš teismą ir meluoti Įstatymo akivaizdoje, dargi davusi priesaiką. Tam, kuris ją papirko, nebebuvo kitos išeities, tik ją nužudyti. Žinoma, mums lieka nenuginčijamas įrodymas: Seramanos laiškas hetitams. O kas, jeigu tai klastotė? Galbūt kas nors pamėgdžiojo Seramanos braižą?

– Tai buvo nesunku: Seramana kas savaitę sudarydavo sargybos grafiką ir iškabindavo jį ant valdovo asmens sargybinių kareivinių durų.

– Taigi Seramana tapo kažkieno piktų užmačių auka... Juk jūs taip manote, tiesa?

Tvarkos sergėtojas pritariamai linktelėjo galva.

– Kai tik grįš Aša, – tarė Amenis, – aš galbūt galėsiu išteisinti Seramaną net nelaukdamas, kol kaltininkas bus suimtas... Ar aptikote kokių nors pėdsakų?

– Nenofarė nesipriešino. Labai gali būti, kad ji pažinojo savo žudiką.

– Kur ji buvo nužudyta?

– Mažame namelyje prekybiniame miesto kvartale.

– Kas to namelio savininkas?

– Kadangi namas jau senokai negyvenamas, kaimynai nieko man negalėjo pasakyti.

– Pavartysiu nuosavybės sąrašus... Be abejo, surasiu, kam tas namas priklauso. O kaimynai – ar jie kartais nematė nieko įtartina?

– Viena pusaklė senė teigia mačiusi vidury nakties išeinant iš to namo neaukštą vyriškį, bet ji nepajėgia nupasakoti jo išvaizdos.

– Gal būtų galima sudaryti Nenofarės draugų, pažįstamų, meilužių sąrašą?

– Šito nėra ko nė tikėtis... Galgi Seramana buvo jos pirmas stambus laimikis?

Nefertarė ilgai mėgavosi šiltu dušu. Užmerkusi akis, ji galvojo apie laimę, kuri artėjo sulig kiekviena akimirka – apie Ramzio sugrįžimą. Juk gyvenimas be jo buvo lyg kankynė.

Tarnaitės švelniai įtrynė Nefertarės odą pelenais ir kaustine soda – natrio karbonato ir geriamosios sodos mišiniu, kuris ją sausino ir valė. Paskutinįkart apsiliejusi vandeniu, karalienė atsigulė ant šiltų plokščių, ir masažuotoja įtrynė jos kūną aliejaus, terpentino ir citrinos tepalu, turėjusiu visai dienai suteikti odai malonų kvapą.

Vis dar užsisvajojusią Nefertarę apspito visas būrys tarnaičių: rankų ir kojų nagų prižiūrėtojos, grimuotoja, kirpėja... Karalienės akis paryškino šviesiai žalių dažų apvadas, turėjęs

sykiu jas puošti ir saugoti. Kadangi Ramzis turėjo atvykti visai netrukus, kirpėja įtrynė puikiuosius Nefertarės plaukus šventiniais kvepalais, kurių pagrindinės sudedamosios dalys buvo stirakas ir benzoinė derva. Paskui ji ištiesė valdovei nušlifuotos bronzos veidrodį, kurio rankenėlė vaizdavo nuogą merginą – žemišką dangiško deivės Hatoros grožio įsikūnijimą.

Teliko uždėti pakaušyje sugarbanotą tikrų plaukų peruką, kurio dvi plačios sruogos leidosi ligi krūtų. Veidrodis ir vėl atspindėjo nuostabaus grožio galvutę.

– Jei drįsčiau sau tai leisti, pasakyčiau, kad Jūsų Didenybė dar niekada nebuvote tokia graži, – sušnibždėjo kirpėja.

Nefertarę apvilko baltutėlio lino suknele, ką tik atnešta iš rūmų audyklos. Karalienė vos spėjo atsisėsti, norėdama patikrinti, ar nuostabusis apdaras pakankamai platus, kai jai ant kelių užšoko iš ką tik palaistyto sodo įbėgęs auksaspalvis, kresnas, raumeningas šuo nukarusiomis ausimis ir trumpu snukiu, besibaigiančiu juoda drėgna nosim. Žinoma, šlapios šuns letenos akimirksniu išpurvino gražiąją Nefertarės suknelę.

Pasibaisėjusi tarnaitė stvėrė musmušį ir buvo betrenkianti šuniui, bet Nefertarė ją sulaikė:

– Neliesk jo. Juk tai – Budrius, Ramzio šuo. Jeigu jis taip elgiasi, vadinasi, tam yra kažkokia priežastis.

Žvelgdamas į Nefertarę neapsakomo džiaugsmo kupinomis, patikliomis, didelėmis akimis, šuo savo rausvu, drėgnu ir švelniu liežuviu aplaižė jai skruostus, išsyk nutrynęs visus taip kruopščiai užteptus dažus ir skaistalus.

– Ramzis atvyks čia rytoj, ar ne?

Budrius uždėjo priekines letenas karalienei ant pečių ir taip linksmai suvizgino uodegą, kad Nefertarei neliko jokių abejonių.

22

Tvirtovių sargybiniai šviesos signalais ką tik pranešė: Ramzis grįžta.

Sostinė tuoj pat virte užvirė. Žmonės lakstė kaip skruzdėlės ir besidriekiančiame prie Ra šventyklos kvartale, ir uosto dirbtuvėse; sukruto ir aukštų pareigūnų sodybų, ir kuklių miestelėnų namelių gyventojai; be kvapo zujo tiek rūmų tarnai, tiek sandėlių prižiūrėtojai – kiekvienas skubėjo atlikti jam patikėtą darbą ir pasirengti iškilmingai akimirkai: valdovo sutiktuvėms Pi-Ramzyje.

Rūmų prižiūrėtojas Romė pridengė vis besiplečiančią plikę trumpu peruku. Pats nemiegojęs jau dvi paras, jis nedavė ramybės savo pavaldiniams, kaltindamas juos tinginyste ir aplaidumu. Juk vien į valdovo stalą reikės patiekti šimtus jautienos kepsnių, dešimtis keptų žąsų, du šimtus pintinių džiovintos mėsos ir žuvų, penkiasdešimt indelių grietinės, kokį šimtą prieskoniais pagardintų žuvų patiekalų, ką kalbėti apie vaisius ir daržoves. Vynai turės būti nepriekaištingos kokybės, kaip ir šventinis alus. O įvairiuose miesto kvartaluose reikės surengti tūkstantį puotų, kad ir didžiausias skurdžius tą dieną galėtų pasidžiaugti valdovo šlove ir Egipto laime. O ką visi badys pirštais, jei tik kas nors bus ne taip, kaip pridera? Aišku, ką: jį, Romė!

Jis dar kartą perskaitė paskutinę tiekimo sąskaitą: tūkstantis įvairios formos, bet labai smulkaus malimo miltų duonos kepalų; du tūkstančiai gražiai apkepusių, gruzdančių kepaliukų; dvidešimt tūkstančių pyragaičių su figomis, medumi ir ce-

ratonijos sultimis; trys šimtai penkiasdešimt du maišai vynuogių, šimtas dvidešimt maišų granatų ir tiek pat – figų... O juk vaisius reikės sudėlioti ant padėklų – nebent sukrauti juos į dideles taures?

– Štai jis! – sušuko taurininkas.

Ant virtuvės stogo stovėjęs berniūkštis – virėjo parankinis kaip pašėlęs mosikavo rankomis.

– Negali būti...

– Taip, tai jis!

Virėjūkštis nušoko nuo stogo, taurininkas kiek įkabindamas nulėkė didžiosios sostinės gatvės link.

– Likite čia! – suriko Romė.

Kur tau! Virtuvė ir visos pagalbinės rūmų patalpos akimirksniu ištuštėjo. Romė susmuko ant trikojės taburetės. Kas dabar išims vynuogių kekes iš maišų ir gražiai jas išdėlios?

Jis kerėte kerėjo.

Jis buvo saulė, galingas bulius, Egipto gynėjas ir kitų kraštų nugalėtojas, pergalingasis valdovas, tasai, kurį pasirinko dieviškoji šviesa.

Jis buvo Ramzis.

Su aukso karūna ant galvos, sidabruota ginkluote ir auksu apkraštuota klubjuoste, laikydamas kaire ranka lanką, o dešine – kalaviją, jis stovėjo lelijomis išpuoštame kovos vežime, kurį vadeliojo Aša. Didžiulis Nubijos liūtas besiplaikstančiais karčiais bėgo šalia vežimo tokiu pat greičiu kaip du pakinkyti į jį puikūs žirgai.

Ramzis tviskėjo ne tik grožiu, bet ir galia. Jis buvo tobuliausio faraono įvaizdžio įsikūnijimas.

Minia spietėsi abipus ilgo kelio, einančio į Amono šventyklą. Išsikvėpinę šventiniais aliejais, muzikantai ir dainininkai su glėbiais gėlių šlovino sugrįžusį valdovą ir giedojo sutiktuvių giesmę, kurioje buvo sakoma: „Širdžiai džiugu regėti Ramzį“.

Tad visi spraudėsi arčiau kelio, kad nors akimirką galėtų žvilgtelėti į faraoną.

Ant šventyklos slenksčio stovėjo Nefertarė, didžioji valdovo sutuoktinė – švelnioji meilė, toji, kurios balsas teikė laimę, Abiejų Žemių valdovė, kurios karūna, papuošta dviem ilgomis plunksnomis, lietė dangų. Karalienės aukso vėrinyje, padabintame lazurito skarabėjumi, slypėjo prisikėlimo paslaptis. Rankose ji laikė uolekties ilgio matą, simbolizuojantį deivę Maat – amžinąjį Įstatymą.

Ramziui nulipus ant žemės, minia nuščiuvo.

Valdovas lėtai nužingsniavo karalienės link. Jis sustojo kaip įbestas trijų metrų nuotoliu, paleido iš rankų lanką ir kalaviją ir pridėjo sugniaužtą dešinės rankos kumštį prie širdies.

– Kas tu, išdrįsęs žvelgti į Maat?

– Aš – Šviesos sūnus, dievų priesakų paveldėtojas ir vykdytojas, laiduojąs teisingumą ir nedarąs jokio skirtumo tarp stipriojo ir silpnojo. Aš privalau sergėti visą Egiptą nuo nelaimių, gresiančių jam šalies viduje ir už jos ribų.

– Ar garbinai Maat, būdamas toli nuo šventosios žemės?

– Aš vykdžiau Įstatymą ir atiduodu savo veiklą jo teismui. Tokiu būdu šalyje įsigalės tiesa.

– Tepripažįsta Įstatymas tave teisuoliu.

Nefertarė iškėlė aukso uolektį, sužėrėjusią saulėje.

Minia pratrūko ilgai netylančiais džiaugsmo šūksniais, sveikindama sugrįžusį valdovą. Net Šenaras, pavergtas Ramzio didybės, nejučia sušnibždėjo savo brolio vardą.

Į pirmąjį didelį Amono šventyklos kiemą, plytintį po atviru dangumi, buvo įleisti tik aukšti Pi-Ramzio pareigūnai ir žymūs asmenys, nekantriai laukę, kada prasidės labiausiai pasižymėjusiųjų žygyje apdovanojimas, įteikiant jiems „šaunuolių auksą“. Ką gi faraonas apdovanos, ką jis paskirs į aukštesnes pareigas? Buvo minima daug vardų ir net kertama lažybų.

Kai valdovas su karaliene pasirodė lange, visi susirinkusieji sulaikė kvapą. Karvedžiai puikavosi pirmoje gretoje, beveik po pat langu, ir šnairavo vienas į kitą.

Du patarnautojai su vėduoklėmis buvo pasirengę atvesti prie lango laimingus išrinktuosius. Šį kartą paslaptis buvo griežtai išlaikyta: net dvaro kūmutės ničnieko nežinojo.

– Iš pradžių tebus pagerbtas mano narsiausias karys, – pareiškė Ramzis. – Jis niekada nebijojo rizikuoti savo gyvybe, gelbėdamas faraoną. Eikš, Nugalėtojau.

Išsigandę žiūrovai prasiskyrė į šalis, praleisdami liūtą. Atrodė, kad jam malonu atsidurti tokio žmonių būrio dėmesio centre. Lanksčiai pasisiūbuodamas, jis negirdimai nužingsniavo prie lango. Ramzis pasilenkė, paglostė liūtui kaktą ir uždėjo jam ant sprando ploną auksinę grandinėlę, kuri reiškė, kad plėšrūnas tampa vienu iš žymiausių dvariškių. Patenkintas liūtas atsigulė palangėje ištiesęs letenas į priekį kaip sfinksas.

Valdovas sušnibždėjo patarnautojui į ausį du vardus. Abu tarnai su vėduoklėmis pagarbiai apėjo gulintį liūtą, praėjo pro karvedžių, aukštų karininkų, raštininkų gretas ir paprašė Setau su Vandens Lelija sekti paskui juos. Gyvačių kerėtojas buvo bemėginąs atsisakyti, bet dailutė žmona paėmė jį už rankos.

Žiūrėti į einančią pro šalį auksaodę, laibaliemenę nubę buvo malonu net labiausiai persisotinusiems vyriškiams, bet įsispraudęs antilopės kailio palaidinėn su daugybe kišenių, iš pažiūros netašytas Setau tokio pritarimo nesulaukė.

– Tebus pagerbti tie, kurie gydė sužeistuosius ir išgelbėjo daug gyvybių, – tarė Ramzis. – Jų žinios ir pasiaukojimas padėjo mūsų narsiems kariams įveikti kančias ir grįžti į gimtinę.

Vėl pasilenkęs pro langą, valdovas užmovė ant Setau ir Vandens Lelijos riešų po kelias aukso apyrankes. Gražioji nubė buvo labai sujaudinta, o gyvačių kerėtojas kažką bambėjo sau po nosim.

– Aš įpareigoju Setau su Vandens Lelija vadovauti rūmų laboratorijai, – pridūrė Ramzis. – Jie turės tobulinti iš gyvačių nuodų gaminamus vaistus ir rūpintis jų paskirstymu visoje šalyje.

– Aš mieliau likčiau savo namuose dykumoje, – sumurmėjo Setau.

– Jūs apgailestaujate, kad būsite arčiau mūsų? – paklausė Nefertarė.

Karalienės šypsena nuginklavo bambeklį.

– Jūsų Didenybe...

– Tai, kad jūs, Setau, gyvensite rūmuose, dvarui bus didelė garbė.

Sumišęs Setau net išraudo:

– Viskas bus taip, kaip pageidauja Jūsų Didenybė.

Karvedžiai, kuriuos toks faraono sprendimas nustebino ir net šiek tiek papiktino, vis dėlto nesiryžo nė užsiminti esą juo nepatenkinti. Argi jiems neteko kartkartėmis šauktis Setau ir Vandens Lelijos pagalbos, kai sutrikdavo virškinimas ar imdavo kamuoti dusulys? Nieko nepasakysi, gyvačių kerėtojas ir jo žmona šauniai pasirodė žygio metu, ir nors kariškiams toks Setau ir Vandens Lelijos apdovanojimas atrodė pernelyg didelis, jiedu vis dėlto jo nusipelnė.

Beliko sužinoti, kuris iš karvedžių pasižymėjo valdovo akyse ir gaus vyriausiojo Egipto armijos vado postą. Vyriausiasis karvedys buvo tiesiogiai pavaldus tik faraonui. Visi taip nekantravo išgirsti laimingo išrinktojo vardą dar ir dėl to, kad šis paskyrimas turėjo atskleisti būsimosios Ramzio politikos pobūdį. Jeigu jis pasirinks vyriausiuoju karvedžiu seniausią iš visų aukštųjų karininkų, tai bus pasyvumo ir atsitraukimo įrodymas, o jei paskirs į šį postą kovos vežimų dalinio viršininką, tai reikš, kad karas neišvengiamas.

Vėduokles laikantys tarnai atsistojo abipus Ašos.

Santūrus, elegantiškas, laisvos ir natūralios laikysenos jaunas diplomatas pagarbiai pažvelgė į karališkąją porą.

– Aš skiriu vyriausiuoju Egipto karvedžiu tave, mano kilnusis ir ištikimas drauge, – pareiškė Ramzis, – nes tavo patarimai man buvo labai vertingi. Kaip ir mano liūtas, tu taip pat nebijojai pavojų. Tu sugebėjai įtikinti mane atsisakyti savo ankstesnių ketinimų, kai to pareikalavo susiklosčiusi padėtis. Taika atkurta, bet ji tebėra labai trapi. Mes nugalėjome sukilėlius, nes veikėme nepaprastai greit, tačiau kaip elgsis hetitai, tikrieji tų neramumų kurstytojai? Žinoma, mes pertvarkėme Kanaane esančių mūsų tvirtovių įgulas ir palikome kariuomenės būrius Amuru provincijoje, jiems labiausiai gresia staigus ir smarkus priešo revanšas. Tačiau reikia suderinti gynybą mūsų protektoratuose, kad ten neįsiliepsnotų naujas maištas. Aš patikiu šią užduotį Ašai. Nuo šiol jis bus atsakingas už Egipto saugumą.

Aša nusilenkė valdovui. Ramzis uždėjo jam ant kaklo tris aukso vėrinius. Jaunas diplomatas tapo vienu iš labai nedaugelio aukščiausių Egipto pareigūnų.

Visi karvedžiai pasijuto skaudžiai įžeisti ir pažeminti. Nederėjo patikėti tokią sunkią, tokią sudėtingą užduotį pareigūnui, neturinčiam jokios patirties. Valdovas padarė rimtą klaidą; šitaip nepasitikėti karininkų hierarchija – tiesiog nedovanotina.

Šenaras neteko savo pavaduotojo Užsienio reikalų ministerijoje, užtat gavo be galo vertingą sąjungininką su nepaprastai plačiais įgaliojimais. Paskyręs į šį postą savo draugą, Ramzis žengė į pražūtį. Šenaras susižvalgė su Aša, ir tas sąmokslininkų žvilgsnis vyresniajam faraono broliui buvo maloniausia visų iškilmių akimirka.

Lydimas savo šuns ir liūto, kurie netvėrė džiaugsmu, kad pagaliau vėl susitiko ir gali drauge žaisti bei išdykauti, Ramzis išėjo iš šventyklos ir įšoko savo vežiman. Jam reikėjo ištesėti dar prieš žygį duotą pažadą.

Homeras atrodė atjaunėjęs. Sėdėdamas po savo numylėtu

citrinmedžiu, jis išiminėjo kauliukus iš datulių, į kurias Hektoras, senojo poeto katinas, neregėtai išlepintas, nes kasdien į valias gaudavo šviežios mėsos, žiūrėjo visiškai abejingai.

– Man labai gaila, kad nedalyvavau apdovanojimų iškilmėse, Jūsų Didenybe. Mano senos kojos aptingo, aš jau nebegaliu stovėti ištisas valandas. Esu laimingas vėl jus matydamas sveikut sveikutėlį.

– Ar pavaišinsite mane tuo alumi iš datulių sulčių, kurį pats pagaminote?

Mėgaudamiesi tylaus vakaro ramybe, abu ėmė gurkšnoti skanų gėrimą.

– Jūs teikiate man retą malonumą, Homerai: leidžiate nors vieną akimirką pasijusti tokiu pat žmogumi kaip visi kiti, galintys nerūpestingai pasimėgauti ramia valandėle ir negalvoti apie rytdieną. Ar jūsų *Iliada* juda į priekį?

– Kaip ir mano atmintis, ji kupina žudynių, lavonų, prarastų draugysčių ir dievų pinklių. Bet ar žmonės gali susilaukti kitokio likimo nei tas, kurį jiems lemia jų pačių beprotybė?

– Mes išvengėme didžiojo karo, kurio taip baiminosi mano liaudis. Egipto protektoratuose vėl įvesta tvarka, ir aš tikiuosi sukurti neįveikiamą užkardą tarp mūsų ir hetitų.

– Kiek išminties... o juk jūs dar toks jaunas valdovas, apdovanotas tokia ugninga siela! Gal jumyse stebuklingai susiliejo Priamo atsargumas ir Achilo narsa?

– Esu tikras, kad hetitus mano pergalė įžeis ir įsiutins. Dabartinė taika – tik paliaubos, trumpas atokvėpis... Netrukus pasaulio likimas bus sprendžiamas prie Kadešo.

– Ak, kodėl po tokio tykaus vakaro būtinai turi išaušti rytojus? Dievai išties žiaurūs.

– Ar sutiksite apsilankyti šiąnakt pas mane rengiamoje puotoje?

– Su sąlyga, kad anksti grįšiu namo. Mano amžiaus žmogui miegas yra pagrindinė vertybė.

– Ar jūs kada nors svajojote – o gal sapnavote? – kad karo nebėra, kad žmonės išvis nežino tokio žodžio?

– Kurdamas *Iliadą*, aš noriu pavaizduoti karą tokiomis siaubingomis spalvomis, kad žmonės pasibaisėtų ir atsisakytų jiems būdingo troškimo griauti. Bet ar karvedžiai išgirs poeto balsą?

23

Griežtas ir skvarbus Tujos didelių, migdolo formos akių žvilgsnis sušvelnėjo išvydus Ramzį. Didinga ir žavi, vilkinti nepriekaištingo kirpimo lininę suknelę, sujuostą per liemenį diržu, kurio dryžuoti galai krito beveik iki blauzdų, ji ilgai žiūrėjo į faraoną.

– Tu tikrai niekur nesužeistas?

– Ar tik nemanai, kad aš sugebėčiau nuo tavęs nuslėpti, jei būtų kitaip? Žinai, tu atrodai tiesiog puikiai.

– Kaktą ir kaklą jau vagoja raukšlės – net geriausi tepalai ir skaistalai nedaro stebuklų.

– Tavyje dar gyva jaunystė.

– Galbūt Sečio jėga... Jaunystė – tolima šalis, kurioje gyveni tiktai tu. Betgi kam šį džiaugsmingą vakarą liūdėti, prisiminus praeitį? Būk ramus: puotoje aš elgsiuos kaip pridera.

Valdovas stipriai apkabino motiną:

– Tu – Egipto siela!

– Ne, Ramzi, aš – tik jo atmintis, tik atspindys tos praeities, kuriai tu privalai būti ištikimas. Egipto siela – tai judu su Nefertare. Ar tau pavyko atkurti ilgalaikę taiką?

– Taiką – taip; ilgalaikę – ne. Aš vėl įvedžiau mūsų valdžią protektoratuose, įskaitant Amuru, bet bijau staigaus ir stipraus hetitų atkirčio.

– Tu galvojai pulti Kadešą, tiesa?

– Aša mane atkalbėjo.

– Jis buvo teisus. Tavo tėvas atsisakė tokio karo, nes žinojo, kad mes neteksime daug karių.

– Bet juk laikai keičiasi! Kadešas yra tokia grėsmė, su kuria mes negalėsime ilgai taikstytis.

– Sūnau, svečiai jau mūsų laukia. Eime.

Joks nesusipratimas nesugadino puotos iškilmių, kurioms vadovavo Ramzis, Nefertarė ir Tuja. Romė be paliovos lakstė iš valgomojo į virtuves ir iš virtuvių – į valgomąjį, prižiūrėdamas kiekvieną patiekalą, ragaudamas kiekvieną į stalą nešamą padažą ir nugerdamas po gurkšnį iš kiekvieno vyno ąsočio.

Aša, Setau ir Vandens Lelija sėdėjo garbingiausiose vietose. Jaunas diplomatas mokėjo užmegzti ir palaikyti tokį įdomų ir šmaikštų pokalbį, kad sužavėjo abu savo stalo kaimynus: du vaidingus karvedžius. Vandens Lelija linksminosi, klausydamasi begalės kalbų, šlovinančių jos grožį, o Setau visą savo dėmesį sutelkė į stovintį priešais jį alebastro dubenį, kuris nuolat pasipildydavo skaniausiais valgiais.

Aukštuomenė ir kariškiai praleido malonų vakarą, smagiai ilsėdamiesi ir visai negalvodami apie nerimastingą ateitį.

Pagaliau Ramzis su Nefertare liko vienu du erdviame rūmų kambaryje, kur svaigiai kvepėjo bent dešimt gėlių puokščių. Labiausiai buvo justi jazmino kvapas.

– Nejaugi „būti valdovu“ reiškia tik retsykiais ištaikyti vieną kitą valandėlę, kurias galėtum praleisti su mylima moterimi?

– Tavo kelionė buvo ilga, tokia ilga...

Jiedu išsitiesė didelėje lovoje – susiglaudę, susiėmę už rankų, mėgaudamiesi laime vėl būti drauge.

– Kaip keista, – tarė ji, – aš kankinausi dėl to, kad tavęs nėra šalia, bet sykiu jaučiau, kad tu, tavo mintys, tavo siela gyvena manyje. Kasryt, kai nuėjusi šventyklon atlikinėdavau aušros apeigas, tavo paveikslas išeidavo iš sienų ir man vadovaudavo.

– Skaudžiausiomis ar pavojingiausiomis šio žygio akimirkomis man prieš akis iškildavo tavo veidas. Aš jaučiau, kad tu –

čia pat, šalia, tarsi plakanti sparnais Izidė, kuri grąžino gyvybę Oziriui.

– Magija sukūrė mudviejų santuoką; niekas neturi jos nutraukti.

– Kas pajėgtų tai padaryti?

– Kartais aš jaučiu kažkokį šaltą šešėlį... Jis artinasi, tolsta, vėl priartėja, išnyksta.

– Jeigu jis yra iš tikrųjų, tai aš jį sunaikinsiu. Bet tavo akyse aš matau tik šviesą – švelnią ir sykiu kaitrią.

Ramzis kilstelėjo, pasirėmęs alkūne, ir grožėdamasis nužvelgė tobulą Nefertarės kūną. Jis paleido žmonos plaukus, nusmaukė jos suknelės petnešėles ir lėtai apnuogino nuostabųjį savo mylimosios kūną – taip lėtai, kad Nefertarė suvirpėjo.

– Nejaugi tau šalta?

– Tu per toli nuo manęs.

Jis uždengė jos kūną savuoju, ir juodu užliejo, pastvėrė ir nusinešė galinga geismo banga.

Šeštą valandą ryto, išsimaudęs po dušu ir išskalavęs burną sodos tirpalu, Amenis liepė atnešti jam į kabinetą pusryčius: miežinės košės, rūgpienio, šviežio sūrio ir figų. Ramzio asmens sekretorius valgė sparčiai, neatitraukdamas akių nuo papiruso.

Jį nustebino pasigirdęs koridoriuje odinių sandalų šlepsėjimas. Kas gi tai galėtų būti? Kuris nors iš jo pavaldinių – tokiu ankstyvu metu? Amenis nusišluostė servetėle lūpas.

– Ramzi!

– Kodėl neatėjai į puotą?

– Tik pažiūrėk: aš gi užsivertęs darbais! Sakytum tos bylos pačios veisiasi ir dauginasi. Be to, aš nemėgstu visų tų aukštuomenės pramogų – juk tu puikiai tai žinai. Ketinau paprašyti, kad mane šįryt priimtum – norėjau tau pateikti manojo valdymo rezultatus.

– Esu tikras, kad jie puikūs.

Rimtu Amenio veidu slystelėjo kažkas panašus į šypseną. Ramzio pasitikėjimas jam buvo brangiau už viską.

– Pasakyk man... Kodėl atėjai čia taip anksti?

– Dėl Seramanos.

– Kaip tik apie jį aš ir norėjau su tavim pasikalbėti.

– Šiame žygyje mums jo labai trūko. Juk tai tu apkaltinai jį išdavyste, tiesa?

– Būta nepaneigiamų jo kaltės įrodymų, bet...

– Bet?

– Bet aš vėl ėmiausi tyrimo.

– Kodėl?

– Aš pajutau, kad kažkas nori priversti mane patikėti turimais įrodymais, o tie garsieji įrodymai kuo toliau, tuo mažiau atrodo man įtikinami. Apkaltinusi mūsų sardą laisvo elgesio moteris, vardu Nenofarė, buvo nužudyta. Tiesa, yra dokumentas, kuris įrodo, kad Seramana buvo hetitų bendrininkas, ir aš nekantrauju laukdamas progos parodyti jį Ašai.

– Imkim ir pažadinkim jį, nori?

Įtarimai Amenio atžvilgiu, apie kuriuos Aša kalbėjo Ramziui dar žygio pradžioje, dabar išsisklaidė. Amenis buvo ištikimas valdovui. Ramziui lyg akmuo nuo širdies nusirito, bet jis niekam apie tai neprasitarė.

Šviežias pienas su medum padėjo Ašai galutinai pabusti, o nakties draugužė buvo tuoj pat nusiųsta pas masažuotoją ir kirpėją.

– Jeigu priešais mane nestovėtų pats faraonas, tikrai nepajėgčiau nė akių atmerkti, – prisipažino diplomatas.

– Drauge atsikimšk ausis, – patarė Ramzis.

– Nejaugi valdovas ir jo raštininkas niekada nemiega?

– Dėl nekaltai įmesto kalėjiman žmogaus likimo tikrai verta ankstėliau pabusti, – pasipiktinęs pareiškė Amenis.

– Apie ką tu kalbi?

– Apie Seramaną.

– Bet juk... Argi ne tu pats...

– Žvilgtelėk į šias lenteles.

Aša prasitrynė akis ir perskaitė laiškus, kuriuos neva Seramana buvo parašęs savo bendrininkui – hetitui, žadėdamas jam ginkluoto susidūrimo atveju nesiųsti į mūšį savojo rinktinio pulko.

– Kas čia – pokštas?

– Kodėl tu taip sakai?

– Todėl, kad visi hetitų didikai nepaprastai saugo savo garbę ir orumą. Linkę įsižeisti dėl niekų, jie neapsakomai vertina formalumus, kurių reikalauja laikytis net slaptame susirašinėjime. Norint, kad toks laiškas, kaip šitas, pasiektų Hatušą, būtina atitinkamai suformuluoti savo stebėjimų rezultatus ir klausimus, o Seramana tokių formuluočių nežino.

– Vadinasi, kažkas padirbo Seramanos rašyseną!

– Tai turėjo būti visai nesunku: jo rašysena gana negrabi. Be to, aš esu tikras, kad tie laiškai niekada nebuvo išsiųsti.

Ramzis savo ruožtu apžiūrėjo medines lenteles su įrašais.

– Ar jums niekas nekrinta į akis?

Aša su Ameniu susimąstė.

– Buvę *kap*'o – Memfio universiteto! – mokiniai turėtų būti įžvalgesnio ir lankstesnio proto.

– Tokį ankstų metą aš dar apsnūdęs, – atsiprašydamas tarė Aša. – Žinoma, šį tekstą galėjo parašyti tik siras. Jis gerai moka mūsų kalbą, bet štai šių dviejų sakinių konstrukcija būdinga jo gimtajai kalbai.

– Siras, – pakartojo Amenis. – Aš įsitikinęs, kad tai – tas pats žmogus, kuris papirko Seramanos meilužę Nenofarę, kad jinai melagingai jį apkaltintų! Bijodamas, kad ji išplepės tai, ko nereikia, jis nutarė ją nužudyti.

– Nužudyti moterį! – sušuko Aša. – Tai siaubinga!

– Egipte yra tūkstančiai sirų, – priminė Ramzis.

– Tikėkimės, kad jis padarė nors vieną klaidą, paprasčiau-

sią mažulytę klaidelę, – įsiterpė Amenis. – Dabar aš atlieku vieną administracinį tyrimą ir tikiuosi aptikti patikimų pėdsakų.

– Gal tas asmuo – ne tik žudikas, – padarė prielaidą Ramzis.

– Ką tu turi omenyje? – paklausė Aša.

– Siras, susijęs su hetitais... Ar tik nebus mūsų šalyje įsikūręs šnipinėjimo tinklas?

– Niekas neįrodo, kad žmogus, mėginęs apkaltinti Seramaną, tiesiogiai susijęs su mūsų pagrindiniu priešu, – užginčijo Ramzio žodžius Aša.

Vėl įsiterpė Amenis, šįkart paliesdamas opią Ašos vietą:

– Bičiuli, tu prieštarauji dėl to, kad jautiesi įžeistas ir apmaudauji. Tu, mūsų žvalgybos tarnybos viršininkas, ką tik atskleidei tiesą, kuri tau visai nepatinka!

– Ši diena prastai prasideda, – padarė išvadą diplomatas, – o tolesnės tikrai bus neramios.

– Suraskite tą sirą kaip galima greičiau, – pareikalavo Ramzis.

Kalėjime Seramana nesėdėjo rankų sudėjęs; savo kameroje jis mankštinosi, dargi labai savitai: tebetvirtindamas esąs nekaltas, jis bandė kumščio smūgiais griauti sienas ir žadėjo teismo dieną suknežinti galvas savo kaltintojams, kad ir kas jie būtų. Buvęs piratas savo siautėjimu taip išgąsdino kalėjimo prižiūrėtojus, kad šie perduodavo jam maistą tik įkišdami duoną ar ąsotėlį su gėrimu pro medinių grotų virbus.

Kai kameros durys pagaliau prasivėrė, Seramana buvo bepuoląs žmogų, išdrįsusį pas jį ateiti, bet staiga sustojo kaip įbestas:

– Jūsų Didenybe!

– Šita nelabai maloni viešnagė kalėjime visai tau nepakenkė, Seramana.

– Aš jūsų neišdaviau, Didenybe!

– Tu patekai čia per klaidą, ir aš atėjau tavęs išlaisvinti.

– Aš tikrai galėsiu išeiti iš to narvo?

– Gal tu abejoji valdovo žodžiu?

– Ar jūs dar... manimi pasitikite?

– Tu – mano asmens sargybos viršininkas.

– Tuomet, Jūsų Didenybe, aš jums viską pasakysiu. Viską, ką sužinojau, ką įtariu – visą teisybę, dėl kurios mane norėjo nutildyti.

24

Ramzis, Amenis ir Aša žiūrėjo, kaip Seramana valgo – teisingiau sakant, šluoja viską nuo stalo. Patogiai įsitaisęs rūmų valgomajame, jis kimšte kimšo burnon balandžių paštetą, keptą jautieną, žąsų taukuose apkepintas pupas, agurkus su grietine, raikytą arbūzą, ožkų sūrį. Stalas tuštėjo, o Seramanos apetitas nemažėjo. Jis vos spėjo užgerti maistą taurėmis stipraus vyno, kurio nė nemanė skiesti vandeniu.

Galiausiai pasisotinęs, jis atsilošė į kėdės atramą ir piktai dėbtelėjo į Amenį.

– Kodėl tu įmetei mane į kalėjimą, raštininke?

– Noriu tavęs atsiprašyti. Mane apgavo, be to, aš pasielgiau pernelyg skubotai, nes armija turėjo išžygiuoti į šiaurę. Aš siekiau vienintelio dalyko: apsaugoti valdovą.

– Atsiprašyti jis, matai, nori... Keliauk kalėjiman, pasėdėk ten, kur aš sėdėjau, tada pamatysi, kaip tai malonu! Kur Nenofarė?

– Ji nebegyva, – atsakė Amenis. – Ją nužudė.

– Ką gi, man jos negaila. Kas ją papirko? Kas bandė manęs atsikratyti?

– Mes dar nežinome. Bet sužinosime.

– O aš žinau!

Sardas ištuštino dar vieną taurę vyno ir nusišluostė ūsus.

– Kalbėk, – pareikalavo valdovas.

Seramana pamokomai kilstelėjo pirštą:

– Didenybe, juk aš jus įspėjau! Kai Amenis mane suėmė, aš

kaip tik ketinau atskleisti jums keletą dalykų, kurie gali jums nepatikti.

– Mes tavęs klausom, Seramana.

– Žmogus, kuris norėjo mane nušalinti, Didenybe, ne kas kitas, kaip Romė, rūmų ūkvedys, kurį jūs pasirinkote. Kai jūsų laivo kajutėje kažkas pakišo po pagalve skorpioną, aš įtariau, kad tai padarė Setau, ir suklydau. Kai jūsų draugas mane slaugė ir gydė, aš jį perpratau. Jis – doras žmogus, nesugebąs nei meluoti, nei sukčiauti, nei kenkti. O Romė – priešingai. Kas, išskyrus jį, turėjo daugiau galimybių pavogti Nefertarės skarą? Ir indą su džiovintomis žuvimis pavogė jis – arba vienas iš jo pagalbininkų.

– Dėl ko jis būtų visa tai daręs?

– Šito aš nežinau.

– Amenis mano, kad man nėra ko bijoti Romė.

– Amenis gali ir klysti, – gyvai atkirto Seramana. – Juk mano atveju jis suklydo... Lygiai taip pat jis klysta dėl Romė.

– Aš pats jį iškvosiu, – pažadėjo Ramzis. – Ar tu vis dar gini Romė, Ameni?

Faraono asmens sekretorius papurtė galvą.

– Tu nori dar kažką pasakyti, Seramana?

– Taip, Didenybe.

– Ką gi?

– Apie jūsų draugą Mozę. Jo atžvilgiu aš susidariau tvirtą nuomonę. Kadangi tebesu įpareigotas jus ginti, privalau kalbėti atvirai.

Aštrus Ramzio žvilgsnis būtų išgąsdinęs ne vieną drąsuolį. Truktelėjęs dar gerą gurkšnį stipraus vyno, Seramana ryžosi palengvinti sąžinę.

– Mano akimis žiūrint, Mozė – išdavikas ir sąmokslininkas. Jis turėjo tikslą tapti hebrajų tautos vadu ir įkurti nepriklausomą kunigaikštystę Deltoje. Galbūt dabar jis dar tebėra jūsų draugas, bet kada nors, jei tik liks gyvas, Mozė taps negailestingiausiu jūsų priešu.

Amenis baiminosi staigaus valdovo pykčio protrūkio po tokių Seramanos žodžių, bet Ramzis liko stebėtinai ramus.

– Tai, ką tu pasakei, yra tik tavo prielaida, ar – tyrimo rezultatas?

– Tyrimo, dargi tokio nuodugnaus, kokį tik buvo įmanoma atlikti. Be to, aš sužinojau, kad Mozė buvo ne kartą susitikęs su svetimšaliu, kuris sakėsi esąs architektas. Tas vyriškis lankėsi pas Mozę, norėdamas jį padrąsinti ar net jam padėti. Jūsų draugas hebrajas buvo pačiame sąmokslo prieš Egiptą centre.

– Ar nustatei, kas tas tariamas architektas?

– Amenis nepaliko man laiko tai padaryti.

– Pamirškime tą kivirčą, nors tau ir teko nukentėti. Mums reikia sutelkti jėgas.

Ilgokai padvejoję, Amenis su Seramana vis dėlto apsikabino – tiesa, nelabai geranoriškai. Raštininkas vos neužduso sardo glėbyje.

– Tai, žinoma, blogiausia prielaida iš visų galimų, – tarė Ramzis. – Mozė – užsispyrėlis; jei tu, Seramana, teisus ir jis tikrai dalyvauja sąmoksle – o gal net jam vadovauja – tai jo niekas nesustabdys, jis eis ligi galo. Tačiau kas šiandien iš tikrųjų žino, ko jis siekia, ir ar jis pats tai žino? Prieš imant kaltinti Mozę valstybės išdavimu, reikia jį surasti.

– Tas tariamasis architektas, – įsiterpė į pokalbį susidomėjęs Aša, – ar ne jis kartais yra svarbiausias asmuo visoje toje istorijoje?

– Prieš mums susidarant galutinę nuomonę, reikės daug ką išsiaiškinti, – nusprendė Amenis.

Ramzis uždėjo ranką ant sardo peties.

– Tavo atvirumas – reta ir vertinga savybė, Seramana. Pasistenk jos neprarasti.

Visą savaitę po pergalingo Ramzio sugrįžimo Šenarą jo Užsienio reikalų ministerijoje pasiekdavo tik geros žinios, kurias

jis perduodavo savo broliui. Hetitai nepareiškė jokio oficialaus protesto, jie išvis neatsiliepė į paskutinius įvykius. Žaibiška Egipto armijos jėgos demonstracija atrodė juos įtikinusi laikytis Sečio pasiūlyto nepuolimo pakto.

Kol Aša dar neišvyko tikrinti reikalų protektoratuose, Šenaras surengė puotą, kurioje garbės svečio vietą turėjo užimti jo buvęs bendradarbis. Sėdėdamas namų šeimininko, kurio priėmimais gėrėjosi visa Pi-Ramzio aukštuomenė, dešinėje, jaunas diplomatas grožėjosi trijų merginų šokiais. Šokėjos buvo beveik visiškai nuogos; jų liaunus kūnus puošė tik ryškiaspalviai diržai, bet ir jie mažai ką dengė, plevėsuodami šokio ritmu. Merginos judėjo lengvai ir grakščiai, aidint tai guviai, tai ilgesingai melodijai, atliekamai penkių moterų orkestro: trys laikė rankose fleitas, ketvirta – obojų, o penktosios pirštai mikliai lakstė arfos stygomis.

– Kurios iš jų jūs norite nakčiai, mano mielas Aša?

– Aš jus nustebinsiu, Šenarai, bet man teko praleisti visai mane nualinusią savaitę su viena nepasotinama našle, todėl noriu tik vieno dalyko: miegoti nepabusdamas kokias dvylika valandų prieš leidžiantis kelionėn į Kanaaną ir Amuru.

– Kaip garsiai jos groja, tos muzikantės... o mano svečiai plepa taip, kad kone nustelbia muziką... Todėl, mano mielas, mudu galime ramiai pasikalbėti rūpimais klausimais: niekas nieko neišgirs.

– Aš jau nebedirbu jūsų ministerijoje, bet mano naujosios pareigos turėtų jums patikti.

– Nieko geriau mudu su jumis negalėjome nė tikėtis.

– Galėjome, Šenarai. Ramzis galėjo būti sužeistas, jis galėjo žūti, o galėjo ir grįžti – tik pralaimėjęs kautynes ir netekęs garbės.

– Aš nemaniau, kad jis pasirodys esąs ne tik gabus valdovas, bet ir puikus karvedys. Nors... gerai pagalvojus, nesunku suprasti, kad jo pergalė – tik santykinė. Juk Ramzis viso labo

susigrąžino protektoratus. Mane stebina tai, kad hetitai nesiima jokių atsakomųjų veiksmų.

– Jie analizuoja padėtį. Atsipeikėję po netikėto egiptiečių žygio, jie smogs.

– Ką jūs ketinate daryti, Aša?

– Suteikęs man visą valdžią mūsų protektoratuose, Ramzis įdavė man į rankas lemiamą ginklą. Prisidengęs būtinybe pertvarkyti mūsų gynybos sistemą, aš ją po trupučiuką sugriausiu.

– Ar nebijote, kad kas nors gali demaskuoti jūsų veiklą?

– Man jau pavyko įtikinti Ramzį palikti ankstesnius Kanaano ir Amuru kunigaikščius toliau valdyti šias provincijas. Jie – veidmainiai ir parsidavėliai, tarnaują tam, kas jiems brangiau užmokės. Man bus nesunku pervilioti juos hetitų pusėn, tad garsioji neįveikiama užkarda, apie kurią svajoja Ramzis, svajone ir liks.

– Būkite atsargus, Aša: juk labai daug kas pastatyta ant kortos.

– Norint išlošti, mums teks kiek rizikuoti, sunkiausia bus perprasti hetitų strategiją. Laimė, šioje srityje aš šiek tiek nusimanau.

Didžiulė imperija, besidriekianti nuo Nubijos iki Anatolijos; imperija, kurios valdovu bus jis... Šenaras nedrįso tuo patikėti, bet štai jo svajonė palengva ėmė virsti tikrove. Ramzis pasirinko prastus draugus: Mozė – žudikas ir maištininkas, Aša – išdavikas, Setau – keistuolis, nepasižymįs nei protu, nei valia. Teliko Amenis: nesukalbamas, nepaperkamas, ne garbėtroška.

– Reikės įtraukti Ramzį į beprasmį karą, – tęsė Aša. – Tuomet visiems atrodys, kad jis pražudė Egiptą, ir tik jūs galite išgelbėti šalį. Mums nevalia pamiršti, kad tokia turi būti mūsų veiklos kryptis.

– Ar Ramzis patikėjo jums dar kokią nors užduotį?

– Taip: surasti Mozę. Valdovas garbina draugystę. Nors sardas laiko Mozę valstybės išdaviku, faraonas pasiryžęs pirma jį išklausyti ir tik paskui nuteisti.

– Ar yra kokių nors rimtesnių prielaidų, kur jis galėtų būti?

– Jokių. Hebrajas arba mirė iš troškulio dykumoje, arba slapstosi, prisidėjęs prie kurios nors daugybės genčių, klajojančių Sinajuje ar Negeve. O jei jis rado prieglobstį Kanaane arba Amuru, aš galiausiai tai sužinosiu.

– Mozė galėtų būti mums naudingas, jei imtų vadovauti kokiai sukilėlių genčiai.

– Yra šis tas, kas kelia nerimą, – pastebėjo Aša. – Pasak Seramanos, Mozė buvo kelis kartus susitikęs su paslaptingu svetimšaliu.

– Čia, Pi-Ramzyje?

– Taigi.

– Ar pavyko sužinoti, kas tasai svetimšalis?

– Ne, žinoma tik tiek, kad jis sakėsi esąs architektas.

Šenaras apsimetė, kad tai jam visai nesvarbu.

Vadinasi, Ofiras jau patraukė kažkieno dėmesį. Žinoma, magą vis dar gaubė paslapties skraistė, bet kuo toliau, tuo jis darėsi pavojingesnis. Niekas neturi net įtarti, kad tariamasis architektas galėtų būti kaip nors susijęs su Šenaru. Juodosios magijos panaudojimas prieš faraoną baudžiamas mirtimi.

– Ramzis reikalauja sužinoti, kas tas nepažįstamasis, – tarė Aša.

– Be abejo, tai koks nors pažeidęs įstatymą ir dėl to besislapstąs hebrajas... Galbūt kaip tik jis paskatino Mozę bėgti drauge. Kertu lažybų, kad mes jų nebepamatysime – nei vieno, nei kito.

– Galimas daiktas... Tikėkimės, kad Ameniui pavyks išspręsti šį galvosūkį, ypač po tokios stambios klaidos.

– Kaip jūs manote, ar Seramana jam atleis?

– Man atrodo, kad sardas yra gerokai kerštingas...

– Juk jis buvo įkliuvęs į kažkokias pinkles, ar ne? – pasiteiravo Šenaras.

– Kažkoks siras papirko laisvo elgesio moterį, kad ji apkal-

tintų Seramaną, o paskui ją pasmaugė, kad neišplepėtų teisybės. Tas pats svetimšalis padirbo sardo rašyseną, norėdamas pateikti įrodymą, kad buvęs piratas yra hetitų apmokamas šnipas. Gana mikliai suregztas melas, bet pernelyg neįtikimas.

Šenaras vos įstengė likti iš pažiūros ramus.

– Tai reiškia...

– Kad mūsų šalyje veikia šnipinėjimo tinklas.

Na štai, tik to ir trūko! Pavojus pakibo ir virš siro Rajos, pagrindinio Šenaro sąjungininko, o jį rasti ir suimti stengėsi kitas vertingas sąjungininkas – Aša!

– Gal norite, kad tuo siru pasidomėtų mano pavaldiniai iš Užsienio reikalų ministerijos?

– Mudu su Ameniu paieškosime jo patys. Geriau veikti slapta, kad kartais neišbaidytume medžiojamo žvėries.

Šenaras gurkštelėjo baltojo Deltos vyno. Aša niekada nesužinos, kokią neįkainojamą paslaugą jis padarė vyresniajam faraono broliui.

– Vienas žymus asmuo susilauks rimtų nemalonumų, – linksmai pasakė jaunas diplomatas.

– Kas gi?

– Storulis Romė, visagalis rūmų valdytojas. Seramana įsakė jį sekti, nes yra įsitikinęs, kad Romė nusipelno kalėjimo.

Šenarui ėmė gelti nugarą kaip netekusiam jėgų imtynininkui, bet jis iš paskutiniųjų stengėsi atrodyti linksmas ir nerūpestingas.

Norint išsklaidyti besitvenkiančią virš jo galvos audrą, jam reikės veikti – veikti greitai. Labai greitai.

25

Artinosi Nilo potvynio pabaiga. Valstiečiai sutaisė ar sutvirtino dviem jaučiais kinkomus arklus, kuriais ketino arti labai derlingą dumblą, versdami negilias vagas, kur sėjėjai vėliau išbarstys vasarinių bei žieminių kviečių ir šešiaeilių miežių sėklas. Kadangi potvynis buvo puikus – nei per žemas, nei per aukštas – laukams drėkinti vandens užteks su kaupu, tad derlius bus geras. Dievai buvo palankūs Ramziui: šiemet aruodai vėl bus pilni, ir faraono tauta valgys sočiai.

Rūmų valdytojas Romė visai nesidžiaugė švelniu ir šiltu spalio pabaigos oru, kurį atvėsindavo kartais dvelktelėję stipresnio vėjo gūsiai. Kai jį kamuodavo kokie nors rūpesčiai, Romė imdavo storėti. Kadangi tų rūpesčių vis daugėjo, dėl apkūnumo vargšas storulis kartais imdavo dusti ir būdavo priverstas valandėlę prisėsti, kad galėtų atgauti kvapą ir vėl karštligiškai plušėti.

Seramana sekė jį visur ir visados, nė akimirkos nepalikdamas Romė ramybėje. Jeigu aplinkybės neleisdavo sardui to daryti pačiam, nuo Romė nenuleisdavo akių vienas iš Seramanos parankinių, kurio stotas nenoromis krisdavo į akis ir rūmuose, ir turguje, kur Romė pats pirkdavo karališkajai virtuvei reikalingų maisto produktų.

Dar visai neseniai Romė būtų suteikusi didžiulį malonumą mintis paruošti naują patiekalą iš lotoso šaknų, keliuose vandenyse pavirintų karčiųjų lubinų, aguročių, sėjamųjų avinžirnių, saldžiųjų česnakų, migdolų ir kepto ešerio gabaliukų, bet dabar net tokia gundanti galimybė negalėjo priversti Romė pamiršti, kad yra sekamas.

Po to, kai tas nepakenčiamas Seramana buvo pripažintas niekuo nenusikaltęs, jis ėmė manyti, kad jam viskas leidžiama. Bet Romė negalėjo nei skųstis, nei piktintis. Kaip gali būti ramus, kai spaudžia širdį ir graužia sąžinė?

Seramana buvo kantrus kaip tikras piratas. Jis tykojo akimirkos, kada jo auka, tas glebaus veido ir niekšo sielos storulis – rūmų ūkvedys, padarys kokią nors klaidą. Nuojauta jo neapgavo: jau keletą mėnesių jis įtarė Romė esant silpnavalį, o ši yda – tiesus kelias į pikčiausias išdavystes. Nors Romė gavo puikią tarnybą, jį kankino mirtina liga: godulys. Nepasitenkindamas savo padėtimi, jis norėjo ne tik mėgautis jau turima (nors menka) valdžia, bet ir sukaupti kiek galima daugiau turto.

Nepaleisdamas rūmų valdytojo iš akių, Seramana sąmoningai gadino jam nervus, tikėdamasis, kad Romė neištvers to žiauraus išbandymo ir kada nors pasielgs neapdairiai, o gal net prisipažins nusikaltęs.

Kaip Seramana ir buvo numatęs, rūmų valdytojas nedrįso skųstis. Jei jis būtų niekuo nenusikaltęs, tai nedvejodamas kreiptųsi į faraoną. Pateikdamas Ramziui savo kasdieninę ataskaitą, sardas nepamiršdavo pabrėžti šio reikšmingo fakto.

Ilgą laiką atvirai sekęs Romė, Seramana įsakys savo vyrams ir toliau jį stebėti, bet taip, kad rūmų prievaizdas jų nematytų. Pamanęs, kad jau išsivadavo iš menkiausią jo judesį varžiusio tinklo, Romė galbūt puls pas savo bendrininką – pas tą, kuris jam sumokėjo už vagystes.

Gerokai po saulėlydžio sardas pasuko į Amenio raštinę. Faraono asmens sekretorius dėliojo tądien gautus papiruso ritinėlius figmedžio spinton.

– Kas naujo, Seramana?

– Kol kas nieko. Romė atkaklesnis nei aš maniau.

– Ar tu vis dar ant manęs pyksti?

– Na... Ne taip lengva pamiršti, ką tu mane privertei iškentėti!

– Kokia nauda būtų vėl tavęs atsiprašinėti – geriau aš tau kai ką pasiūlysiu. Ar sutinki drauge nueiti į kadastro tarnybą?

– Tu nori, kad aš kartu tirčiau mane apkaltinusio nenaudėlio bylą?

– Visai teisingai.

– Teišsisklaido paskutiniai mano pykčio likučiai, lyg prastos nuotaikos šešėlis! Žinoma, aš eisiu kartu su tavim.

Skrupulingiesiems kadastro valdininkams teko paplušėti ne vieną mėnesį, kol jie išmoko dirbti taip kruopščiai ir veiksmingai kaip jų kolegos Memfyje. Reikėjo priprasti prie naujos sostinės, surašyti visas žemės valdas ir visus namus, nustatyti jų savininkų ir nuomininkų tapatybę, o norint visa tai atlikti, buvo būtina griebtis daugybės patikrinimų. Todėl Amenio paklausimas ilgai laukė savo eilės, nors buvo pažymėtas ženklu „skubus".

Seramana nusprendė, kad kadastro viršininkas, nuplikęs ir išdžiūvęs šešiasdešimtmetis, atrodė dar baisiau nei Amenis. Perblyškusi jo veido oda akivaizdžiai bylojo, kad jis niekada nebūna gryname ore, niekada nesišildo saulėje. Valdininkas pasitiko lankytojus mandagiai, bet šaltai, ir nusivedė juos siaurutėliu labirintu, vingiuojančiu tarp lentynų, kuriose stūksojo krūvos viena ant kitos sudėtų išmargintų rašmenimis medinių lentelių, ir tarp daugybės spintų su skyriais, prigrūstais papiruso ritinėlių.

– Ačiū, kad sutikote mus priimti tokiu vėlyvu laiku, – tarė Amenis.

– Pamaniau, kad jūs galbūt pageidausite išlaikyti visą šį reikalą griežčiausioje paslaptyje.

– Taip ir yra.

– Neslėpsiu, kad jūsų paklausimas gerokai pridėjo mums

darbo, bet mano darbuotojams vis dėlto pavyko nustatyti jus dominančio namo savininko vardą.

– Kas gi jis?

– Vienas pirklys, vardu Renufas, kilęs iš Memfio.

– Ar jums žinoma jo pagrindinė gyvenamoji vieta čia, Pi-Ramzyje?

– Jis gyvena sodyboje į pietus nuo senamiesčio.

Praeiviai skubiai traukėsi iš kelio, praleisdami dviem žirgais pakinkytą strimagalviais lekiantį dvirãtį vežimą, vadeliojamą Seramanos. Amenis, kuriam širdis kone lipo per gerklę, kiūtojo užsimerkęs ir mėšlungiškai įsitvėręs vežimo pakraščių. Nė per plauką nelėtindamas greičio, vežimas užlėkė ant neseniai pastatyto tilto per kanalą, skiriantį naujuosius sostinės kvartalus nuo senojo Avario miesto. Ratai girgždėjo kaip pašėlę, kėbulas sudrebėjo, bet vežimas neapvirto.

Senamiestyje kilo kelios gražios sodybos, apsuptos rūpestingai prižiūrimų sodų, o aplink jas glaudėsi kuklūs dviaukščiai namukai. Tą vėsų rudens vakarą šalčmiriai jau pradėjo kūrenti savo namus malkomis ar džiovintu dumblu.

– Atvažiavom, – tarė Seramana.

Amenis buvo taip stipriai įsikibęs rankomis į vieną iš kėbulą juosiančių diržų, kad negalėjo išsyk atgniaužti pirštų.

– Kas nors negerai?

– Ne, ne, viskas gerai.

– Tuomet eime! Jei paukštelis dar neišskrido, mes išsyk užbaigsime tą bylą, sužinoję visą tiesą.

Ameniui pagaliau pavyko atplėšti rankas nuo vežimo, ir jis linkstančiomis kojomis nusekė paskui sardą.

Renufo durininkas sėdėjo prie vartų, iškirstų juosiančioje sodybą nedegtų plytų sienoje, kurią dabino žali vijokliai, ir valgė duoną su sūriu.

– Mes norime pasikalbėti su pirkliu Renufu, – tarė Seramana.

– Jo nėra namie.
– Kur mes galėtume jį rasti?
– Jis išvyko į Vidurinį Egiptą.
– Kada jis grįš?
– Nežinau.
– O kas žino?
– Na... nemanau, kad kas nors tai žinotų.
– Kai tik jis sugrįš, pranešk mums.
– O kodėl aš turėčiau tai daryti?

Pervėręs tarną piktu žvilgsniu, Seramana kilstelėjo jį už pažastų nuo žemės ir suurzgė:

– Todėl, kad to reikalauja faraonas. Jei pavėluosi nors valandą, turėsi reikalų su manim.

Šenarą kankino nemiga ir skrandžio skausmai. Kadangi Rajos tuo metu Pi-Ramzyje nebuvo, Šenarui reikėjo kuo greičiau vykti į Memfį įspėti pirklį apie jam gresiantį pavojų, taip pat pasikalbėti su Ofiru. Tačiau užsienio reikalų ministrui derėjo kaip nors pagrįsti savo kelionę į buvusią sostinę. Laimė, jam reikėjo aptarti su aukštais Memfio valdininkais daug potvarkių, tad Šenaras faraono įsakymu leidosi oficialion kelionėn laivu, kuris plaukė kur kas lėčiau nei jam norėjosi.

Arba Ofiras ras būdą, kaip priversti Romė tylėti, arba Šenaras bus priverstas atsikratyti burtininko, nors jis dar nebaigė savo kerėjimų, nukreiptų prieš Ramzį.

Šenaras nesigailėjo, kad nesupažindino vienų savo sąjungininkų su kitais. Tai, kas įvyko, tik patvirtino, kad jis pasielgė teisingai. Toks protingas ir pavojingas žmogus kaip Aša tikrai neapsidžiaugtų, sužinojęs apie ryšius, kuriuos Šenaras palaikė su hetitų naudai dirbančių šnipų tinklu, nepavaldžiu jaunam diplomatui; o toks klastingas ir žiaurus žmogus kaip Raja, manąs, kad laiko savo rankose vyresnįjį Ramzio brolį ir jam vadovauja, tikrai nepakęstų, kad Šenaras pradėtų žaidimą savo

naudai, pamiršęs priesaiką ištikimai ginti hetitų interesus. Na, ir dar – Ofiras... Būtų geriausia, jei jis liktų užsisklendęs savo pavojingųjų galių pasaulyje, o tai jį neišvengiamai nugramzdins beprotybėn.

Aša, Raja, Ofiras... Trys laukiniai žvėrys, kuriuos Šenaras sugebėjo sutramdyti, kad užtikrintų sau sėkmingą ateitį, – su sąlyga, kad jam pavyks išsklaidyti grėsmę, kurią užtraukė jų neatsargumas.

Pirmąją savo apsilankymo Memfyje dieną Šenaras priėmė aukštus valdininkus, su kuriais jam reikėjo susitikti, ir surengė savo sodyboje vieną iš tų prašmatnių pobūvių, kuriuos jis meistriškai mokėjo organizuoti. Ta proga jis įsakė sodybos valdytojui pakviesti pirklį Rają: šis pasiūlysiąs retų vazų, kuriomis bus galima papuošti pokylio salę.

Kai pasidarė per daug vėsu, svečiai paliko sodą ir suėjo vidun.

– Pirklys jau čia, – pasakė valdytojas Šenarui.

Jeigu vyresnysis Ramzio brolis būtų tikėjęs dievus, dabar jis būtų jiems padėkojęs. Apsimestinai tingiai ir nerūpestingai jis pasuko sodybos vartų link.

Bet ten jį pasveikino ne Raja.

– Kas tu?

– Pirklio Rajos parduotuvės valdytojas.

– Šit kaip... Aš įpratęs turėti reikalų su tavo šeimininku.

– Jis išvyko į Tėbus ir Elefantiną derėtis dėl puikios kokybės mėsos gaminių krovinio. Jam nesant, galiu jums pasiūlyti keletą gražių vazų.

– Parodyk man jas.

Šenaras apžiūrėjo vazas.

– Nieko ypatinga, bet porą aš vis dėlto nupirksiu.

– Jų kaina labai padori, pone.

Šenaras dėl akių pasiderėjo ir įsakė savo sodybos valdytojui sumokėti už pirkinį.

Šypsotis ir taukšti niekus nebuvo lengva, bet Šenaras puikiai susidorojo su šia užduotimi. Niekas nė neįtarė, kad užsienio reikalų ministrą, kaip visada žavų ir iškalbingą, kankina nerimas.

– Tu labai graži, – tarė jis savo seseriai Dolantei.

Ilgesingai žvelgiančią aukštą tamsiaplaukę buvo apspitęs visas būrys rungčiomis jai meilikaujančių kilmingų jaunikaičių. Ji maloningai klausėsi jų tuščių plepalų.

– Tavo pobūvis tiesiog puikus, Šenarai.

Paėmęs seserį už parankės, Šenaras nusivedė ją į portiką, einantį išilgai pokylių salės:

– Rytoj rytą ateisiu pas Ofirą. Perduok jam, kad nieku gyvu neitų iš namų: jam gresia pavojus.

26

Duris atidarė pati Dolantė.

Šenaras atsigręžė. Niekas nesekė jam iš paskos.

– Įeik, Šenarai.

– Viskas ramu?

– Taip, nesijaudink. Ofiras tęsia kerėjimą, – pasakė Dolantė. – Lita nuostabiai atlieka viską, kas reikalinga, bet ji juk silpnos sveikatos, ir mes negalime veikti sparčiau. Dėl ko tu taip nerimauji?

– Ar magas jau pabudo?

– Einu pažiūrėti. Aš jį pakviesiu.

– Tu pernelyg jį garbini, sesute.

– Tai nuostabus žmogus; jis įkurs tikrojo Dievo karalystę. Jis įsitikinęs, kad tu esi likimo pasirinktas įrankis.

– Atvesk jį čia, aš skubu.

Įsisupęs į ilgą juodą apdarą Libijos magas nusilenkė Šenarui.

– Ofirai, šiandien pat jums reikia iš čia išsikraustyti.

– Kas atsitiko, pone?

– Jus matė Pi-Ramzyje kalbant su Moze.

– Ar tiksliai nupasakojo mano išvaizdą?

– Atrodo, kad ne. Bet tardytojai žino, kad jūs – svetimšalis ir sakėtės esąs architektas.

– Tai menkniekis, pone. Kai būtina, aš sugebu nepastebimas praeiti ten, kur man reikia.

– Jūs buvote neatsargus.

– Buvo būtina susisiekti su Moze. Galbūt rytoj mes tuo džiaugsimės.

– Ramzis grįžo iš žygio po mūsų protektoratus. Jis jaučiasi kuo puikiausiai ir nori rasti Mozę. Dabar jis žino, kad jūs susijęs su kažkokiais neaiškiais, įtartinais dalykais. Jei liudininkai jus atpažins, tvarkos sergėtojai jus suims ir ištardys.

Ofiras taip nusišypsojo, kad Šenarui net kraujas sustingo gyslose:

– Nejaugi jūs manote, kad tokį žmogų kaip aš įmanoma suimti?

– Aš bijau, kad jūs padarėte lemtingą klaidą.

– Kokią?

– Pasikliovęs Romė.

– Kodėl jūs manote, kad aš juo pasiklioviau?

– Jums įsakius, jis pavogė Nefertarės skarą ir indą su žuvimis iš Heliopolio Gyvybės Namo, kurie buvo jums reikalingi kerėjimui.

– Jūs puikiai samprotaujate, pone Šenarai, ir padarėte teisingą išvadą, tik ji mažumėlę netiksli: Romė tikrai pavogė skarą, o indą su žuvimis parūpino vienas jo draugas, prekių pristatytojas iš Memfio.

– Prekių pristatytojas... O jei jis išplepės ką padaręs?

– Deja, jis jau nebeprabils: vargšą ištiko širdies priepuolis, ir jis mirė.

– Tai buvo... natūrali mirtis?

– Kai nustoja plakusi širdis, kiekvieno žmogaus mirtis galiausiai tampa natūrali, pone Šenarai.

– Taigi lieka tik storulis Romė... Seramana galvą guldo, kad rūmų valdytojas yra vagysčių kaltininkas, todėl nesiliauja storulio sekęs ir neketina palikti jo ramybėje. Jei Romė prabils, jis jus išduos, o kerėtojai, išdrįsę kenkti valdovui, baudžiami mirtimi.

Ofiras nusišypsojo.

– Eime mano laboratorijon.

Erdvus kambarys buvo pilnas papirusų, prirašytų dramblio

kaulo gabaliukų, virvelių, puodelių su spalvotais skysčiais ir milteliais, bet viskas buvo sukrauta ir sudėliota kuo tvarkingiausiai. Patalpa, kurioje maloniai kvepėjo smilkalais, labiau panėšėjo į amatininko ar raštininko kabinetą nei į juodojo mago irštvą.

Ofiras ištiesė rankas virš varinio veidrodžio, paguldyto ant trikojo. Paskui užpylė ant veidrodžio šiek tiek vandens ir paprašė Šenarą prieiti arčiau.

Palengva veidrodyje ėmė ryškėti veidas.

– Romė! – sušuko Šenaras.

– Rūmų valdytojas Romė – šaunus žmogus, – tarė Ofiras, – bet silpnavalis, godus ir įtaigus. Norint jį apkerėti, nereikia ypatingų burtų. Vagystė, kurią jis įvykdė prieš savo valią, graužia jį iš vidaus kaip rūgštis.

– Jei Ramzis ims jį tardyti, Romė viską papasakos.

– Ne, pone Šenarai.

Kairiąja ranka Ofiras nubrėžė virš veidrodžio ratą. Vanduo užvirė, o varis sutrūkinėjo.

Apstulbęs Šenaras atsitraukė atbulas.

– Ar šito magijos triuko pakaks, norint nutildyti Romė?

– Galite laikyti šią problemą jau išspręsta. Nemanau, kad man būtina iš čia persikraustyti kur nors kitur. Juk šis namas nupirktas jūsų sesers vardu?

– Taip.

– Visi mato, kaip ji iš čia išeina ar pareina, tad niekas neabejoja nei ja pačia, nei tuo, kad ji čia gyvena. Mudu su Lita esame jos uolūs tarnai ir neturime jokio noro vaikštinėti po miestą, ieškodami naujos buveinės. Kol mes nesunaikinsime magiškosios apsaugos, ginančios karališkąją porą, nei Lita, nei aš iš čia neišeisime.

– O kaipgi Atono šalininkai?

– Jūsų sesuo yra mūsų ryšininkė. Man įsakius jie elgiasi pavyzdingai ir griežtai saugo paslaptį, laukdami svarbių įvykių.

Šenaras išvyko pusiau nurimęs. Širdyje jis šaipėsi iš tos gaujos aiškiaregių, besiilginčių praeities. Šenaras labiausiai nerimavo dėl to, kad negalėjo pats, savo rankomis, pašalinti iš kelio to nelemto rūmų valdytojo Romė. Teliko tikėtis, kad magas ne veltui gyrėsi savo galia.

Tačiau buvo būtina imtis papildomo atsargumo.

Nilas buvo nuostabi upė. Jo galinga srovė nešė laivą daugiau nei trylikos kilometrų per valandą greičiu, tad Šenaras įveikė nuotolį, skiriantį Memfį nuo Pi-Ramzio, mažiau nei per dvi dienas.

Vyresnysis valdovo brolis užsuko savo ministerijon, paskubomis sušaukė į susirinkimą pagrindinius bendradarbius, susipažino su gautais iš užsienio pranešimais ir laiškais, kuriuos atsiuntė protektoratuose dirbę diplomatai. Paskui nešikai nugabeno jį į faraono rūmus. Diena buvo apniukusi, dangumi plaukė žemi, lietaus pritvinkę debesys.

Pi-Ramzis buvo gražus miestas, bet jam trūko to žavesio, kurį suteikia praeitis. Kaip tik toks žavesys buvo būdingas Memfiui. Pradėjęs valdyti Egiptą, jis, Šenaras, grąžins sostinę atgal į Memfį, prieš tai būtinai atėmęs šį statusą iš Pi-Ramzio, nes čia kiekvienas akmuo susijęs su Ramziu. Guvūs ir linksmi miesto gyventojai smagiai dirbo savo kasdienius darbus – tarsi taika būtų buvus amžina, tarsi plačioji Hetitų imperija būtų prasmegusi užmaršties bedugnėn. Akimirką, tik akimirką Šenaras leidosi suviliojamas tos nuostabios paprasto gyvenimo vizijos – nerūpestingo gyvenimo, paklūstančio metų laikų kaitai. Gal ir jam derėtų pripažinti Ramzį savo valdovu, kaip tai padarė visa Egipto liaudis?

Ne, jis nelinkęs būti tarnu.

Jis gali tapti tokiu valdovu, kurį įsidėmės ir prisimins Istorija, valdovu, kurio pasaulėvaizdis kur kas platesnis nei Ramzio ar to „didžiojo hetitų vado“. Iš jo minties gims naujas pasaulis, ir jis, Šenaras, bus jo šeimininkas.

Faraonas nepriverté brolio ilgai laukti. Ramzis kaip tik baigė kalbėtis su Ameniu, kurio veidą Budrius buvo uoliai aplaižęs. Valdovo asmens sekretorius ir Šenaras šaltai atsisveikino. Auksaspalvis šuo atsigulė ant grindų ten, kur pro debesų plyšį krito menkai šviečiančios saulės spinduliai.

– Ar kelionė buvo maloni, Šenarai?

– Puiki. Atleisk man, bet aš labai mėgstu Memfį.

– Kas galėtų tau už tai priekaištauti? Memfis – ypatingas miestas, ir Pi-Ramzis jam niekada neprilygs. Jei kilęs iš hetitų pusės pavojus nebūtų įgavęs tokio masto, man nebūtų prireikę naujos sostinės.

– Memfio valdininkai lieka darbštumo ir sąžiningumo pavyzdys.

– Įvairios Pi-Ramzio tarnybos taip pat puikiai dirba. Įrodymas – tavo ministerija!

– Patikėk, aš negailiu jėgų: nei savų, nei savo pavaldinių. Mes žinome viską, ką išvis įmanoma sužinoti. Bet pastaruoju metu mes negavome nieko, jokio – nei oficialaus, nei neoficialaus – pranešimo, kuris galėtų kelti nerimą. Hetitai tyli.

– Kaip tai aiškina mūsų diplomatai?

– Anatoliečius pribloškė tavo įsiveržimas į Amuru ir Kanaaną. Jie neįsivaizdavo, kad Egipto kariuomenė galėtų būti tokia greita ir pergalinga.

– Gal ir taip.

– Kodėl tu abejoji? Jeigu hetitai būtų tikri esą nenugalimi, tai jie būtų bent jau pareiškę smarkų protestą.

– Kad jie laikytųsi Sečio nustatytų sienų... Aš tuo netikiu.

– Ar tik nepradedi visur matyti vien tamsias spalvas, Didenybe?

– Hetitų imperijos esmė ir prasmė – naujų žemių užkariavimas.

– Ar Egiptas – ne per stambus kąsnis, net labai alkanam priešui?

– Kai kariškiai nusiteikę kautis, nei protas, nei išmintis jų nuo to neatkalbės, – paprieštaravo broliui Ramzis.

– Hetitus gali priversti trauktis tik stiprus priešininkas.

– Bene siūlai mums smarkiau ginkluotis, Šenarai, ir padidinti karių skaičių?

– O ar gali būti geresnė išeitis?

Saulę užstojo debesys, ir Budrius užšoko valdovui ant kelių.

– Jeigu mes taip pasielgsime, ar tai nebus suprasta, kad skelbiame karą? – sunerimo Ramzis.

– Hetitams suprantama tik jėgos kalba. Jei neklystu, tu pats taip manai.

– Aš taip pat labai noriu sustiprinti mūsų gynybą.

– Žinau: sukurti iš mūsų protektoratų apsauginę zoną... Sunki užduotis tavo draugui Ašai, nors jam ir netrūksta ambicijų.

– Tu manai, kad ta užduotis neįvykdoma?

– Aša dar jaunas. Tu ką tik jį apdovanojai ir paskyrei vienu iš aukščiausių valstybės pareigūnų. Toks žaibiškas iškilimas gali jį apsvaiginti... Niekas neginčija jo puikių savybių, bet ar galima juo visiškai pasitikėti?

– Karvedžiai pasijuto nepakankamai pagerbti – aš tai suprantu; bet Aša yra kaip tik toks žmogus, kokio šiomis aplinkybėmis mums reikia.

– Yra viena smulkmena – aš neteikiu jai didelės reikšmės, bet laikau savo pareiga tau apie ją papasakoti. Tu žinai, kad rūmų tarnai linkę lengvabūdiškai plepėti apie ką tik nori; tačiau kai kurie pliauškalai galbūt verti šiokio tokio dėmesio. Anot mano rūmų valdytojo, kuriam krito į akį viena iš karalienės kambarinių, ši mergina sakosi mačiusi, kaip Romė pavogė Nefertarės skarą.

– Ar toji tarnaitė gali tai paliudyti?

– Romė ją prigąsdino. Ji bijo, kad, apkaltinusi jį, gali būti persekiojama.

– Kur pagaliau mes gyvename: plėšikų krašte, ar šalyje, kurią valdo deivės Maat įstatymai?! – sušuko Ramzis.

– Galbūt tau reikia iš pradžių priversti Romė prisipažinti, o paskui toji mažytė duos parodymus.

Neigiamai atsiliepdamas apie Ašą, o ypač įskųsdamas Romė ir skatindamas Ramzį paspartinti karą su hetitais, Šenaras žaidė pavojingą žaidimą, tačiau drauge vis labiau pelnė faraono pasitikėjimą.

Jeigu Ofiro kerai pasirodys esą neveiksmingi, Šenaras jį pasmaugs savo rankomis.

27

Romė rado vienintelį būdą numaldyti savo nerimui, skatinusiam jo nežmonišką rajumą: pagaminti visiškai naują, negirdėtą neregėtą marinatą, kuris bus pavadintas „Ramzio skanėstu", o kulinarijos meistrai perdavinės jo receptą savo mokiniams. Valdytojas užsidarė rūmų virtuvėje, įsakęs, kad jį paliktų vieną. Jis pats atrinko saldžiųjų česnakų, pirmarūšių svogūnų, geriausios kokybės raudonojo vyno, atgabento iš oazių; alyvuogių aliejaus iš Heliopolio; acto, pasūdyto geriausia Seto žemės druska; įvairių rūšių kvepiančių prieskoninių žolių; nepaprastai malonaus skonio Nilo ešerio filė ir jautienos, vertos atnašauti dievams. Marinatas suteiks visų šių produktų mišiniui neprilygstamą aromatą, kuris pradžiugins valdovą ir padarys Romė nepakeičiamą.

Nors jis buvo griežčiausiai įsakęs jam netrukdyti, virtuvės durys atsivėrė.

– Juk sakiau gi, kad... Jūsų Didenybe! Jūsų Didenybe, jums čia ne vieta!

– Argi mūsų šalyje yra bent viena vieta, kur man būtų draudžiama įeiti?

– Aš ne tai norėjau pasakyti. Atleiskite man, aš...

– Ar leisi man paragauti?

– Mano marinatas dar neparuoštas, aš tik pradėjau jį gaminti. Bet tai bus nuostabus patiekalas, kuris pateks į Egipto kulinarijos istoriją!

– Tu mėgsti paslaptis, Romė?

– Ne, ne... bet tikras virėjas turi mokėti saugoti paslaptį. Prisipažįstu, aš pavydžiai saugau savo receptus.

– Gal tu nori man prisipažinti dar ką nors padaręs?

Skvarbus Ramzio žvilgsnis verte vėrė Romė. Nepajėgdamas jo atlaikyti, rūmų valdytojas susigūžė ir nuleido akis.

– Mano gyvenime nėra jokių paslapčių, Didenybe; aš gyvenu rūmuose tam, kad jums tarnaučiau – tiktai tam, kad jums tarnaučiau.

– Tu taip tvirtai tuo įsitikinęs? Sako, kad kiekvienas turi silpnybių; kokių silpnybių turi tu?

– Aš... aš nežinau. Ko gero, tai turėtų būti rajumas.

– Gal tu nepatenkintas savo alga?

– Ne; žinoma, ne!

– Rūmų valdytojo tarnyba – pavydėtina ir geidžiama, bet turto ji nesuteikia.

– Patikėkite, aš jo nesiekiu!

– Na, jei mainais už keletą smulkių paslaugų būtų pasiūlyta kas nors labai vertinga, kas gi tokio pasiūlymo atsisakytų?

– Laimė tarnauti Jūsų Didenybei jau savaime yra toks atlygis, kad...

– Gana meluoti, Romė. Ar prisimeni tą nemalonų atvejį, kai į mano kajutę kažkas įleido skorpioną?

– Laimė, jis nepadarė jums nieko bloga!

– Tau pažadėjo, kad dėl to įkandimo aš nenumirsiu, o tavęs niekas niekada neapkaltins, juk taip?

– Tai melas, Didenybe, grynas melas!

– Tau nereikėjo su tuo sutikti, Romė. Vienąkart įsitikinus tavo silpnavališkumu, į tave buvo kreiptasi dar sykį, kad pavogtum mėgstamiausią karalienės skarą. Be abejo, tu prisidėjai ir prie indo su žuvimis vagystės.

– Ne, Jūsų Didenybe, ne...

– Kai kas tave matė tai darant.

Romė duso. Jo kakta nurasojo stambiais prakaito lašais.

– Tai neįmanoma.

– Ar tu tikrai esi tokios piktos sielos, Romė, ar tapai žaisliuku kieno nors rankose?

Giliai krūtinėje rūmų valdytojas pajuto aštrų skausmą. Jis panoro atskleisti valdovui visą tiesą, atsikratyti jau taip seniai jį graužiančių sąžinės priekaištų.

Jis krito ant kelių, užkliudęs kakta stalo, ant kurio buvo sudėlioti būsimo marinato ingredientai, pakraštį.

– Ne, aš nesu toks blogas... Aš tik silpnavalis, pernelyg silpnavalis. Reikia man atleisti, Jūsų Didenybe.

– Su sąlyga, Romė, kad tu pagaliau pasakysi man visą tiesą.

Nuo jį apėmusio staigaus negalavimo Romė ėmė svaigti galva, bet jis dar spėjo išvysti iškilusį prieš jo jau temstančias akis Ofiro veidą. Maitvanagio veidą lenkta nosimi – maitvanagio, kuris draskė jo kūną ir rijo širdį.

– Kas tau įsakė įvykdyti tas piktadarystes?

Romė norėjo prabilti, bet Ofiro vardas neprasiveržė pro jo lūpas. Jį dusino ir smaugė lipni baimė – baimė, įsakanti nugrimzti nebūtin, kad išvengtų bausmės.

Romė įsmeigė maldaujamą žvilgsnį į Ramzį. Jau nebesuvokdamas, ką daro, jis įsikibo dešine ranka į dubenį, kuriame bandė sumaišyti savo pasakišką marinatą, ir jį apvertė. Aštrus padažas tikštelėjo jam į veidą, ir rūmų valdytojas susmuko ant grindų nebegyvas.

– Jis labai didelis, – pasakė Kha, žiūrėdamas į Nugalėtoją – gražuolį Ramzio liūtą.

– Tu jo bijai? – paklausė valdovas sūnų.

Devynerių metų Kha, Ramzio ir gražiosios Izetės sūnus, buvo rimtas it senas raštininkas. Jo amžiaus vaikų žaidimai jam atrodė nuobodūs. Jis mėgo tik skaityti ir rašyti, todėl didžiąją laiko dalį leido rūmų bibliotekoje.

– Truputį bijau.

– Teisingai darai, Kha. Nugalėtojas – labai pavojingas žvėris.

– O tu jo nebijai – todėl, kad esi faraonas.

– Mudu su tuo liūtu susidraugavome. Kai jis buvo dar visai

mažiukas, Nubijoje jam įgėlė gyvatė. Aš jį radau, o Setau išgydė, ir nuo to laiko mudu visada drauge. Nugalėtojas savo ruožtu išgelbėjo man gyvybę.

– Su tavim jis visada meilus?

– Visada. Bet – tik su manimi.

– Jis su tavim kalbasi?

–Taip: akimis, letenomis, garsais... Ir supranta, ką aš jam sakau.

– Norėčiau paglostyti jo karčius.

Gulėdamas sfinkso poza, didžiulis liūtas stebėjo vyrą ir vaiką. Kai jis suurzgė žemu, iš pačių galingos krūtinės gelmių sklindančiu balsu, mažasis Kha prisiglaudė prie tėvo kojos.

– Jis pyksta?

– Ne, jis sutinka, kad jį paglostytum.

Padrąsintas tėvo ramybės, Kha priėjo prie liūto. Iš pradžių virpanti rankytė tik vos palietė puikiuosius karčius, paskui berniukas įsidrąsino. Liūtas ėmė murkti.

– Ar galiu užlipti jam ant nugaros?

– Ne, Kha. Nugalėtojas – karys ir labai išdidus gyvūnas. Jis jau suteikė tau didelę malonę, nereikia reikalauti iš jo per daug.

– Aš užrašysiu jo istoriją ir papasakosiu ją sesutei Meritamon. Laimė, ji liko rūmų sode su karaliene... Maža mergaitė būtų labai išsigandusi tokio didelio liūto.

Ramzis padovanojo sūnui naują raštininko lentelę ir dėklą teptukams. Dovana nepaprastai nudžiugino berniuką. Jis tuoj pat išbandė rašymo reikmenis ir pasinėrė į darbą. Tėvas jam netrukdė. Ramzis buvo laimingas galėdamas nors valandėlę pabūti su sūnumi: jam nedažnai pasitaikydavo tokia proga. Be to, šį kartą bendravimas su berniuku ir liūtu atitraukė jo mintis nuo ką tik regėtos šiurpios rūmų valdytojo Romė mirties. Ramziui vis stovėjo akyse nelaimėlio veidas, išsyk susitraukęs ir susiraukšlėjęs kaip senuko.

Vagis numirė iš siaubo, neįvardijęs to, kuris užtraukė jam mirtį.

Su faraonu kovojo kažkokia tamsybėse slypinti būtybė, ir šis priešas buvo pavojingas ne mažiau nei hetitai.

Šenaras džiūgavo.

Širdies priepuolis, ištikęs Romė ir pasibaigęs jo staigia mirtimi, nutraukė pėdsaką, galėjusį nuvesti iki Ofiro. Magas nesigyrė: jo kerai iš tiesų nužudė storulį rūmų valdytoją, neištvėrusį griežtos apklausos. Jo mirtis nieko nenustebino: nežmoniškais kiekiais kimšdamas maistą, Romė be paliovos storėjo, nuolat kuo nors rūpindamasis, dėl ko nors pykdamas, kur nors puldamas kaip be galvos. Aptekusi riebalais, nukamuota nuolatinio nerimo, jo širdis galų gale neatlaikė.

Tačiau Šenarą džiugino ne tik tai, kad mirus Romė išnyko gana sudėtinga problema. Puikią vyresniojo Ramzio brolio nuotaiką palaikė dar viena gera žinia: į Pi-Ramzį grįžo siras Raja. Jis pageidavo susitikti su Šenaru ir pasiūlyti jam nuostabią vazą. Susitikimas įvyko vieną šiltą ir saulėtą lapkričio rytą.

– Tavo kelionė į Pietus pavyko?

– Ji mane labai nuvargino, pone Šenarai, bet atnešė gražaus pelno.

Smaili siro barzdikė buvo rūpestingai pakirpta. Jo mažos, gyvos, rudos akytės įdėmiai apžiūrinėjo priėmimų salę su kolonomis, kur Šenaras išdėliodavo įsigytus meno dirbinius.

Raja nuėmė audeklą, dengusį pilvotą bronzinę vazą, papuoštą stilizuotais vynuogienojais ir vynuogių lapais.

– Ji atgabenta iš Kretos. Aš ją perpirkau iš vienos turtingos tėbietės, kuriai ji atsibodo. Dabar tokių nebegamina.

– Ji nuostabi! Žinoma, aš ją perku, bičiuli.

– Labai džiaugiuosi, pone, bet...

– Argi ankstesnioji šeimininkė iškėlė kokių nors sąlygų?

– Ne, bet vazos kaina gana didelė... Juk tai – unikalus gaminys, iš tiesų unikalus.

– Pastatyk tą stebuklą čia, ant pakylos, ir eime į mano kabinetą. Esu tikras, kad mudu sutarsime.

Sunkios figmedžio durys užsitrenkė jiems už nugaros. Dabar niekas negalėjo klausytis jų pokalbio.

– Vienas mano padėjėjas pranešė, kad jūs buvote atvykęs į Memfį, norėdamas nusipirkti vazą. Aš sutrumpinau savo kelionę ir kuo greičiau grįžau į Pi-Ramzį.

– Tai buvo būtina.

– Kas atsitiko?

– Seramaną paleido iš kalėjimo. Ramzis juo tebepasitiki.

– Apmaudu.

– Iš pradžių įrodymais suabejojo tas apsukruolis Amenis, o paskui prie jo prisidėjo Aša.

– Nepasikliaukite tuo jaunu diplomatu; jis labai protingas ir gerai pažįsta Aziją.

– Laimė, jis jau nebedirba mano ministerijoje; Ramzis jį apdovanojo ir išsiuntė į mūsų protektoratus, kad jis ten sustiprintų gynybą.

– Sudėtinga užduotis. Ko gero, neįvykdoma.

– Aša su Ameniu priėjo prie labai nemalonių išvadų: kažkas pamėgdžiojo Seramanos rašyseną, kad įtikintų teismą, jog sardas susirašinėjęs su hetitais, ir tas „kažkas“ esąs siras.

– Labai apmaudu, – apgailestaudamas tarė Raja.

– Buvo rastas Seramanos meilužės lavonas. Tos pačios Nenofarės, kuria tu pasinaudojai, rengdamas sardui spąstus.

– Reikėjo jos atsikratyti: ta kvaiša grasino paleisianti liežuvį.

– Aš manau, kad tu pasielgei teisingai, bet padarei vieną kvailystę.

– Kokią?

– Netikusiai parinkai vietą žmogžudystei.

– Aš jos nesirinkau. Nenofarė ketino sukelti ant kojų visą kvartalą, man teko veikti greitai ir sprukti.

– Amenis ieško to namo savininko, norėdamas jį apklausti.

– Tai vienas pirklys, jis daug keliauja. Aš sutikau jį Tėbuose.

– Ar jis žino tavo vardą?

– Bijau, kad – taip, juk aš – jo nuomininkas.

– Tai katastrofa, Raja! Amenis yra įsitikinęs, kad mūsų šalyje veikia hetitų šnipų tinklas. Nors jis buvo suėmęs Seramaną, jiedu susitaikė ir dabar padeda vienas kitam. Paieškos žmogaus, neteisingai apkaltinusio sardą ir nužudžiusio jo meilužę, tapo valstybinės reikšmės reikalu, o daug įkalčių liudija prieš tave.

– Dar niekas neprarasta.

– Ką tu manai daryti?

– Surasti tą pirklį. Na, to namo savininką.

– Ir...

– Ir nužudyti jį, žinoma.

28

Artinosi žiema, dienos trumpėjo, saulė švietė nebe taip ryškiai. Valdovas labiau mėgo vasaros karštį ir savo globėjos – saulės spindesį. Jis vienas galėjo žiūrėti tiesiai į akinantį šviesulį, nenusvildamas akių. Tačiau ši kerinčiai švelni rudens diena padovanojo jam retą malonumą: pavakarį rūmų soduose drauge su Nefertare, jųdviejų dukrele Meritamon ir gražiosios Izetės Ramziui pagimdytu sūnumi Kha.

Sėdėdami ant sudedamųjų kėdžių tvenkinio pakrantėje, valdovas su karaliene stebėjo, kaip žaidžia abu vaikai. Kha norėjo priversti Meritamon perskaityti sunkų tekstą apie raštininkui būtinas dorovės savybes, o Meritamon norėjo išmokyti Kha plaukti ant nugaros. Nors berniukas buvo atkaklaus būdo, vis dėlto nusileido seseriai, bet nepamiršo pastebėti, kad vanduo esąs per šaltas ir jis dėl to gausiąs slogą.

– Meritamon tokia pat pavojinga kaip jos motina, – tarė Ramzis. – Ji mokės apkerėti visą pasaulį.

– Kha – būsimasis burtininkas... Tik pažiūrėk, jis jau pasodino ją prie papiruso. Jo sesuo perskaitys tekstą – noromis nenoromis, bet perskaitys!

– Ar mokytojai jais patenkinti?

– Kha – nepaprastai gabus vaikas. Pasak tavo žemdirbystės ministro Nedžemo, kuris tebesirūpina Kha mokymu, jis jau galėtų išlaikyti egzaminą pradedančio raštininko vietai gauti.

– Ar jis to nori?

– Jam rūpi tik mokslai.

– Suteikime jam maistą, kurio jis trokšta, kad atsiskleistų ir

suvešėtų jo tikroji prigimtis. Be abejo, jam teks įveikti daug išbandymų, nes vidutinybės visada mėgina nustelbti ir užgniaužti tuos, kurie pranoksta eilinių žmonių gebėjimus. Aš labai norėčiau, kad Meritamon gyvenimas būtų ramesnis.

– Jai vienintelis džiaugsmas ir paguoda – jos tėvas.

– O aš skiriu jai taip mažai laiko...

– Pirma Egipto reikalai, paskui – asmeninis gyvenimas: toks Įstatymas.

Atsigulę prie įėjimo į sodą, liūtas su auksaspalviu šunimi uoliai ėjo sargybą. Niekas negalėtų prisiartinti nepastebėtas: Budrius išsyk pažadintų snūduriuojantį Nugalėtoją.

– Eikš, Nefertare.

Jauna karalienė atsisėdo Ramziui ant kelių ir padėjo galvą jam ant peties. Jos palaidi plaukai buvo švelnesni už ploniausią ir minkščiausią lino audeklą.

– Tu – svaigiausias gyvenimo aromatas. Tu teiki man laimę. Mes galėtume būti tokia pat sutuoktinių pora, kokių daug... Galėtume dažnai mėgautis štai tokiomis valandėlėmis...

– Šiame sode be galo malonu svajoti; bet dievai ir tavo tėvas padarė tave faraonu, ir tu paaukojai savo gyvenimą Egipto liaudžiai. Negalima atsiimti to, kas jau atiduota.

– Šią akimirką aš nematau, nežinau ir nejaučiu nieko, išskyrus iškvėpintus beprotiškai mylimos moters plaukus, kurie šoka su vakaro vėju ir glamonėja man skruostą...

Jų lūpos susiliejo aistringame jaunų įsimylėjėlių bučinyje.

Raja turėjo veikti savarankiškai.

Todėl jis nuvyko į Pi-Ramzio uostą, kuris buvo mažesnis už Memfio, bet toks pat veiklus. Uosto tvarkos sergėtojai šauniai dirbo ir palaikė tvarką laivams švartuojantis prie kranto ir iškraunant atgabentą krovinį.

Raja ketino pakviesti savo kolegą Renufą sočių pusryčių į kokią nors gerą užeigą, kur būtų daug liudininkų, galinčių pri-

reikus patvirtinti, kad matė juodu drauge juokaujančius ir puotaujančius. Tokiu būdu būtų nustatyta, kad jie palaikė puikius santykius. O vakare Raja įsigaus į Renufo sodybą ir jį pasmaugs. Jei pasipainios kuris nors iš tarnų ir bandys įsikišti, tai jį ištiks toks pat likimas. Šiaurės Sirijoje hetitų įkurtose ypatingo parengimo stovyklose pirklys išmoko žudyti. Žinoma, tą naują nusikaltimą visi priskirtų Nenofarės žudikui. Koks skirtumas? Pašalinus iš kelio Renufą, Rajai nebegrės joks pavojus.

Krantinėse smulkūs prekeiviai siūlė praeiviams vaisių, daržovių, sandalų, audinių rietimų, pigių vėrinių ir apyrankių. Pirkėjai įnirtingai derėjosi: norint pajusti pasitenkinimą pirkiniu ir pačiu pirkimo procesu, pirmiausia reikėjo suteikti sau malonumą palaidyti liežuvį. Turėdamas daugiau laiko, Raja pertvarkytų tą chaotišką prekybą, kad iš jos būtų galima gauti daugiau pelno.

Siras kreipėsi į vieną iš uosto prižiūrėtojų:

– Ar Renufo laivas jau atplaukė?

– Penkta prieplauka, šalia baržos.

Raja paspartino žingsnį.

Renufo laivo denyje miegojo kažkoks jūreivis. Siras užlipo prietilčiu ir pažadino sargybinį:

– Kur tavo šeimininkas?

– Renufas? O ką aš žinau!

– Kada jūs atvykote?

– Paryčiais.

– Jūs plaukėt per naktį?

– Renufas turi specialų leidimą. Mes juk turime kuo skubiausiai atgabenti varškę iš didžiosios Memfio pieninės. Kai kurie čionykščiai didikai į kitą nė žiūrėti nenori.

– Sutvarkęs visus formalumus, susijusius su kroviniu, tavo šeimininkas tikriausiai grįžo namo, juk taip?

– Tai mane labai nustebintų.

– Kodėl?

– Todėl, kad ilgaūsis milžinas privertė jį įlipti į vežimą ir kažkur išsivežė. Nelabai jis buvo malonus pažiūrėti, tasai sardas.

Rajai pasirodė, kad dangus griūva tiesiai jam ant galvos.

Renufas buvo linksmas, malonios išvaizdos vyriškis, trijų vaikų tėvas, kilęs iš valtininkų bei prekybininkų šeimos ir paveldėjęs jos turtą. Kai vos spėjusi atvykti į Pi-Ramzį Renufą uoste gana šiurkščiai užkalbino Seramana, pirklys labai nustebo ir to neslėpė. Kadangi sardas atrodė prastai nusiteikęs, Renufas nutarė, kad bus geriau nesipriešinti, nieko neklausinėti, o tiesiog vykti su Seramana, kur įsakyta: galbūt tokiu būdu jam pavyks kaip galima greičiau išsklaidyti tą nesusipratimą, kurio auka jis dabar visai netikėtai tapo.

Seramana jį labai greit nuvežė į rūmus ir nuvedė į Amenio kabinetą. Renufas pirmąkart išvydo valdovo asmens sekretorių, apie kurį garsas sklido vis plačiau ir plačiau. Visi gyrė jo darbštumą, rimtumą ir ištikimybę. Iš tiesų: vadovaudamas vyriausybei, jis visą laiką kukliai liko šešėlyje, pavyzdingai dorai tvarkė valstybės reikalus ir negalvojo nei apie apdovanojimus, nei apie pramogas.

Pamatęs, koks Amenis išblyškęs, Renufas buvo tiesiog sukrėstas. Buvo šnekama, kad raštininkas beveik niekada neišeinąs iš kabineto.

– Šis susitikimas man didelė garbė, – pasakė Renufas, – tik aš nesuprantu, kodėl ji man suteikta. Prisipažįstu, toks staigus iškvietimas mane labai nustebino.

– Malonėkite man atleisti. Mes tiriame labai svarbią bylą.

– Bylą... kuri susijusi su manimi?

– Galbūt.

– Kuo galiu jums padėti?

– Tiesiai ir atvirai atsakydamas į mano klausimus.

– Klauskite.

– Ar pažįstate tokią Nenofarę?

– Tai gana dažnas vardas... Aš pažįstu bent dešimt Nenofarių!

– Toji, apie kurią mes kalbame, yra jauna, labai daili, netekėjusi, viliokė. Ji gyvena Pi-Ramzyje, kur prekiauja savo grožiu.

– Jinai... paleistuvė?

– Ji niekam nesiskelbė tokia esanti.

– Aš myliu savo žmoną, Ameni. Nors man tenka daug keliauti, aš niekada jos neapgaudinėjau. Patikėkite, mudu puikiai sutariame. Paklauskite mano draugų ir kaimynų, jei netikite manim.

– Ar Maat Įstatymo akivaizdoje prisieksite niekada nematęs tos Nenofarės?

– Prisieksiu, – iškilmingai pažadėjo Renufas.

Pirklio žodžiai paveikė Seramaną, kuris tylomis stebėjo tardymą. Renufas atrodė kalbąs nuoširdžiai.

– Keista, – susierzinęs tarė Amenis.

– Kodėl keista? Tiesa, mes, pirkliai, neturime gero vardo, bet aš esu doras žmogus ir tuo džiaugiuosi! Mano tarnautojai gauna gerą algą, mano laivas gerai prižiūrimas, aš išmaitinu savo šeimą, mano sąskaitos tvarkingos, moku visus mokesčius, kaip priklauso, ir mokesčių tarnyba niekada neturėjo man priekaištų... Kas gi čia jums atrodo keista?

– Tokių žmonių kaip jūs, Renufai, labai nedaug.

– O gaila.

– Jeigu kas man ir atrodo keista, tai būtent ta vieta, kur buvo rastas Nenofarės kūnas.

Pirklys krūptelėjo:

– Kūnas? Jūs norite pasakyti, kad...

– Ją nužudė.

– Koks siaubas!

– Ji buvo tik laisvo elgesio moteris, tačiau kiekviena žmogžudystė baudžiama mirtimi. Keista, kad Nenofarės lavonas buvo rastas name, kuris priklauso jums.

– Mano namuose, mano sodyboje?!

Atrodė, kad Renufas tuoj nualps.

– Ne sodyboje, – įsikišo Seramana, – štai čia, šitame name.

Sardas bakstelėjo pirštu į Amenio priešais jį išvyniotą Pi-Ramzio planą, rodydamas tikslią vietą, kur stovėjo tas nelemtas namas.

– Aš nesuprantu... aš nieko nesuprantu!

– Tas namas yra jūsų, taip ar ne?

– Taip, bet tai – ne namas.

Amenis susižvalgė su Seramana. Ar tik Renufas neišsikraustė iš proto?

– Tai ne namas, o sandėlis, – patikslino jis. – Aš maniau, kad man reikės patalpos prekėms sukrauti, todėl ir pirkau šitą pastatą. O juk žmonės teisingai sako, kad kartais akys būna didesnės už pilvą: daugiau nori nei gali. Taip ir man: sulaukęs tokio amžiaus, aš jau nebenoriu plėsti savo įmonės. Kai tik bus įmanoma, atsisakysiu verslo ir persikelsiu į savo užmiesčio sodybą netoli Memfio.

– Jūs ketinate kam nors parduoti šį pastatą?

– Aš jį nuomoju.

Amenio akys sužibo viltimi.

– Kam?

– Vienam pirkliui, vardu Raja. Tai turtingas ir labai veiklus žmogus. Jis turi daug laivų ir daug krautuvių visame Egipte.

– Kuo jis prekiauja?

– Įveža puikios kokybės sūdytų ir džiovintų mėsos produktų, dar retų vazų, kurias parduoda aukštuomenei.

– Gal žinote, iš kur jis kilęs?

– Jis siras, bet jau seniai įsikūrė Egipte.

– Ačiū, Renufai. Jūs mums labai padėjote.

– Jūs... Aš jums daugiau nereikalingas?

– Manau, kad ne, bet niekam nepasakokite apie mūsų pokalbį.

– Duodu jums žodį.

Raja, siras... Jeigu Aša būtų dalyvavęs Renufo apklausoje, būtų įsitikinęs, kad samprotavo teisingai. Amenis dar nespėjo pakilti iš už stalo, o Seramana jau bėgo prie savo vežimo.

– Seramana, palauk manęs!

29

Nors buvo šalta, Uri-Tešubas ryšėjo tik šiurkščios vilnos klubjuostę. Nuogas ligi juosmens, jis lėkė šuoliais, versdamas jam iš paskos jojančius raitelius negailestingai raginti savo arklius. Aukštas, raumeningas, ilgaplaukis, dargi apžėlęs tankiais rudais gyvaplaukiais, Uri-Tešubas, hetitų imperatoriaus Muvatalio sūnus, didžiavosi, kad tėvas jį paskyrė kariuomenės vadu po to, kai Egipto protektoratuose žlugo hetitų sukurstytas sukilimas.

Greitas ir smarkus Ramzio atkirtis nustebino Muvatalį. O juk, anot buvusio kariuomenės vado Baduko, įpareigoto parengti bei kontroliuoti sukilimą ir užimti žemes po maištininkų pergalės, tai neturėjo būti nei labai sunku, nei sudėtinga.

Šnipas – jau seniai Egipte įsikūręs siras – pranešė ne tokių malonių ir raminamų žinių. Pasak jo, Ramzis buvo didis faraonas, tvirto būdo ir nepalenkiamos valios. Badukas prieštaravo teigdamas, kad hetitams nėra ko bijoti nepatyrusio valdovo ir jo armijos, kurią sudaro samdiniai, bailiai ir nevykėliai. Sečio primesta taika tiko Hetitų imperijai tol, kol Muvataliui reikėjo laiko savo valdžiai įtvirtinti ir atsikratyti geidusių užimti jo sostą garbėtroškų. Dabar jo vienvaldystei niekas negrėsė, tad buvo galima vėl grobti svetimas žemes. O faraonų Egiptas kaip tik ir buvo tokia šalis, kurią anatoliečiai troško nugalėti, kad taptų pasaulio viešpačiais.

Karvedžio Baduko nuomone, atėjo pats tinkamiausias laikas toms užmačioms įgyvendinti. Amuru ir Kanaanui patekus į hetitų rankas, pakaks prasiveržti Deltos link, sugriauti Valdovo sieną sudarančias tvirtoves ir užimti Žemutinį Egiptą.

Tai buvo puikus planas, susilaukęs audringo kariškių pritarimo.

Jis neatsižvelgė į vienintelį visumos dėmenį: Ramzį.

Kiekvienas hetitų sostinės Hatušo* gyventojas klausė savęs, kuo gi imperija prasikalto dievams. Tik Uri-Tešubas nekėlė sau tokio klausimo: jis priskyrė šį pralaimėjimą karvedžio Baduko kvailumui ir neišmanymui. Todėl imperatoriaus sūnus užsimojo apkeliauti hetitų kraštą, norėdamas ne tik aplankyti bei patikrinti jo tvirtoves, bet ir susitikti su Baduku, delsiančiu grįžti sostinėn.

Uri-Tešubas tikėjosi rasti jį Gaviur Kalezio** tvirtovėje, pastatytoje ant kalvos, įeinančios į Anatolijos plokščiakalnį juosiančio kalnyno atšaką. Trys milžiniškos ginkluotų karių figūros akivaizdžiai rodė visam pasauliui karingą Hetitų imperijos būdą. Susidūrę su ja, priešai turėjo tik dvi išeitis: pasiduoti arba būti išžudyti. Pakelėse, žvelgiančiose į upių vandenis uolose, vidury plyno lauko stūksančiuose akmenyse skulptoriai iškalė agresyvius pėstininkus, žygiuojančius su ietimi dešinėje rankoje ir kabančiu ant kairiojo peties lanku. Hetitų šalyje visų svarbiausia buvo meilė karui.

Uri-Tešubas sparčiai perjojo derlingas, gausiai drėkinamas lygumas, kurių pakraščiai buvo apsodinti riešutmedžiais. Jis nesulėtino tempo net jodamas per klevų miškus, tarp kurių telkšojo pelkės. Alsindamas žmones ir gyvulius, imperatoriaus sūnus atkakliai stengėsi kuo greičiau nusigauti į Mazato*** tvirtovę. Tik ten karvedys Badukas dar galėjo rasti prieglobstį.

Nors hetitų raiteliai garsėjo savo ištverme ir fiziniu pasirengimu, prie Mazato jie prijojo visiškai nuilsę. Tvirtovė stovėjo ant kalniuko vidury lygumos, skiriančios dvi kalnų grandines.

* Bohazkėjus, už 150 km į rytus nuo Ankaros (Turkija).

** 60 km į pietryčius nuo Ankaros.

*** Mazat-Hujukas, už 116 km į šiaurės rytus nuo Hatušo.

Nuo viršaus buvo patogu stebėti apylinkes. Dieną naktį prie sargybos bokšto šaudomųjų angų budėjo lankininkai. Aukštakilmiai karininkai palaikė tvirtovėje geležinę drausmę.

Uri-Tešubas sustojo per kokį šimtą metrų nuo įėjimo į tvirtovę. Tiesiai priešais jo žirgą į žemę giliai įsmigo iš bokšto paleista trumpakotė ietis.

Imperatoriaus sūnus nušoko ant žemės ir žengė į priekį.

– Atidarykite! – sustaugė jis. – Neatpažįstate, ar ką?!

Tvirtovės vartai prasivėrė. Dešimt stovinčių ant slenksčio pėstininkų nukreipė į atvykėlį savo ietis.

Uri-Tešubas jas praskyrė.

– Imperatoriaus sūnus reikalauja susitikimo su tvirtovės viršininku.

Šis jau paknopstomis bėgo žemyn nuo tvirtovės sienos, rizikuodamas nusisukti sprandą.

– Kokia garbė, karalaiti!

Kariai kilstelėjo ietis, atiduodami pagarbą Uri-Tešubui.

– Ar karvedys Badukas čia?

– Taip, aš jį apgyvendinau savo būstinėje.

– Nuvesk mane pas jį.

Abu vyrai užkopė akmeniniais laiptais su aukštomis, slidžiomis pakopomis.

Tvirtovės viršuje sūkuriavo šiaurės vėjas. Grublėtus viršininko buveinės sienų akmenis apšvietė smarkiai rūkstančios aliejinės lempos, kurių dūmai aptraukė lubas juodais suodžiais.

Pamatęs Uri-Tešubą, stambaus sudėjimo penkiasdešimtmetis vyras atsistojo.

– Karalaiti Uri-Tešubai...

– Ar gerai jaučiatės, karvedy Badukai?

– Keista, kad mano planas žlugo. Jeigu Egipto kariuomenė nebūtų ėmusi veikti taip greit, Kanaano ir Amuru sukilėliams būtų užtekę laiko susivienyti. Bet dar ne viskas prarasta... Egiptas ten įsigalėjo tik iš pažiūros. Kunigaikščiai, pri-

siekinėją ištikimybę faraonui, iš tikrųjų svajoja patekti mūsų globon.

– Kodėl jūs neįsakėte mūsų pajėgoms, išsidėsčiusioms prie Kadešo, pulti priešo armiją, kai ji užkariavo Amuru?

Karvedys Badukas aiškiai nustebo.

– Tam būtų reikėję paskelbti karą, kaip pridera pagal taisykles... Aš tokiam žingsniui nebuvau įgaliotas. Taip nuspręsti būtų galėjęs tik imperatorius.

Dar neseniai Badukas buvo toks pat veržlus ir karingas kaip Uri-Tešubas. Dabar prieš imperatoriaus sūnų stovėjo pasenęs, išvargęs žmogus, visai pražilusiais plaukais ir barzda.

– Ar parengėte savo žygio suvestinę?

– Kaip tik todėl aš ir užtrukau čia kurį laiką... Rašau tikslią ir atvirą ataskaitą, niekam nepataikaudamas ir nenuolaidžiaudamas.

– Ar galiu išeiti? – pasiteiravo tvirtovės viršininkas, nenorėjęs klausytis aukštajai vadovybei skirtų karo paslapčių.

– Ne, – atkirto Uri-Tešubas.

Viršininkui buvo labai nesmagu stebėti, kaip žeminamas karvedys Badukas, senas karys, ištikimai tarnavęs tėvynei. Tačiau paklusnumas buvo pagrindinė hetitų dorybė, o imperatoriaus sūnaus įsakymai nesvarstomi. Už bet kokį nepaklusnumą būdavo nedelsiant baudžiama mirtimi, nes kito būdo palaikyti nuolat kovinėje parengtyje esančios kariuomenės drausmę niekas nežinojo.

– Egiptiečių puolamos Kanaano tvirtovės gerai priešinosi, – tarė Badukas. – Jų įgulos, kurias mes pasirūpinome parinkti, atsisakė pasiduoti.

– Toks jų elgesys nieko nepakeitė, – atsakė Uri-Tešubas. – Sukilėliai buvo išžudyti, Kanaanas vėl pateko Egipto valdžion. To paties likimo susilaukė ir Megidas.

– Deja, taip! O juk mūsų siųsti patarėjai puikiai apmokė sąjungininkus. – Paskui imperatoriaus įsakymu jie grįžo į Ka-

dešą, kad nei Kanaane, nei Amuru neliktų jokių hetitų įtakos pėdsakų.

– Taigi, pakalbėkime apie Amuru! Kiek kartų jūs tvirtinote, kad visiškai prisijaukinote kunigaikštį Bentešiną, kuris daugiau neketina paklusti Ramziui?

– Tai buvo stambiausia mano klaida, – pripažino Badukas. – Egipto armija veikė puikiai. Užuot žygiavusi pakrantės keliu, kuris būtų ją atvedęs tiesiai į mūsų naujųjų sąjungininkų parengtą pasalą, ji pasuko kalnų takais. Užkluptam iš užnugario Amuru kunigaikščiui neliko nieko kita, tik pasiduoti.

– Pasiduoti, pasiduoti! – sugriaudėjo Uri-Tešubas. – Tik apie tai jūs ir kalbate, tarsi nerastumėte kitų žodžių! Kokį tikslą turėjo pasiekti jūsų siūlytos karinės operacijos? Nusilpninti Egipto kariuomenę, kurios pėstininkija ir kovos vežimai turėjo būti sunaikinti. Užuot pasidžiaugę tokia sėkme, ką mes matome? – menkus faraono kariuomenės nuostolius, karius, pasitikinčius savo jėgomis, ir Ramzio pergalę!

– Aš pripažįstu savo nesėkmę ir nebandau nei jos nuslėpti, nei sumenkinti. Aš suklydau pasitikėjęs Amuru kunigaikščiu, kuris pasirinko ne garbingą mūšį, o nešlovę.

– Hetitų karvedys negali pralaimėti.

– Kalbama ne apie mano vyrų pralaimėjimą ar jų sutriuškinimą, karalaiti, o apie prastai pritaikytą Egipto protektoratų destabilizavimo planą.

– Jūs pabūgote Ramzio, tiesa?

– Jo karinės pajėgos buvo gausesnės, nei mes manėme; be to, mano užduotis buvo sukurstyti maištus, o ne pulti egiptiečius.

– Kartais, Badukai, reikia mokėti veikti iš anksto tam nepasirengus.

– Karalaiti, aš – karys ir privalau vykdyti įsakymus!

– Kodėl jūs pasislėpėte čia, užuot grįžęs į Hatušą?

– Juk aš jau jums sakiau, kad norėjau pažvelgti į įvykius iš šalies ir parašyti savo ataskaitą. Be to, turiu gerą naujieną: mūsų sąjungininkai Amuru provincijoje ketina vėl sukilti.

– Svaičiojate, Badukai.

– Ne, karalaiti... Duokite man truputį laiko, ir aš pasieksiu pergalę.

– Jūs jau nebe hetitų armijos karvedys. Imperatorius nusprendė, kad šiame poste jus pakeisiu aš.

Badukas žengė kelis žingsnius prie didžiojo židinio, kur liepsnojo ąžuolų kamienai.

– Sveikinu, Uri-Tešubai. Jūs nuvesite mus į pergalę.

– Turiu jums pranešti dar kai ką, Badukai.

Buvęs karvedys šildėsi rankas, atsukęs imperatoriaus sūnui nugarą.

– Klausau jūsų, karalaiti.

– Jūs bailys.

Ištraukęs iš makšties kalaviją, Uri-Tešubas suvarė jį Badukui į strėnas.

Tvirtovės viršininkas suakmenėjo vietoje.

– Tas bailys buvo dar ir išdavikas, – pasakė jam Uri-Tešubas. – Jis atsisakė pripažinti esąs atstatydintas ir mane užpuolė. Tu – liudininkas.

Viršininkas nusilenkė.

– Užsiversk lavoną ant pečių, nunešk į vidurį kiemo ir sudegink, nesilaikydamas karių laidotuvėms skirtų pagerbimo papročių. Taip žūsta nugalėti karvedžiai.

Kol įgulos akivaizdoje degė Baduko lavonas, Uri-Tešubas pats ištepė avies taukais savo kovos vežimo ašis, ketindamas juo grįžti į sostinę ir raginti paskelbti Egiptui visuotinį karą.

30

Uri-Tešubas negalėjo nė svajoti apie gražesnę sostinę.

Pastatytas centrinės Anatolijos plokščiakalnyje, kur saulės išdegintos stepės kaitaliojosi su daubomis ir tarpekliais, Hatušas, Hetitų imperijos širdis, pasižymėjo tokiomis pat savybėmis kaip jo karštos vasaros ir ledinės žiemos. Tas kalnų miestas užėmė 18 000 arų plotą ir buvo išsidėstęs labai nelygioje vietovėje, pareikalavusioje iš statytojų stebuklingo meistriškumo. Hatušą sudarė žemutinis miestas ir aukštutinis miestas, kurio akropolyje kilo imperatoriaus rūmai. Iš pirmo žvilgsnio hetitų sostinė buvo panaši į milžiniškus akmeninius įtvirtinimus, čia kylančius aukštyn, čia besileidžiančius žemyn priklausomai nuo chaotiško vietovės reljefo. Apsuptas uolų, sudarančių užtvarą, kurios neįveiktų joks galimas užpuolikas, Hatušas panėšėjo į tvirtovę, sumūrytą ant kalnų viršūnių iš didžiulių akmens luitų, sudarančių taisyklingus statinio pamatus. Miesto viduje akmenys visur buvo naudojami pamatams, o nedegtos plytos ir medis – sienoms.

Išdidus ir nuožmus Hatušas. Karingas ir nenugalimas Hatušas, čia netrukus bus šlovinamas Uri-Tešubo vardas.

Devynių kilometrų ilgio tvirtovės sienos, pasišiaušusios bokštais su šaudymo angomis, džiugino kario akį ir širdį. Jos ištikimai kartojo raižytos vietovės paviršiaus formą, čia ropšdamosi ant smailių uolų, čia pakibdamos virš bedugnių tarpeklių. Žmogaus ranka pažabojo gamtą, pavogusi iš jos didžiąją jėgos paslaptį.

Žemutinio miesto sienoje buvo dveji vartai, aukštutinio – treji. Paniekinęs Liūto ir Karaliaus vartus, Uri-Tešubas pasu-

ko visų aukščiausiai esančių Sfinksų vartų link. Čia buvo 45 metrų ilgio slaptas išėjimas, kuriuo buvo galima įeiti tvirtovėn ar išeiti už jos sienų.

Žinoma, žemutinį miestą puošė nuostabus pastatas: audros dievo ir saulės deivės šventovė, o šventyklų kvartale buvo ne mažiau kaip dvidešimt vienas įvairaus dydžio statinys, bet Uri-Tešubas labiausiai mėgo aukštutinį miestą ir karaliaus rūmus. Nuo akropolio viršaus jis gėrėdavosi akmeninėmis terasomis, ant kurių kilo valstybiniai pastatai ir šen bei ten terasų šlaituose išsidėstę didikų rūmai.

Patekęs į miestą, imperatoriaus sūnus perlaužė tris duonos paplotėlius ir užpylė ant akmens truputį vyno, tardamas įprastus apeiginius žodžius: „Tebūna ši uola amžina". Šen bei ten stovėjo indai su aliejumi ir medumi, turėję numaldyti piktąsias dvasias.

Rūmai stūksojo ant didingos uolėtos trigalvės viršūnės. Rinktinių karių nuolat saugomos sienos su aukštais bokštais skyrė imperatoriaus buveinę nuo miesto ir saugojo nuo bet kokio užpuolimo. Atsargus ir gudrus Muvatalis gerai prisiminė hetitų istorijos staigmenas, perversmus ir įnirtingas kovas dėl valdžios. Kalavijas ir nuodai buvo dažnai toje kovoje naudojamos priemonės, ir labai nedaug „didžiųjų hetitų vadų" mirdavo sava mirtimi; todėl buvo pageidautina, kad „didžioji tvirtovė", kaip ją vadino liaudis, iš trijų pusių būtų neįveikiama. Deramai iškratyti lankytojai galėjo patekti vidun pro vienintelį siaurą įėjimą, saugomą dieną naktį.

Uri-Tešubą sargybiniai taip pat nuodugniai patikrino, nors jie, kaip ir dauguma karių, buvo patenkinti imperatoriaus sūnaus paskyrimu armijos karvedžiu. Jaunas ir narsus, jis nedvejos, verta kautis ar ne, kaip buvęs karvedys Badukas.

Rūmų aptvaro viduje buvo kelios vandens talpyklos: karštais vasaros mėnesiais vandens atsargos buvo būtinos. Į grįstą kiemą išėjo arklidės, ginklinės, sargybinių kambarys. Beje, im-

peratoriaus buveinės patalpos buvo išdėstytos visai taip pat, kaip ir dideliuose ar mažuose hetitų namuose: daug kambarių aplink vieną centrinį, kvadrato formos.

Karininkas pasveikino Uri-Tešubą ir įvedė jį salėn su storomis, sunkiomis kolonomis, kur imperatorius paprastai priimինėdavo svečius. Šios salės duris, kaip ir archyvų, kaupiančių prisiminimus apie hetitų pergales, salės slenkstį saugojo akmeniniai liūtai ir sfinksai. Čia viskas rėkte rėkė, kad Hetitų imperija nenugalima, ir Uri-Tešubas pasijuto lyg išaugęs, pasitikįs savimi ir įtikėjęs savo užduotimi.

Į salę įėjo du vyrai. Pirmasis, vidutinio ūgio penkiasdešimtmetis plačia krūtine ir trumpomis kojomis, buvo imperatorius Muvatalis. Amžinai bijąs šalčio, jis buvo įsisupęs į ilgą raudonai juodą vilnonį apsiaustą. Jo rudos akys visada žvelgė budriai ir nerimastingai.

Antrasis buvo jaunesnysis imperatoriaus brolis, vardu Hatušilis. Mažiukas, geibus, plataus raiščio prilaikomais plaukais, pasidabinęs kaklą sidabro vėriniu, o kairės rankos žastą – tokia pat apyranke, jis vilkėjo įvairiaspalviu, nedengiančiu pečių apdaru. Hatušilis buvo saulės deivės žynys, vedęs gražuolę Putuhepą, protingą ir įtakingą didžiojo žynio dukterį. Uri-Tešubas nekentė jų abiejų, bet imperatorius mielai išklausydavo jų patarimų. Naujojo karvedžio akyse Hatušilis buvo tik intrigantas, besislapstąs valdžios šešėlyje, kad galėtų ją užgrobti, pasinaudojęs palankiomis aplinkybėmis.

Uri-Tešubas atsiklaupė prieš tėvą ir pabučiavo jam ranką.

– Ar radai karvedį Baduką?

– Taip, tėve. Jis slėpėsi Mazato tvirtovėje.

– Kaip jis paaiškino savo pralaimėjimą?

– Jis mane užpuolė. Aš jį užmušiau. Tvirtovės viršininkas buvo mūsų susitikimo liudininkas.

Muvatalis atsigręžė į brolį.

– Baisus įvykis, – ištarė Hatušilis, – bet to nugalėto karve-

džio jau niekas neatgaivins. Jo mirtis atrodo buvusi dievų bausmė.

Uri-Tešubas neslėpė nuostabos. Hatušilis pirmąkart stojo jo pusėn!

– Išmintingi žodžiai, – sutiko imperatorius. – Hetitų tauta nemėgsta pralaimėjimų.

– Aš už tai, kad mes nedelsdami užkariautume Amuru ir Kanaaną, o paskui pultume Egiptą, – pasakė Uri-Tešubas.

– Valdovo siena sudaro tvirtą gynybos sistemą, – paprieštaravo Hatušilis.

– Taip tik atrodo! Tos nedidelės tvirtovės per toli viena nuo kitos. Mes jas apsupsime ir paimsime visas vienu kartu.

– Tokios viltys man atrodo perdėtos ir nepagrįstos. Argi Egiptas visai neseniai mums neparodė, ko verta jo kariuomenė?

– Egipto armija nugalėjo tik bailius! Kai egiptiečiai susidurs su hetitais, jie leisis į kojas.

– Gal pamiršai Ramzį?

Imperatoriaus klausimas atvėsino sūnaus įkarštį.

– Tu vadovausi pergalingai kariuomenei, Uri-Tešubai, bet tą pergalę reikia parengti. Stoti į mūšį toli nuo savo atramos taškų būtų klaidinga.

– Bet... kurgi mes pulsime?

– Ten, kur Egipto ginkluotosios pajėgos bus toli nuo jų atramos taškų.

– Jūs turite galvoje...

– Kadešą. Ten įvyks didysis mūšis, per kurį Ramzis bus sutriuškintas.

– Man labiau patiktų pulti faraono protektoratus.

– Aš atidžiai išnagrinėjau mūsų žvalgų pranešimus ir padariau išvadas apie Baduko pralaimėjimą. Ramzis yra tikras karvedys, daug pavojingesnis, nei mes manėme. Mums teks ilgai rengtis kovai.

– Mes bereikalingai gaištame laiką!

– Ne, sūnau. Mes privalome smogti smarkiai ir tiksliai.

– Mūsų kariuomenė gerokai pranašesnė už tą Egipto kareivių ir samdinių šutvę! Jėga mūsų pusėje; o tikslumą jūs pamatysite, kai aš imsiu įgyvendinti savo ketinimus. Aš jau viską apgalvojau, nėra ko tuščiai šnekėti. Man užteks tik įsakyti, ir kariuomenė pereis į nenugalimą puolimą!

– Hetitų imperiją valdau aš, Uri-Tešubai. Tu veiksi mano įsakymu, tik mano įsakymu. O dabar pasiruošk ceremonijai: nepraeis nė valanda, ir aš kreipsiuos į dvariškius.

Imperatorius išėjo iš kolonų salės.

Uri-Tešubas užsipuolė Hatušilį:

– Juk tu bandai sutrukdyti man įgyvendinti savo sumanymus, ar ne taip?

– Aš neužsiimu kariuomenės reikalais.

– Tu iš manęs šaipaisi?! Kartais aš savęs klausiu, ar tik ne tu valdai imperiją.

– Neįžeidinėk savo tėvo didybės, Uri-Tešubai. Muvatalis – imperatorius, o aš tarnauju jam kaip įmanydamas.

– Ir laukdamas jo mirties!

– Tu kalbi neapgalvotai.

– Šitas dvaras – intrigų kamuolys, o tu – visų jų meistras ir įkvėpėjas. Tačiau nesitikėk, kad jos tau pavyks.

– Tu priskiri man užmačias, kurių aš visai neturiu. Ar tu sugebi suprasti, kad žmogus gali apriboti savąjį garbės ir valdžios troškimą?

– Tai ne tavo atvejis, Hatušili.

– Manau, kad veltui bandyčiau tave įtikinti.

– Visiškai veltui.

– Imperatorius paskyrė tave vyriausiuoju karvedžiu ir pasielgė teisingai. Tu puikus karys, mūsų armija tavimi pasitiki, bet nemanyk, kad galėsi veikti vien savo nuožiūra.

– Hatušili, tu pamiršti pagrindinį dalyką: hetitų krašte įstatymus kuria armija.

– Ar žinai, ką labiausiai mėgsta mūsų krašto žmonės? Savo namą, savo lauką, savo vynuogyną, savo galvijus...

– Ar tik neketini tapti taikos šalininku?

– Kiek žinau, karas dar nepaskelbtas.

– Kiekvienas, pasisakęs už taiką su Egiptu, turi būti laikomas išdaviku.

– Nedrįsk iškraipyti mano žodžių.

– Traukis man iš kelio, Hatušili, kitaip pasigailėsi.

– Grasinimai – silpnųjų ginklas, Uri-Tešubai.

Imperatoriaus sūnus kilstelėjo plaštaką prie kalavijo rankenos. Hatušilis nė nekrustelėjo.

– Tu išdrįsi pakelti ginklą prieš Muvatalio brolį?

Uri-Tešubas įsiutęs nusikeikė ir išėjo iš salės, tūžmingai trenkdamas kojas į plokščių grindis.

31

Uri-Tešubas, Hatušilis, Putuhepa, didieji audros dievo ir saulės deivės žyniai, darbininkų viršininkas, rinkų prižiūrėtojas ir visi kiti svarbūs imperijos asmenys susirinko išklausyti imperatoriaus kalbos.

Tai, kad Egipto protektoratuose nepavyko sukelti ilgalaikių maištų nei riaušių, daugeliui kėlė nerimą. Niekas neabejojo, kad dėl šios nesėkmės kaltas karvedys Badukas, kurį ištiko tokia baisi mirtis. Visi spėliojo, kokią politiką pasirinks Muvatalis. Kariškiai, kurstomi karštakošio Uri-Tešubo, pasisakė už tiesioginį ir neatidėliotiną karą su Egiptu; pirkliai, sutelkę savo rankose nemenkus finansus, buvo linkę neaštrinti esamos padėties. Tiesa, jos nebuvo galima pavadinti nei karu, nei taika, bet užtat ji buvo palanki prekybiniams ryšiams. Hatušilis susitiko su pirklių atstovais ir patarė imperatoriui atsižvelgti į jų požiūrį. Hetitų imperija buvo teritorija, kurią kirto įvairiomis kryptimis keliaują karavanai. Jie mokėjo hetitų valstybei didelius mokesčius, o iš jų buvo išlaikoma karinė kasta. Juk vienas asilas pergabendavo vidutiniškai šešiasdešimt penkis kilogramus įvairių prekių, o audinių jis įstengė panešti aštuoniasdešimt kilogramų! Ir miestuose, ir kaimuose pirkliai įkūrė tikrus prekybos centrus, kuriuose buvo iš anksto užsakomos pageidautinos prekės, kontroliuojamas jų pristatymas, sudaromos partnerystės sutartys, pripažįstamos skolos ir atliekamos ypatingos teisminės procedūros. Pavyzdžiui, jei pirklys įvykdydavo žmogžudystę, jis galėdavo išvengti teismo ir kalėjimo, sumokėjęs už savo laisvę labai stambią sumą.

Kariuomenė ir prekyba: tokie buvo imperatoriaus valdžios ramsčiai, abu vienodai reikalingi. Kadangi kariškiai garbinte garbino Uri-Tešubą, Hatušilis iš visų jėgų stengėsi susibičiuliauti su pirkliais. O žyniams įsakinėjo jo žmona Putuhepa, kilusi iš turtingiausios hetitų aristokratijos šeimos.

Muvatalis buvo per daug įžvalgus, kad nepastebėtų įtemptos pasalūniškos kovos tarp sūnaus ir brolio. Suteikdamas kiekvienam iš jų ribotą įtakos zoną, jis tenkino juos apėmusį valdžios troškimą, o pats liko padėties šeimininkas, bet ar ilgai? Netrukus jam teks apsispręsti.

Hatušilis neprieštaravo Egipto užkariavimui – su sąlyga, kad Uri-Tešubas neiškiltų kaip didvyris ir būsimasis imperatorius; tad jam reikėjo patraukti savo pusėn kaip galima daugiau kariškių ir tokiu būdu po truputį silpninti Uri-Tešubo valdžią. Tiesą sakant, argi šauni mirtis mūšio lauke nebūtų imperatoriaus sūnui tinkamiausias ir net pavydėtinas likimas?

Hatušilis pritarė Muvatalio valdymo būdui ir būtų mielai tarnavęs broliui, jei ne tas Uri-Tešubas, tapęs grėsme imperijos pusiausvyrai. Muvatalis negalėjo tikėtis iš sūnaus nei pagarbos, nei dėkingumo, nes hetitų visuomenėje šeimos ryšiai turėjo tik santykinę reikšmę. Hetitų teisynas nedraudė kraujomaišos, jei ji niekam nedarė žalos. Nebuvo numatyta sunkių bausmių nė už prievartavimą. Prievartautojas netgi likdavo išvis nenubaustas, jei buvo galima padaryti paprastą prielaidą dėl nukentėjusios moters sutikimo. O tai, kad sūnus nužudydavo tėvą, siekdamas užgrobti valdžią, viešosios moralės beveik nepiktino.

Paskirti Uri-Tešubą vyriausiuoju armijos karvedžiu buvo geniali mintis: imperatoriaus sūnus, rūpindamasis savo valdžios stiprinimu, bent jau artimiausiu metu negalvos, kaip ir kada nužudyti tėvą. Bet laikui bėgant toks pavojus vėl iškils. Jam, Hatušiliui, teks pasinaudoti tuo ramesniu laikotarpiu ir apriboti Uri-Tešubo galimybes kenkti.

Virš aukštutinio miesto sūkuriavo ledinis šiaurės vėjas, pranašaudamas ankstyvą žiemą. Didikai ir aukšti pareigūnai buvo pakviesti į priėmimų salę, kur nuo indų su žarijomis sklido maloni šiluma, bet nuotaika čia tvyrojo slogi ir įtempta. Muvatalis nemėgo nei kalbų, nei susibūrimų; jam labiausiai patiko dirbti slapčia, neatkreipiant į save dėmesio. Imperatorius vengė šaukti karališkosios tarybos posėdžius: jis puikiai sugebėjo paveikti savo pavaldinius ir įkalbėti juos pasielgti taip, kaip jam reikėjo, kviesdamasis juos po vieną ir šnekučiuodamasis su jais prie keturių akių.

Pirmoje susirinkusiųjų gretoje spindėjo naujutėlaičiai Uri-Tešubo šarvai, ryškiai besiskirią nuo kuklaus Hatušilio apdaro. Užtat Hatušilio žmona Putuhepa, vilkinti neregėtai prašmatnia raudona suknele, laikėsi oriai ir didingai, lyg tikra karalienė. Ji buvo pasidabinusi gausybe papuošalų, tarp kurių bene labiausiai traukė akį auksinės apyrankės, atgabentos iš Egipto.

Muvatalis atsisėdo sostan iš netašyto, niekuo nepagražinto akmens.

Jo retų viešų pasirodymų metu visi stebėjosi, kaip šis neišvaizdus, iš pažiūros taikingas žmogus galėjo būti tokios karingos tautos valdovas. Tačiau atidus stebėtojas netrukdavo įžvelgti Muvatalio akyse ir elgsenoje slypintį agresyvumą, galintį bet kurią akimirką pratrūkti visu smarkumu. Muvatalis šiurkščią jėgą sujungė su klasta ir mokėjo pulti kaip skorpionas.

– Man, ir niekam kitam, – pareiškė imperatorius, – audros dievas ir saulės deivė patikėjo šią šalį, jos sostinę ir miestus. Aš, imperatorius, juos ginsiu, nes galia ir karo vežimas buvo suteikti man, ir niekam kitam.

Pavartojęs senovinius posakius, Muvatalis priminė klausytojams, kad tik jis turi teisę spręsti klausimus, susijusius su valstybės likimu, o jo sūnus ir brolis, kad ir kokie įtakingi jiedu

būtų, privalo besąlygiškai jam paklusti. Žengę nors vieną klaidingą žingsnį, jie bus negailestingai nužudyti, ir niekas nepasipriešins jo valiai.

– Šiaurėje, pietuose, rytuose ir vakaruose, – tęsė Muvatalis, – Anatolijos plokščiakalnį juosia mus saugantys kalnai. Mūsų sienos neįveikiamos. Tačiau mūsų tauta nelinkusi užsisklęsti savo teritorijoje. Mano pirmtakai paskelbė: „Hetitų kraštą teriboja jūra“. O aš skelbiu: tepriklauso mums Nilo krantai.

Muvatalis pakilo. Tai reiškė, kad jo kalba baigta.

Vos keliais žodžiais jis ką tik paskelbė karą.

Priėmimas, kurį surengė Uri-Tešubas, norėdamas atšvęsti savo paskyrimą, buvo prašmatnus ir deramai įvertintas. Tvirtovių viršininkai, aukštieji karininkai, rinktiniai kariai dalijosi prisiminimais apie buvusius žygdarbius ir gardžiavosi būsimomis pergalėmis. Imperatoriaus sūnus pranešė, kad bus pertvarkytas kovos vežimų padalinys, kuris gaus naujų ginklų.

Ore tvyrojo svaigus įnirtingų kautynių kvapas.

Hatušilis su žmona pakilo iš užstalės, kai į salę įsiveržė koks šimtas jaunų vergių, su kuriomis Uri-Tešubas siūlė savo svečiams pasismaginti. Joms buvo įsakyta vykdyti visus jų įgeidžius, kitaip jos būsiančios nuplaktos ir išsiųstos į druskos kasyklas, kurių Hetitų imperija buvo turtinga.

– Jūs jau išeinate, bičiuliai? – nustebo imperatoriaus sūnus.

– Rytoj mūsų laukia daug darbų, – atsakė Putuhepa.

– Hatušiliui reikėtų truputį prasiblaškyti... Šiame vergių būryje yra šešiolikmečių azijiečių, dailių kaip jaunos kumelaitės. Pardavėjas man pažadėjo, kad jos mūsų neapvils, nes puikiai išmano savo amatą. Grįžkite į savo kambarius, mieloji Putuhepa, ir leiskite vyrui truputį papramogauti.

– Ne visi vyrai – kuiliai, – atkirto ji. – Ateityje malonėkite nekviesti mūsų į tokius renginius.

Hatušilis su Putuhepa parėjo į tą rūmų sparną, kuriame jie-

du gyveno. Čia aplinka buvo griežta, net rūstoka. Tik margi vilnoniai kilimai šiek tiek glostė ir linksmino akį. Sienas puošė iškabinėti trofėjai: lokių galvos ir sukryžiuotos ietys.

Vis dar suirzusi, Putuhepa pasiuntė kambarinę miegoti ir pati nusivalė nuo veido skaistalus.

– Tas Uri-Tešubas – pavojingas pamišėlis, – pasakė ji.

– Nepamiršk, kad jis – imperatoriaus sūnus.

– Bet juk tu – imperatoriaus brolis!

– Daugelio akyse Uri-Tešubas yra Muvatalio paskirtas sosto įpėdinis.

– Paskirtas... nejaugi imperatorius padarė tokią klaidą?

– Kol kas tai vien gandai.

– Kodėl neužkirtus jiems kelio?

– Jie nelabai mane jaudina.

– Ar tik tu neapsimeti esąs toks ramus?

– Ne, mieloji. Aš ramus todėl, kad nuosekliai išnagrinėjau padėtį.

– Gal teiksiesi ir man paaiškinti?

– Uri-Tešubas gavo išsvajotą postą; dabar jam nebereikia regzti sąmokslų prieš imperatorių.

– Kada tu spėjai pasidaryti toks naivus? Juk jis trokšta sosto!

– Tai akivaizdu, Putuhepa, bet – ar jis pajėgs valdyti imperiją?

Žynė atidžiai pažvelgė į savo vyrą. Iš pažiūros nugeibęs ir nepatrauklus, Hatušilis vis dėlto ją pavergė savo protu ir įžvalgumu. Jis galėtų tapti žymiu valstybės veikėju.

– Uri-Tešubui trūksta aiškios nuovokos ir įžvalgumo, – tarė Hatušilis. – Jis nesuvokia, kokia milžiniška užduotis jo laukia. Norint vadovauti hetitų kariuomenei, būtina turėti tokių sugebėjimų, žinių ir patyrimo, kokių Uri-Tešubas tikrai neturi.

– Argi jis nėra puikus karys? Juk jis nežino, kas yra baimė!

– O taip, žinoma... Bet vyriausiasis karvedys turi sugebėti sutaikyti, suderinti skirtingas, kartais net prieštaringas nuomones, o tam reikia patirties ir kantrybės.

– Visa tai Uri-Tešubui tikrai nebūdinga!

– Tuo geriau! Tas patrakėlis beregint pridarys stambių klaidų ir sukels vieno ar kito karvedžio nepasitenkinimą. Dabartinės grupuotės sustiprės ir susiskaidys, išryškės prieštaravimai, ir aštriadančiai plėšrūnai pabandys sudraskyti tironą, nesugebantį priversti kitus pripažinti jo valdžią.

– Imperatorius paskelbė karą... Svarbiausią vaidmenį jis patikėjo Uri-Tešubui!

– Iš pažiūros, tik iš pažiūros.

– Tu tuo tikras?

– Aš tau dar kartą sakau: Uri-Tešubas pervertina savo sugebėjimus. Netrukus jis pamatys, kad pasaulis yra sudėtingas ir žiaurus. Jo karžygiškos svajonės suduš į pėstininkų skydus ir bus sutraiškytos karo vežimų ratų. Bet tai dar ne viskas...

– Nejaugi tu kankinsi mane nežinia, brangusis mano vyre?

– Muvatalis yra didis valdovas.

– Ar jis mokės pasinaudoti sūnaus trūkumais?

Hatušilis nusišypsojo.

– Mūsų imperija stipri ir sykiu trapi. Stipri, nes yra galinga; trapi, nes jai grasina pavydūs kaimynai, pasirengę pasinaudoti menkiausia jos silpnybe. Pulti Egiptą ir jį užkariauti – geras sumanymas, bet griebtis jį įgyvendinti be deramo išankstinio pasirengimo reikštų užsitraukti pražūtį, kuria pasinaudotų grifai, ligi soties gavę prisilesti mūsų palaikų.

– Kažin ar Muvatalis įstengs prižiūrėti ir suvaldyti pašėlusiai trokštantį karo Uri-Tešubą?

– Uri-Tešubas nežino nei tikrųjų tėvo sumanymų, nei būdų, kuriais jis ketina juos įgyvendinti. Imperatorius papasakojo jam pakankamai daug, kad Uri-Tešubas juo patikėtų, bet neatskleidė jam svarbiausio.

– O tau... Ar tau jis tai atskleidė?

– Taip, Putuhepa, man buvo suteikta ši garbė. Be to, imperatorius man patikėjo vieną užduotį: aš turiu pradėti vykdyti jo planą, nieko apie tai nesakydamas jo sūnui.

Nuo savo būstinės aukštutiniame mieste terasos Uri-Tešubas žvelgė į mėnulio jaunatį. Ten slypėjo paslaptis – jo ateities paslaptis, tad Uri-Tešubas ilgai kalbėjosi su mėnuliu ir atskleidė jam savo troškimą vesti hetitų kariuomenę į pergalę ir sutriuškinti kiekvieną, kas išdrįs pastoti jai kelią.

Imperatoriaus sūnus nakties šviesulio link iškėlė taurę, sklidiną vandens. Šio veidrodžio padedamas jis tikėjosi perprasti dangaus paslaptis. Visi hetitai burdavo spėdami ateitį, bet tiesiogiai kreiptis į mėnulį buvo taip rizikinga, kad retas drįsdavo tam ryžtis.

Pažeidus mėnulio tylą ir ramybę, jis tapdavo lenktu kardu, perrėždavusiu gerklę rimties trikdytojui, jo sudarkytą kūną paskui rasdavo tvirtovės sienų papėdėje. Užtat savo numylėtiniams mėnulis suteikdavo sėkmę kautynėse.

Uri-Tešubas garbino nakties valdovą, išdidų ir permainingą.

Ilgiau nei valandą jis liko nebylus.

Paskui vanduo suraibuliavo ir užvirė. Taurė ėmė deginti Uri-Tešubui rankas, bet jis jos nepaleido.

Vanduo nurimo. Lygiame paviršiuje išryškėjo vyro veidas. Vyriškis buvo vainikuotas dviguba – Aukštutinio ir Žemutinio Egipto – karūna.

Ramzis!

Tokia tad buvo Uri-Tešubui skirta lemtis: jis užmuš Ramzį ir pavers Egiptą klusniu vergu.

32

Kruopščiai pakirpta barzdele, apsivilkęs šiltą palaidinę, siras Raja, pirklys, atvyko į Amenio raštinę. Faraono asmens sekretorius jį iškart priėmė.

– Man sakė, kad jūs manęs ieškote visame mieste, – neryžtingai tarė Raja.

– Visiškai teisingai. Seramanai buvo įsakyta atvesti jus čia gera valia ar prievarta.

– Prievarta... Betgi – dėl kokios priežasties?

– Jūsų atžvilgiu esama labai rimtų įtarimų.

Siras atrodė sugniuždytas Amenio žodžių.

– Įtarimai... mano atžvilgiu...

– Kur jūs slapstėtės?

– Aš gi... juk aš nesislapsčiau! Aš buvau uoste, sandėlyje, ten atrinkinėjau išsiųsti aukščiausios rūšies mėsos ir žuvų gaminius, atbėgau čia, vos išgirdęs tas neįtikimas šnekas! Aš esu doras prekybininkas, įsikūręs Egipte prieš daugelį metų, ir niekada niekuo nenusikaltau. Paklausinėkite mano aplinkinių, mano klientų... Tebūnie jums žinoma, kad aš plečiu savo verslą ir tuoj nusipirksiu naują laivą prekėms vežti. Mano maisto produktus perka garbingiausių žmonių ūkvedžiai ir virėjai, o mano puikiosios vazos yra meno dirbiniai, kurie puošia gražiausius namus Tėbuose, Memfyje ir Pi-Ramzyje... Aš netgi turiu garbę tiekti savo prekes valdovo rūmams!

Raja išpylė savo tiradą vienu atokvėpiu, smarkiai nervindamasis.

– Aš neabejoju jūsų prekybiniais gabumais, – tarė Amenis.

– O... kuo gi mane kaltina?

– Ar pažįstate tokią Nenofarę, laisvo elgesio moterį, gyvenusią Pi-Ramzyje?

– Ne.

– Jūs nevedęs?

– Mano verslas toks, kad man nelieka laisvo laiko, kurį galėčiau skirti žmonai ir šeimai.

– Tuomet jūs turite turėti ryšių su moterimis.

– Mano asmeninis gyvenimas...

– Atsakykite į mano klausimą – savo labui.

Raja vis dar dvejojo.

– Žinoma, vienur kitur aš turiu draugužių... Bet, tiesą sakant, tiek daug dirbu, kad maloniausia pramoga man tapo miegas.

– Vadinasi, jūs neigiate pažinojęs Nenofarę?

– Neigiu.

– Ar pripažįstate turįs Pi-Ramzyje sandėlį?

– Žinoma! Aš nuomoju krantinėje erdvų sandėlį, bet greit jis bus per ankštas, tad nutariau išsinuomoti dar vieną, šįkart mieste. Pradėsiu juo naudotis kitą mėnesį.

– Kas jo savininkas?

– Irgi pirklys, egiptietis Renufas. Šaunus žmogus ir doras prekybininkas; jis įsigijo tas patalpas, tikėdamasis išplėsti prekybą, tačiau kol kas jis tuo pastatu nesinaudoja, tad ir pasiūlė man jį išsinuomoti už prieinamą kainą.

– Šiuo metu tas pastatas stovi tuščias?

– Taip.

– Ar dažnai ten nueinate?

– Buvau ten nuėjęs tik vieną kartą – drauge su Renufu pasirašyti nuomos sutarties.

– Kaip tik šitame pastate, Raja, buvo rastas Nenofarės lavonas.

Pirklys prasižiojo, bet neįstengė pratarti nė žodžio.

– Ta vargšė mergina buvo pasmaugta, – tęsė Amenis, – nes galėjo įvardyti žmogų, privertusį ją duoti melagingą parodymą.

Rajos rankos ėmė drebėti, lūpos pabalo.

– Žmogžudystė... Žmogžudystė čia, sostinėje! Kokia bjaurastis... Šitoks smurtas... Aš tiesiog sukrėstas.

– Iš kur jūs kilęs?

– Iš Sirijos.

– Atliktas tyrimas mums įtikinamai parodė, kad kaltininkas – siras.

– Betgi Egipte gyvena tūkstančiai sirų!

– Jūs – siras, o Nenofarė buvo nužudyta kaip tik jūsų sandėlyje. Sutapimas, kuris verčia susimąstyti, argi ne?

– Tai viso labo tik sutapimas, ir nieko kita!

– Šis nusikaltimas susijęs su kitu nepaprastai rimtu mūsų įstatymų pažeidimu. Todėl valdovas man įsakė veikti sparčiai.

– Bet aš tik pirklys, paprastas pirklys! Gal šmeižtą ir pavydą skatina tai, kad aš pradėjau kaupti turtą? Jei aš turtėju, tai tik per atkaklų, uolų darbą! Aš nieko nė iš nieko nepavogiau.

„Jeigu jis – tikrai tas žmogus, kurio mes ieškome, – pagalvojo Amenis, – tai tasai Raja – pašėlusiai geras aktorius“.

– Perskaitykite šitai, – pareikalavo raštininkas, įteikdamas sirui dokumentą, kuriame buvo aprašyta, kaip ir kur surastas Nenofarės lavonas, ir pažymėta nusikaltimo data.

– Kur jūs buvote tą dieną ir tą naktį?

– Leiskite man pagalvoti, aš taip sukrėstas... Be to, per tą daugybę savo kelionių jau nebesusigaudau... Na taip, štai, prisiminiau! Aš buvau Bubastyje, surašinėjau prekes savo krautuvėje.

Bubastis, gražusis deivės – katės Bastės – miestas buvo nutolęs nuo Pi-Ramzio kokius aštuoniasdešimt kilometrų. Turint greitaeigę valtį, stipri srovė gali atplukdyti keleivį į sostinę per penkias šešias valandas.

– Ar kas nors jus ten matė?

– Taip: mano vyriausiasis sandėlininkas ir prekybos šioje vietovėje vadovas.

– Kiek laiko jūs praleidote Bubastyje?

– Atvykau to nusikaltimo išvakarėse, o kitą dieną išvykau į Memfį.

– Tai tiesiog tobulas alibi, Raja.

– Alibi... Betgi tai – gryna tiesa!

– Kuo vardu tie jūsų tarnautojai?

Raja užrašė abiejų vardus nuzulinto papiruso gabalėlyje.

– Aš patikrinsiu, – pažadėjo Amenis.

– Jūs įsitikinsite, kad aš niekuo nekaltas!

– Prašau jus niekur neišvykti iš Pi-Ramzio.

– Jūs... jūs mane suimate?

– Galbūt prireiks dar kartą jus apklausti.

– Bet... o kaipgi mano prekyba?! Man būtinai reikia nuvykti į provinciją, kad galėčiau ten parduoti savo vazas!

– Jūsų klientai truputį palūkės.

Pirklys vos neverkė.

– Aš rizikuoju prarasti turtingų šeimų pasitikėjimą... Juk visada pristatau prekes sutartą dieną.

– Ką gi, šįkart jūs susidūrėte su neįveikiama kliūtimi. Kur gyvenate?

– Mažame namelyje už sandėlio – to, kuris stovi krantinėje... Kiek laiko truks tas persekiojimas?

– Netrukus mes viską sužinosime, galite būti ramus.

Norint apraminti milžino sardo įtūžį grįžus Pi-Ramzin iš žaibiškos kelionės į Bubastį, prireikė trijų taurių stipraus alaus.

– Aš apklausiau Rajos tarnautojus, – pasakė jis Ameniui.

– Ar jie patvirtino jo alibi?

– Taip, patvirtino.

– Jie prisieks teismo akivaizdoje?

– Juk tai – sirai, Ameni! Ką jiems reiškia mirusiųjų teis-

mas? Jie begėdiškai pameluos mainais už dosnų atlygį! Mūsų Įstatymas jiems nė motais. Et, jeigu man būtų buvę leista apklausti juos savaip, kaip buvau pratęs tai daryti, kai buvau piratas...

– Tu jau ne piratas, o teisingumas – pats didžiausias Egipto turtas. Blogai elgtis su žmogumi – nusikaltimas.

– O palikti laisvėje nusikaltėlį, net šnipą – ne nusikaltimas?

Įėjęs pasiuntinys nutraukė abiejų bičiulių ginčą. Amenis su Seramana buvo kviečiami į erdvųjį Ramzio kabinetą.

– Na, kas naujo mūsų byloje? – pasiteiravo valdovas.

– Seramana įsitikinęs, kad siras Raja – šnipas ir žudikas.

– O kaip manai tu pats?

– Aš sutinku su Seramana.

Sardas žvilgsniu padėkojo raštininkui. Tarp jų nebeliko jokio priešiškumo.

– Įkalčiai?

– Jokių, Jūsų Didenybe, – prisipažino Seramana.

– Jeigu Raja bus suimtas remiantis vien prielaidomis, jis pareikalaus išnagrinėti bylą teisme ir bus išteisintas.

– Mes tai suprantame, – apgailestaudamas pasakė Amenis.

– Leiskite man veikti, Jūsų Didenybe, – ėmė melsti Seramana.

– Ar aš turiu priminti savo asmens sargybos viršininkui, kad už bet kokį smurtą įtariamojo atžvilgiu skiriama sunki bausmė... smurtautojui?

Seramana atsiduso.

– Mes patekome į aklavietę, – prisipažino Amenis. – Gali būti, kad tas pirklys Raja – hetitų naudai dirbančių šnipų tinklo narys, gal net jo viršininkas. Jis protingas, gudrus ir turi neabejotinų aktorinių gabumų. Jis puikiai valdosi, moka verkšlenti ir piktintis, apsimeta esąs doras ir darbštus pirklys, kurio gyvenimas skirtas sunkiam triūsui. O juk jis važinėja po visą Egiptą, keliauja iš vieno miesto į kitą, lankosi

pas aibę žmonių – kur rasi geresnį būdą stebėti visa tai, kas vyksta mūsų šalyje, o paskui perduoti priešui sukauptas tikslias žinias?

– Nenofarė buvo Rajos meilužė, – pareiškė Seramana, – ir jis sumokėjo jai už melą. Jis manė, kad ji tylės, ir suklydo: ji panoro jį šantažuoti, ir jis ją nužudė.

– Jūsų pranešime sakoma, – tarė Ramzis, – kad siras pasmaugė tą merginą savo išsinuomotame prekių sandėlyje. Kodėl jis buvo toks neatsargus?

– Pastatas nebuvo įgytas jo vardu, – priminė faraonui Amenis. – Surasti savininką, kuris čia niekuo dėtas, o paskui susekti Rają buvo ne taip paprasta.

– Raja tikriausiai ketino nužudyti sandėlio savininką: iš baimės, kad šis nepasakytų jo vardo, – pridūrė Seramana. – Taigi mes įsikišome pačiu laiku, kitaip tas siras taip ir būtų likęs šešėlyje. Aš manau, kad Raja neketino žudyti Nenofarės. Susitikinėdamas su ja tokioje nuošalioje vietoje, kvartale, kur jo niekas nepažinojo, jis niekuo nerizikavo. Manė, kad pakaks ją griežtai įspėti, ir gražuolė laikys liežuvį už dantų. Bet padėtis paaštrėjo: merginai šovė į galvą pareikalauti iš jo apvalios sumelės mainais už savo tylėjimą, o jeigu jam gaila pinigų, ji viską papasakosianti tvarkos sergėtojams. Tada Raja ją nužudė ir pabėgo. Jis neturėjo galimybės nunešti Nenofarės lavono kur nors kitur ir jį geriau paslėpti, bet alibi jis susikūrė: žinoma, padedamas savo bendrininkų – sirų.

– Jei mes stovime ant atviro karo su hetitais slenksčio, – tarė Ramzis, – tai šitas mūsų teritorijoje veikiantis šnipinėjimo tinklas yra didžiulė negerovė. Judu įtikinamai atkuriate tai, kas įvyko, bet mums svarbiausia sužinoti, kaip Raja perduoda pranešimus hetitams.

– Geras tardymas, ir... – užsiminė puse lūpų Seramana.

– Šnipas neprabils.

– Ką siūlo Tavo Didenybė? – pasiteiravo raštininkas.

– Apklausk jį dar kartą, paskui paleisk. Pabandyk įtikinti, kad mes nekeliame jam jokių kaltinimų.

– Jis ne toks kvailas, kad tuo patikėtų!

– Žinoma, – sutiko Ramzis. – Bet jausdamas, kad mūsų įtarimų replės vis labiau susigniaužia, jis bus priverstas perduoti hetitams žinią. Aš noriu sužinoti, kaip jis tai padarys.

33

•

Lapkričio pabaigoje prasidėdavo javų dygimo metas, ir akį imdavo džiuginti žaliuoją ankstyvi želmenys. Subertos žemėn sėklos skelbė savo pergalę prieš tamsą ir teikė Egipto liaudžiai kiekviename grūdelyje slypinčią gyvybę.

Ramzis padėjo Homerui išlipti iš dengtų neštuvų ir atsisėsti į krėslą priešais patiekalais nukrautą stalą, pastatytą palmių šešėlyje ant kanalo kranto. Netoliese esanti brasta leido galvijams ramiai nusigauti į kitą jo pakraštį. Švelnūs pirmųjų žiemos dienų saulės spinduliai glamonėjo senojo poeto kaktą.

– Ar jums patinka kaimiški pusryčiai? – paklausė valdovas.

– Dievai gausiai apdovanojo Egiptą savo malonėmis.

– Argi faraonas nestato jiems buveinių, kur jie garbinami?

– Šioje žemėje tiek paslapčių, Jūsų Didenybe... Beje, jūs pats taip pat esate paslaptis. Ši ramybė, šis malonus gyvenimas, šių palmių grožis, šio perregimo oro skaidrumas, nuostabus maisto skonis... Visa tai yra kažkas nepaprasta. Jūs, egiptiečiai, sukūrėte stebuklą ir gyvenate užburtoje šalyje. Bet kiek dar šimtmečių tai truks?

– Tol, kol Maat Įstatymas bus mūsų pagrindinė vertybė.

– Jūs pamirštate pasaulį už Egipto ribų, Ramzi; jam nusispjaut į tą Įstatymą. Gal manote, kad Maat sustabdys hetitų kariauną?

– Ji bus geriausia mūsų apsauga nuo nelaimės.

– Aš mačiau karą savo akimis; aš mačiau žmonių žiaurumą, kai įsisiautėdavo įniršis ir beprotiška aistra žudyti apnikdavo iš pažiūros rimtus ir protingus vyrus. Karas... Jis – žmogaus

kraujyje slypinti nedorybė, yda, kuri sunaikins bet kokią civilizaciją. Egiptas nebus tos taisyklės išimtis.

– Bus, Homerai. Jūs teisus: mūsų šalis yra stebuklas, bet mes kuriame stebuklą kasdien, kiekvieną dieną. Ir aš atremsiu puolimą iš bet kurios pusės.

Poetas užsimerkė.

– Aš jau nebe tremtinys, Didenybe. Aš niekada nepamiršiu Graikijos, jos atšiaurumo ir jos žavesio, bet kaip tik čia, man stovint ant šios juodos ir derlingos žemės, mano siela kalbasi su dangum. Su dangum, kurį karas sudraskys.

– Iš kur tiek nevilties?

– Hetitai svajoja tik apie užkariavimus; kautynės yra jų gyvenimo prasmė. Tokie pat buvo daugelis graikų, su įkarščiu skerdę vienas kitą. Jūsų neseniai pasiekta pergalė hetitų neįbaugins ir nesulaikys.

– Mano kariuomenė bus pasirengusi kautis.

– Jūs panašus į didelį laukinį žvėrį, Jūsų Didenybe. Galvodamas apie jus aš parašiau:

Kaip leopardas kad puola iš girios žalios tankumyno
Priešais medžiotoją vyrą, širdis jo nesudreba niekad
Ir neapmiršta iš baimės, šunų pasigirdus lojimui.
Netgi kai jį strėle ar ietim sužeidžia medžioklis,
Jis, ir pervertas ieties, vis tiek iš kovos nesitraukia,
*Puola nirtingai, kol šunį sudrasko ar krinta negyvas.**

Nefertarė dar kartą perskaitė keistą laišką, kurį jai ką tik perdavė Šenaras. Raiti pasiuntiniai atgabeno jį iš Hetitų imperijos į Pietų Siriją, o iš ten kiti pristatė į Egiptą, kur laiškas buvo įteiktas užsienio reikalų ministrui.

* Homeras. „Iliada", XXI giesmė, p. 329.

Mano seseriai, brangiajai Egipto karalienei, Nefertarei.
Aš, Putuhepa, Hetitų imperatoriaus brolio Hatušilio žmona, siunčiu tau draugiškus linkėjimus. Mudvi gyvename toli viena nuo kitos, mūsų šalys ir tautos labai skirtingos, bet argi jos nenori to paties: taikos? Jei mudviem pavyks paskatinti mūsų tautas gyventi santarvėje, argi tai nebus geras darbas? Aš tikrai šito sieksiu. Ar galiu prašyti savo gerbiamą seserį veikti taip pat?
Gauti jos ranka rašytą laišką man būtų garbė ir malonumas. Tesergsti tave dievai.

– Ką reiškia tas keistas laiškas? – paklausė Nefertarė Ramzio.

– Dviejų išdžiovinto dumblo antspaudų forma ir rašysena nekelia jokių abejonių: tai tikrai Puhutepos laiškas.

– Ar privalau jai atsakyti?

– Ji ne karalienė, bet po Muvatalio mirties ją reikia laikyti pirmąja Hetitų imperijos ponia.

– Gal jos vyras Hatušilis bus imperatorius?

– Muvatalis teikia pirmenybę savo sūnui Uri-Tešubui, įnirtingam karo su Egiptu šalininkui.

– Tada šis laiškas neturi prasmės.

– Jis mums sako, kad Hatuše yra ne tik karo kurstytojų: esama kitų siekių, kuriuos palaiko žynių ir pirklių luomai, turį, pasak Ašos, nemenką finansinę galią. Jie baiminasi karo, kuris sumažintų prekių ir lėšų apyvartą.

– Ar jų įtaka pakankamai stipri, kad leistų išvengti ginkluoto susidūrimo?

– Žinoma, ne.

– Jei Putuhepa nuoširdžiai trokšta taikos, kodėl man jai nepadėjus? Juk tada išliktų nors menkutė, bet vis dėlto viltis išvengti tūkstančių mirčių.

Siras Raja nervingai pešiojo savo barzdikę.

– Mes patikrinome jūsų alibi, – pasakė Amenis.

– Tuo geriau!

– Iš tiesų tuo geriau jums: jūsų tarnautojai patvirtino jūsų žodžius.

– Aš sakiau tiesą. Neturiu ką slėpti.

Amenis nesiliovė žaidęs teptuku.

– Turiu jums prisipažinti... kad mes galbūt suklydome.

– Pagaliau prabilo protas!

– Betgi jūs pats matote, kad aplinkybės buvo susiklosčiusios ne jūsų naudai! Vis dėlto aš jūsų atsiprašau.

– Egipto teisingumas – ne tuščias žodis.

– Mes visi tuo didžiuojamės.

– Ar dabar galiu eiti ir keliauti kur panorėjęs?

– Jūs galite vėl imtis savo darbo be jokių varžymų.

– Manęs niekas niekuo nebekaltina?

– Ne, Raja.

– Aš vertinu jūsų sąžiningumą ir tikiuosi, kad jūs labai greit rasite tos vargšės merginos žudiką.

Susirūpinęs visai kitais reikalais, Raja apsimetė tikrinąs tiekiamų prekių lydraščius ir uoliai lakstė krantine nuo sandėlio iki laivo.

Amenio suvaidinta komedija jo neapgavo nė per plauką. Ramzio asmens sekretorius buvo per daug atkaklus, kad taip greit paleistų iš rankų įtariamąjį, patikėjęs dviejų sirų liudijimu. Atsisakydamas prieš Rają panaudoti jėgą, raštininkas paspendė jam spąstus. Jis tikėjosi, kad Raja, manydamas esąs išteisintas, vėl imsis savo slaptos veiklos ir nuves Seramaną tiesiu taikymu pas šnipų tinklo narius.

Gerai pasvarsčius, padėtis ėmė atrodyti Rajai kur kas pavojingesnė, nei jis pradžioje manė. Kad ir ką jis darytų, jo tinklas atrodė pasmerktas žlugti. Amenis beregint supras, kad kone visi Rajos tarnautojai dirba hetitams ir sudaro tikrą šešėlių armiją, ir nors toji armija pavojingai veiksminga, suėmimų banga ją sunaikins.

Pamėginti apdumti Ameniui akis, prekiaujant lyg niekur nieko... Ta laikina priemonė nežada jam nieko gera.

Reikia kuo greičiau įspėti Šenarą, neužtraukiant jam nė menkiausio įtarimo.

Raja tiekė brangias vazas daugeliui Pi-Ramzio didikų. Šenaras taip pat įėjo į jų sąrašą – kaip nuolatinis pirkėjas. Todėl siras leidosi vyresniojo valdovo brolio sodybon ir susitiko su ūkvedžiu.

– Pono Šenaro nėra namie.

– Šit kaip... Gal jis netrukus grįš?

– Šito aš nežinau.

– Deja, aš neturiu laiko jo laukti, man reikia vykti į Memfį. Kai kurie pastarųjų dienų įvykiai ir taip privertė mane čia ilgai užtrukti. Gal malonėsite perduoti šį daiktą ponui Šenarui?

– Žinoma.

– Prašau perduoti jam taip pat mano sveikinimus. Tiesa, vos nepamiršau... To mažyčio stebuklo kaina labai didelė, bet kokybė ją pateisina. Mes sutvarkysime tą smulkų reikaliuką man grįžus.

Prieš išplaukdamas savo laivu į Memfį, Raja aplankė dar tris kitus nuolatinius pirkėjus.

Jis jau apsisprendė: kadangi reikalas toks skubus, jam reikia susitikti su savo viršininku ir pasitarti su juo. Bet pirma jam būtina atsikratyti seklių, kuriuos Seramana paleido jo pėdomis.

Užsienio reikalų ministerijos raštininkas, įpareigotas skirstyti gautus laiškus ir pranešimus, pamiršęs užsidėti peruką ir praradęs visą tokiam pareigūnui deramą orumą, bėgte nubėgo Šenaro kabineto link, lydimas nustebusių ir net smerkiančių savo bendradarbių žvilgsnių. Argi mokėjimas valdytis nėra svarbiausia kiekvieno raštininko dorybė?

Šenaro kabinetas buvo tuščias.

Siaubinga, bet teks rinktis: laukti, kol nežinia iš kur ir nežinia kada sugrįš ministras, arba peršokti hierarchijos pakopą ir pačiam nunešti gautą laišką valdovui. Rizikuodamas susilaukti priekaištų ar net galimo papeikimo, aukštasis pareigūnas vis dėlto pasirinko antrąjį kelią.

Apstulbę bendradarbiai matė, kaip jis darbo metu išbėgo iš ministerijos, taip ir neužsidėjęs peruko, ir įšoko į tarnybinį vežimą, o tai leido jam beregint atsidurti rūmuose.

Valdininką priėmęs Amenis tuoj pat suprato, kodėl šis toks susijaudinęs.

Laiškas, kurį perdavė Pietų Sirijos diplomatinės tarnybos, buvo užantspauduotas hetitų imperatoriaus Muvatalio antspaudu.

– Kadangi mano ministro nebuvo, aš pamaniau, kad bus geriau...

– Tu pasielgei teisingai. Nieko nebijok: tavo karjerai niekas negresia. Valdovas įvertins tavo uolumą.

Amenis pakilnojo laišką, pasvėrė jį ranka... Tai buvo medinė lentelė, suvyniota į audeklą, daugelyje vietų pažymėtą džiovinto dumblo antspaudais, išmargintais hetitų rašmenimis.

Raštininkas užsimerkė, tikėdamasis, kad tas slogutis tuoj išsisklaidys. Atsimerkęs Ramzio asmens sekretorius įsitikino, kad laiškas niekur neišnyko. Priešingai, jis tarsi svilino jam delną.

Ameniui perdžiūvo gerklė. Lėtais, labai lėtais žingsniais jis įveikė nuotolį, skyrusį jį nuo Ramzio kabineto. Praleidęs dieną su žemdirbystės ministru ir pareigūnais, atsakingais už laukų drėkinimą, valdovas dabar buvo vienas ir rengė potvarkį, siekiantį pagerinti užtvankų priežiūrą.

– Tu atrodai susijaudinęs, Ameni.

Raštininkas ištiesė oficialų hetitų imperatoriaus laišką, skirtą faraonui.

– Jis skelbia mums karą, – tyliai ištarė Ramzis.

34

Ramzis neskubėdamas perlaužė antspaudus, perplėšė audeklą ir perskaitė laišką.

Amenis vėl užsimerkė, mėgaudamasis paskutinėmis taikos akimirkomis. Tuoj prasivers pragaras: tuoj faraonas padiktuos jam atsakymą, kuris reikš, kad Egiptas stoja į karą su Hetitų imperija.

– Ar tu vis dar blaivininkas, Ameni?

Valdovo klausimas nustebino raštininką.

– Blaivininkas, aš? Ak taip, žinoma... Taip, be abejo!

– Gaila: dabar mudu galėtume drauge išgerti nuostabaus vyno. Še, skaityk.

Amenis įsmeigė akis į sunkokai įskaitomą medinės lentelės tekstą.

Nuo hetitų imperatoriaus Muvatalio – jo broliui Ramziui, Šviesos Sūnui, Egipto faraonui.

Kaip tavo sveikata? Tikiuosi, kad tavo motina Tuja, tavo sutuoktinė Nefertarė ir tavo vaikai jaučiasi gerai. Tavo šlovė ir garsas apie didžiąją valdovo sutuoktinę sklinda vis plačiau, o tavo drąsa žinoma visiems Hetitų imperijos gyventojams.

Kaip laikosi tavo žirgai? Mes labai rūpinamės savaisiais. Tai puikūs gyvuliai, gražiausi visame pasaulyje.

Tesergsti dievai Hetitų imperiją ir Egiptą.

Amenio veidą nušvietė plati šypsena.

– Tai... Tai nuostabu!

– Aš tuo nesu tikras.

– Juk tai – įprasta diplomatija, visai nepanašu į karo paskelbimą!

– Tik Aša galės mums tai pasakyti.

– Tu visai nepasitiki Muvataliu...

– Jis grindžia savo valdžią smurtu ir klasta; jo akimis žiūrint, diplomatija tėra papildomas ginklas, o ne kelias į taiką.

– O gal jis pavargo kariauti? Tai, kad tu susigrąžinai Kanaaną ir Amuru, įrodė jam, kad į Egipto kariuomenę reikia žiūrėti rimtai!

– Muvatalis jos neniekina. Kaip tik todėl jis rengiasi ginkluotai kovai ir bando išsklaidyti mūsų būgštavimus, rodydamas draugiškumą. Toliaregis Homeras netiki ilgalaike taika.

– O gal poetas klysta? Gal Muvatalis pasikeitė, gal pirklių luomas įveikė kariškius? Putuhepos laiškas tai patvirtina.

– Hetitų imperijos ekonomika grįsta karu, o jos liaudies siela linkusi į smurtą. Pirkliai palaikys kariškius ir ras progą smarkiai pasipelnyti iš didelio ginkluoto susidūrimo.

– Vadinasi, tau atrodo, kad karas neišvengiamas.

– Labai norėčiau tikėti, kad klystu taip manydamas. Jei Aša nepastebės nei didelio masto pratybų, nei perdėto ginklavimosi, nei visuotinės mobilizacijos, aš atgausiu viltį, kad karas mums negresia – bent kol kas.

Amenis sutriko: jam į galvą šovė viena keista mintis.

– Ašos užduotis – pertvarkyti mūsų protektoratų gynybos sistemą; bet juk norint surinkti duomenis, kurių tu pageidauji, jam teks... prasiskverbti į hetitų žemes?

– Be abejo, – pripažino Ramzis.

– Betgi tai – beprotybė! Jeigu jį sučiups...

– Aša galėjo apsispręsti kaip tinkamas ir nevaržomas pasirinkti: sutikti ar atsisakyti.

– Juk jis – mūsų draugas, Ramzi, mudviejų vaikystės draugas; jis ištikimas tau lygiai taip pat kaip aš, jis...

– Aš to nepamiršau, Ameni, ir labai vertinu jo drąsą.

– Jis neturi nė menkiausios galimybės sugrįžti iš ten gyvas ir sveikas! Jeigu jam ir pavyks perduoti keletą pranešimų, jis pakliūs į nelaisvę.

Pirmąkart gyvenime Amenis pajuto priešiškumą Ramziui. Iškeldamas Egipto interesus virš visko, faraonas elgėsi teisingai. Bet jis aukojo tiems interesams draugą, nuostabų žmogų, kuris nusipelnė gyventi šimtą dešimt metų, kaip išminčiai.

– Aš turiu padiktuoti tau atsakymą, Ameni; nuraminkime mūsų brolį – hetitų imperatorių, kad mano artimieji ir mano žirgai jaučiasi puikiai.

Smulkiais kąsniukais graužRdamas obuolį, Šenaras apžiūrinėjo vazą, kurią priešais jį pastatė sodybos ūkvedys.

– Ar tau tikrai ją atnešė pats pirklys Raja?

– Taip, pone.

– Pakartok man, ką jis pasakė.

– Jis užsiminė apie didelę to nuostabaus dirbinio kainą ir sakėsi manąs, kad jūs sutvarkysite šį reikalą, kai jis grįš sostinėn.

– Duok man dar vieną obuolį ir įsakyk, kad niekas daugiau manęs netrukdytų.

– Pone, jūs ketinote susitikti su viena jaunuole...

– Vyk ją lauk.

Šenaras neatitraukė akių nuo vazos.

Kopija.

Senos gražios vazos kopija.

Bjauri nemokšiška kopija, neverta nė poros paprastų sandalų. Net kokio nors provincijos miesteliuko gyventoja nesiryžtų pastatyti jos savo svetainėje.

Šenarui buvo aišku, ką Raja norėjo jam pranešti. Šnipą demaskavo, ir jis nebepalaikys jokių ryšių su vyresniuoju faraono broliu. Vadinasi, žlugo nemaža dalis taip rūpestingai Šenaro parengto veiklos plano. Ką ir kaip veikti, neturint ryšio su hetitais?

Du dalykai jį guodė ir ramino.

Pirma, tokiu svarbiu metu hetitai neatsisakys šnipų tinklo Egipto teritorijoje ir toliau jį palaikys; Raja bus pakeistas kuo nors kitu, ir tas agentas užmegs ryšį su Šenaru.

Antra, jam buvo nepaprastai naudinga tai, kad Aša užėmė privilegijuotą padėtį pačioje valdžios viršūnėje. Griaudamas protektoratų gynybos sistemą, jis nepraleis progos užmegzti ryšius su hetitais ir praneš apie tai Šenarui.

Tiesa, dar buvo magas Ofiras, kurio burtai ir kerai galbūt pasirodys esą veiksmingi.

Atsižvelgdamas į viską, Šenaras priėjo išvadą, kad Ratą ištikusi nesėkmė nė kiek jam nepakenkė. Na, o pats hetitų šnipas sugebės išsisukti iš tos keblios padėties.

Pi-Ramzio šventyklas užliejo šilta rusva šviesa. Atlikę saulėlydžio apeigas, Ramzis su Nefertare nuėjo prie Amono šventyklos, kurios statyba dar tęsėsi. Sostinė kasdien gražėjo ir atrodė skirta taikai ir laimei.

Karališkoji pora vaikštinėjo sode, žaliuojančiame priešais šventyklą, kur tarp oleandrų augo figmedžiai ir zizifai. Sodininkai laistė jaunus medelius, meiliai su jais šnekučiuodamiesi: juk visiems buvo žinoma, kad augalai mėgsta švelnų žodį taip pat kaip gaivinantį vandenį.

– Ką tu manai apie ką tik gautus laiškus?

– Jie manęs nenuramino, – atsakė Nefertarė. – Hetitai siekia mus apgauti tariamomis paliaubomis.

– Aš tikėjausi išgirsti paguodžiamesnę nuomonę.

– Apgaudinėti tave reikštų išduoti mūsų meilę. Aš privalau perteikti tau savo požiūrį, net jei jis nuspalvintas nerimastingomis audringo dangaus spalvomis.

– Argi įmanoma galvoti apie karą, kuriame žus tiek jaunų vyrų, tuo metu, kai mes mėgaujamės šio sodo grožiu?

– Mudu neturime teisės slėptis šitame rojuje, pamiršdami jam gresiančią audrą, kuri gali jį sunaikinti.

– Ar mano kariuomenė pajėgs atlaikyti hetitų puolimą? Mūsų armijoje per daug senų karių, galvojančių tik apie pasitraukimą iš tarnybos, per daug nepatyrusio jaunimo, per daug samdomų kareivių, kuriems rūpi vien jų alga... O priešui mūsų silpnosios vietos gerai žinomos.

– Argi mes nežinome jo trūkumų?

– Mūsų žvalgybos tarnyba prastai organizuota; kad ji taptų veiksminga, prireiks ne vienų metų. Mes manėme, kad Muvatalis nesiryš pažeisti sienos, kurią nustatė mano tėvas, priėjęs prie Kadešo vartų; tačiau imperatorius seka savo pirmtakų pavyzdžiu: jis svajoja išplėsti savo imperiją, o geresnio už Egiptą laimikio nėra ir negali būti.

– Ar Aša jau atsiuntė tau kokį nors pranešimą?

– Ne, aš dar negavau jokių žinių.

– Tu baiminiesi dėl jo gyvybės, tiesa?

– Aš patikėjau jam pavojingą užduotį, kuri privers jį prasiskverbti priešo teritorijon surinkti kaip galima daugiau žinių. Amenis negali man to atleisti.

– Kam atėjo į galvą mintis apie tokią užduotį?

– Aš niekada tau nemelavau ir nemeluosiu, Nefertare: ne Ašai, o man.

– Jis būtų galėjęs atsisakyti.

– Argi faraono pasiūlymo atsisakoma?

– Aša – valinga asmenybė, jis sugeba pats pasirinkti savo likimą.

– Jei jam nepasiseks, aš būsiu atsakingas už jo suėmimą ir mirtį.

– Aša paskyrė savo gyvenimą Egiptui – kaip ir tu. Vykdamas į Hetitų imperiją, jis tikisi išgelbėti mūsų šalį nuo pražūties.

– Mes kalbėjomės apie tai visą naktį prieš jam išvykstant. Jeigu jis man perduos svarbių duomenų apie ginkluotąsias he-

titų pajėgas ir jų ketinimus, galbūt pajėgsime atremti užkariautojų puolimą.

– O jei tu pultum pirmas?

– Aš apie tai galvoju... Bet man reikia duoti laiko Ašai, kad jis spėtų pradėti savo veiklą.

– Mūsų gauti laiškai liudija, kad hetitai siekia laimėti laiko – be abejo, dėl vidinių nesutarimų. Reikia nepraleisti tinkamiausios akimirkos.

Švelniame ir melodingame Nefertarės balse skambėjo nepalenkiama Egipto karalienės valia. Kaip kadaise Tuja, palaikiusi ir rėmusi Setį, taip dabar Nefertarė ugdė Ramzio sielą, pripildydama ją jėgos.

– Aš dažnai galvoju apie Mozę. Kaip jis elgtųsi šiandien, kai iškilo grėsmė pačiam Dviejų Žemių gyvavimui? Esu tikras, kad nors jam į galvą šaudavo keistos mintys, jis kovotų mūsų pusėje, siekdamas išgelbėti faraonų šalį.

Saulė nusileido, ir Nefertarė susigūžė nuo padvelkusios vėsos.

– Man taip trūksta tos senos skaros, ji taip gerai mane sušildydavo.

35

Į rytus nuo Akabos užutėkio ir į pietus nuo Edomo driekėsi Madiano kraštas, kuris tenkinosi ramiu, taikingu, senamadišku gyvenimu, kartais svetingai priimdamas klajoklius, keliaujančius Sinajaus pusiasaliu. Madiano gyventojai, daugiausia vertęsi gyvulininkyste taikūs piemenys, laikėsi nuošalyje nuo kautynių, supriešindavusių arabiškąsias Moabo šalies gentis.

Senas žynys, septynių dukterų tėvas, valdė mažą madianiečių bendruomenę, nesiskundusią nei neturtu, nei atšiauriu klimatu.

Senis gydė avelei sužeistą koją, kai jo ausys pagavo neįprastą garsą.

Arkliai.

Arkliai ir visu greičiu lekiantys karo vežimai.

Egipto kariuomenės patrulis... Bet juk jie niekada neužsukdavo į Madianą, kurio gyventojai neturėjo jokių ginklų ir nemokėjo kautis. Skurdžiai gyvendami, jie nemokėjo mokesčių, ir dykumų tvarkos sergėtojai žinojo, kad jie nedrįs suteikti prieglobsčio plėšikams beduinams, nes bijos, kad jų oazė gali būti sunaikinta, o jie patys ištremti nežinia kur.

Kai egiptiečių karo vežimai įlėkė į gyvenvietę, vyrai, moterys ir vaikai pasislėpė storos drobės palapinėse. Senasis žynys atsistojo ir žengė pasitikti atvykėlių.

Būriui vadovavo jaunas atžarus karininkas.

– Kas tu?

– Madiano žynys.

– Ar tai tu vadovauji šiai skursnų kupetai?

– Taip, ta garbė tenka man.

– Iš ko jūs čia gyvenat?

– Mes auginame avis, valgome datules, o geriame šulinio vandenį. Mūsų darželiuose užauga šiek tiek daržovių.

– Ar turite ginklų?

– Mes prie jų nepratę.

– Man įsakyta iškrėsti jūsų palapines.

– Jos jums atviros: neturime ką slėpti.

– Sako, kad jūs suteikiate prieglobstį nusikaltėliams beduinams.

– Nejaugi mes tokie bepročiai, kad rizikuotume užsitraukti faraono rūstybę? Net jei šis žemės lopinėlis skurdus ir visų užmirštas, jis priklauso mums, ir mes jį branginame. Įstatymo pažeidimas būtų mūsų pražūtis.

– Tu tikras išminčius, seni, bet aš vis dėlto atliksiu kratą.

– Kartoju: mūsų palapinės tau atviros. Bet gal prieš tai sutiksi pasisvečiuoti kuklioje šventėje? Viena iš mano dukterų ką tik pagimdė sūnų. Mes iškepsime ėriuką ir išgersime palmių vyno.

Egiptiečių karininkas sutriko:

– Man tai nelabai pridera...

– Kol tavo kariai atliks savo pareigą, eikš, sėsk prie ugniakuro.

Apdują madianiečiai susibūrė aplink senąjį žynį, kuris juos nuramino ir paprašė padėti egiptiečiams.

Būrio viršininkas sutiko prisėsti ir paragauti šventinio patiekalo. Naujagimio motina dar nesikėlė iš patalo, bet tėvas, ryškių veido bruožų barzdočius, susimetęs į kuprą, laikė kūdikį glėbyje ir pamažėle jį supo.

– Tai piemuo, bijojęs, kad negalės turėti vaikų, – paaiškino senasis žynys. – Tas vaikas bus jo senatvės šviesa.

Kariai nerado nei ginklų, nei beduinų.

– Gerbk įstatymą kaip ligi šiolei, – patarė karininkas Madiano žyniui, – ir tavo tauta neturės jokių nemalonumų.

Karo vežimai ir arkliai dingo dykumoje.

Kai smėlio debesis išsisklaidė, naujagimio tėvas atsistojo. Egiptietis būtų labai nustebintas pamatęs, kad geibus piemuo virto plačiapečiu galiūnu.

– Mes išgelbėti, Moze, – tarė senasis žynys savo žentui. – Jie nebegrįš.

Vakariniame Tėbų krante architektai, akmentašiai ir skulptoriai negailėdami jėgų statė Ramezėjų – Šviesos Sūnaus milijonų metų šventyklą. Kaip reikalavo taisyklės, pirmiausia buvo pastatyta centrinė dalis – naosas, jame slypėjo nematomasis dievas, kurio pavidalo žmonių akys niekada neišvys. Statybų aikštelėje, kur vyravo griežčiausia tvarka, buvo sukrautas milžiniškas kiekis smiltainio, pilkojo granito ir bazalto luitų. Jau kilo kolonų salės sienos, jau stiebėsi aukštyn būsimieji valdovo rūmai. Ramzis pareikalavo, kad jo šventykla būtų pasakiškas pastatas, išliksiantis per amžių amžius – taip ir bus. Čia bus pagerbiamas jo tėvo atminimas, čia bus atliekamos apeigos jo motinos ir žmonos garbei, čia bus perteikiama nematoma energija, be kurios neįmanoma valdyti teisingai.

Didysis Karnako žynys Nebu nusišypsojo. Žinoma, valdyti didžiausią ir turtingiausią Egipto šventyklą buvo paskirtas senas, nuilsęs, reumato kankinamas senis, ir visi manė, kad Ramzio pasirinkimą lėmė ciniškas ir toliaregis apskaičiavimas: nusenęs Nebu tebus trumpalaikis statytinis, kurį beregint pakeis kitas valdovo parinktas žynys, toks pat senas pataikūnas.

Niekas nenumatė, kad Nebu ims senti kaip granitas – atrodė, kad jis nepastebi skriejančių dienų, mėnesių, metų. Nuplikęs, lėtapėdis, mažakalbis, jis nė su kuo nesidalijo turima valdžia. Jis buvo ištikimas savo valdovui ir nenorėjo regzti prieš jį jokių pinklių, kaip tai darė kai kurie jo pirmtakai. Nebu jaunystės šaltinis buvo jo tarnavimas Ramziui.

Bet šiandien Nebu pamiršo milžinišką šventyklą, čia plušančius darbininkus ir patarnautojus, jos žynius, jai priskirtas žemes bei kaimus ir palinko prie jauno medelio: prie akacijos, kurią antraisiais savo valdymo metais Ramzis pasodino ten, kur turėjo iškilti jo milijonų metų šventykla. Didysis Karnako žynys buvo pažadėjęs valdovui prižiūrėti, kaip augs šis medelis, o jis netrukus ėmė visus stebinti savo gyvybingumu. Semdamasis jėgų iš tai vietovei būdingos ypatingos energijos, jis stiebėsi į dangų gerokai greičiau nei kitur pasodinti augalai.

– Ar tu patenkintas mano akacija, Nebu?

Didysis žynys lėtai atsigręžė.

– Jūsų Didenybe... Manęs neįspėjo, kad jūs atvyksite į Tėbus!

– Nieko už tai nebark: apie mano kelionę rūmų tarnyba niekam nepranešė. Tas medis puikiai auga.

– Nemanau, kad man kada nors būtų tekę matyti tokį gajų, taip sparčiai augantį medelį. Gal jūs perteikėte jam savo jėgą? Man teko garbė prižiūrėti ir globoti jo vaikystę; jūs į jį žvelgsite, kai jis bus jau aukštas ir vešlus gražuolis.

– Prieš žengdamas į audrą aš norėjau vėl pamatyti Tėbus, savo milijonų metų šventyklą, mano būsimąjį kapą, ir šią akaciją.

– Karas tikrai neišvengiamas, Didenybe?

– Hetitai bando mus įtikinti, kad taip nėra, bet kas gi gali tikėti jų meiliais žodžiais?

– Šičia viskas gerai. Karnako turtai – jūsų turtai. Aš pasirūpinau, kad man patikėtos valdos suklestėtų.

– Kaip tavo sveikata?

– Kol širdies kanalai neužsikimš, aš dirbsiu. Tačiau tikrai neprieštaraučiau, jei Jūsų Didenybė nuspręstų pakeisti mane kuo nors kitu. Didžiausias mano troškimas – gyventi prie šventojo ežero ir mąstyti apie kregždučių skrydį.

– Man gaila tave apvilti, bet nemanau, kad būtina pertvarkyti šventyklos valdymą.

– Kojos manęs jau nebelaiko, ausys nebeprigirdi, kaulus gelia...

– Bet tavo mintis tebėra veržli kaip sakalo skrydis ir tiksli kaip ibio pasirinkta kryptis. Dirbk, Nebu, kaip dirbai ligi šiol, ir pasirūpink šia akacija. Jei aš negrįšiu, tu būsi jos globėjas.

– Jūs grįšite. Jūs privalote grįžti.

Lankydamasis statybų aikštelėje Ramzis prisiminė laiką, praleistą Gebel-Zilzilėje tarp akmenskaldžių ir akmentašių. Jis dienų dienas kūrė Egiptą, jie statė šventyklas ir amžinybės buveines, be kurių šalis nugrimztų į suirutę ir niekšybę, būdingas žmogiškajai prigimčiai. Garbinti šviesos galią ir gerbti Maat Įstatymą reiškė mokyti žmogų sąžiningumo ir teisingumo, bandant įtikinti jį atsikratyti savanaudiškumo ir tuštybės.

Valdovo svajonė pamažu virto tikrove. Vis labiau ryškėjo milijonų metų šventyklos kontūrai; šis įstabus magiškosios energijos šaltinis ėmė veikti savaime, paprasčiausiai dėl to, kad šventyklos sienose buvo iškaltos įvairios scenos ir hieroglifai. Eidamas per būsimas sales, kurių kontūrai buvo jau pažymėti, stabtelėdamas susikaupti ir pamąstyti būsimosiose koplyčiose, Ramzis sėmėsi *ka* jėgos, tos stebuklingos energijos, atsiradusios dangui susiliejant su žeme. Jis persiėmė ta jėga, bet ne savo labui, o kad įstengtų drąsiai stoti prieš tamsybes, kuriose hetitai norėjo paskandinti dievų mylimą žemę.

Ramzis jautė, kad jo sieloje atgyja visos dinastijos, visa ant šimtmečių siūlo suverta faraonų giminė, kūrusi Egiptą pagal visatos pavyzdį.

Akimirksnį, tik vieną akimirksnį jaunas dvidešimt septynerių metų valdovas sudvejojo; tačiau praeitis tapo jėga, o ne našta. Šioje milijonų metų šventykloje Ramzio pirmtakai nurodė jam kelią.

Siras Raja pristatė vazų aukštiems Memfio pareigūnams ir didikams. Jeigu sekliai apklaus jo tarnautojus, tai sužinos, kad

pirklys ketina ir toliau tenkinti savo pirkėjų poreikius, stengdamasis likti nuolatiniu kilmingų šeimų tiekėju. Todėl Raja prekiavo savo įprastu būdu: užmegzdavo su pirkėju tiesioginį ryšį ir maloniai jį pašnekindavo, negailėdamas meilikavimų.

Paskui jis nuvyko į didįjį Mer-Uro haremą*, kur nebuvo lankęsis bent porą metų: Raja buvo tikras, kad ši kelionė suglumins Amenio ir Seramanos seklius. Jie pamanys, kad šnipas turi bendrininkų šioje senoje ir garbingoje įstaigoje, ir sugaiš daug laiko tirdami tuos klaidingus pėdsakus. Beje, tai pareikalaus iš jų nemaža jėgų!

Raja pakišo sekliams dar vieną progą pataikyti pirštu į dangų: jis užsuko į netoli haremo esantį mažą kaimelį ir pasiginčijo dėl kažkokių mažmožių su valstiečiais, kurių visai nepažinojo. Aišku, tardytojai ir juos palaikys įtariamojo siro bendrininkais.

Palikęs savo suglumintus seklius, pirklys grįžo į Memfį patikrinti, kokiomis sąlygomis bus išgabentos kelios jo krovinių siuntos. Vienos iš jų turėjo nukeliauti į Pi-Ramzį, kitos – į Tėbus.

Seramana šėlte šėlo.

– Tas šnipas iš mūsų tyčiojasi! Jis žino, kad mes jį sekame, ir linksminasi, vedžiodamas mus už nosies!

– Nusiramink, – patarė Amenis. – Jis būtinai padarys kokią nors klaidą.

– Kokią klaidą?

– Pranešimai, kuriuos jis gauna iš hetitų, slepiami arba induose su džiovintomis žuvimis, arba brangiose vazose. Lažinuosi, kad vazose, nes didžioji jų dalis gaunama iš Pietų Sirijos ir Azijos.

– Na, tai apžiūrėkime jas!

* Senovės Egipte haremu buvo vadinama stambi ekonominė institucija, kurios ūkinė veikla galėjo būti labai įvairi (*vert. past.*).

– Ir kas iš to? Tai mums nieko neduos. Juk mums svarbiausia – kokiu būdu jis siunčia savo pranešimus ir kokiu tinklu naudojasi. Dabartinėmis aplinkybėmis jis yra priverstas įspėti hetitus, kad negali tęsti savo veiklos. Mums reikia patykoti progą, kai jis išsiųs kokius nors daiktus į Siriją.

– O aš sugalvojau ką kita, – prisipažino Seramana.

– Tikiuosi, neketini pažeisti įstatymų?

– Jeigu aš nuveiksiu viską tylutėliai ramutėliai ir suteiksiu tau galimybę suimti Rają visiškai teisėtai, ar leisi man įvykdyti tą sumanymą?

Amenis iš susijaudinimo net nulaužė savo teptuką.

– Kiek tau reikia laiko?

– Rytoj viskas bus atlikta.

36

Bubastyje buvo švenčiama meilės svaigulio šventė. Visą savaitę merginos ir vaikinai galės džiaugtis pirmuoju meilės jauduliu, maloningai stebint deivei katei Bastei, įkūnijančiai gyvenimo saldybes. Kaimo vietovėse draugiškos imtynės leis jaunuoliams parodyti savo jėgą ir sužavėti gražiąsias žiūroves kovos įkarščiu.

Rajos tarnautojai turėjo teisę pasinaudoti dviejų dienų atostogomis. Vyriausiasis sandėlininkas, liesas kumptelėjęs siras, užrakino sandėlį, kur buvo gal dešimt ne itin vertingų vazų. Jam buvo visai smagu galvoti, kad netrukus jis galės įsimaišyti į minią ir pabandyti laimę užkalbinęs kokią šaunią miestelėnę, kad ir ne pirmos jaunystės. Raja buvo griežtas šeimininkas, tad reikėjo nepraleisti progos papramogauti.

Įsivaizdavus, koks malonumas jo laukia, sandėlininkui kone seilė ištįso, ir jis niūniuodamas pasuko gatvele, vedančia į nedidelę aikštę. Čia jau rinkosi mėgėjai pasilinksminti.

Didžiulė letena sugriebė jį už plaukų ir patraukė atgal. Kita letena užspaudė jam burną, drauge nutildžiusi skausmo šūksnį.

– Tylėk, – įsakė Seramana, – arba aš tave pasmaugsiu.

Apimtas siaubo, siras leidosi nutempiamas į stoginę, kurioje buvo sukrautos įvairaus dydžio pintinės.

– Kiek laiko tu dirbi Rajos krautuvėje? – paklausė sardas.

– Ketveri metai.

– Atlyginimas geras?

– Na... Raja linkęs šykštauti.

– Tu jo bijai?

– Šiek tiek...

– Raja tuoj bus suimtas, – pareiškė Seramana, – ir nuteistas mirti už šnipinėjimą hetitų naudai. Jo bendrininkų laukia tokia pat bausmė.

– Bet juk aš – tik jo tarnautojas!

– Melas – sunkus nusikaltimas.

– Jis mane pasamdė dirbti sandėlininku, o ne šnipu!

– Tu labai blogai padarei pamelavęs, kad Raja neva buvo čia, Bubastyje, iš tiesų jis tuo metu įvykdė žmogžudystę Pi-Ramzyje.

– Žmogžudystę? Ne, negali būti... Aš to nežinojau!

– Dabar žinai. Ar tu patvirtini savo ankstesnius parodymus?

– Ne... Taip! Nes Raja man atkeršys, jei aš juos atsiimsiu.

– Bičiuli, tu man nepalieki pasirinkimo: kadangi atkakliai slepi tiesą, aš suknežinsiu tau galvą į sieną.

– Jūs neišdrįsite!

– Aš nudobiau dešimtis tokių niekšelių kaip tu.

– Raja... Jis atkeršys...

– Tu jo niekada nebepamatysi.

– Tikrai?

– Tikrų tikriausiai.

– Tuomet aš sutinku... Raja man sumokėjo, kad pasakyčiau, jog jis tą naktį buvo čia.

– Ar moki rašyti?

– Nelabai gerai...

– Eime pas raštininką, jis užrašys tavo parodymus, o paskui galėsi sau bėgti pas merguželes.

Viliojančiomis žaliomis akimis, švelniai padažytomis lūpomis, grakšti, guvi ir linksma, gražioji Izetė, mažojo Kha motina, neprarado jaunystės žavesio. Tą vėsų žiemos vakarą jaunos moters pečius gaubė vilnonė skara.

Tėbų apylinkėse pūtė stiprus vėjas, tačiau gražioji Izetė

išsiruošė pasimatyman, į kurį ją pakvietė keistas laiškas: „Nendrinė trobelė. Ieškok tokios pat kaip Memfyje, tik vakariniame Nilo krante, priešais Luksoro šventyklą, kviečių lauko pakrašty.“

Jo rašysena... Ji negalėjo suklysti. Betgi – kam, kodėl tas keistas kvietimas, primenant tokias intymias praeities smulkmenas?

Gražioji Izetė paėjėjo palei drėkinimo kanalą, pamatė saulėlydžio nuauksintą kviečių lauką ir pastebėjo trobelę. Ji jau buvo beįeinanti vidun, kai smarkus vėjo gūsis kilstelėjo jos suknelės apačią, ir ji užsikabino už krūmo.

Izetė pasilenkė, norėdama atsargiai atkabinti audinį, kad jis nesuplyštų, bet kažkieno ranka jau išvadavo ją ir padėjo atsitiesti.

– Ramzi...

– Tu vis tokia pat žavi, Izete. Ačiū, kad atėjai.

– Tavo laiškas mane labai sujaudino.

– Aš norėjau pamatyti tave, bet ne rūmuose.

Valdovas ją kerėte kerėjo.

Jo raumeningas kūnas, didinga laikysena, jo žvilgsnis žadino tokį pat geismą kaip kitados. Ji niekad nesiliovė jo mylėjusi, nors suprato, kad nepajėgs varžytis su Nefertare. Didžioji valdovo sutuoktinė užpildė Ramzio širdį, kur ji viešpatavo nepaisydama varžovių – ir jų neturėdama. Gražioji Izetė nei jai pavydėjo, nei pavyduliavo. Ji susitaikė su savo likimu ir didžiavosi padovanojusi valdovui sūnų, kurio nepaprasti gabumai jau ryškėjo.

Taip, ji nekentė Ramzio, kai jis vedė Nefertarę, bet tas audringas jausmas buvo tik skausminga jos meilės išraiška. Izetė stojo prieš sąmokslą, kuris grėsė valdovui ir į kurį buvo norėta ją įtraukti. Ji niekada neišduos vyriškio, kuris suteikė jai tiek laimės, įžiebęs džiaugsmą jos kūne ir sieloje.

– Kodėl tau šovė galvon šitaip slapukauti... ir priminti man

pirmuosius mudviejų pasimatymus tokioje pat trobelėje kaip šita?

– Taip panoro Nefertarė.

– Nefertarė? Nieko nesuprantu!

– Ji reikalauja, kad mudu su tavim turėtume dar vieną sūnų, kuris galėtų paveldėti karalystę, jeigu Kha ištiktų nelaimė.

Gražioji Izetė pasviro ir krito Ramziui į glėbį.

– Tai sapnas, – sukuždėjo ji, – stebuklingas sapnas. Tu – ne valdovas, o aš – ne Izetė; mudu – ne Tėbuose ir neketiname mylėtis tam, kad Kha turėtų brolį. Tai tik sapnas, bet aš noriu išgyventi jį ligi slapčiausių sielos gelmių ir išsaugoti per amžius.

Ramzis nuleido nuo Izetės pečių suknelės petnešėles ir platus apdaras nusmuko ant žemės. Karštligiškai virpanti Izetė leidosi nurengiama.

Tą akimirką, kai jos kūne užsimezgė Ramziui skirtas kūdikis, Izetė patyrė beprotišką laimę, pašėlusio džiaugsmo tvyksnį, kurio ji jau nebesitikėjo.

Nuo plukdžiusio jį atgal į Pi-Ramzį laivo denio valdovas žvelgė į Nilą, paskendęs vienatvėje. Jis žvelgė į Nilą, o matė Nefertarės veidą. Taip, Izetė nuoširdžiai jį mylėjo, o prabėgę metai nenublukino jos žavesio; bet jis nejautė jai to jausmo, visagalio kaip saulė ir beribio kaip dykuma, kuris užplūdo jo sielą pirmąkart išvydus Nefertarę – tos meilės, kuri nepaliaujamai augo ir kerojo dienų dienas. Kaip Ramezėjus ir sostinė kilo be atvangos plušant jų statytojams, taip stiprėjo ir gilėjo Ramzio aistra žmonai.

Valdovas nepasakė Izetei, ko iš tikrųjų reikalavo Nefertarė. Karalienė norėjo, kad Izetė atliktų antrosios žmonos pareigą ir padovanotų keletą vaikų valdovui, pasižyminčiam galia ir tvirtybe, kad daugelis jo galimų įpėdinių tiesiog bijotų perimti iš jo valdžią. Egipto praeityje jau būta panašaus atvejo: farao-

nas Pepis II, sulaukęs daugiau nei šimto metų, pergyveno savo vaikus. Jam mirus, šalis liko be sosto įpėdinio. Prasidėjo valdžios krizė, kurią lydėjo daugybė sukrėtimų ir neramumų. Jei Ramzis sulauks gilios senatvės, koks likimas ištiks valstybę, jei Kha ar Meritamon dėl kokios nors priežasties negalės tapti jo įpėdiniais?

Faraonui buvo neįmanoma gyventi taip, kaip gyvena paprastas mirtingasis. Net jo meilė ir šeima turėjo tarnauti tam, kad jo įkūnijama valdžia būtų amžina.

Tačiau jo gyvenime buvo Nefertarė, toji neprilygstama moteris, dovanojanti jam iškilnią meilę: Ramzis nenorėjo nei nusižengti savo pareigai, nei dalytis geismu su kita moterimi, kad ir gražiąja Izete.

Atsakymą jam pakuždėjo Nilas – Nilas, kurio vanduo potvynio metu dosniai girdė abiejų krantų žemę, suteikdamas jai vaisingumą.

Dvariškiai, susirinkę didžiojoje Pi-Ramzio priėmimų salėje, uoliai malė liežuviais, dalydamiesi gandais ir paskalomis. Kaip ir jo tėvas Setis, Ramzis retai kada rengdavo tokio pobūdžio iškilmes. Jis labiau mėgo dirbti akis į akį su savo ministrais nei tuščiai postringauti su būriu didikų, kuriems rūpėjo tik pataikauti valdovui.

Išvydę įžengusį salėn faraoną, laikantį dešinėje rankoje apvyniotą virve lazdą, daugelis dvariškių kelias akimirkas sulaikė kvapą. Šis simbolis reiškė, kad Ramzis ketino paskelbti nutarimą, kuris nedelsiant įgis įstatymo galią. Lazda simbolizavo Žodį, o virvė – ryšį su tikrove, jis atsiras valdovui tariant nuodugniai apsvarstyto nuosprendžio žodžius.

Dvariškiai susijaudino ir sunerimo. Niekas neabejojo, kad Ramzis tuoj paskelbs karą hetitams. Hetitų imperijon bus nusiųstas ambasadorius, kuris įteiks imperatoriui faraono laišką, tiksliai nurodantį karo pradžią.

– Žodžiai, kuriuos aš ištarsiu, yra karališkasis potvarkis, – pareiškė Ramzis. – Jis bus iškaltas stelose, šaukliai pagarsins jį miestuose ir kaimuose, apie jį sužinos kiekvienas Abiejų Žemių gyventojas. Nuo šios dienos ir iki paskutinio savo atodūsio aš teiksiu „valdovo sūnaus“ ir „valdovo dukters“ rangą vaikams, kurie bus auklėjami rūmų mokykloje ir gaus tokį pat išsilavinimą kaip mano sūnus Kha ir mano dukra Meritamon. Jų skaičius bus neribotas, o savo įpėdiniu aš paskirsiu kurį nors iš jų ir pranešiu jam apie tai, kai ateis laikas.

Apstulbę dvariškiai netvėrė džiaugsmu. Kiekvienas tėvas, kiekviena motina ėmė paslapčia tikėtis, kad ta garbė bus suteikta kaip tik jų vaikui. Kai kurie jau galvojo, kokiu būdu reikės išliaupsinti savo atžalų nuopelnus taip, kad Ramzis su Nefertare pasirinktų kurį nors iš jų palikuonių.

Ramzis apgaubė didele skara sveikstančios po peršalimo Nefertarės pečius.

– Ją atvežė iš geriausios Sajo audyklos. Šventyklos vyresnioji išaudė ją savo rankomis.

Karalienės šypsena nuskaidrino apniukusį Deltos dangų.

– Man taip pat norėtųsi nukeliauti į Pietus, bet aš žinau, kad tai neįmanoma.

– Man labai gaila, Nefertare, bet aš privalau prižiūrėti savo karių pratybas.

– Izetė pagimdys tau dar vieną sūnų, tiesa?

– Jei to norės dievai.

– Tuomet viskas puiku: jie to norės. Kada tu vėl su ja pasimatysi?

– Nežinau.

– Bet... Juk tu man pažadėjai...

– Aš ką tik paskelbiau potvarkį.

– Kuo gi jis susijęs su Izete?

– Tavo valia įvykdyta, Nefertare: mudu turėsime per šimtą sūnų ir dukterų, tad sosto paveldėjimas bus užtikrintas.

37

– Aš turiu įrodymą, kad Raja melavo, – pakiliai nusiteikęs paskelbė Seramana.

Amenis nė nemirktelėjo.

– Ar girdi, ką sakau?

– Taip, taip, – atsakė valdovo asmens sekretorius.

Sardas suprato, kodėl Amenis toks abejingas. Be abejo, raštininkas ir vėl miegojo gal tik dvi ar tris valandas ir dabar niekaip neįstengė atsibusti.

– Va, aš turiu Rajos sandėlininko parodymus, kuriuos jis pasirašė ir patvirtino liudininkų akivaizdoje. Tarnautojas aiškiai sako, kad jo šeimininkas, nebuvęs Bubastyje tą dieną, kai buvo nužudyta Nenofarė, sumokėjo jam už melagingus parodymus.

– Sveikinu, Seramana, tu šauniai padirbėjai. Ar tavo sandėlininkas... gyvas ir sveikas?

– Išėjęs iš raštinės, jis pareiškė karščiausią norą dalyvauti didžiojoje miesto šventėje ir ketino ten susitikti su keliomis sukalbamomis moteriškaitėmis.

– Iš tiesų šaunus darbas...

– Vis tiek tu nieko nesupranti! Juk Rajos alibi nebegalioja, tad mes galime jį suimti ir apklausti!

– Tai neįmanoma.

– Neįmanoma?! Kas drįstų pasipriešinti...

– Raja sugebėjo pasprukti nuo savo seklių ir dingo kažkokioje Memfio gatvelėje.

Šenaras buvo įspėtas. Pavojus jam nebegrėsė. Dabar Raja turėjo dingti. Jis buvo įsitikinęs, kad Amenis įsakys tikrinti bet kokį krovinį, gabenamą Pietų Sirijon, net indą su džiovintomis žuvimis ar mėsa, todėl nebegalėjo pasiųsti hetitams jokio pranešimo. Patikėti laišką vienam iš savojo šnipų tinklo narių jam atrodė pernelyg rizikinga: juk taip lengva išduoti faraono tvarkos sergėtojų ieškomą bėglį! Vienintelė priimtina išeitis, kurią Raja numatė tą pačią akimirką, kai sužinojo esąs įtariamas žmogžudyste: pačiam susitikti su šnipinėjimo tinklo viršininku, nors tai buvo griežtai uždrausta.

Atsikratyti nuolat jį sekusių tvarkos sergėtojų buvo ne taip paprasta; turbūt reikėjo padėkoti dievui, vakare atsiuntusiam praūžusią virš Memfio audrą: ja pasinaudodamas, Raja paspruko, įbėgęs dirbtuvėn, iš kurios buvo du išėjimai.

Eidamas ne gatve, o namų stogais, jis pateko šnipų tinklo viršininko buveinėn per patį audros įkarštį, kai dangų raižė žaibai, o smarkus vėjas kėlė dulkių debesis ištuštėjusiose gatvėse.

Namas skendėjo tamsoje ir atrodė negyvenamas. Rajos akys apsiprato tamsoje, ir jis atsargiai, nekeldamas triukšmo, nužingsniavo į svečių kambarį. Staiga jo ausys pagavo silpną dejonę.

Sunerimęs pirklys nuėjo garso link.

Vėl pasigirdo gaili dejonė, lyg kažkas būtų stengęsis sulaikyti smarkų skausmą. O štai ir šviesos spindulys, besiskverbiąs pro plyšelį durų apačioje.

Nejaugi tinklo viršininką suėmė ir dabar kankina? Ne, negali būti! Juk tik Raja jį pažinojo.

Durys atsivėrė, deglo šviesa apakino sirą, kuris atsitraukė atatupstas, dengdamasis rankomis akis.

– Raja... Ką tu čia veiki?

– Atleiskite, bet aš negalėjau pasielgti kitaip.

Pirklys matė šnipų viršininką tik vieną kartą, Muvatalio dvare, bet nepamiršo, kaip jis atrodo: aukštas, liesas, atsikišusiais skruostikauliais, tamsiai žaliomis akimis, panašus į plėšrų paukštį.

Staiga Raja pabūgo, kad Ofiras užmuš jį čia pat, nedelsdamas. Bet libis liko baugiai ramus.

Laboratorijoje tebedejavo šviesiaplaukė Lita.

– Aš rengiau ją bandymui, – paaiškino Ofiras ir uždarė duris. Prieblanda kėlė Rajai baimę: juk ji buvo juodojo mago viešpatija!

– Čia mes galėsime ramiai pasikalbėti. Tu pažeidei nurodymus.

– Žinau, bet mane būtų sučiupę Seramanos vyrai.

– Manau, kad jie vis dar mieste.

– Taip, bet aš nuo jų pasprukau.

– Jeigu jie tave sekė, tai netrukus bus čia. Tokiu atveju būsiu priverstas tave užmušti ir paaiškinti, kad mane užpuolė įsilaužęs į mano namus plėšikas.

Dolantė, miegojusi viršutiniame aukšte po geros migdomųjų dozės, būtų patvirtinusi Ofiro žodžius.

– Aš išmanau savo amatą. Ligi čia jie manęs neatsekė.

– Tikėkimės, Raja. Kas atsitiko?

– Ištisa virtinė nesėkmių.

– O gal tai virtinė žioplų klaidų?

Siras papasakojo viską, kas nutiko, nepraleisdamas nė menkiausios smulkmenos. Turint reikalą su Ofiru, nevertėjo išsisukinėti: juk magas gebėjo skaityti mintis.

Po Rajos pasakojimo stojo ilga tyla. Prieš paskelbdamas savo nuosprendį, Ofiras susimąstė.

– Tau nepasisekė, tai tiesa; ir mes turime pripažinti, kad tavo tinklas sunaikintas.

– Mano krautuvės, prekių atsargos, sukauptas turtas...

– Tu atgausi visa tai, kai hetitai užkariaus Egiptą.

– Teišgirsta jus piktosios karo dvasios!

– Gal kartais abejoji mūsų galutine pergale?

– Nė vienos akimirkos! Egipto armija nepasirengusi kariauti. Mano surinkti paskutiniai duomenys rodo, jog jos ginklavi-

masis atsilieka, o aukštieji karininkai baiminasi tiesioginio susidūrimo su hetitais. Kareiviai, kurie bijo, yra nugalėti mūšiui dar neprasidėjus.

– Perdėtas pasitikėjimas savo jėgomis gali baigtis pralaimėjimu, – paprieštaravo Ofiras. – Norėdami nustumti Ramzį į prarają, privalome nieko neišleisti iš akių.

– Ar jūs ir toliau naudositės Šenaro paslaugomis?

– Ar faraonas jį įtaria?

– Jis nepasitiki savo broliu, bet jam negali net ateiti į galvą, kad Šenaras tapo mūsų sąjungininku. Argi įmanoma įsivaizduoti, kad egiptietis, karališkosios šeimos narys ir užsienio reikalų ministras, išduotų savo šalį? Mano nuomone, Šenaras tebėra pagrindinis mūsų koziris. Kas mane pakeis?

– Tau nėra reikalo tai žinoti.

– Ofirai, jūs privalote parašyti ataskaitą apie mane ir mano darbą...

– Ji bus tau palanki. Tu ištikimai tarnavai Hetitų imperijai. Imperatorius atsižvelgs į tai ir mokės tau atsilyginti.

– Kokia bus mano naujoji užduotis?

– Aš pateiksiu Muvataliui pasiūlymą, o jis nuspręs, ką tau patikėti.

– Tie Atono šalininkai... Ar tai kas nors rimta?

– Man nusispjaut į Atono šalininkus, kaip ir į visus kitus tikinčiuosius, bet jie – avinai, kuriuos lengvų lengviausia nuvesti į skerdyklą. Kadangi jie daro viską, ką aš jiems įsakau, kodėl mes turėtume atsisakyti tų lengvatikių?

– Toji mergina, kuri jus lydi...

– Ji aiškiaregė ir silpnaprotė, bet puikus mediumas. Ji leidžia man gauti vertingų žinių, kurios kitaip liktų nepasiekiamos. O aš tikrai tikiuosi palaužti apsaugines Ramzio galias.

Ofiras pagalvojo apie Mozę, galimą sąjungininką: jis labai apgailestavo, kad hebrajas pabėgo ir dingo. Klausinėdamas transo apimtą Litą, jis įsitikino, kad hebrajas vis dar gyvas.

– Ar negalėčiau pailsėti šičia keletą dienų? – pasiteiravo siras. – Man juk teko atlaikyti sunkų išbandymą.

– Per daug rizikinga. Tuoj pat keliauk į pietinį uosto pakraštį ir sėsk į baržą, plaukiančią į Pi-Ramzį.

Ofiras pranešė sirui slaptažodžius ir nurodė, su kuo jam reikia užmegzti ryšį norint išvykti iš Egipto, kirsti Kanaaną bei Pietų Siriją ir pasiekti hetitų įtakos zoną.

Rajai išėjus, magas įsitikino, kad Lita giliai miega, ir patyliukais išslinko iš namų.

Užtrukusi dargana jam labai tiko: tokiu oru niekas jo nepastebės, ir jis greit grįš į savo urvą, įsakęs Rajos pavaduotojui imtis darbo.

Šenaras šveitė sustatytus priešais jį skanėstus. Nors samprotavimai apie tolesnę Rajos bylos eigą jį apramino, reikėjo numaldyti nerimą valgiu. Šenarui bedorojant keptą putpelę, įėjęs rūmų valdytojas jam pranešė, kad atvyko Meba, buvęs užsienio reikalų ministras. Šenaras užėmė jo vietą, įtikinęs varžovą, kad už jo atstatydinimą atsakingas tik Ramzis, ir niekas kitas.

Meba buvo vienas iš tų aukštų, orių ir manieringų valdininkų, kurių šeimose sūnus perimdavo raštininko lentelę ir papirusą iš tėvo. Tokie pareigūnai it žuvys nardė vingiuotuose valdžios koridoriuose, buvo įpratę vengti kasdienių rūpesčių ir domėjosi tik savo kopimu karjeros laiptais. Tapęs ministru, Meba pasiekė viršūnę, kurioje tikėjosi išlikti ligi pat senatvės. Tačiau netikėta Šenaro intriga, apie kurią jis taip niekada ir nesužinojo, atėmė iš jo šį postą. Dykinėjąs diplomatas pasitraukė į savo dideles valdas Memfyje ir tenkinosi retais apsilankymais Pi-Ramzio dvare.

Šenaras nusiplovė rankas, išskalavo burną, pasikvėpino ir patikrino, ar nesusitaršė šukuosena. Jis žinojo, kad jo lankytojas – didelis dabita, ir neketino šiuo atžvilgiu jam nusileisti.

– Mano mielas Meba! Kaip malonu vėl tave regėti sostinėje... Ar suteiksi man garbę, apsilankydamas priėmime, kurį ketinu surengti rytojaus vakarą?

– Mielai.

– Aš žinau, kad dabar nelabai tinkamas laikas linksmintis, bet nereikia pasiduoti liūdesiui. Pats valdovas stengiasi nekeisti rūmų gyvenimo įpročių nei tvarkos.

Plačiaveidis, visa savo povyza įkvepiąs pašnekovui pasitikėjimą, Meba net būdamas garbaus amžiaus liko moterų viliotojas, žavintis jas savo grakščiais judesiais ir rimta, oria kalbėsena.

– Ar jūs patenkintas savo pareigomis, Šenarai?

– Jos nelengvos, bet aš stengiuosi eiti jas kaip galima geriau – mūsų šalies didybės labui.

– Ar pažįstate sirą Rają, pirklį?

Šenaras įsitempė.

– Jis parduoda man vertingas, puikios kokybės vazas – tiesa, jos gana brangios.

– O ar jums neteko kalbėtis su juo kitomis temomis?

– Še, kad nori! Kas tau dabar darosi, Meba?

– Jums nereikia manęs bijoti, Šenarai.

– Bijoti... ką tu nori tuo pasakyti?

– Jūs laukėte žmogaus, turinčio užimti Rajos vietą, juk tiesa? Na štai, aš atvykau.

– Tu, Meba...

– Aš nepakenčiu dykinėti. Kai hetitų šnipinėjimo tinklas su manim susisiekė, nutariau nepraleisti progos atkeršyti Ramziui. Tai, kad Egipto priešai pasirinko jus jo įpėdiniu, man visai nekelia pasipiktinimo – su sąlyga, kad paėmęs valdžią jūs grąžinsite man Užsienio reikalų ministeriją.

Vyresnysis valdovo brolis atrodė priblokštas.

– Duokite man savo žodį, Šenarai.

– Be abejo, Meba, taip, duodu...

– Aš turėsiu perduoti jums mūsų draugų nurodymus, o jei jūs norėsite jiems ką nors pranešti, pirmiausia kreipsitės į mane. Kadangi nuo šios dienos jūs skiriate mane savo pavaduotoju vietoj Ašos, mes turėsime galimybę dažnai susitikinėti: juk manęs niekas neįtars.

38

Hetitų imperijos sostinę Hatušą merkė ledinis lietus. Smarkiai atšalus, imta šildytis kūrenant durpėmis ir malkomis. Tokiu metų laiku mirdavo daug vaikų, užtat likę gyvi berniukai tapdavo puikiais kariais. Mergaitėms, neturėjusioms teisės paveldėti šeimos turtą, nebuvo ko tikėtis, išskyrus gerą santuoką.

Nepaisydamas atšiauraus klimato, imperatoriaus sūnus ir naujasis karvedys Uri-Tešubas ėmė rengti vis daugiau karinių pratybų. Būdamas nepatenkintas fizine pėstininkų parengtimi, jis vertė juos žygiuoti daugybę valandų, apsikrovusius ginklais ir maisto atsargomis, tarsi jie būtų išsiruošę į ilgą žygį karo keliais. Netekę paskutinių jėgų, daug vyrų krisdavo negyvi. Uri-Tešubas palikdavo juos pakelėse, nes manė, kad tie nugeibėliai neverti nei laidojimo apeigų, nei kapo. Jų lavonai bus puikus maistas grifams.

Imperatoriaus sūnus netausojo nė karo vežimų įgulų, versdamas vadeliotojus vis raginti arklius, kad jie lėktų kiek įkabindami. Aibė nelaimingų atsitikimų, kurių metu žuvo daug karių, įtikino jį, kad kai kurie vadeliotojai nemoka elgtis su naujais įrengimais ir per daug nusipenėjo pernelyg ilgai užtrukus taikai.

Tačiau karių gretose nebuvo girdėti jokio murmėjimo. Kiekvienas nujautė, kad Uri-Tešubas rengia armiją karui, o pergalė priklausys nuo jo uolumo ir griežtumo. Patenkintas savo didėjančiu populiarumu, karvedys nepamiršo, kad vyriausiuoju armijos vadu tebebuvo Muvatalis. Uri-Tešubui atrodė rizikinga būti taip toli nuo dvaro, vadovaujant pratyboms atkampio-

se Anatolijos vietovėse, tad jis papirko ne vieną dvariškį, turėjusį teikti jam kaip galima daugiau žinių apie jo tėvo ir Hatušilio veiklą.

Sužinojęs, kad pastarasis išvyko patikrinti padėties kaimyninėse šalyse, priklausančiose hetitų įtakos zonai, Uri-Tešubas nustebo ir drauge nusiramino. Nustebo, nes imperatoriaus brolis retai išvykdavo iš sostinės; nusiramino, nes pamanė, kad būdamas toli nuo imperatoriaus Hatušilis nebegalės kenkti savo klastingais patarimais, siekiančiais atnešti naudos pirkliams.

Uri-Tešubas nekentė pirklių. Nugalėjęs Ramzį, jis išvys Muvatalį, užims Hetitų imperijos sostą, ištrems Hatušilį pražūtin į druskos kasyklas ir uždarys jo žmoną Putuhepą, tą pasipūtėlę, tą sąmokslininkę, kokio nors užkampio viešnamyje. O pirkliai bus prievarta paimti į karo tarnybą.

Hetitų imperijos ateitis buvo aiški: šalyje įsigalės karinė diktatūra, o jis, Uri-Tešubas, bus absoliutus valstybės šeimininkas.

Tačiau dar per anksti grumtis su visų po daugelio sumanaus ir žiauraus valdymo metų gerbiamu imperatoriumi. Kad ir kokio ūmaus ir karšto būdo, Uri-Tešubas mokės būti kantrus ir lauks, kol tėvas pirmąkart suklys. O tada... arba Muvatalis sutiks atsisakyti sosto, arba sūnus jį nužudys.

Įsisupęs į storą vilnonį apsiaustą, imperatorius sėdėjo prie židinio, kurio ugnis jį menkai tešildė. Sendamas jis vis sunkiau pakėlė žiemos šalčius, bet negalėjo atsisakyti didingo reginio: snieguotų kalnų, juosiančių jo sostinę. Kartais jam kildavo pagunda atsisakyti užkariautojo politikos ir naudotis savo šalies gamtos turtais, bet ta svajonė greit išsisklaidydavo, nes tam, kad jo tauta išliktų, reikėjo užkariauti kuo daugiau svetimų žemių. Užgrobti Egiptą reiškė įsigyti gausybės ragą. Iš pradžių jis patikės krašto valdymą vyresniajam Ramzio broliui, garbėtroškai Šenarui, – kad liaudis nurimtų. O paskui atsikratys to išdaviko ir privers Dviejų Žemių gyventojus pripažinti

hetitų valdžią, kuri beregint nuslopins bet kokį bandymą sukilti.

Pagrindinis pavojus jam grėsė iš sūnaus, Uri-Tešubas buvo reikalingas imperatoriui, nes galėjo sustiprinti armiją ir pakelti jos kovingumą; bet Muvataliui teks sutrukdyti jam pasinaudoti pergalės vaisiais. Bebaimis karys Uri-Tešubas nepasižymėjo valstybės vyro mąstymu, tad ir valdytojas iš jo būtų menkas.

Hatušilis buvo kitoks. Nors liguistas ir silpnos sveikatos, imperatoriaus brolis buvo apdovanotas valdovui būtinomis savybėmis. Jis mokėjo likti šešėlyje, priversdamas visus pamiršti, kad iš tikrųjų yra įtakingas asmuo. Ko gi jis norėjo? Muvatalis nepajėgė atsakyti į šį klausimą, tad jo nepasitikėjimas broliu padvigubėjo.

Hatušilis priėjo prie besišildančio ties židiniu imperatoriaus.

– Ar kelionė buvo sėkminga, brolau?

– Tai, ką aš pamačiau ir sužinojau, atitinka mūsų lūkesčius.

Hatušilis keliskart nusičiaudėjo.

– Tu peršalai?

– Nakvynės namai, kur mes keisdavome arklius, prastai šildomi. Žmona paruošė man karšto vyno, o nakčiai karštame vandenyje pakaitinęs kojas aš tikrai atsikratysiu tos bjaurios slogos.

– Ar mūsų sąjungininkai tave gerai priėmė?

– Mano apsilankymas juos nustebino; jie išsigando, kad pareikalausiu papildomų mokesčių.

– Labai naudinga palaikyti mūsų pavaldinių baimę. Kai stuburui ima trūkti lankstumo, bręsta nepaklusnumas.

– Kaip tik todėl iš pradžių aš priminiau vieno ar kito kunigaikščio praeities klaidas ir imperatoriaus gerumą, o paskui perėjau prie esminių dalykų.

– Šantažas tebėra mėgstamas diplomatijos ginklas, Hatušili. Atrodo, tu jį valdai labai mikliai.

– Tai sunkus menas, kurio niekada tobulai neįvaldysi, bet jo padariniai gali būti labai teigiami. Visi mūsų pavaldiniai, visi be išimties, atsiliepė į mūsų... kvietimą.

– Mielas brolau, aš labai tuo patenkintas. Kada jie bus visiškai pasirengę?

– Po trijų ar keturių mėnesių.

– Ar bus būtina surašyti oficialius dokumentus?

– Geriau būtų to nedaryti, – pasakė Hatušilis. – Mes pasiuntėme nemažai šnipų į priešo teritoriją; galbūt egiptiečiai pasielgė taip pat mūsų atžvilgiu.

– Mažai tikėtina, bet atsargumo niekada nėra per daug.

– Mūsų sąjungininkams Egipto žlugimas yra nepaprastai svarbus dalykas. Daviau savo garbės žodį oficialiam Hetitų imperijos atstovui, jie davė jį imperatoriui. Jie tylės tiek, kiek reikės: kol neprasidės karas.

Hatušilis mėgavosi kambaryje tvyrančia šiluma ir pritariamai žvilgčiojo karščiuojančiomis akimis į langus, uždarytus medinėmis langinėmis, aptrauktomis audeklu.

– Kaip sekasi mūsų kariuomenės parengimas?

– Uri-Tešubas puikiai atlieka savo darbą, – atsakė Muvatalis. – Netrukus mūsų armijos kovinė parengtis pasieks aukščiausią lygį.

– Kaip jūs manote, ar jūsų ir mano žmonos laiškai išsklaidė karališkosios poros nepasitikėjimą?

– Ramzis su Nefertare atsakė labai maloniai. Mes tęsime tą susirašinėjimą. Jis bent jau kels jiems nerimą. Kas girdėti apie mūsų šnipinėjimo tinklą?

– Tas, kurį buvo įkūręs siras Raja, demaskuotas ir sunaikintas, o jo nariai išbėgiojo ir išsislapstė. Bet mūsų pagrindinis šnipas, libis Ofiras, ir toliau siųs mums vertingų žinių.

– Ką darysime su tuo pirkliu Raja?

– Man atrodė, kad gerai būtų nedelsiant jį nužudyti, bet Ofiras sumanė kai ką geriau.

– Na, ką gi... Dabar eik, brolau, ir pasimėgauk pelnytu poilsiu šalia savo žaviosios žmonos.

Karštas vynas su prieskoniais padėjo Hatušiliui: jis liovėsi karščiavęs ir vėl galėjo laisvai kvėpuoti per nosį, o įmerkęs kojas į karštą vandenį, vargšas pajuto malonumą, su kaupu jam atlyginusį už ilgas kelionių Azijos keliais valandas. Tarnaitė pamasažavo jam pečius ir kaklą, o Putuhepos prižiūrimas kirpėjas švariai nuskuto.

– Tavo užduotis įvykdyta? – pasiteiravo ji, kai jiedu liko vieni.

– Manau, kad taip, mieloji.

– O aš savo ruožtu įvykdžiau savąją.

– Tu – užduotį? Kokią? Apie ką tu šneki?

– Ne mano būdui sėdėti rankas sudėjus.

– Malonėk žmoniškai paaiškinti, apie ką tu kalbi!

– Juk tu – tokio guvaus proto; nejaugi dar nesupratai?

– Ar tik nenori pasakyti, kad...

– Na, žinoma, mano brangusis diplomate! Kol tu vykdei imperatoriaus įsakymus, aš pasirūpinau tavo varžovu – tavo vieninteliu varžovu.

– Uri-Tešubu?

– O kas gi kitas trukdo tau kilti aukštyn ir mėgina užkirsti kelią tavo įtakai? Paskyrimas karvedžiu susuko jam galvą. Jis jau įsivaizduoja esąs imperatorius!

– Betgi Muvatalis valdo jį, o ne jis – Muvatalį!

– Judu abu nepakankamai įvertinate pavojų.

– Tu klysti, Putuhepa; imperatorius yra šviesaus proto ir įžvalgus žmogus. Jis patikėjo armiją savo sūnui, nes nori, kad šis suteiktų jai energijos, kovingumo ir kuo geriausiai parengtų būsimoms kautynėms. Bet Muvatalis nemano, kad Uri-Tešubas įstengs valdyti Hetitų imperiją.

– Ar jis tau tai pasakė?

– Aš jaučiu, kad jis taip galvoja.

– Man to negana! Uri-Tešubas – žiaurus ir pavojingas, jis nekenčia mudviejų ir svajoja nušalinti mus nuo valdžios. Kadangi esi imperatoriaus brolis, jis nedrįsta pulti tavęs atvirai, bet smogs tau į nugarą.

– Turėk kantrybės. Uri-Tešubas pats nueis į pražūtį.

– Per vėlu.

– Kodėl?

– Aš pasielgiau taip, kaip reikėjo pasielgti.

Hatušilis bijojo suprasti jos žodžius.

– Vienas pirklys dabar vyksta į Uri-Tešubo štabo būstinę, – prisipažino Putuhepa, – jis pasakys, kad turi pasikalbėti su vyriausiuoju karvedžiu. Norėdamas pelnyti Uri-Tešubo pasitikėjimą, jis jam papasakos, kad daug turtingų pirklių pritartų Muvatalio valdymo pabaigai ir jo sūnaus įžengimui į sostą. Mūsų žmogus nudurs Uri-Tešubą, ir mes pagaliau atsikratysime to pabaisos.

– Hetitų imperijai jis reikalingas... Dar anksti, dar per anksti! Būtina, kad Uri-Tešubas parengtų mūsų armiją kautynėms.

– Tai gal pabandysi jį išgelbėti? – pašaipiai paklausė Putuhepa.

Išvargęs, karščiuojąs Hatušilis pakilo, raukydamasis nuo sąnarių skausmo:

– Aš išvykstu. Tučtuojau.

39

Pamačius jojantį Šiaurės Sirijos keliais paštininką, susigūžusį po padėvėtu šiurkščiavilniu apsiaustu, buvo neįmanoma atpažinti, kad tai elegantiškasis, prašmatnusis Aša. Sėdėdamas ant tvirto, įmitusio asilo, kuris guviai tapeno pirma kitų dviejų, gabenusių kiekvienas maždaug po šešiasdešimt kilogramų įvairių dokumentų, Aša įsigavo į hetitų įtakos zoną.

Jis praleido kelias savaites Kanaane ir Amuru, norėdamas nuodugniai apžiūrėti gynybines abiejų protektoratų sistemas, ir dažnai šnekučiavosi su Egipto karininkais, įpareigotais organizuoti pasipriešinimą hetitų antpuolio atveju. Be to, jis papildė savo meilužių sąrašą gera dešimtimi jaunų, išradingų, prityrusių meilės žaidimuose moterų.

Amuru kunigaikščiui Bentešinai Ašos elgesys labai patiko. Mandagus svečias, mėgstąs skaniai pavalgyti, tas šaunusis egiptietis nekėlė jokio nemalonaus reikalavimo. Jis tik paprašė kunigaikštį įspėti Ramzį vos kilus įtarimui, kad hetitai gali pulti.

Paskui Aša leidosi atgal Egipto link, ar bent jau visiems sudarė tokį įspūdį. Paklusdami įsakymui, jo palydovai pasuko pakrantės keliu į pietus, o diplomatas sunaikino savo egiptietišką apdarą, apsirengė paštininko drabužiais ir iškeliavo šiaurėn, apsirūpinęs tobulai padirbtu hetitų leidimu.

Prieštaringi netikslių pranešimų duomenys neleido susidaryti teisingos nuomonės apie tikruosius Hetitų imperijos ketinimus. Kelionė po šalį buvo geriausias būdas viską sužinoti. Kadangi Ramzio noras sutapo su Ašos siekiais, diplomatas neniurnėdamas sutiko atlikti tą užduotį. Surinkęs žinias iš pir-

mų šaltinių, jis galės žaisti savo nuožiūra – galbūt net primesti priešui savo taisykles.

Ar didžioji hetitų jėga neslypėjo jų gudrybėje įtikinti visus, kad jie yra nenugalimi ir pasirengę užkariauti pasaulį? Štai esminis klausimas, į kurį reikėjo atsakyti, remiantis konkrečiais duomenimis.

Hetitų pasienio postą saugojo kokios trys dešimtys ginkluotų karių, iš pažiūros labai panašių į nusikaltėlius. Keturi pėstininkai ilgai suko ratus aplink Ašą ir tris jo asilus. Suglumintas tokio elgesio, tariamasis paštininkas nedrįso net krustelėti.

Pagaliau kairįjį Ašos skruostą palietė ieties smaigalys.

– Kur tavo leidimas?

Aša ištraukė iš po apsiausto lentelę su hetitų rašmenimis surašytu tekstu.

Kareivis perskaitė įrašą ir perdavė kitam pasieniečiui, tas savo ruožtu permetė ją akimis.

– Kur keliauji?

– Turiu pristatyti laiškus ir sąskaitas Hatušo pirkliams.

– Parodyk juos.

– Juk privalu saugoti susirašinėjimo paslaptį.

– Armijai nėra nieko slapto.

– Nenorėčiau susilaukti nemalonumų iš gavėjų.

– Jei nepaklusi, tai tikrai susilauksi nemalonumų, ir su kaupu.

Nuo šalčio sugrubusiais pirštais Aša atmezgė virveles, kuriomis buvo užrišti maišai su pirklių laiškų lentelėmis.

– Prekybinis jovalas, – įsitikino kareivis. – Mes tave iškratysim.

Laiškininkas neturėjo ginklo. Hetitai apmaudžiai susižvalgė: jie neturėjo ką jam prikišti.

– Prieš jodamas į bet kurį kaimą, prisistatyk į kontrolės postą.

– Čia kažkas nauja! Anksčiau juk to nereikėjo.

– Ne tavo reikalas. Jeigu neprisistatysi į kiekvieną kontrolės postą, būsi palaikytas priešu ir nukautas.

– Hetitų šalyje nėra priešų!

– Daryk, kas liepiama.

– Gerai jau, gerai...

– Mauk iš čia, įkyrėjai!

Aša paragino asilus ir leidosi į kelią ramiai, neskubėdamas, kaip taikus, niekuo nenusikaltęs žmogus. Žingsniuodamas šalia pirmojo asilo, jis prisiderino prie jo ramios žingines ir pasuko keliu, einančiu į Anatolijos centre stūksantį Hatušą.

Ne kartą Aša nejučia imdavo žvalgytis, ieškodamas Nilo. Buvo nelengva priprasti prie smarkiai išraižyto gamtovaizdžio, kuriame taip trūko lygaus dieviškosios upės drėkinamo slėnio. Aša apgailestavo, kad nebemato ryškių kontrastų tarp dirbamosios žemės ir dykumos, tarp žaliuojančių laukų ir auksinio smėlio. Jam trūko saulėlydžių, mirguliuojančių tūkstančiu atspalvių. Tačiau Aša privalėjo pamiršti visa tai ir galvoti tik apie Hetitų imperiją, tą šaltą ir priešišką žemę, kurios paslaptis jis ketino atskleisti.

Žemai pakibęs dangus dažnai prapliupdavo smarkiu lietumi. Asilai rūpestingai aplenkdavo telkšančias balas ir kada užsimanę sustodavo paskabyti šlapios žolės.

Ši vietovė nebuvo ir negalėjo būti palanki taikai. Jos gyslomis sruveno kraugeriškas žiaurumas, vertęs žmones suvokti gyvenimą kaip karą, o ateitį – kaip svetimtaučių sunaikinimą. Kiek prireiks kartų, kad tie apleisti, dyki kloniai, juosiami atšiaurių, stačių kalnų, taptų derlingomis lygumomis, o aršūs kariai – romiais žemdirbiais? Čia vyrai gimdavo tam, kad kautųsi. Jie nesiliaus kariavę.

Tai, kad prie įvažiavimo į kaimus buvo įrengti kontrolės postai, Ašą labai sudomino. Nejaugi hetitai bijojo, kad jų teritorijon gali prasiskverbti šnipai? Juk tą teritoriją ir taip visomis kryptimis „šukavo" saugumo tarnybos pajėgos! Ši neįprasta priemonė buvo vertinga nuoroda į tai, kad šalyje, galimas daly-

kas, vyko stambaus masto karo pratybos, kurias reikėjo žūtbūt nuslėpti nuo smalsaus žvilgsnio.

Du kartus raitieji patruliai tikrino Ašos gabenamus dokumentus ir klausinėjo, kur jis vyksta. Kadangi jo atsakymai atrodė patenkinami, patruliai leido keliauti toliau. Kontrolės poste prie pirmojo kaimelio, į kurį Aša atvyko, jam vėl buvo surengta krata – labai kruopšti. Kareiviai buvo nervingi, irzlūs, tad Aša nė nemanė priešintis ar ginčytis.

Naktį išmiegojęs tvarte, jis užkando duonos su sūriu ir tęsė kelionę, patenkintas tuo, kad niekam nekelia nė menkiausios abejonės. Pavakary Aša pasuko šoniniu takeliu pamiškės link: ten jis ketino atsikratyti kelių lentelių su laiškais pirkliams, kurių iš tiesų niekada nebuvo. Artindamasis prie sostinės, jis po truputį lengvins savo naštą.

Miškelis kilo virš daubos, kur riogsojo didžiuliai akmenys, nusiritę žemyn nuo smailios kalno viršūnės, kurią graužė lietūs ir sniegas. Į šlaitą kabinosi kreivakamienių ąžuolų šaknys.

Atrišdamas vieną iš maišų, pritvirtintų ant pirmojo asilo nugaros, Aša pajuto, kad jį kažkas stebi. Gyvuliai ėmė neramiai trypčioti. Nuo šakų purptelėjo išgąsdintos raudongurklės.

Egiptietis pakėlė nuo žemės akmenį ir kažkokį sausą žagarą – menkus ginklus prieš galimą užpuoliką. Jau aiškiai išgirdęs būrio raitelių keliamą triukšmą, Aša pasislėpė už aukšto kelmo, prisiplojęs pilvu prie žemės.

Iš miškelio išjojo keturi vyrai ir apsupo asilus. Tai buvo ne kariai, o banditai, ginkluoti lankais ir durklais. Net Hetitų imperijoje siautėjo vilkstinių plėšikai. Jeigu juos sučiupdavo, tai užmušdavo čia pat, be jokių teismų.

Aša dar labiau prisiplojo prie purvinos žemės. Jei keturi vagys jį pastebės, jam galas: jie akimirksniu perrės jam gerklę.

Jų vadas, raupuoto veido barzdočius, įtraukė orą, uostinėdamas it medžioklinis šuo.

– Pažiūrėk, – pasakė jam vienas iš sėbrų, – čia juk niekam tikęs grobis: vien lentelės... Ar moki skaityti?

– Nebuvo kada išmokti.

– Ar jos ko nors vertos, tos lentelės?

– Tik jau ne mums.

Niršdamas plėšikas sudaužė lenteles ir numetė jų gabalus į daubą.

– Asilų šeimininkas... Jis turi būti kažkur čia, netoliese, ir tikriausiai turi su savim alavo.

– Išsiskirstykime ir paieškokime, – įsakė vadas. – Mes jį rasime.

Sustingęs iš baimės ir šalčio, Aša neprarado nuovokos. Jo link ėjo tik vienas banditas. Egiptietis pašliaužė tolyn, įsitvėręs medžio šaknies. Plėšikų vadas apėjo aplink, bet jo nepastebėjo. Stambiu akmeniu Aša suknežino jam pakaušį. Vyriškis parkrito veidu į purvą.

– Jis ten! – suriko vienas iš jo bendrų, spėjęs pamatyti, kas atsitiko.

Stvėręs savo aukos durklą, Aša sviedė jį ne tik smarkiai, bet ir taikliai. Ginklas įsmigo vagies krūtinėn.

Du likę gyvi įtempė savo lankus.

Aša neturėjo kitos išeities kaip bėgti. Kai jis skuodė šlaitu žemyn į daubos gilumą, virš jo galvos prašvilpė strėlė. Lėkdamas be kvapo, Aša stengėsi pasiekti tankiai sužėlusius krūmus, kur augo nemažai erškėčių – o gal tai buvo kokie kiti dygliuoti krūmai, bet jie jį paslėps ir išgelbės.

Antra strėlė įdrėskė jo dešiniosios kojos blauzdą, bet Ašai pavyko įsprukti į savo laikinąjį prieglobstį. Apsidraskęs, kruvinomis rankomis jis prasiskynė kelią didžiuliame, tankiame gervuogyne, pargriuvo, atsikėlė ir vėl puolė bėgti.

Pagaliau visiškai uždusęs Aša sustojo. Jeigu persekiotojai jį pasivys, jam neužteks jėgų nei gintis, nei kautis. Bet daubą gaubė tyla, kurią drumstė tik po juodais debesimis skraidančių varnų karksėjimas.

Atsargumo dėlei Aša nejudėjo iš vietos, kol sutemo. Tada

užkopė šlaitu ir palei daubos pakraštį grįžo ten, kur buvo palikęs savo asilus.

Gyvuliai dingo. Liko tik dviejų vagių lavonai.

Egiptietį kamavo žaizdos. Tiesa, jos buvo negilios, bet skausmingos. Aša nusiprausė šaltinio vandeniu, patrynė sužeistas vietas pirmomis pakliuvusiomis po ranka žolėmis, įsiropštė į aukšto, tvirto ąžuolo viršūnę ir užmigo išsitiesęs ant dviejų storų, beveik lygiagrečiai augančių šakų.

Aša sapnavo patogią lovą, stovinčią vienoje iš prabangių sodybų, kurias jam buvo padovanojęs Šenaras, atsilygindamas už bendradarbiavimą; sapnavo palmėmis apaugusį tvenkinį, taurę reto vyno ir dailią merginą, kuri grojo liutnia, kad pamalonintų jo klausą prieš dovanodama savo kūną.

Dar neišaušus jį prikėlė ledinis lietus, ir Aša vėl leidosi į šiaurę.

Tai, kad jis neteko asilų ir lentelių, vertė jį keisti ankstesnį planą nusigauti sostinėn. Jam teks apsimesti kažkuo kitu... Juk paštininkas be laiškų ir gyvulių jiems gabenti sukels įtarimą ir bus suimtas. Be to, tapo neįmanoma prisistatyti į artimiausią kontrolės postą ir patekti kaiman.

Keliaudamas miškais, jis išvengs patrulių, bet ar išsisuks nuo juose besislepiančių lokių, lūšių ir plėšikų? Vandens yra kiek tik nori, sunkiau bus rasti maisto. Jeigu jam nors truputį pasiseks, jis patykos kokį nors keliaujantį prekeivį, užmuš jį, persirengs jo drabužiais ir pasiims jo leidimą bei prekes.

Žinoma, jo padėtis buvo ne per puikiausia, bet niekas nesukliudys jam pasiekti Hatušą ir sužinoti tikrąją hetitų armijos galią.

40

Praleidęs visą dieną ant žirgo vadovaudamas karo vežimų junginio pratyboms, Uri-Tešubas pagaliau galėjo nusiprausti šaltu vandeniu. Vis dažnesnės ir sudėtingesnės pratybos aiškiai ėjo kariams į naudą, bet imperatoriaus sūnus vis dar nebuvo patenkintas. Hetitų armija turėjo būti pasirengusi taip, kad nepaliktų Egipto kariuomenei jokios galimybės atlaikyti jos puolimą.

Kol Uri-Tešubas džiovinosi, atsukdamas tai vieną, tai kitą šoną švilpiančiam vėjui, atėjęs karininkas jam pranešė, kad su vyriausiuoju karvedžiu norįs pasikalbėti kažkoks pirklys, atvykęs iš Hatušo.

– Tepalaukia, – tarė Uri-Tešubas, – aš priimsiu jį rytoj, auštant. Pirkliai gimę paklusti. Kaip jis atrodo?

– Sprendžiant iš apdaro, įtakingas žmogus.

– Vis tiek telaukia. Tegu pernakvoja nepatogiausioje palapinėje.

– O jei jis ims skųstis ir dejuoti?

– Tegu sau verkšlena.

Hatušilis su palyda šuoliavo netausodami arklių. Imperatoriaus broliui neberūpėjo nei jo sloga, nei karščiavimas. Jį buvo apsėdusi vienintelė mintis: atvykti į Uri-Tešubo štabo būstinę, kol neįvyko tai, kas nepataisoma.

Kai vidury nakties jie išvydo karo stovyklą, atrodė, kad ten viskas ramu. Hatušilis prisistatė sargybiniams, kurie atkėlė jam medinius vartus. Žengdamas pāskui apsaugos karininką, imperatoriaus brolis įėjo Uri-Tešubo palapinėn.

Šis pabudo prastai nusiteikęs. Jam visai nebuvo malonu išvysti Hatušilį.

– Kokia šio netikėto apsilankymo priežastis?

– Tavo gyvybė.

– Ką tai reiškia?

– Prieš tave buvo surengtas sąmokslas. Tave nori nužudyti.

– Iš tikrųjų?

– Aš ką tik grįžau iš varginančios kelionės, sloguoju, karščiuoju ir trokštu vienintelio dalyko: pailsėti... Manai, aš būčiau lėkęs kiek arkliai įkerta, jei tai nebūtų taip grėsminga?

– Kas nori mane užmušti?

– Tu žinai, kad aš palaikau ryšius su pirklių luomu... Kol manęs nebuvo sostinėje, vienas iš jo atstovų kaip paslaptį pasakė mano žmonai, kad kažkoks pamišėlis pasiryžo tave nužudyti, siekdamas išvengti karo su Egiptu ir išsaugoti savo pelną.

– Kuo jis vardu?

– Šito aš nežinau, bet būtinai norėjau nedelsiant tave įspėti.

– Tu taip pat labai norėtum išvengti to karo...

– Klysti, Uri-Tešubai, jis man atrodo būtinas. Tavo pergalė leis mūsų imperijai toliau plėstis. Imperatorius paskyrė tave karvedžiu kaip tik todėl, kad esi puikus karys ir puikus vadas.

Hatušilio žodžiai nustebino Uri-Tešubą, bet neišsklaidė jo nepasitikėjimo. Imperatoriaus brolis tobulai mokėjo pataikauti.

Vis dėlto, vis dėlto... Juk tikrai atvyko kažkoks pirklys, kuris nori su juo pasikalbėti... Jeigu Uri-Tešubas būtų priėmęs jį tuojau pat, galbūt dabar imperatoriaus sūnaus jau nebebūtų gyvo. Buvo labai paprastas būdas sužinoti tiesą ir patikrinti Hatušilio nuoširdumą.

Pirklys praleido bemiegę naktį, be paliovos kartodamas vaizduotėje judesį, kurį jam reikės atlikti. Jis įsmeigs durklą Uri-Tešubui į gerklę, kad šis negalėtų surikti; išeis iš karvedžio palapinės, sės ant žirgo ir neskubėdamas ristele išjos iš stovyk-

los. Paskui jis paragins arklį lėkti šuoliais, visai jo netausodamas, kad kuo greičiau nutoltų nuo Uri-Tešubo būstinės, ir galiausiai peršoks ant kito arklio, iš anksto paslėpto giraitėje.

Pirklys smarkiai rizikavo, bet jis nekentė Uri-Tešubo. Prieš metus tas karo fanatikas pražudė du jo sūnus per beprotiškas pratybas, kurių metu nuo išsekimo žuvo dvidešimt jaunuolių! Kai Putuhepa pasiūlė jam šį veiksmo planą, jis karštai jam pritarė. Pirkliui ne ką tereiškė Hatušilio žmonos siūlomas turtas. Net jei jį sučiups ir nubaus mirtimi, jis bus atkeršijęs už savo sūnus ir sunaikinęs tą pabaisą.

Auštant Uri-Tešubo padėjėjas atėjo pažadinti pirklio ir nuvedė jį į vyriausiojo karvedžio palapinę. Žudikas turėjo valdytis, niekuo neparodyti susijaudinimo ir įtikinamai kalbėti apie savo draugus, norinčius nušalinti imperatorių ir padėti jo sūnui paimti valdžią.

Uri-Tešubo padėjėjas iškratė atvykėlį ir nerado jokio ginklo. Trumpas dviašmenis durklas buvo paslėptas po paprasčiausia vilnone kepuraite, kurią pirkliai buvo įpratę dėvėti šaltuoju metų laiku.

– Įeikite, vadas jūsų laukia.

Atsukęs lankytojui nugarą, Uri-Tešubas stovėjo palinkęs prie žemėlapio.

– Ačiū, kad sutikote mane priimti, vade.

– Kalbėk trumpai.

– Pirklių luomas suskilo. Vieni geidžia taikos, kiti – ne. Aš esu iš tų, kurie palaiko Egipto užkariavimą.

– Tęsk.

Patogesnės progos negalėjo nė būti: Uri-Tešubas tebestovėjo nusisukęs ir įnikęs kažką žymėjosi žemėlapyje, braižydamas rutuliukus.

Pirklys nusiėmė kepuraitę, suspaudė mažojo durklo rankeną ir ėmė artintis prie karvedžio, nesiliaudamas kalbėti:

– Mes su draugais esame tikri, kad imperatorius nepajėgs

vesti mūsų į pergalę, kurios taip trokštame. Priešingai, jūs esate puikus karys, ir jūs... Stipk, dvėsk – už tai, kad nužudei mano sūnus!

Karvedys atsigręžė kaip tik tą akimirką, kai pirklys jam smogė. Jis taip pat gniaužė rankoje durklą. Pirklio ašmenys įsmigo jo aukos gerklėn, o karvedžio – užpuoliko širdin, ir abu negyvi susmuko ant žemės.

Tikrasis Uri-Tešubas kilstelėjo palapinės užuolaidą ir pažvelgė į vidų.

Norint sužinoti tiesą, jam teko paaukoti paprasto kario, stambiu kūno sudėjimu panašaus į savo viršininką, gyvybę. Kvailys persistengė ir nužudė pirklį, kurį Uri-Tešubas norėjo pats ištardyti. Bet jis išgirdo užtektinai, kad spėtų įsitikinti, jog Hatušilis nemelavo.

Vadinasi, imperatoriaus brolis, atsargus ir blaiviai mąstantis žmogus, stojo jo pusėn, tikėdamasis, kad Uri-Tešubas, pergalingas karvedys ir būsimasis Hetitų imperijos šeimininkas, nebus nedėkingas.

Hatušilis klydo.

Ašai neprireikė apiplėšti nei pirklio, nei keliautojo, nes jis susirado kur kas geresnį bendrakeleivį: jauną moterį, neturtingą dvidešimtmetę našlę. Jos vyras tarnavo pėstininku Kadeše ir atsitiktinai žuvo keliantis per patvinusį Orontą. Likusi viena, bevaikė, ji plūkėsi, vargais negalais dirbdama nederlingos žemės lopinėlį.

Parkritęs iš nuovargio ant jos namelio slenksčio, Aša paaiškino, kad jį apiplėšė banditai, bet jam pavyko pabėgti, susibraižius visą kūną į gervuoges ir erškėčius. Patekęs į apgailėtiną padėtį, jis maldavo suteikti jam prieglobstį bent vienai nakčiai.

Kai jis nusiprausė šiltu vandeniu, pašildytu įkištame į židinį moliniame dubenyje, valstietės jausmai ūmai pasikeitė. Jos santūrumas pavirto nenugalimu noru glamonėti to jauno, patrauk-

laus vyro kūną: juk jau daug mėnesių jai neteko nė su kuo mylėtis. Todėl ji paskubomis nusirengė, apsivijo rankomis Ašos kaklą ir prisiglaudė krūtimis prie jo nugaros. Netikėtai apkabintas jaunos, žydinčios moters, egiptietis nesistengė ištrūkti iš jos glėbio.

Dvi dienas meilužiai nė kojos nekėlė iš namų. Valstietė neturėjo didelės meilės žaismo patirties, bet buvo aistringa ir dosni. Be abejo, ji priklausė tam nedaugeliui meilužių, kurias Aša tikrai atsimins.

Lauke lijo.

Aša su valstiete nuogi gulėjo prie židinio. Diplomato ranka glamonėjo jaunos moters kūną, kuri net sudejuodavo iš malonumo.

– Kas tu iš tikrųjų esi?

– Aš gi tau sakiau: apiplėštas ir nuskurdintas pirklys.

– Aš tavim netikiu.

– Kodėl?

– Todėl, kad esi per jautrus, per švelnus. Tu kalbi ir elgiesi ne taip kaip pirkliai.

Aša įsidėmėjo gautą pamoką. Pasirodo, metai, praleisti Memfio mokykloje ir Užsienio reikalų ministerijos kabinetuose, paliko neišdildomų pėdsakų.

– Tu – ne hetitas, tau trūksta šiurkštumo. Mylėdamasis tu galvoji apie savo draugę; mano vyrui tai nerūpėjo: jis galvojo tik apie savo malonumą. Kas gi tu?

– Ar pažadi, kad laikysi paslaptyje tai, ką aš tau pasakysiu?

– Prisiekiu audros dievu!

Valstietės akys žibėjo iš susijaudinimo ir smalsumo.

– Tai sunku...

– Pasikliauk manimi! Argi aš neįrodžiau tau savo meilės?

Jis pabučiavo jos krūtų galiukus.

– Aš esu turtingo siro sūnus, – paaiškino Aša, – ir svajoju įstoti hetitų armijon. Bet tėvas man tai uždraudė, nes kariuo-

menėje esą labai jau sunkios pratybos. Tada aš pabėgau iš namų ir panorau pamatyti Hetitų imperiją vienas pats, be palydos. Aš įrodysiu, kad esu vertas tarnauti jūsų armijoje.

– Gryna beprotybė! Kariškiai – galvijai ir kraugeriai.

– Aš noriu kautis su egiptiečiais. Jei nieko neveiksiu, jie užgrobs mano žemes ir atims iš manęs visą turtą.

Ji padėjo galvą jam ant krūtinės.

– O aš nekenčiu karo.

– Bet juk jis – neišvengiamas, tiesa?

– Visi įsitikinę, kad jis įvyks.

– Ar žinai, kur vyksta karių pratybos?

– Tai laikoma paslaptyje.

– Ar pastebėjai pro čia žygiuojančią kariuomenę?

– Ne, čia per daug nuošali vieta.

– Ar vyktum su manim į Hatušą?

– Aš? Į sostinę?! Aš niekada ten nebuvau!

– Kaip tik gera proga. Ten aš tikrai sutiksiu puskarininkių ir galėsiu įstoti savanoriu į kariuomenę.

– Prašau tavęs, atsisakyk to sumanymo! Argi mirtis taip tave vilioja?

– Jei aš sėdėsiu rankas sudėjęs, mano kraštas bus sunaikintas. Reikia kautis su blogiu, o blogis yra Egiptas.

– Sostinė taip toli...

– Stoginėje yra nemažai molinių puodų. Juos pagamino tavo vyras?

– Kol jo per prievartą nepaėmė į kariuomenę, jis buvo puodžius.

– Mes juos parduosime ir apsigyvensime Hatuše. Sako, kad tai – pasakiškas miestas.

– O kaipgi mano žemė?

– Dabar žiema, žemė ilsisi. Išvykstame rytoj.

Ji pasislinko prie pat židinio ir ištiesė rankas, norėdama apglėbti savo meilužį.

41

Seniausiame šalyje Heliopolio Gyvybės Name visi darbai plaukė įprasta vaga. Apeigų atlikėjai tikrino tekstus, kurie turėjo būti panaudoti švenčiant Ozirio misterijas; valstybiniai burtininkai iš visų jėgų stengėsi sutramdyti ir nuvyti šalin piktą lemtį bei pavojingąsias galias; astrologai tobulino savo pranašystes keliems mėnesiams į priekį; žiniuoniai gamino vaistus. Neįprasta buvo tik tai, kad tūkstančių papirusų biblioteka, kurioje buvo ir pirmasis *Piramidžių Tekstų* rankraštis, ir Faraono prisikėlimo apeigų knyga, skaitytojams tądien buvo neprieinama.

Ji aptarnavo išskirtinį skaitytoją – patį faraoną Ramzį.

Atvykęs naktį, valdovas užsidarė didžiojoje bibliotekoje. Palei jos mūrines sienas rikiavosi spintos, kuriose buvo sudėti visi svarbiausi Egipto moksliniai darbai, teikią žinių ir apie tikrovę, ir apie neregimąjį pasaulį. Vėl peržiūrėti archyvus Ramzį paskatino vis didėjąs nerimas dėl Nefertarės sveikatos.

Didžioji valdovo sutuoktinė regimai silpo. Nei dvaro gydytojas, nei Setau nenustatė ligos priežasties. Karalienė motina priėjo šiurpią išvadą: Nefertarei kenkia tamsybių jėgos, prieš kurias įprastos gydymo priemonės bus bejėgės. Kaip tik todėl valdovas įniko į archyvuose saugomus veikalus, kur dar iki jo daug kitų faraonų ieškojo pagalbos ir patarimo.

Praslinkus geroms dešimčiai valandų, jis rado reikiamą patarimą ir tuojau pat išvyko į Pi-Ramzį.

Nefertarė susitiko su audėjomis, atvykusiomis iš visų Egipto šventyklų, ir davė joms visus būtinus nurodymus, kad iki

kito potvynio būtų galima išausti ir pasiūti apeiginius apdarus. Karalienė atnašavo dievams raudono, balto, žalio ir mėlyno audeklo juostas ir išėjo iš šventyklos prilaikoma dviejų žynių. Ji dar pajėgė įsėsti į dengtus neštuvus, nugabenusius ją į rūmus.

Daktaras Pariamakus nuskubėjo prie didžiosios valdovo sutuoktinės patalo ir privertė ją išgerti tonizuojantį gėrimą, nors nelabai tikėjosi, kad tai padės įveikti sunkų nuovargį, kuris kasdien vis labiau slėgė Nefertarę. Kai į žmonos kambarį įėjo Ramzis, daktaras dingo.

Valdovas pabučiavo Nefertarės kaktą ir rankas.

– Aš jaučiuosi visai išsekusi.

– Tau nereikia lankytis tokioje daugybėje renginių.

– Tai nepanašu į laikiną nuovargį... Aš jaučiu, kaip iš manęs traukiasi gyvybė, kaip ji sunkiasi iš manęs tarsi vandens srovelė, vis menkesnė ir menkesnė.

– Tuja māno, kad čia ne šiaip sau susirgimas.

– Ji teisi.

– Kažkas slapta mums kenkia.

– Mano skara... Skara, kurią aš labiausiai mėgau! Koks nors kerėtojas pasinaudojo ja, norėdamas man pakenkti.

– Aš padariau tokią pat išvadą ir paprašiau Seramanos negailėti pastangų ir kuo greičiau rasti kaltininką.

– Tegu jis pasiskubina, Ramzi, tegu pasiskubina...

– Mes turime ir kitų kovos priemonių, Nefertare. Todėl reikės rytoj pat išvykti iš Pi-Ramzio.

– Kur tu mane veši?

– Į tokią vietą, kur būsi nepasiekiama mūsų neregimam priešui.

Ramzis praleido daug laiko su Ameniu. Faraono asmens sekretorius nepaminėjo jam jokio įvykio, kuris būtų nors kiek sutrikdęs valstybės reikalų eigą. Raštininkas visada labai nerimaudavo, valdovui ketinant kur nors išvykti ilgesniam laikui,

tad ir dabar jis įsipareigojo nieko neišleisti iš akių, kad šalies gerovė nenukentėtų. Ramzis pastebėjo, kad Amenis itin kruopščiai tvarkė kiekvieną dokumentą, kiekvieną bylą, o rinkdamas bei kaupdamas svarbiausias žinias ir duomenis visada juos surūšiuodavo.

Valdovas išsprendė daugybę klausimų ir įpareigojo Amenį prižiūrėti, kaip ministrai vykdys jo nutarimus. O Seramanai buvo paskirtos įvairios užduotys, kurių svarbiausia buvo rūpintis Pi-Ramzio kareivinėse apgyvendintų rinktinių armijos dalinių parengimu.

Drauge su Tuja Ramzis vaikštinėjo sode, kur jo motina mėgo leisti laiką mąstydama. Karalienės pečius gaubė klostytas apsiaustas, o lotoso pavidalo auskarai ir ametistų vėrinys švelnino jos griežtą veidą.

– Motin, aš išvykstu į pietus drauge su Nefertare. Čia jai gresia per didelis pavojus.

– Tu teisus. Kol mes negalime sustabdyti slypinčios šešėlyje piktosios dvasios, geriau išvežti iš čia karalienę, ir kuo toliau.

– Rūpinkis karalyste. Esant būtinam reikalui, Amenis vykdys tavo įsakymus.

– Ar karas mums tebegresia?

– Kol kas viskas ramu, taip ramu... Hetitai niekuo neatsiliepia į įvykius Kanaane ir Amuru. Muvatalis tenkinasi tuščių, bereikšmių laiškų rašymu.

– Gal tai rodo, kad esama vidinių nesutarimų? Prieš užgrobdamas valdžią, Muvatalis sunaikino daug varžovų; kai kas gal dar jaučia pyktį ar pagiežą.

– Tavo samprotavimas manęs nė kiek nenuramina, – prisipažino Ramzis. – Kas, jei ne karas, geriausiai padeda padaryti galą nesantarvei ir atkurti vienybę?

– Tokiu atveju hetitai rengiasi plataus masto puolimui.

– Labai norėčiau apsirikti... Gal kartais Muvatalis pavargo kariauti ir lieti kraują.

– Nemąstyk kaip egiptietis, sūnau. Laimė, ramybė ir taika hetitams nėra vertybės. Jei jų imperatorius neliaupsins užkariavimų ir savos teritorijos plėtimo svetimų šalių sąskaita, jis neteks sosto.

– Jei mus užpuls man nesant, nelauk, kol aš grįšiu: tuoj pat įsakyk armijai traukti į žygį.

Kampuotas Tujos smakriukas karingai atsikišo į priekį:

– Nė vienas hetitas neperžengs Deltos sienos.

Deivės Mut – „Motinos“ – šventykloje buvo trys šimtai šešiasdešimt penkios deivės liūtės Sechmetės statulos. Jos buvo skirtos kasdieninėms rytmetinio nusiraminimo apeigoms. Dar trys šimtai šešiasdešimt penkios tokios pat statulos buvo skirtos vakaro apeigoms. Kaip tik čia vykdavo didieji karalystės gydytojai sužinoti ligų ir jų gydymo paslapčių.

Nefertarė sugiedojo maldą, kuri žudikišką liūtės įniršį paversdavo kuriamąja galia. Sykį pažabota, toji smurtinė jėga suteikdavo galimybę valdyti gyvybę palaikančius pradus. Septynių Sechmetės žynių grupė susiliejo sielomis su karalienės siela. Tapusi atnašaujama auka, ji nutvieskė šviesa koplyčios tamsą, kurioje viešpatavo baisingoji deivė.

Didžioji žynė užpylė vandens ant iškaltos iš kieto ir blizgančio diorito liūtės galvos. Skystis nutekėjo deivės kūnu ir subėgo į žynės padėjėjos laikomą taurę.

Nefertarė išgėrė gydomąjį vandenį, persiimdama stebuklinga Sechmetės jėga. Įstabi deivės liūtės energija turėjo padėti karalienei kovoti su ją sekinančiu silpimu. Paskui didžioji valdovo sutuoktinė tyloje ir tamsoje praleido visą parą viena su liūte moters kūnu.

Kai jų laivas kirto Nilą, Nefertarė, švelniai prigludusi prie Ramzio peties, jautėsi ne tokia prislėgta kaip per pastarąsias savaites. Valdovo meilė irgi skleidė stebuklingą jėgą, tokią pat veiksmingą kaip liūtės magija. Vežimu jie pasiekė „Didingiau-

sią iš didingiausių“ – karalienės Hatšepsut, tapusios faraonu, laikais atsikišusioje uoloje terasomis iškaltą šventyklą. Priešais ją plytėjo sodas, kurio didžiausia puošmena buvo iš Punto šalies atvežti smilkalų medžiai. Čia viešpatavo deivė Hatora – žvaigždžių, grožio ir meilės valdovė. Argi ji nebuvo vienas iš Sechmetės pavidalų?

Vienas iš šventyklos pastatų buvo pritaikytas įvairioms procedūroms, padedančioms ligoniams atgauti sveikatą. Čia ligoniai keliskart per dieną priiminėdavo vonias, o kartais buvo gydomi miegu. Kubilai su šiltu vandeniu stovėjo ant pakylų, kuriose buvo iškalti hieroglifai, vejantys šalin ligas.

– Tau būtina pailsėti, Nefertare.

– Juk aš – karalienė... Mano pareigos...

– Pirmoji tavo pareiga – likti gyvai, kad karališkoji Egipto pora ir toliau būtų kertinis Egipto akmuo. Ketinantieji mus įveikti stengiasi mudu išskirti, kad nusilpnintų šalį.

Deir-el-Bachrio šventyklos sodas atrodė esąs ne šio pasaulio. Smilkalų medžių lapija blizgėjo švelnioje žiemos saulėje. Negiliai po žeme nutiestas kanalų tinklas leido nuolat drėkinti dirvą priklausomai nuo oro sąlygų.

Nefertarė pajuto, kad jos meilė Ramziui dar labiau išaugo, kad ji yra beribė kaip plytintis virš jų dangus. Valdovo žvilgsnis jai pasakė, kad ir jį apėmęs toks pat svaigulingas jausmas. Bet ši laimė buvo trapi, tokia trapi...

– Neaukok Egipto dėl manęs, Ramzi. Jei aš mirsiu, padaryk didžiąja valdovo sutuoktine gražiąją Izetę.

– Tu gyva, Nefertare, ir aš myliu tik tave.

– Prisiek man, Ramzi! Prisiek, kad tau rūpės tik Egipto likimas. Tu skyrei savo gyvenimą Egiptui, o ne žmogui, kad ir koks jis būtų. Nuo to, kaip tu vykdysi savo įpareigojimus, priklauso mūsų tautos gyvenimas, dar daugiau: mūsų protėvių sukurtos civilizacijos likimas. Jei jos nebeliks, kuo pavirs šis pasaulis? Jis atiteks barbarų gaujoms, jame įsiviešpataus pelno vaiky-

masis ir neteisingumas. Aš myliu tave visa širdimi, visa siela; paskutinė mano mintis bus apie tave ir mūsų meilę; bet aš neturiu teisės tavęs pančioti, nes tu esi faraonas.

Jie atsisėdo ant akmeninio suolo. Ramzis stipriai apkabino Nefertarę.

– Tu esi toji, kuri mato Horą ir Setą toje pačioje būtybėje, – priminė jis jai senovinį apeiginį posakį, taikomą karalienėms nuo pirmosios dinastijos viešpatavimo laikų. – Faraonas gyvas tuo žvilgsniu; tik jo padedamas jis gali kaupti savyje šviesą ir skleisti ją virš Dviejų suvienytųjų Žemių. Visi mano pirmtakai valdė remdamiesi Maat Įstatymu, bet nė vienas valdovas nebuvo panašus į kitą, nes žmonės nuolat įgyja naujų ydų. Tavo žvilgsnis vienintelis ir nepakartojamas, Nefertare; jis reikalingas Egiptui ir Faraonui.

Užgriuvęs Nefertarę sunkus išbandymas padėjo jai atrasti naują meilę.

– Ieškodamas patarimo Heliopolio Gyvybės Namo dokumentų saugyklose, aš sužinojau, kokiu būdu galima atremti neregimo priešo puolimą. Dabar, kai tu patyrei dvigubą Sechmetės ir Hatoros poveikį ir pailsėsi šioje šventykloje, tavo jėgos liausis silpusios. Bet to negana.

– Tu grįžti į Pi-Ramzį?

– Ne, Nefertare. Galbūt yra tikrai veiksmingas vaistas tau išgydyti.

– Koks?

– Pasak senųjų įrašų, tai – Nubijos akmuo, kurį globoja deivė Hatora. Jis esąs nuo amžių užmirštoje, nuošalioje vietovėje.

– O tu žinai, kur ji yra?

– Surasiu.

– Tavo kelionė gali ilgai užtrukti...

– Nilas sraunus, tad grįšiu netrukus. Jei man pavyks gana greit rasti tą vietą, tai manęs čia nebus labai neilgai.

– Hetitai...

– Egiptą valdys mano motina. Užpuolimo atveju ji tuoj pat tave įspės, ir judvi imsite veikti drauge.

Jie ilgai sėdėjo apsikabinę po smilkalų medžiais. Nefertarė būtų neapsakomai norėjusi sulaikyti Ramzį, praleisti visą likusį gyvenimą šalia jo šventyklos tyloje ir ramybėje.

Tačiau ji buvo didžioji valdovo sutuoktinė, o jis – Egipto faraonas.

42

Lita maldaujamai žvilgtelėjo į burtininką Ofirą.

– Reikia, vaikeli.

– Ne, man per daug skauda...

– Tai rodo, kad kerai veikia. Mes privalome tęsti.

– Mano oda...

– Valdovo sesuo tave slaugys, ir neliks jokių nudegimo pėdsakų.

Echnatono palikuonė atsuko kerėtojui nugarą.

– Ne, aš nebenoriu, nebegaliu ištverti tų kančių!

Ofiras sugriebė ją už plaukų ir smarkiai timptelėjo.

– Gana ožiuotis! Arba tu manęs klausysi, arba aš tave uždarysiu į rūsį.

– Tik ne tai, maldauju, tik ne tai!

Šviesiaplaukė aiškiaregė bijojo ankštų patalpų, tad Ofiro žadama bausmė atrodė jai visų baisiausia.

– Eik į mano laboratoriją, apnuogink krūtinę ir atsigulk ant nugaros.

Ramzio sesuo Dolantė apgailestavo, kad kerėtojas toks šiurkštus Litai, bet pateisino jo elgesį. Paskutinės naujienos, gautos iš dvaro, buvo tiesiog puikios: Nefertarė, serganti kažkokia paslaptinga ir nepagydoma liga, išvyko į Tėbus, ten ji užges Deir-el-Bachryje esančioje Hatoros šventykloje. Lėta jos agonija taip sugildys Ramziui širdį, kad jis savo ruožtu mirs iš sielvarto.

Tada Šenarui atsivers platus kelias į valdžią.

Ramziui išvykus, Seramana apėjo kiekvieną iš ketverių Pi-Ramzio kareivinių ir įsakė, kad aukštieji karininkai dažniau rengtų pratybas. Samdomi kareiviai tuoj pat pareikalavo padidinti jiems algą ir taip parodė netikusį pavyzdį kareiviams egiptiečiams, beregint įsigeidusiems to paties.

Susidūręs su problema, kuri buvo ne jo jėgoms, sardas viską pranešė Ameniui, o šis kreipėsi į karalienę motiną, kurios atsakymo ilgai laukti nereikėjo: arba visi kareiviai paklus, arba ji juos pakeis jaunais šauktiniais. Jeigu Seramana bus patenkintas per pratybas padaryta pažanga, Tuja galbūt pagalvos apie papildomą paskatinimą.

Kariai pakluso. Tada sardas ėmėsi kitos užduoties: pamėginti surasti kerėtoją, kuriam rūmų valdytojas Romė buvo pavogęs Nefertarės skarą. Ramzis nenuslėpė nuo Seramanos savo įtarimų, kuriuos patvirtino keista Romė mirtis ir ne mažiau keista karalienės liga.

Jei tas nelemtasis ūkvedys būtų likęs gyvas, buvęs piratas būtų jį be jokio vargo privertęs prabilti. Žinoma, Egipte buvo draudžiama kankinti, bet argi slaptas pasikėsinimas prieš karališkąją porą neperžengė visuotinai pripažintų įstatymų?

Romė mirė, nusinešęs savo paslaptį į nebūtį, knibždančią piktųjų dvasių, ir pėdsakas, galėjęs atvesti pas jo užsakovą, nutrūko. O gal taip tik atrodė? Romė buvo plepus ir nesantūrus; galbūt jis pasinaudojo bendrininko paslaugomis... o gal – bendrininkės?

Būtų pravartu apklausti jo artimuosius bei pavaldinius... Apklausa tikriausiai duos naudos – su sąlyga, jei klausimai bus užduodami pakankamai įtaigiai... Seramana nuskubėjo pas Amenį. Jis įtikins raštininką pritarti jo veiklos planui.

Visi rūmų tarnai buvo sušaukti į šiaurines kareivines. Skalbėjos, kambarinės, kirpėjos, virėjai, šlavėjai ir kiti tarnai bei

tarnaitės susirinko ginklų salėje, kurią saugojo paniurę Seramanos lankininkai.

Kai duryse pasirodė sardas, užsidėjęs šarvus ir šalmą, susirinkusiems apmirė širdis.

– Rūmuose įvykdytos naujos vagystės, – pareiškė jis. – Mes žinome, kad kaltininkas – rūmų valdytojo Romė, to dangaus nubausto niekingo ir bjauraus padaro, bendrininkas. Tuoj aš jus apklausiu vieną po kito. Jei neišgirsiu teisybės, jūs visi būsite ištremti į Hargos oazę, o ten kaltininkas tikrai prabils.

Seramanai teko smarkiai pasistengti, norint įtikinti Amenį leisti jam griebtis melo ir grasinimų, neturinčių jokio teisinio pagrindo. Bet kuris tarnas galėjo apskųsti sardo veiksmus ir kreiptis į teismą, kuris būtų nubaudęs Seramaną.

Tačiau bauginama valdovo asmens sargybos viršininko išvaizda, jo įsakmus balsas, nerimastinga nuotaika, tvyrojusi salėje, visai neskatino prieštarauti.

Seramanai pasisekė: trečioji moteris, įėjusi į kambarį, kur jis tardė rūmų tarnus, pasirodė esanti šneki.

– Mano darbas – pakeisti nuvytusias gėles naujomis, ką tik suskintomis puokštėmis, – ėmė pasakoti tarnaitė. – Aš nekenčiau to Romė.

– Kodėl?

– Jis pasiguldė mane į savo lovą. Jei būčiau atsisakiusi, jis būtų mane išvijęs iš darbo.

– Jeigu jūs būtumėt pasiskundusi, jį būtų atleidę.

– Taigi, taip sako... Be to, Romė žadėjo man gražaus turto, jei aš už jo ištekėčiau.

– Kokiu gi būdu jis pralobo?

– Jis nelabai norėjo apie tai pasakoti, bet man pavyko jį šiek tiek prašnekinti.

– Ką jis jums pasakė?

– Kad brangiai parduos vieną retą daiktą.

– Iš kur jis ketino jį gauti?

– Jis sakė, kad jam turinti padėti viena tarnaitė – ateinanti skalbėja.

– O koks tai daiktas?

– Šito aš nežinau. Tik žinau, kad storulis Romė niekada man nieko nepadovanojo; net amuleto, ir to pagailėjo! Ar man bus atlyginta už visa tai, ką aš jums papasakojau?

„Ateinanti skalbėja"... Seramana puolė pas Amenį, kuris įsakė atnešti tarnų darbo tvarkaraštį, sudarytą tai savaitei, kai buvo pavogta Nefertarės skara.

Iš tiesų kažkokia Nanė buvo laikinai pasamdyta ir dirbo skalbėja. Ją prižiūrėjo viena iš karalienės kambarinių, kuri nupasakojo, kaip atrodė toji mergina, ir patvirtino, kad ji galėjusi įeiti į privačius Jos Didenybės kambarius, taigi turėjusi galimybę pavogti skarą.

Kambarinė nurodė adresą, kurį Nanė paliko jai tą dieną, kai buvo priimta į darbą.

– Apklausk ją, – tarė Amenis Seramanai, – tik nesigriebk šiurkščios jėgos ir laikykis įstatymų.

– Kaip tik taip aš ir ketinu elgtis, – rimčiausiai patvirtino sardas.

Sena moteriškė snaudė ant savo namelio slenksčio rytiniame sostinės kvartale. Seramana lengvai palietė jos petį.

– Pabusk, močiute.

Senutė pramerkė vieną akį ir pūslėta ranka nuvijo musę.

– Kas tu toks?

– Aš – Seramana, Ramzio asmens sargybos viršininkas.

– Girdėjau apie tave, girdėjau... Juk tu – buvęs piratas?

– Žmonės iš tikrųjų nesikeičia, močiute. Aš likau toks pat žiaurus kaip kadaise – ypač kai man meluoja.

– Kodėl aš turėčiau tau meluoti?

– Todėl, kad aš užduosiu tau keletą klausimų.

– Plepėti nuodėmė.

– Nelygu aplinkybės. Šiandien plepėti – tavo pareiga.

– Eik sau kur ėjęs, pirate. Sulaukus mano amžiaus, pareigų jau nebelieka.

– Ar tu – Nanės močiutė?

– Kodėl aš turėčiau ja būti?

– Todėl, kad ji čia gyvena.

– Ji išvyko.

– Kai pavyksta įsitaisyti rūmuose skalbėja, kodėl reikia bėgti?

– Aš nesakiau, kad ji pabėgo! Ji išvyko.

– Kur?

– Nežinau.

– Primenu tau, kad nekenčiu melo.

– Bene išdrįsi smogti senai moteriai, pirate?

– Taip: norėdamas išgelbėti Ramzį.

Senutė nerimastingai pažvelgė į Seramaną.

– Nesuprantu... Nejaugi faraonui gresia pavojus?

– Tavo anūkė – vagilė, galbūt nusikaltėlė. Jei tylėsi, tapsi jos bendrininke.

– Kokiu būdu Nanė galėjo įsivelti į sąmokslą prieš faraoną?

– Ogi įsivėlė. Aš turiu įrodymų.

Musė vėl ėmė įkyrėti senutei; Seramana sutraiškė vabzdį.

– Numirti smagu, pirate, jei mirtis išvaduoja iš pernelyg didelės kančios. Aš turėjau gerą vyrą ir gerą sūnų, bet jis padarė klaidą, vedęs siaubingą moterį, kuri pagimdė jam siaubingą dukterį. Mano vyras mirė, sūnus išsiskyrė, o jo prakeiktąją atžalą teko auginti man... Kiek valandų aš praleidau ją maitindama, auklėdama, mokydama doros, o tu kalbi man apie vagilę ir nusikaltėlę!

Močiutė atsikvėpė. Seramana tylėjo, tikėdamasis, kad ji užbaigs savo skaudų, bet atvirą pasakojimą. Jeigu ji nebeprabils, jis paliks ją ramybėje.

– Nanė išvyko į Memfį. Ji išdidžiai ir niekinamai man išrė-

žė, kad gyvensianti gražioje sodyboje už gydytojų mokyklos, o aš taip ir numirsianti šitame nameliūkštyje!

Seramana pranešė Ameniui, kuo baigėsi jo atliktas tyrimas.

– Jeigu tu šiurkščiai elgeisi su ta sena moteriške, ji iškels tau bylą.

– Mano vyrai gali paliudyti: aš jos nė pirštu nepaliečiau.

– Ką siūlai?

– Ji man labai tiksliai nupasakojo, kaip atrodo Nanė, ir jos pasakojimas visai sutampa su karalienės kambarinės žodžiais. Aš ją atpažinsiu vos pamatęs.

– Kaipgi tu ją surasi?

– Atlikęs kratą kiekvienoje sodyboje tame kvartale, kur ji gyvena.

– O jeigu senė tau pamelavo, norėdama apsaugoti Nanę?

– Ką gi, taip gali būti.

– Memfis netoli, bet būtina, kad tu liktum Pi-Ramzyje.

– Ameni, tu pats pripažįsti, kad Memfis netoli. Įsivaizduok, kad man pavyks nutverti tą Nanę. O ji nuves mane pas kerėtoją – kaip manai, ar Ramzis bus patenkintas?

– „Patenkintas“ – per menkai pasakyta.

– Tuomet leisk man veikti.

43

Aša su meiluže negalėjo atsistebėti pagaliau patekę į Hatušą.

Hatuše, Hetitų imperijos sostinėje, viešpatavo karo ir jėgos kultas. Kadangi pirkliams buvo uždrausta įvažiuoti į miestą pro trejus – Valdovo, Sfinksų ir Liūtų – aukštutinio miesto vartus, Aša su valstiete pateko Hatušan pro vienus iš dviejų žemutinio miesto vartų, kuriuos saugojo lankais ginkluoti kareiviai.

Aša parodė savo puodus iš degto molio ir net pasiūlė vienam sargybiniui pigiai nusipirkti kurį nors iš jų. Pėstininkas atstūmė jį alkūne ir įsakė Ašai nešdintis. Porelė neskubėdama pasuko amatininkų ir smulkių prekeivių kvartalo link.

Smailios uolėtos viršūnės, akmeninės terasos, kylančios viena virš kitos, didžiuliai akmens luitai, sumūryti audros dievo šventyklon... Valstietė buvo priblokšta, kaip ir jos bendrakeleivis. Tačiau Aša apgailestavo, kad tai rūsčiai architektūrai, kur vyravo įtvirtinimai, darę išsidėsčiusią atšiauriuose Anatolijos kalnuose sostinę neįveikiamą, taip trūksta žavesio ir grakštumo. Taika ir gyvenimo džiaugsmas negalėjo pražysti šioje vietovėje, kur smurtas tryško iš kiekvieno akmens.

Egiptietis veltui ieškojo akimis sodų, medžių, vandens telkinių ir staiga krūptelėjo, atskriejus šiaurės vėjo gūsiui. Jis suprato, kaip labai jo gimtinė buvo panaši į rojų.

Ašai ir jo bendrakeleivei dažnai teko skubiai prisiploti prie sienų, sumūrytų iš plytų, kad praleistų patrulių būrius. Nespėjusį laiku pasitraukti iš kelio, kad ir kas jis būtų: moteris, senis ar vaikas, greitu žingsniu žygiuoją pėstininkų padaliniai nustumdavo į šalį ar net parblokšdavo.

Kariuomenės buvo visur. Kareiviai ėjo sargybą kiekviename gatvės kampe.

Aša parodė vieną puodą didmenininkui, prekiavusiam namų apyvokos reikmenimis. Kaip priderėjo hetitų krašte, jo žmona stovėjo vyrui už nugaros ir nepratarė nė žodžio.

– Šaunus darbas, – pagyrė prekybininkas. – Kiek tu jų pagamini per savaitę?

– Turiu nedidelę atsargą. Nužiedžiau tuos puodus dar kaime, o dabar norėčiau įsikurti šičia.

– Turi kur gyventi?

– Dar ne.

– Aš nuomoju patalpas žemutiniame mieste. Jei nori, imu tavo puodus mainais už vieno mėnesio nuomos mokestį. Turėsi laiko įsirengti dirbtuvę.

– Sutarta, jei pridėsite tris gabaliukus alavo.

– Kietas tu verslininkas, ką ir sakyti!

– Juk man reikia nusipirkti maisto.

– Vadinasi, sutarėm.

Aša su meiluže įsikūrė mažame, drėgname, prastai vėdinamame namelyje su plūktine asla.

– Man labiau patiko mano kaimiškasis namas, – prisipažino valstietė. – Ten mums bent jau buvo šilta.

– Mudu neilgai čia pasiliksime. Še tau gabaliuką alavo, nupirk antklodžių ir ką nors užkąsti.

– O tu? Kur tu eini?

– Nesijaudink, sutemus grįšiu.

Puikiai mokėdamas hetitų kalbą, Aša galėjo laisvai šnekučiuotis su prekybininkais, kurie nurodė jam gerą vardą turinčią užeigą, įsikūrusią sargybos bokšto papėdėje. Viduje patalpa buvo aprūkusi nuo aliejinių lempų, bet čia mielai rinkdavosi pirkliai ir amatininkai.

Aša užmezgė pokalbį su dviem plepiais barzdočiais, kurie prekiavo atsarginėmis kovos vežimų dalimis. Abu staliai liovėsi gaminę kėdes ir perėjo prie šio kur kas pelningesnio verslo.

– Koks puikus miestas, – gėrėjosi Aša. – Aš nė neįsivaizdavau, kad jis toks didingas.

– Tu pirmąkart čia lankaisi, bičiuli?

– Taip, bet ketinu įsirengti Hatuše dirbtuvę.

– Tuomet dirbk armijai! Kitaip tu menkai misi, o gersi tik vandenį.

– Bendradarbiai man sakė, kad bręsta karas...

Staliai nusikvatojo.

– Turbūt tu – paskutinis, kam teko apie tai išgirsti! Hatuše tai jau niekam ne paslaptis. Nuo tos dienos, kai imperatoriaus sūnus Uri-Tešubas buvo paskirtas vyriausiuoju karvedžiu, kariuomenės pratybos vyksta be pertrūkio, bet kuriuo metu ir bet kokiu oru. Šnekama, kad smogiamosios mūsų kariuomenės dalys nieko nesigailės... Šįkart Egiptui galas.

– Tuo geriau!

– Na, geriau ar ne geriau, dėl to dar ginčijamasi; bent jau pirkliai nepritaria tam karui. Nenorėjo jo nė imperatoriaus brolis Hatušilis, bet galiausiai leidosi įtikinamas ir dabar remia Uri-Tešubą. O mums vien pasirengimas karui yra pelningas, ir dar kaip! Mudu net pradėjome krautis turtą. Jeigu gamyba vyks taip sparčiai kaip dabar, Hetitų imperija greit turės trigubai daugiau karo vežimų. Greit jų bus daugiau nei galinčių juos vadelioti vyrų!

Aša išmaukė stiklą tiršto vyno ir apsimetė pasigėręs.

– Tegyvuoja karas! Hetitų imperija susidoros su Egiptu vienu akimoju... O mes atšvęsime pergalę – tai bent!

– Tau, drauguži, teks vis dėlto truputį palaukti, nes imperatorius, atrodo, neskuba pradėti karo.

– A... O ko jis laukia?

– Na, mudviem dvaro paslapčių nieks neatskleidžia! Geriau paklausk kapitoną Kenzorą.

Abu staliai pratrūko juokais iš savo pokšto.

– O kas tas Kenzoras?

– Ryšininkas tarp vyriausiojo karvedžio ir imperatoriaus... O jau mergininkas – ohoho, gali mumis patikėti! Kai jis ilgesnį laiką užtrunka Hatuše, visos dailios merguželės kraustosi iš galvos. Jis – garsiausias ir mylimiausias šalies kariškis.

– Tegyvuoja karas, ir tegyvuoja moterys!

Pokalbis nukrypo į moteriškių apžavus ir sostinės viešnamius. Kadangi staliams bendrauti su Aša buvo labai malonu, jie apmokėjo išgertuvių išlaidas.

Kas vakarą Aša ėjo į kokią nors kitą užeigą. Jis užmezgė daugybę pažinčių, lengvabūdiškai plepėdamas su pašnekovais, ir retsykiais paminėdavo kapitono Kenzoro vardą.

Pagaliau jam pavyko nugirsti kai ką svarbaus: Ašą dominąs ryšininkas ką tik grįžo į Hatušą.

Paklausinėjęs tą aukštą karininką, Aša laimėtų daug laiko. Tad reikėjo jį rasti; sugalvoti, kaip jį užkalbinti; ir pasiūlyti jam ką nors, ko jis negalėtų atsisakyti... Čia Ašai šovė į galvą viena išganinga mintis.

Jis grįžo namo nešdamasis suknelę, apsiaustą ir sandalus.

Valstietė buvo sužavėta.

– Tai man?

– Argi aš turiu kitą moterį?

– Visa tai turbūt brangiai kainavo!

– Aš nusiderėjau.

Ji norėjo tuoj pat apsivilkti naujuosius drabužius.

– Ne, dar ne dabar!

– O kada gi?

– Vieną ypatingą vakarą, kai aš galėsiu ligi soties tavim gėrėtis. Duok man laiko viską paruošti.

– Kaip nori.

Ji puolė Ašai ant kaklo ir karštai pabučiavo.

– O žinai, tu ir nuoga labai dailutė...

Karališkajam laivui plaukiant vis tolyn į pietus, Setau, kaip atrodė, ėjo vis jaunyn. Glausdamas prie savęs Vandens Leliją, jis vėl gėrėjosi Nubijos gamtovaizdžiais, užlietais tokios tyros šviesos, kad Nilas panėšėjo į tviskančio mėlio dangišką upę.

Pasiėmęs kirvuką, Setau nutašė dvišaką lazdą, norėdamas pagauti keletą kobrų, kurių nuodus jis ketino surinkti į varinę gertuvę. Nuogomis krūtimis, vos dengiama trumputės vėjo plaikstomos klubjuostės, dailioji Vandens Lelija mėgaudamasi gerte gėrė kvapų savo gimtojo krašto orą.

Ramzis pats vairavo laivą. Prityrusi įgula sparčiai ir tiksliai vykdė visus jo nurodymus.

Atėjus laikui valgyti, Ramzį prie vairo pakeisdavo laivo kapitonas. Centrinėje kajutėje Ramzis, Setau ir Vandens Lelija pietums gaudavo džiovintos jautienos, prieskoniais pagardintų salotų ir saldžių papiruso šaknų, sumaišytų su saldžiaisiais svogūnais.

– Didenybe, tu – tikras draugas, – pripažino Setau. – Pasiimti mus kartu į tokią kelionę – nuostabi dovana.

– Man reikalingos tavo ir Vandens Lelijos žinios bei patirtis.

– Nors mudu su ja gyvename ir dirbame nuo visų atsiskyrę rūmų laboratorijoje, mūsų ausis pasiekia nemalonūs gandai. Karas iš tikrųjų taip arti?

– Bijau, kad taip.

– Argi ne pavojinga palikti Pi-Ramzį tokiu neramiu laiku?

– Visų svarbiausia – išgelbėti Nefertarę.

– Aš sugebėjau padėti jai ne ką daugiau nei daktaras Pariamakus, – nusiminęs pasakė Setau.

– Nubijoje esama stebuklingo vaisto, tiesa? – paklausė Vandens Lelija.

– Pasak Gyvybės Namo archyvų, taip: tai deivės Hatoros sukurtas akmuo, esąs kažkokioje nuošalioje vietovėje.

– O tiksliau, Didenybe?

– Tėra labai neaiški nuoroda: „Vidury Nubijos, auksinio smėlio įlankėlėje, kur kalnas prasiskiria ir susijungia“.

– Įlankėlė... vadinasi, tai turi būti kažkur prie pat Nilo!

– Reikia paskubėti, – tarė Ramzis. – Sechmetės galios ir Deir-el-Bachrio šventyklos žynių priežiūros dėka gyvybinės jėgos dar nevisiškai apleido Nefertarės kūną. Bet tamsybių jėgos tebeveikia. Visos mūsų viltys sutelktos į tą akmenį.

Vandens Lelija žvelgė į tolį.

– Šis kraštas myli jus taip pat kaip jūs, Didenybe, mylite jį. Pasikalbėkite su juo, ir jis jums atsakys.

Virš karališkojo laivo praskrido pelikanas. Argi puikusis plačiasparnis paukštis nebuvo vienas iš nugalėjusio mirtį Ozirio įsikūnijimų?

44

Kapitonas Kenzoras aiškiai padaugino vyno.

Trys dienos atostogų sostinėje buvo puiki proga pamiršti kario gyvenimo sunkumus ir į valias pasilinksminti, nevengiant nei vyno, nei moterų. Aukštas, ūsuotas, prikimęs, jis niekino mergšes. Jam atrodė, kad jos tinka tik teikti vyrams malonumą.

Kai vynas aptemdydavo protą, Kenzorui kildavo nenugalimas noras mylėtis. Ir šį vakarą, išgėrus nemažai stipraus vyno, jam prireikė tokių pat stiprių pojūčių – dargi tuojau pat, neatidėliojant. Išėjęs iš užeigos, jis svirduliuodamas pasuko viešnamio link.

Kapitonas net nejuto, kaip jo ausis, veidą, rankas gnaibo šaltis. Jis tikėjosi gausiąs nekaltą mergelę. Turbūt ji bus smarkiai išsigandusi. Vienas malonumas bus atimti jai skaistybę.

Kenzorą pagarbiai užkalbino kažkoks žmogus:

– Ar galėčiau su jumis šnektelėti, kapitone?

– Ko nori?

– Pasiūlyti jums tikrą stebuklą, – atsakė Aša.

Kenzoras nusišypsojo.

– Ką tu parduodi?

– Jauną nekaltą merguželę.

Kenzorui sublizgo akys.

– Už kiek?

– Dešimt gabaliukų pirmarūšio alavo.

– Brangu!

– Betgi ir prekė ypatinga!

– Aš jos noriu tuojau pat.

– Nedelsdamas atiduodu ją jūsų žinion.

– Bet aš turiu pasiėmęs tik penkis gabaliukus alavo.

– Ką gi, sumokėsite man likusius rytoj rytą.

– Tu manim pasitiki?

– Po šitos aš galėsiu jums pasiūlyti kitų mergelių.

– Su tavim verta palaikyti pažintį... Na, eime, aš skubu.

Kenzoras buvo taip įsiaudrinęs, kad privertė ir Ašą žingsniuoti kaip galima sparčiau.

Miegančiose žemutinio miesto gatvelėse nebuvo nė gyvos dvasios.

Aša pastūmė savo kuklios buveinės duris.

Gražiai susišukavusi valstietė vilkėjo naujais, Ašos nupirktais drabužiais. Įsiaistrinęs kapitonas Kenzoras perleido ją akimis.

– Ei, pirkly... Ar ji ne per sena, kad ligi šiol dar galėtų būti skaisti mergelė?

Staigiu smūgiu Aša nubloškė Kenzorą prie sienos; pusiau pritrenktas karininkas beveik neteko sąmonės. Egiptietis tuo pasinaudojo, atėmė trumpą kalaviją ir jo smaigalį įrėmė Kenzoro pakaušin.

– Kas... kas tu? – sumurmėjo hetitas.

– Tu palaikai ryšį tarp kariuomenės ir rūmų. Arba tu atsakysi į mano klausimus, arba aš tave užmušiu.

Kenzoras pabandė ištrūkti. Kalavijo smaigalys įsmigo jam į kaklą. Trykštelėjo kraujas. Išgerto vyno perteklius pakirto kapitono jėgas, ir dabar jis buvo visiškoje savo užpuoliko valdžioje.

Išsigandusi valstietė pasislėpė kambario kampe.

– Kada hetitai užpuls Egiptą, – paklausė Aša, – ir kodėl jie gamina tiek kovos vežimų?

Kenzoras susiraukė. Tas žmogėnas jau turėjo svarbių žinių.

– Užpuolimas... Karinė paslaptis.

– Jei tylėsi, tai nusineši tą paslaptį į kapą.

– Tu neišdrįsi...

– Klysti, Kenzorai. Aš užmušiu tave nedvejodamas ir nužudysiu tiek hetitų, kiek prireiks, kad sužinočiau tiesą.

Kalavijo smaigalys smigtelėjo giliau. Kariškis suriko iš skausmo. Valstietė nusuko akis į šalį.

– Užpuolimo dieną žino tik imperatorius... Man to niekas nepasakė.

– Bet tu žinai, kodėl hetitų armijai prireiks tiek daug karo vežimų.

Skausmas vėrė jam pakaušį, o vynas temdė protą: kapitonas Kenzoras sumurmėjo kelis žodžius, tarsi būtų kalbėjęs pats sau.

Aša turėjo pakankamai gerą klausą, kad juos nugirstų. Jam neprireikė versti karininką pakartoti tą pribloškiantį sakinį.

– Ar iš proto išsikraustei? – įniršęs paklausė jis Kenzorą.

– Ne, tai tiesa...

– To negali būti!

– Tai tiesa.

Aša buvo apstulbintas. Jis ką tik išgirdo nepaprastai svarbią žinią, galinčią pakeisti pasaulio likimą.

Tiksliu ir smarkiu judesiu egiptietis suvarė kalaviją kapitono Kenzoro pakaušin. Kariškis mirė nė neriktelėjęs.

– Atsigręžk, – įsakė Aša valstietei.

– Ne, palik mane, eik sau!

Ištiesęs kalaviją, jis prisiartino prie savo meilužės.

– Man labai gaila, gražuole, bet niekaip negaliu palikti tavęs gyvos.

– Aš nieko nemačiau, nieko negirdėjau!

– Tikrai?

– Jis murmėjo sau kažką po nosim, aš nieko negirdėjau, prisiekiu!

Ji puolė ant kelių.

– Nežudyk manęs, maldauju! Aš dar būsiu tau reikalinga, kai reikės išeiti iš miesto!

Aša ėmė dvejoti. Valstietė buvo teisi. Naktį sostinės vartai

buvo uždaryti; jam reikėjo sulaukti aušros, kad galėtų pro juos išeiti lydimas savo žmonos. Ji padės jam išvykti iš miesto nepastebėtam, o paskui jis ją užmuš už kelio posūkio, kokioje nors dauboje.

Aša atsisėdo šalia lavono. Jis nepajėgė užmigti ir galvojo tik apie tai, kaip jam kuo greičiau pasukus keliu į Egiptą ir pranešus tai, ką pavyko sužinoti.

Po apyaušrio vėsos saulė sušildydavo orą, ir Nubijos žiema buvo kerinčiai švelni. Ant kranto Ramzis pastebėjo liūtą su patelėmis. Beždžionės, įsikorusios į palmių viršūnes, sveikino praplaukiantį valdovo laivą veriamais šūksniais.

Vieno sustojimo metu kaimiečiai atnešė faraonui ir jo palydai laukinių bananų ir pieno. Netikėta šventė suteikė Ramziui progą pasikalbėti su genties vadu – senu raganiumi, kurio plaukus nubalino devyniasdešimt ramaus gyvenimo metų, praleistų besirūpinant saviškiais.

Kai senis norėjo prieš jį atsiklaupti, Ramzis sulaikė jį už rankos.

– Mano senatvę nutvieskė šviesa... Dievai leido man išvysti faraoną! Juk mano pareiga – nusilenkti jam, atiduodant pagarbą.

– Tai aš privalau gerbti tavo išmintį.

– Bet aš – tik kaimo raganius!

– Tas, kuris visą gyvenimą laikėsi Maat Įstatymo, labiau vertas pagarbos nei tariamas išminčius, melagis ir neteisingas žmogus.

– Argi jūs nesate Dviejų Žemių ir Nubijos valdovas? O aš valdau tik keletą šeimų.

– Tačiau man reikalinga tavo atmintis ir tai, ką ji išsaugojo.

Faraonas su raganiumi atsisėdo po palme, atstodavusia seniui skėtį, kai saulė imdavo pernelyg kepinti.

– Mano atmintis... Ji pilna mėlyno dangaus, vaikų žaidimų,

moterų šypsnių, gazelių šuolių ir išganingų potvynių. Dabar, Faraone, už visa tai esate atsakingas jūs! Be jūsų mano prisiminimai išnyks, ir būsimosios kartos gimdys tik beširdžius.

– Ar pameni šventą vietą, kur meilės deivė sukūrė stebuklingą akmenį? Ta nuošali vieta turi būti kažkur Nubijos viduryje.

Smėlyje raganius savo lazda nubraižė kažką panašaus į žemėlapį.

– Mano tėvo tėvas buvo parnešęs tokį akmenį į mūsų kaimą. Jį palietusios moterys atgaudavo sveikatą. Gaila, klajokliai jį išsinešė.

– Iš kur tas akmuo buvo atneštas?

Raganiaus lazda parodė tikslią vietą prie pat Nilo:

– Štai iš čia, iš tos paslaptingos vietovės, kur prasideda Kušo žemė.

– Ko tu pageidauji savo kaimui?

– Tik to, ką jis jau turi. Juk tai ir taip labai didelis noras. Apsaugokite mus, Faraone, ir išsaugokite Nubiją nepaliestą.

– Tavo lūpomis kalbėjo pati Nubija, ir aš išgirdau jos balsą.

Valdovo laivas paliko Uauato provinciją ir pateko Kušo teritorijon, kur Sečio ir Ramzio pastangomis įsigalėjo taika, nebedrumsčiama karingų genčių, visada pasirengusių įsivelti į tarpusavio konfliktą: dabar jos bijojo atsakomųjų faraono karių veiksmų.

Čia prasidėjo neaprėpiamos laukinės žemės, kurių gyvybė priklausė tik nuo Nilo. Abiem upės krantais driekėsi siauros dirbamosios žemės juostos; palmės teikė pavėsį kovojantiems su dykuma žemdirbiams.

Staiga prieš akis iškilo uolos.

Ramzis pajuto, kad Nilas tarsi stumia šalin besiskverbiantį toliau į pietus žmogų, o gamta užsisklendžia savyje, savo milžiniškoje erdvėje.

Svaigus žydinčios mimozos kvapas sušvelnino tą pasaulio pabaigos įspūdį.

Du beveik lygiagretūs uolėti iškyšuliai buvo kone pakibę virš upės. Juos skyrė nedidelis slėnis, pilnas smėlio. Smiltainio uolų papėdėje žydėjo akacijos. „Auksinio smėlio įlankėlė, kur kalnas prasiskiria ir susijungia...“

Tarsi pabudęs po ilgo miego, tarsi išsivadavęs iš kerų, pernelyg ilgai temdžiusių jam akis, Ramzis pagaliau atpažino vietovę. Kodėl jis nepagalvojo apie ją anksčiau?

– Plaukime prie kranto, – įsakė jis. – Ji čia; ta stebuklinga vieta gali būti tik čia...

Vandens Lelija nuoga šoko upėn ir nuplaukė į krantą. Nutvieksta saulės, ji išlipo iš vandens, o ant jos kūno žaižaravo sidabriniai lašeliai. Grakščiai it gazelė ji nubėgo prie medžių šešėlyje miegančio nubio, pažadino jį, kažko paklausė, vėl nubėgo kalno link, pakėlė nuo žemės atskilusį gabaliuką uolienos, įbrido į Nilą ir nuplaukė prie laivo.

Ramzis neatitraukė akių nuo uolų.

Abu-Simbelis... Tai iš tiesų buvo Abu-Simbelis, kur galybė jungėsi su magija. Šioje vietoje jis buvo nusprendęs pastatyti dvi šventyklas. Tai Hatoros valda, kurią jis lengvabūdiškai pamiršo.

Setau padėjo Vandens Lelijai įlipti į laivą. Dešinėje rankoje ji laikė gabaliuką smiltainio.

– Tai tikrai stebuklingas deivės akmuo. Tačiau šiandien niekas nebemoka pasinaudoti jo gydomąja galia.

45

Plonas šviesos spindulys prasiskverbė pro siaurą šalto ir drėgno namo langą. Patrulio žingsniai pažadino valstietę; pamačiusi Kenzoro lavoną, ji krūptelėjo.

– Jis čia... Jis vis dar čia!

– Pamiršk savo slogutį, – patarė Aša. – Tas karininkas jau nebeliudys prieš mus.

– Aš nieko nepadariau!

– Tu – mano žmona. Jei mane sučiups, tave taip pat nubaus mirtimi.

Valstietė puolė Ašą ir ėmė sugniaužtais kumščiais daužyti jo krūtinę.

– Šiąnakt, – tarė jis, – aš ilgai mąsčiau.

Ji sustingo, paklaikusi iš baimės. Šaltose savo meilužio akyse ji išvydo savo mirtį.

– Ne, tu neturi teisės...

– Aš ilgai mąsčiau, – pakartojo jis. – Arba aš dabar tave užmušiu, arba tu man padėsi.

– Tau padėti... betgi – kokiu būdu?

– Aš – egiptietis.

Hetitė taip pažvelgė į Ašą, tarsi jis būtų ateivis iš kažkokio kito pasaulio.

– Aš – egiptietis, ir privalau kuo greičiau grįžti į savo šalį. Jei man nepavyktų tai padaryti, aš noriu, kad tu pereitum sieną ir įspėtum tą, kurio labui aš dirbu.

– Kodėl aš turėčiau taip rizikuoti?

– Mainais už gerovę. Parodžiusi lentelę, kurią aš tau duo-

siu, tu gausi namą mieste, tarnaitę ir išlaikymą ligi gyvos galvos. Mano šeimininkas tikrai bus dosnus.

Net savo lakiausiose svajonėse valstietė nedrįsdavo įsivaizduoti tokio turtingo gyvenimo.

– Sutinku.

– Mudu išeisime pro skirtingus miesto vartus, – pareikalavo Aša.

– O jeigu tu atvyksi į Egiptą pirma manęs? – sunerimo ji.

– Įvykdyk savo užduotį ir dėl nieko kito nesijaudink.

Aša parašė trumpą tekstą hieratiniais rašmenimis – tai buvo supaprastinta hieroglifinio rašto forma, ir įteikė savo meilužei ploną medinę lentelę.

Kai jis ją pabučiavo, jai neužteko ryžto jį atstumti.

– Mes pasimatysime Pi-Ramzyje, – pažadėjo jis.

Priėjęs žemutinio miesto pakraštį, Aša pateko į spūstį. Čia susidarė visa minia pirklių, taip pat norėjusių išvykti iš sostinės.

Visur pilna irzlių karių.

Neįmanoma pasukti atgal, nes būrys lankininkų skirstė gyventojus grupelėmis ir vertė paklusti tikrintojų valiai.

Visi tikrinamieji dejavo ir skundėsi, visi vargo ir stumdėsi, asilai ir mulai spyriojosi, bet šis sujudimas nė kiek nešvelnino saugančių vartus sargybinių šiurkštumo.

– Kas čia dedasi? – paklausė Aša vieno prekeivio.

– Uždrausta įvažiuoti į miestą ir sunku iš jo išvykti. Ieško dingusio karininko.

– Kuo gi mes čia dėti?

– Hetitų karininkas negali dingti be niekur nieko. Kas nors jį užpuolė, gal nužudė... Be abejo, koks nors rūmų vaidas. Dabar ieško kaltininko.

– Esama įtarimų?

– Tikriausiai čia įsivėlęs koks nors kitas kariškis... Dar vienas kivirčo tarp imperatoriaus sūnaus ir brolio padarinys. Galų gale vienas iš jų sunaikins kitą.

– Sargybiniai krato visus...

– Jie nori įsitikinti, kad žudikas – ginkluotas kareivis – nebando pasprukti iš miesto, persirengęs pirkliu.

Aša nusiramino.

Krata vyko lėtai ir kruopščiai. Kokių trisdešimties metų vyriškis buvo partrenktas ant žemės. Jo draugai ėmė piktintis, tvirtindami, kad jis prekiauja audiniais ir niekad nebuvo susijęs su kariuomene. Pirklį paleido.

Atėjo Ašos eilė.

Kampuoto veido kariškis uždėjo ranką jam ant peties.

– O tu kas toks esi?

– Puodžius.

– Kodėl išvyksti iš miesto?

– Grįžtu į savo ūkį atsivežti ten likusių dirbinių.

Kareivis įsitikino, kad amatininkas neturi ginklo.

– Aš galiu keliauti?

Kariškis niekinamai mostelėjo ranka.

Aša stovėjo beveik prie pat hetitų sostinės vartų. Už jų – laisvė, kelias į Egiptą...

– Valandėlę, – pasakė kažkas.

Tai buvo vidutinio ūgio vyriškis lakstančiomis į šalis akimis, jo kiaunės veidą puošė smaili barzdikė. Jis vilkėjo raudoną vilnonį apdarą, išmargintą juodais dryžiais.

– Suimkite tą žmogų, – įsakė jis sargybiniams.

Karininkas iš aukšto perleido jį akimis:

– Čia įsakinėju aš!

– Mano vardas Raja, – tarė vyriškis su barzdike. – Aš priklausau rūmų apsaugai.

– Kuo nusikalto šis pirklys?

– Jis ne hetitas ir ne puodžius. Jis – egiptietis, vardu Aša, ir turi labai aukštą padėtį Ramzio dvare.

Nešamas galingos srovės, ypatingos formos Ramzio laivas per porą dienų įveikė trijų šimtų kilometrų nuotolį, skyrusį Abu-Simbelį nuo Elefantinos, toliausiai į pietus esančio Egipto miesto. Dar dviejų dienų prireikė nuplaukti iki Tėbų. Upeiviai taip stengėsi, tarsi būtų žinoję, kokia rimta susidariusi padėtis.

Kelionės metu Setau su Vandens Lelija be atvangos tyrinėjo deivės akmenį – unikalios kokybės smiltainį. Laivui artėjant prie Karnako prieplaukos, jiedu neslėpė nusivylimo.

– Aš nesuprantu to akmens atsako į poveikį, – prisipažino Setau. – Jo ypatybės pranoksta visas ligi šiol žinomas: jis atsparus rūgštims, įgauna nuostabių atspalvių ir atrodo spinduliuojąs kažkokią energiją, kurios aš nepajėgiu išmatuoti. Kaip gydyti karalienę, jei mes nežinome, kokio vaisto sudėtine dalimi jis turi tapti ir kokia turi būti tiksli jo dozė?

Netikėtai atvykęs valdovas užklupo šventyklos tarnus iš netyčių ir sujaukė įprastą darbų eigą. Lydimas Setau ir Vandens Lelijos, Ramzis skubiai nuvyko į pagrindinę Karnako laboratoriją. Ten gyvačių kerėtojas su žmona supažindino vietinius vaistininkus su savo bandymų rezultatais.

Valdovo prižiūrimi prasidėjo nauji bandymai ir tyrinėjimai. Kadangi šventykloje buvo mokslinių veikalų, aprašančių Nubijos mineralus, prityrę žiniuoniai nustatė, kokios medžiagos turėjo būti panaudotos su Abu-Simbelio deivės akmeniu, norint pagaminti vaistą, nuvysiantį piktąsias dvasias, gadinančias žmogaus kraują ir stumiančias jį į mirtį nuo išsekimo.

Liko tik parinkti tinkamas medžiagas ir nustatyti jų kiekį, tačiau tam būtų prireikę kelių mėnesių. Sutrikęs vyriausiasis vaistininkas neslėpė esąs smarkiai nusiminęs.

– Išdėliokite visas medžiagas ant akmeninio stalo ir palikite mane vieną, – pareikalavo Ramzis.

Valdovas susikaupė ir paėmė į rankas vandens šaltinių ieškotojo lazdelę, kurią sudarė dvi šakelės: tą pačią, su kuria jo tėvas ir jis pats buvo radę dykumoje vandens.

Ramzis ėmė vedžioti lazdele virš kiekvienos medžiagos. Jei lazdelė virš kurios nors medžiagos krūptelėdavo, Ramzis atidėdavo ją į šalį. Jis dar kartą patikrino atrinktąsias būsimo vaisto sudėtines dalis, lėtai braukdamas virš jų lazdele, ir tokiu pat būdu nustatė reikalingą vaisto ingredientų kiekį.

Sudedamosios vaisto dalys turėjo būti akacijos sakai, anyžius, įpjautų figmedžių vaisių ištraukos, kartieji moliūgai, varis ir deivės akmens milteliai.

Skoningai pasidažiusi Nefertarė linksmai šypsojosi. Kai Ramzis įėjo į jos kambarį, karalienė skaitė garsųjį romaną apie Sinuhę, perrašytą nepaprastai įgudusio raštininko. Ji suvyniojo papirusą, pakilo ir puolė valdovui į glėbį. Jiedu ilgai išbuvo aistringai apsikabinę, liūliuojami lakštingalų giesmių ir kukučių čiulbesio, svaiginami smilkalų medžių kvapo.

– Aš radau deivės akmenį, – tarė Ramzis. – Karnako laboratorija iš jo pagamino vaistą.

– Ar jis bus veiksmingas?

– Norėdamas atkurti užmirštą vaistų sudėtį, aš pasinaudojau šaltinių ieškotojo lazdele, kuri priklausė dar mano tėvui.

– Papasakok man, kaip atrodo Nubijos deivės žemė.

– Įlankėlė su aukso smėliu, dvi susijungiančios uolos... Abu-Simbelis, kurį aš pamiršau. Abu-Simbelis, kur aš nutariau įamžinti mūsų meilę.

Galingo Ramzio kūno šiluma grąžino Nefertarei pamažu senkančią gyvastį.

– Dar šiandien į Abu-Simbelį išvyks meistras su būriu akmentašių, – tęsė valdovas. – Tos uolos pavirs dviem šventyklom, neatskiriamom per amžių amžius, kaip tu ir aš.

– Ar aš kada nors pamatysiu tą stebuklą?

– Taip, tu jį pamatysi!

– Teišsipildo Faraono valia.

– Jei būtų kitaip, argi aš būčiau vertas valdyti šalį?

Ramzis su Nefertare persikėlė per Nilą Karnako šventyklos link. Jiedu kartu atliko apeigas dievo Amono šventovėje, o paskui karalienė ilgai išbuvo susikaupusi deivės Sechmet koplyčioje. Nefertarei pasirodė, kad akmeninė deivės liūtės šypsena dabar rami.

Faraonas pats padavė didžiajai valdovo sutuoktinei taurę su vieninteliu vaistu, kuris galėjo įveikti kerų sukeltą ligą.

Gėrimas buvo šiltas ir saldus.

Nefertarei apsvaigo galva. Karalienė atsigulė ir užsimerkė. Ramzis liko sėdėti jos galvūgalyje, kovodamas drauge su mylimąja per begalinę naktį, kurios metu deivės akmuo bandė nuvyti piktąją dvasią, gėrusią karalienės kraują.

46

Susitaršęs, perblyškęs, iš susijaudinimo besipinančiu liežuviu, Amenis niekaip negalėjo paaiškinti, kas gi atsitiko.

– Nusiramink, – patarė karalienė motina Tuja.

– Karas, Jūsų Didenybe, tai – karas!

– Mes negavome jokio oficialaus pranešimo.

– Karvedžiai kraustosi iš galvos, kareivinės tiesiog kunkuliuoja, prieštaringi įsakymai trykšte trykšta iš visų pusių.

– Na, ir kokia gi visos tos netvarkos priežastis?

– Nežinau, Jūsų Didenybe, bet aš nebepajėgiu jos pažaboti... Kariškiai manęs nebeklauso!

Tuja pasišaukė pagrindinį apeigų žinovą ir dvi rūmų kirpėjas. Norėdami pabrėžti šventas karalienės pareigas, jie padabino jos galvą peruku, panašiu į grifo iškamšą, kurio sparnai leidosi įstrižai nuo kaktos pečių link. Kadangi grifo patelė buvo rūpestingos motinos simbolis, Tuja atrodė esanti Abiejų Žemių globėja ir sergėtoja.

Ant karalienės riešų ir kulkšnių sutvisko aukso apyrankės, o ant kaklo – septynių eilių vėrinys iš pusbrangių akmenų.

Vilkėdama ilgą smulkiai klostyto lino suknią, sujuostą per liemenį plačiu diržu, ji atrodė esanti aukščiausios valdžios įsikūnijimas.

– Palydėk mane į Šiaurines kareivines, – paprašė ji Amenio.

– Neikite ten, Jūsų Didenybe! Palaukite, kol ši sumaištis nurims.

– Blogis ir netvarka niekada nepranyksta savaime. Paskubėkime.

Klegančiame Pi-Ramzyje sklandė įvairiausi gandai. Kai kurie gyventojai tvirtino, kad hetitai artinasi prie Deltos, kiti jau pasakojo, kaip vyko kautynės, treti rengėsi bėgti į Pietus.

Šiaurinių kareivinių vartų niekas nebesaugojo. Vežimas, atgabenęs Amenį su karaliene, įriedėjo į didįjį kiemą, kur drausmės nebebuvo likę nė pėdsakų.

Arkliai sustojo erdvaus kiemo viduryje.

Kovos vežimų dalinio karininkas pastebėjo karalienę motiną, perspėjo kitus kariškius, o šie sušaukė kareivius. Nepraėjo nė dešimt minučių, ir kieme susibūrė šimtai vyrų, norinčių išgirsti, ką pasakys Tuja.

Mažutė ir trapi Tuja, apsupta ginkluotų milžinų, galinčių sutrypti ją per kelias akimirkas... Amenis širdyje drebėjo iš baimės, laikydamas karalienės motinos atvykimą pas kareivius gryna savižudybe. Jai reikėjo likti rūmuose, kuriuos saugojo rinktinė sargyba. Tačiau raminamieji žodžiai galbūt sumažins įtampą – su sąlyga, jei Tuja elgsis diplomatiškai.

Stojo tyla.

Karalienė motina niekinamai apsižvalgė.

– Aš matau tik bailius ir nevykėlius, – sausai pareiškė ji skambiu balsu, nuaidėjusiu Amenio ausyse it perkūno trenksmas. – Bailius ir kvailius, nesugebančius apginti savo krašto, nes išsižioję tiki pirmu atsklidusiu gandu.

Amenis užsimerkė. Nei Tuja, nei jis pats neištrūks iš įniršusių kareivių.

– Kodėl mus įžeidinėjate, Jūsų didenybe? – paklausė kovos vežimų dalinio puskarininkis.

– Argi pasakyti tiesą tolygu įžeidimui? Jūs elgiatės juokingai ir niekingai. Beje, karininkai labiau nusipelno priekaištų ir pasmerkimo nei eiliniai kariai. Kas turi nuspręsti, kad mes pradedame kariauti su hetitais, jei ne faraonas – arba, jam nesant, aš pati?

Dabar kieme stojo spengianti tyla. Tai, ką ketino pasakyti karalienė motina, bus ne gandai ar paskalos ir nulems visos tautos likimą.

– Aš negavau jokio karo paskelbimo iš Hetitų imperijos valdovo, – pareiškė ji.

Vos nutilus karalienės žodžiams, minia pratrūko džiaugsmo šūksniais. Tuja niekuomet nemelavo. Kareiviai sveikino vienas kitą.

Kadangi karalienė motina nejudėdama stovėjo savo vežime, susirinkusieji suprato, kad jos kalba dar nebaigta. Visi nuščiuvo.

– Aš negaliu teigti, kad taika bus ilgalaikė. Aš net esu tikra, kad hetitai turi vienintelį tikslą: negailestingą puolimą. Jo pabaiga priklausys nuo jūsų pastangų. Kai Ramzis grįš savo sostinėn, o tai bus labai greit, aš noriu, kad jis galėtų didžiuotis savo kariuomene ir tikėti, jog ji pajėgs nugalėti priešą.

Kariai audringai pritarė karalienės motinos žodžiams.

Amenis atsimerkė. Jį taip pat pavergė Sečio našlės įtaigos jėga.

Vežimas trūktelėjo iš vietos, kareiviai prasiskyrė, skanduodami Tujos vardą.

– Mes grįšime į rūmus, Jūsų Didenybe?

– Ne, Ameni. Manau, kad liejyklos darbininkai taip pat nutraukė darbą?

Valdovo asmens sekretorius nudelbė akis.

Tujai paraginus, Pi-Ramzio ginklų dirbtuvės vėl ėmėsi darbo ir netrukus jau dirbo visu pajėgumu – gamino ietis, lankus, strėlių antgalius, kalavijus, antkrūtinius, pakinktus ir kovos vežimų dalis. Niekas daugiau neabejojo tuo, kad karas neišvengiamas, bet atsirado naujas tikslas: aprūpinti armiją karine įranga ir ginkluote, kuri būtų pranašesnė už hetitų.

Karalienė motina lankėsi kareivinėse, kalbėjosi ir su karininkais, ir su eiliniais kareiviais. Ji nepraleido progos nuvykti į dirbtuves, kur iš pagamintų dalių buvo surenkami karo vežimai, ir padėkojo amatininkams už gerą darbą.

Sostinė pamiršo baimę. Pabudo jos kovingumas.

Kokia gi ji buvo švelni, toji grakšti ranka su ilgais, plonais, beveik nežemiškais pirštais, kuriuos Ramzis išbučiavo vieną po kito, o paskui suspaudė savo delne, kad niekada su jais nesiskirtų. Kiekviena Nefertarės kūno dalelė įkvėpė meilę; dievai, uždėję ant Ramzio pečių sunkiausią naštą, padovanojo jam ir įstabiausią moterį.

– Kaip tu jautiesi šįryt?

– Geriau, daug geriau... Kraujas vėl teka mano gyslomis.

– Ar nori pasivaikščioti užmiestyje?

– Aš apie tai svajojau.

Ramzis parinko du senus, labai ramius arklius ir pats pakinkė juos į savo vežimą. Jie lėtai nurisnojo Vakarų kranto keliais palei drėkinimo kanalus.

Nefertarė neatitraukė akių nuo tvirtų palmių ir atgimstančios laukų žalumos. Semdamasi jėgų iš žemės, ji jau savo valios pastangomis nuvijo ją sekinusią negalią. Kai ji išlipo iš vežimo ir nuėjo Nilo pakrante, vėjui plaikstant jos puikius ilgus plaukus, Ramzis suprato, kad Deivės akmuo išgelbėjo didžiąją valdovo sutuoktinę ir ji išvys abi Abu-Simbelio šventyklas, kurios bus pastatytos šlovinti amžiną jųdviejų meilę.

Šviesiaplaukė Lita gailiai šyptelėjo Ramzio seseriai Dolantei, nuiminėjusiai gydomąjį tvarstį, įmirkytą medumi, sutrintu karčiuoju moliūgu ir akacijos sakais. Nudegimo pėdsakai beveik pranyko.

– Aš taip kenčiu, – pasiskundė Echnatono palikuonė.

– Tavo žaizdos gyja.

– Nemeluok, Dolante... Jos niekada nepranyks.

– Klysti, mūsų gydymas tau labai padeda.

– Paprašyk Ofirą nutraukti tuos bandymus... Aš nebegaliu jų ištverti!

– Tavo pasiaukojimas padės mums nugalėti Nefertarę ir Ramzį; dar truputį drąsos, ir tavo išbandymas baigsis.

Lita liovėsi mėginusi perkalbėti Ramzio seserį, tokią pat fanatikę kaip Libijos magas. Iš pažiūros maloni ir švelni, Dolantė gyveno tik dėl keršto. Neapykanta nustelbė jos sieloje visus kitus jausmus.

– Aš ištversiu ligi galo, – pažadėjo jauna aiškiaregė.

– Aš buvau tuo tikra! Pailsėk, kol Ofiras nenusivedė tavęs laboratorijon. Nanė tuoj atneš tau pavalgyti.

Nanė, vienintelė tarnaitė, kuriai buvo leidžiama įeiti į Litos kambarį, dabar buvo paskutinė jos viltis. Kai mergina atnešė Litai dubenėlį su figų koše ir keptos jautienos gabaliukais, aiškiaregė sugriebė ją už suknelės diržo.

– Padėk man, Nane!

– Ko tu nori?

– Išeiti iš čia, pabėgti!

Tarnaitė patempė lūpą.

– Tai pavojinga.

– Atidaryk duris, kurios išeina į gatvę.

– Aš rizikuoju netekti tarnybos.

– Padėk man, maldauju!

– O kiek tu man sumokėsi?

Lita pamelavo:

– Mano šalininkai turi daug aukso... Aš būsiu tau dosni.

– Ofiras labai kerštingas.

– Atono šalininkai mudvi apsaugos: ir tave, ir mane.

– Aš noriu turėti sodybą ir pieningų karvių kaimenę.

– Tu jas turėsi.

Gobšioji Nanė jau buvo spėjusi išlupti iš mago gerą atlygį, kai parūpino jam Nefertarės skarą, bet tai, ką jai pažadėjo Lita, pranoko visas jos viltis.

– Kada tu nori pabėgti?

– Atėjus nakčiai.

– Aš pabandysiu.

– Tau turi pavykti! Tokia yra tavo būsimojo turto kaina, Nane.

– Juk aš iš tiesų labai smarkiai rizikuoju... Aš noriu dar dvidešimt pirmarūšio audeklo rietimų.

– Duodu žodį, kad tu juos gausi.

Nuo pat ankstaus ryto Litai nedavė ramybės regėjimas: nuostabiai graži, besišypsanti, švytinti džiaugsmu moteris ėjo palei Nilą, tiesdama ranką aukštam, raumeningam, tvirto sudėjimo vyriškiui.

Lita suprato, kad Ofiro kerai žlugo, ir libis ją kankina visai be reikalo.

Seramana su savo vyrais šniukštinėjo kvartalą, išsidėsčiusį už gydytojų mokyklos, ir be paliovos klausinėjo jo gyventojus apie čionykštę jauną merginą. Sardas jiems rodė pieštą Nanės atvaizdą ir grasino baisiomis bausmėmis, jei kas pameluotų. Tai buvo perdėtas atsargumas, nes vien išvydę milžiną sardą gyventojai beregint išklodavo jam išpažintis už visą ankstesnį gyvenimą, tik gaila, kad jose nebuvo nieko įdomaus.

Tačiau buvęs piratas buvo atkaklus ir uoste užuodė, kad jo grobis turi būti kažkur netoliese. Kai pas jį atvedė keliaujantį prekeivį, pardavinėjantį apvalias bandeles, Seramana pajuto, kaip jam smilktelėjo per širdį. Tai buvo ženklas, kad atėjo lemiama akimirka.

Sardas pakišo jam panosėn piešinį:

– Ar pažįsti šią merginą?

– Man teko ją matyti šiame kvartale... Ji – tarnaitė. Bet atvyko čia neseniai.

– Kurioje sodyboje ji dirba?

– Vienoje iš didžiųjų, prie seno šulinio.

Tuoj pat šimtas tvarkos sergėtojų apsupo įtartinas sodybas, kad niekas negalėtų ištrūkti iš spąstų.

Kerėtojas, bandęs nužudyti Egipto karalienę, nepaspruks nuo Seramanos.

47

Besileidžianti saulė jau beveik siekė horizontą.

Jeigu Lita norėjo pabėgti, kol magas Ofiras dar neuždarė jos savo laboratorijoje, jai liko visai nedaug laiko. Kodėl Nanė taip užtruko, ir kur?

Gražios, laimingos, švytinčios džiaugsmu moters veidas tebestovėjo aiškiaregei prieš akis. Lita jautėsi skolinga tai moteriai ir norėjo atlyginti skolą dar prieš atgaudama laisvę.

Jauna šviesiaplaukė negirdimai vaikštinėjo po tylų namą. Ofiras savo papratimu žiūrinėjo burtų knygas, pavargusi Dolantė miegojo.

Lita priėjo prie medinės skrynios, kurioje gulėjo paskutinė Nefertarės skaros skiautė, ir atvožė jos dangtį. Dar du ar trys kerų seansai, ir skiautė pavirs pelenais. Lita pabandė ją suplėšyti, bet audinys buvo per tankus, ir aiškiaregei pritrūko jėgų.

Virtuvėje pasigirdo triukšmas.

Lita paslėpė skiautę savo suknelės rankovėje. Skiautės audinys tuoj pat ėmė deginti jai ranką.

– Čia tu, Nane?

– Ar tu pasirengusi?

– Einu... Luktelėk akimirką.

– Paskubėk.

Lita uždėjo skaros likutį ant degančios aliejinės lempos.

Pasigirdo silpnas traškesys, paskui pakilo paskutinis juodų dūmų kamuolys, reiškęs, kad kerams, siekusiems sunaikinti stebuklingą karališkosios poros apsaugą, atėjo galas.

– Kaip tai gražu, kaip gražu!

Lita iškėlė rankas į dangų, maldaudama Atoną suteikti jai naują gyvenimą.

– Eime, – pareikalavo Nanė, pavogusi visas vario plokšteles, kokias tik galėjo rasti visame name.

Abi moterys nubėgo prie atsarginio išėjimo durų. Jos vedė į siaurą gatvelę.

Nanė atsitrenkė į Ofirą, kuris nejudėdamas stovėjo joms skersai kelio, sukryžiavęs rankas ant krūtinės.

– Kur eini?

Nanė pasitraukė atatupsta. Išsigandusi Lita bandė pasislėpti jai už nugaros.

– Lita... Ką ji čia su tavimi veikia?

– Ji... ji apsirgo, – atsakė Nanė.

– Judvi mėginote pabėgti?

– Tai vis Lita, ji mane privertė...

– Ką ji tau papasakojo?

– Nieko, visiškai nieko!

– Meluoji, mažyte.

Ofiro pirštai suspaudė tarnaitės kaklą ir sugniaužė jį taip stipriai, kad mergina nebepajėgė ištarti nė žodžio. Jai ėmė trūkti oro. Išsproginusi akis, Nanė veltui bandė išsivaduoti iš kerėtojo gniaužtų: tai jai nepavyko, ir mergina uždusо. Ji susmuko negyva prie mago kojų, ir šis nuspyrė lavoną šalin.

– Lita... Kas tau pasidarė, vaikeli?

Prie aliejinės lempos Ofiras pastebėjo sudegusio medžiagos gabaliuko likučius.

– Lita! Kokią beprotybę tu iškrėtei?

Magas griebė aštrų peilį mėsai pjaustyti.

– Tu išdrįsai sunaikinti Nefertarės skarą, tu išdrįsai sužlugdyti mūsų darbą!

Jauna moteris pabandė bėgti. Ji užkliudė aliejinę lempą ir neteko pusiausvyros. Žaibiškai, kaip plėšrus paukštis, magas puolė ją ir sugriebė už plaukų.

– Tu mane išdavei, Lita; aš nebegaliu tavimi pasitikėti. Rytoj tu vėl mane išduosi.

– Jūs – pabaisa!

– Gaila... Tu buvai puikus mediumas.

Atsiklaupusi ant kelių, Lita ėmė melstis:

– Atonas sukuria gyvybę ir nuveja mirtį, jis...

– Man nusispjaut į Atoną, kvaile. Per tave žlugo mano planas.

Tvirta ranka Ofiras perrėžė Litai gerklę.

Kambarin įsiveržė Dolantė – sutaršytais plaukais, perkreiptu iš baimės veidu:

– Gatvelėje pilna tvarkos sergėtojų... Ak, Lita! Lita...

– Ji pamišo ir puolė mane, stvėrusi peilį, – paaiškino Ofiras. – Aš buvau priverstas gintis ir užmušiau ją prieš savo valią. Tai sakai, ten – tvarkos sergėtojai?

– Aš išgirdau juos pro savo kambario langą.

– Palikime šiuos namus, ir kuo greičiau.

Ofiras nutempė Dolantę prie slapto išėjimo dangčio, kurį slėpė ant grindų paklotas demblys. Pakėlus dangtį, buvo galima patekti į koridorių, einantį į tolokai nuo namo esantį sandėlį. Puiku: dabar nei Lita, nei Nanė neišplepės ko nereikia.

– Liko tik viena sodyba, – tarė tvarkos sergėtojas Seramanai. – Mes pasibeldėme, bet niekas neatsako.

– Išlaužkime duris.

– Tai prieštarauja įstatymui!

– Tai – nenumatyta ir neišvengiama kliūtis, kurią įveikiant galima nepaisyti įstatymo.

– Reikėtų įspėti savininką ir gauti jo leidimą.

– Aš duodu tau leidimą, laužk!

– Man reikia oficialaus dokumento: aš nenoriu turėti nemalonumų.

Seramana sugaišo gerą valandą, norėdamas įforminti visas aplinkybes taip, kaip to reikalavo Memfio tvarkos sergėtojų

nuostatai. Pagaliau keturi tvirti vyrai suskaldė velkes ir išlaužė sodybos vartus.

Sardas pirmasis įžengė į vidų. Jis aptiko jaunos šviesiaplaukės moters lavoną, o paskui – nužudytą tarnaitę Nanę.

– Tikros žudynės, – sumurmėjo sukrėstas tvarkos sergėtojas.

– Du šaltakraujiškai įvykdyti nusikaltimai, – pastebėjo sardas. – Viską apžiūrėkite.

Laboratorijos apžiūra įrodė, kad čia iš tiesų būta kerėtojo landynės, ir nors Seramana atvyko per vėlai, vienas menkutis radinys jį apramino: tai buvo sudegusio audeklo – be abejo, karalienės skaros – likučiai.

Ramzis su Nefertare įžengė į be atvangos triūsiančią sostinę, ne tokią linksmą kaip paprastai. Miesto nuotaiką paveikė karinė drausmė. Ginklų ir kovos vežimų gamyba tapo didžiosios gyventojų dalies tikslu. Miestas, skirtas taikaus gyvenimo malonumams, pavirto plušančia, skubančia, nerimastinga karine stovykla.

Karališkoji pora tuoj pat nuvyko pas Tują, kuri peržiūrinėjo liejyklos ataskaitą.

– Ar hetitai jau atvirai reiškia savo priešiškumą?

– Ne, sūnau, bet aš esu tikra, kad ši tyla nežada nieko gera. Nefertare... Tu pasveikai?

– Toji negalia dabar – tik nemalonus prisiminimas.

– Šis faraono pavadavimas mane visai išsekino... Aš nebeturiu jėgų valdyti tokią didelę šalį. Pasikalbėkite su dvariškiais ir kariuomene – jiems reikia įkvėpti daugiau pasitikėjimo savo jėgomis.

Ramzis ilgai kalbėjosi su Ameniu, o paskui priėmė grįžusį iš Memfio Seramaną. Tai, ką sardas papasakojo valdovui, leido manyti, kad karališkosios poros gyvybei grėsę kerai buvo galutinai išsklaidyti; tačiau Ramzis paprašė Seramaną tęsti tyrimą ir nustatyti, kas gi buvo tikrasis kraupios sodybos šeimi-

ninkas ir kas buvo toji šitaip žiauriai nužudyta jauna šviesiaplaukė moteris.

Faraonas turėjo kitų rūpesčių. Ant jo stalo susikaupė nerimastingi pranešimai, gauti iš Kanaano ir Amuru. Egipto tvirtovių viršininkai neminėjo jokio rimto įvykio, bet rašė, kad juos nuolat pasiekia gandai apie plataus masto hetitų armijos pratybas.

Deja, Aša neatsiuntė jokio, net trumpučio, pranešimo, kuris būtų padėjęs Ramziui susivokti. Karo baigtis priklausys nuo to, kur įvyks tiesioginis susidūrimas su hetitais. Neturėdamas tikslių žinių, valdovas abejojo, kam ryžtis: ar stiprinti gynybinius įtvirtinimus, ar pasirinkti puolimą. Tokiu atveju jam tektų imtis iniciatyvos ir pradėti mūšį, nužygiavus su savo kariuomene toliau į šiaurę; bet ar jis galėjo paklusti savo nuojautai ir taip smarkiai rizikuoti, visiškai nieko nežinodamas apie tikrąją padėtį?

Karališkosios poros sugrįžimas suteikė pasitikėjimo ir įkvėpė energijos visoms ginkluotosioms pajėgoms, pradedant karvedžiais ir baigiant eiliniais kariais. Jeigu jau Ramzis įveikė neregimą priešą, argi jis neįveiks laukinių hetitų? Matydami, kaip kaupiami nauji ginklai, kariškiai ėmė suvokti savo galią ir mažiau baimintis tiesioginio susidūrimo su priešu. Rinktinių kovos vežimų dalinio karių akivaizdoje Ramzis pats išbandė keletą karo vežimų – lengvų, paslankių, greitaeigių. Dėl stalių sumanumo ir meistriškumo kovos vežimų kokybė smarkiai pagerėjo. Gynybos ginklai, tokie kaip skydai ir antkrūtiniai, taip pat susilaukė valdovo dėmesio, nes jie turėjo išgelbėti nemaža gyvybių.

Karalienė vėl ėmėsi savo įvairiapusės veiklos ir tuo nuramino dvariškius. Tie, kurie Nefertarę jau buvo palaidoję, dabar nepraleido progos ją pasveikinti, pagirti jos drąsą ir patikinti, kad tai, jog ji atsilaikė prieš tokią sunkią negalią, laiduoja jai ilgą amžių.

Didžioji valdovo sutuoktinė liko visiškai abejinga paskaloms. Ji rūpinosi paspartinti karių aprangos gamybą ir tvarkė tūkstančius reikalų, susijusių su šalies ūkio gerove. Visuose darbuose ji rėmėsi skrupulingai tiksliais ir išsamiais Amenio pranešimais.

Šenaras pasisveikino su valdovu.

– Tu sustorėjai, – pastebėjo Ramzis.

– Tai ne dėl to, kad neturiu ką veikti, – paprieštaravo užsienio reikalų ministras. – Man kenkia nerimas. Tie gandai apie karą, tie amžinai visur besitrainioją kareiviai... argi tai – Egiptas?

– Šenarai, hetitai netrukus mus puls.

– Gali būti, kad tu teisus, bet mano ministerija neturi nė vieno tikslaus fakto, kuris pagrįstų tokius būgštavimus. Juk tu vis dar gauni malonius Muvatalio laiškus?

– Tie laiškai – vien apgaulė.

– Jeigu mes išsaugosime taiką, bus išgelbėta tūkstančiai gyvybių.

– Gal manai, kad aš to nenoriu?

– Argi nuosaikumas ir atsargumas nėra geriausi patarėjai?

– Tu ragini nieko neveikti, Šenarai?

– Žinoma, ne! Bet aš bijau pavojaus, kurį gali sukelti koks nors šlovės ištroškęs karvedys.

– Nurimk, brolau: nieko panašaus neatsitiks, nes aš neišleidžiu iš akių nei savo armijos, jei jos karvedžių.

– Malonu girdėti.

– Ar tu patenkintas savo naujojo padėjėjo – Mebos darbu?

– Jis toks laimingas, kad vėl gavo pareigas ministerijoje, jog elgiasi kaip klusnus ir uolus naujokas. Aš nesigailiu atitraukęs jį nuo dykinėjimo; kartais geram darbuotojui reikia suteikti galimybę vėl pakilti. Argi dosnumas nėra pati gražiausia iš dorybių?

48

Šenaras užsidarė savo kabinete, pasikvietęs Mebą. Ištikimasis pavaduotojas pasirūpino atsinešti papirusų, kad visi manytų, jog jiedu susitiko įprastam darbui.

– Aš kalbėjausi su valdovu, – tarė Šenaras. – Jis dar abejoja, kaip pasielgti, nes neturi patikimų žinių.

– Puiku, – apsidžiaugė Meba.

Šenaras negalėjo prisipažinti savo bendrininkui, kad jį labai stebina Ašos tylėjimas. Kodėl jaunasis diplomatas vis dar neatsiuntė jam savo veiklos ataskaitos? Juk ta veikla buvo būtina, siekiant paspartinti Ramzio pralaimėjimą... Be abejo, jam nutiko kokia nors nelaimė. Dėl tos keliančios nerimą tylos Šenarui taip pat trūko tikslių žinių, kurios padėtų jam perprasti susidariusią padėtį.

– Kaip mūsų reikalai, Meba?

– Mūsų šnipinėjimo tinklui įsakyta nebesiimti jokios iniciatyvos ir kiūtoti sau tyliai. Kitaip sakant, valanda artėja. Kad ir ko faraonas imtųsi, jis nebeturi jokios galimybės ar tikimybės nugalėti.

– Kodėl tu taip manai?

– Hetitų galia pasiekė viršūnę, aš tuo tikras. Kiekviena prabėganti valanda artina jus prie aukščiausios valdžios. Ar nereikėtų pasinaudoti šiuo laikotarpiu ir pagausinti jūsų draugų įvairiose valdymo įstaigose?

– Tas prakeiktasis Amenis nieko neišleidžia iš akių... Reikia elgtis atsargiai.

– Ar neketinate paieškoti kokios nors... ryžtingos išeities?

– Per anksti, Meba. Mano brolio pyktis būtų siaubingas.

– Nepamirškite mano patarimo: savaitės prabėgs beregint, ir jūs turėsite būti pasirengęs valdyti – mūsų bičiulių hetitų sutikimu.

– Aš jau taip seniai laukiu tos akimirkos... Būk ramus, aš būsiu pasirengęs.

Sutrikusi Dolantė nusekė paskui kerėtoją Ofirą. Siaubinga šviesiaplaukės Litos mirtis, tvarkos sergėtojai, tas skubus pabėgimas... Ji nebeįstengė blaiviai mąstyti, nebežinojo, kur jai dingti. Kai Ofiras pasiūlė jai pasivadinti jo žmona ir tęsti kovą siekiant atkurti vienintelio dievo Atono kultą, Dolantė džiaugsmingai sutiko.

Jiedu aplenkė Memfio uostą, kurį kruopščiai tikrino tvarkos sergėtojai, ir nusipirko asilą. Ofiras nusiskuto, Ramzio sesuo nuplovė nuo veido dažus bei skaistalus, abu persirengė valstiečiais ir pasuko į pietus. Šnipas žinojo, kad jų bus ieškoma į šiaurę nuo Memfio ir pasienio link. Buvo maža vilties, kad jiems pavyks prasmukti pro keliuose pastatytas užkardas ir pro upių tvarkos sergėtojus – nebent jiedu su Dolante pasielgtų netikėtai.

Argi jiems nederėjo paprašyti prieglobsčio pas uolius Echnatono, faraono eretiko, šalininkus ir sekėjus, kurių dauguma telkėsi Viduriniame Egipte, netoli apleistos sostinės – Saulės* miesto? Ofiras nesigailėjo suvaidinęs komediją, kuri dabar atrodė būsianti labai naudinga. Įtikinėdamas Dolantę, kad jo gyvenimo prasmė yra meilė vieninteliam dievui, Ofiras išsaugojo besąlygiškai jam paklusnią sąjungininkę ir galės pasinaudoti patikima slėptuve tarp aiškiaregių, kol hetitai užkariaus Egiptą.

Laimė, dar iki pabėgdamas Ofiras spėjo gauti svarbiausią pranešimą, kurio turinį jis perteikė Mebai: Muvatalio planas

* Achet-Atonas, „Švytintis saulės disko kraštas“.

jau buvo pradėtas vykdyti. Liko tik laukti paskutinio, lemiamo, susidūrimo.

Pranešus apie Ramzio mirtį, Šenaras nušalins Nefertarę ir Tują, o paskui įžengs į sostą, kad deramai pasitiktų hetitus. Šenaras nežinojo, kad Muvatalis nepratęs dalytis valdžia. Vyresnysis Ramzio brolis bus tik efemeriškas faraonas, o Abi Žemės taps hetitų javų aruodais.

Nurimęs Ofiras mėgavosi tyliu Egipto kaimo grožiu.

Turint galvoje aukštą Ašos kilmę ir padėtį, jo neįmetė į kurią nors iš tamsių ir drėgnų žemutinio miesto kalėjimo vienučių, kur vidutinė gyvenimo trukmė siekė ne daugiau kaip metus: Aša buvo uždarytas iš tašyto akmens sumūrytame aukštutinio miesto kalėjime, skirtame žymiems kaliniams. Maistas čia buvo paprastas, o patalynė kukli, bet jaunas diplomatas su viskuo apsiprato ir palaikė neblogą fizinę būklę daugybe kasdien atliekamų pratimų.

Nuo pat suėmimo dienos jo niekas nei tardė, nei apklausė. Aša jau manė, kad jo įkalinimas gali baigtis staigia mirties bausme.

Pagaliau jo vienutės durys prasivėrė.

– Kaip laikotės? – pasiteiravo Raja.

– Kuo geriausiai.

– Dievai buvo jums nepalankūs, Aša; jei ne aš, būtumėt paspruk ęs.

– Aš neketinau bėgti.

– Faktų nepaneigsi!

– Tai, ką mes matome, ne visada yra tikra.

– Bet juk jūs tikrai esate Aša, Ramzio vaikystės draugas! Aš mačiau jus Memfyje bei Pi-Ramzyje ir netgi pardaviau jūsų šeimai retų vazų. Valdovas patikėjo jums ypač įžūlią šnipinėjimo užduotį, ir jūs nestokojote nei drąsos, nei sumanumo.

– Jūs klystate dėl esminio dalyko. Ramzis iš tiesų patikėjo man tokią užduotį, bet aš tarnauju kitam šeimininkui, ir tik

jam, o ne faraonui, aš būčiau pateikęs tikruosius tyrimų metu surinktus duomenis.

– Apie ką jūs kalbate?

– Apie vyresnįjį Ramzio brolį Šenarą, būsimą Egipto faraoną.

Raja papešiojo savo barzdikę, rizikuodamas suvelti jos tobulai barzdaskučio pakirptus plaukus. Taigi išeitų, kad Aša yra hetitų sąjungininkas... Ne, jo žodžius neigė viena smulkmena – bet ji turėjo lemiamą reikšmę.

– Jei taip, tai kodėl jums prireikė slapstytis, persirengus puodžiumi?

Jaunas diplomatas šyptelėjo:

– Lyg jūs nežinotumėte!

– Vis dėlto malonėkite paaiškinti.

– Hetitų imperiją, žinoma, valdo Muvatalis, tačiau kuo jis remiasi ir kokia yra iš tikrųjų jo valdžios galia? Ar jo brolis ir sūnus tebesipjauna dėl sosto? O gal karas dėl karūnos jau baigėsi?

– Nutilkite!

– Štai pagrindiniai klausimai, į kuriuos man reikėjo atsakyti sugrįžus... Dabar suprantate, kodėl man teko dangstytis svetimu vardu. Beje... Gal jūs galėtumėte man atsakyti?

Sumišęs Raja skubiai išsinešdino, trinktelėjęs vienutės durimis.

Galbūt Aša be reikalo provokavo sirą, bet atskleisdamas jam savo paslaptį jis tikėjosi išgelbėsiąs galvą.

Pasidabinęs iškilmių rūbais, imperatorius Muvatalis išėjo iš rūmų saugomas palydos, kuri slėpė jį nuo praeivių žvilgsnių ir nuo lankininko, galbūt tykančio pasaloje ant kurio nors pastato stogo. Šaukliai jau buvo visiems pranešę, kad Hetitų imperijos valdovas turi nuvykti į didžiąją žemutinio miesto šventyklą, kur ketina maldauti audros dievo malonės.

Tai buvo visų iškilmingiausias būdas paskelbti, kad Hetitų

imperija pradeda karą, ir sutelkti jos jėgas būsimai galutinei pergalei.

Savo vienutėje Aša girdėjo sveikinimo šūksnius, lydinčius imperatorių. Jis taip pat suprato, kad lemiamas sprendimas jau priimtas.

Visas hetitų dievybes valdė audros dievas.

Žyniai nuplovė statulas, kad būtų galima išvengti dangaus rūstybės. Nuo šiol joks hetitas nebeturėjo teisės abejoti ar prieštarauti: atėjo laikas veikti.

Žynė Putuhepa ištarė žodžius, paverčiančius vaisingumo deives pavojingomis kariautojomis. Paskui ji įsmeigė į kiaulės skerdeną septynias geležines, septynias bronzines ir septynias varines vinis, kad ateitis paklustų imperatoriaus valiai.

Kol buvo giedamos maldos, Muvatalio žvilgsnis sustojo ties sūnumi Uri-Tešubu, užsidėjusiu šarvus ir šalmą. Jis netvėrė džiaugsmu, kad galės kariauti ir žudyti priešus. Hatušilis liko ramus ir neperprantamas.

Jiedu pamažu nušalino visus varžovus ir dabar drauge su Putuhepa sudarė mažutį imperatoriaus artimųjų būrelį. Tačiau Uri-Tešubas nekentė Hatušilio ir Putuhepos, o šie atsakė jam tuo pačiu.

Karas su Egiptu leido Muvataliui padaryti galą vidinei nesantaikai, išplėsti teritoriją ir įtvirtinti savo valdžią Rytuose bei Azijoje, prieš užpuolant kitus kraštus. Argi ne jo pusėje buvo dangaus malonė?

Apeigoms pasibaigus, imperatorius pakvietė karvedžius ir aukštuosius karininkus į puotą, kuri prasidėjo keturių patiekalų atnašavimu. Rūmų taurininkas padėjo pirmąjį ant valdovo sosto, antrąjį – prie židinio, trečią – ant stalo, skirto garbingiausiems svečiams, o ketvirtąjį – ant valgomojo slenksčio. Paskui svečiai ėmė taip šveisti ir maukti, tarsi būtų valgę paskutinįkart gyvenime.

Kai Muvatalis pakilo, pokalbiai ir juokas nuščiuvo. Net labiausiai įkaušusieji pasistengė atgauti nors kiek orumo.

Vienintelis įvykis dar galėjo atitolinti karo pradžią.

Imperatorius su palyda išėjo iš sostinės pro aukštutiniame mieste esančius Sfinkso vartus ir pasuko uolėtos kalvos link. Į jos viršūnę įsiropštė tik Muvatalis, Uri-Tešubas ir Putuhepa.

Kurį laiką jie stovėjo nejudėdami, įsmeigę akis į plaukiančius dangumi debesis.

– Štai jie! – suriko Uri-Tešubas.

Imperatoriaus sūnus įtempė lanką ir nusitaikė į vieną iš skraidančių virš sostinės grifų. Taikliai paleista strėlė pervėrė plėšriojo paukščio gerklę.

Karininkas atnešė paukštį vyriausiajam karvedžiui. Uri-Tešubas peiliu perskrodė grifo pilvą ir abiem rankom ištraukė garuojančius vidurius.

– Apžiūrėkite juos, – paprašė Muvatalis Putuhepos, – ir pasakykite, ar likimas mums palankus.

Raukydamasi nuo dvoko, žynė vis dėlto atliko savo pareigą ir atidžiai apžiūrėjo, kaip išsidėstę nušauto grifo viduriai ir kas jiems būdinga. Pagaliau ji pakėlė galvą:

– Likimas palankus.

Uri-Tešubo kovos šūkis sudrebino Anatolijos kalnus.

49

Iš visko sprendžiant, didžiosios Faraono tarybos posėdis, į kurį buvo pakviesta daug dvariškių, turėjo būti audringas. Ministrai sėdėjo surūgę, aukšti pareigūnai skundėsi negauną aiškių nurodymų, žyniai pranašavo triuškinamą karo pralaimėjimą. Anksčiau Amenis su savo tarnyba sėkmingai apsaugodavo Ramzį nuo begalės klausimų, tačiau šiandien jų pastangų nebepakako: visi laukė, ką atsakys faraonas.

Kai Ramzis atsisėdo į sostą, priėmimų salė buvo pilnutėlė. Užduoti valdovui iš visų surinktus klausimus turėjo seniausias amžiumi pareigūnas. Taip buvo daroma tam, kad nekiltų jokios sumaišties nei triukšmo ir kad būtų išsaugotas tūkstantmetis faraonų valdymo orumas. Šaukė, rėkė ir pertraukinėjo vienas kitą tik barbarai; Egipto dvare buvo pasisakoma paeiliui ir klausomasi kalbėtojo.

– Didenybe, – tarė vyriausias pareigūnas, – šalis nerimauja ir nori žinoti, ar karas su hetitais prasidės artimiausioje ateityje.

– Taip, – atsakė Ramzis.

Po šio trumpo ir baugaus atsakymo stojo ilga tyla.

– Ar jis neišvengiamas?

– Neišvengiamas.

– Ar mūsų kariuomenė pasirengusi kovai?

– Amatininkai dirbo uoliai; lygiai taip pat jie dirba ir šiandien. Žinoma, dar keli mėnesiai mums nepakenktų, bet mes jų neturime.

– Kodėl, Jūsų Didenybe?

– Todėl, kad mūsų kariuomenė turi kaip galima greičiau traukti į šiaurę. Mūšis įvyks toli nuo Egipto. Kadangi mūsų Kanaano ir Amuru protektoratuose vėl įvesta tvarka ir atkurta taika, mes juos kirsime be jokio pavojaus.

– Ką jūs paskirsite vyriausiuoju karvedžiu?

– Aš pats vadovausiu armijai. Kol manęs nebus sostinėje, Abi Žemes valdys didžioji valdovo sutuoktinė Nefertarė padedama karalienės motinos Tujos.

Pareigūnas pamiršo kitus klausimus – dabar jie nebeturėjo reikšmės.

Homeras rūkė šalavijų lapus, sukimštus į didelės sraigės kriauklę, kuri atstojo pypkės galvutę. Sėdėdamas po savo numylėtu citrinmedžiu, jis mėgavosi pavasario saule, kurios šiluma lengvino jam sąnarių skausmus. Ilga kirpėjo iškvėpinta balta barzda teikė jo raukšlėtam veidui kilnumo. Ant poeto kelių murkė Hektoras – juodai baltas katinas.

– Aš tikėjausi, Didenybe, kad prieš jums išvykstant dar turėsiu progą jus pamatyti. Juk tai – didysis karas, tiesa?

– Šį kartą, Homerai, Egiptas arba išliks, arba – ne.

– Visai neseniai aš parašiau:

Lygiai kaip ūglį vešlių alyvų žmogus pasodina
Lauko pačiam pakrašty, kur trykšta versmė vandeninga,
Jis sulapoja gražiai, siūruojamas vėjų visokių,
Skriejančių gūsiais lengvais, ir žiedais baltai pasipuošia;
Betgi ūmai užėjusi audra su viesulu juodu
Jį su visom šaknim išrauna ir žemėj patiesia... *

– O jei medis atlaikys audrą?

Homeras padavė valdovui taurę raudonojo vyno, pagar-

* Homeras. „Iliada“, XVII giesmė, p. 261–262.

dinto anyžiumi ir koriandru, ir pats nugėrė iš savosios gerą gurkšnį.

– Aš parašysiu ilgą poemą apie jus, Ramzi.

– Argi jūsų kūryba paliks jums nors kiek laisvalaikio tokiam darbui?

– Mano paskirtis – giedoti karą ir keliones; be to, aš myliu didvyrius. Tapęs nugalėtoju, jūs pelnysite nemirtingumą.

– O jei nugalės mane?

– Nejaugi jūs galite įsivaizduoti, kad hetitai užplūs mano sodą, nukirs mano citrinmedį, sulaužys rašymo reikmenis, išgąsdins Hektorą? Dievai tikrai neleis nutikti tokiai nelaimei. Kur jūs ketinate stoti į lemiamą mūšį?

– Tai – karinė paslaptis, bet jums aš galiu ją atskleisti: prie Kadešo.

– Kadešo mūšis... Geras pavadinimas. Daug kūrinėlių išnyks, patikėkite manimi, bet šis veikalas išliks žmonijos atmintyje. Aš sudėsiu į jį visą savo išmonę, visą meistriškumą. Tik štai kas, Jūsų Didenybe: aš norėčiau, kad jo pabaiga būtų laiminga.

– Pasistengsiu jūsų neapvilti.

Amenis atrodė visiškai suglumęs. Jam reikėjo užduoti Ramziui aibę klausimų, parodyti krūvą bylų, supažindinti su gera dešimtimi tokių atvejų, kuriuos išspręsti galėjo tik faraonas... Išbalęs, vos gaudąs kvapą, drebančiomis rankomis, valdovo asmens sekretorius atrodė visai netekęs jėgų.

– Tau reikėtų pailsėti, – patarė Ramzis.

– Bet... juk tu išvyksti! Ir nežinia kuriam laikui! O aš galiu pridaryti klaidų ir nusilpninti valstybę.

– Aš pasitikiu tavimi, Ameni, o karalienė padės tau teisingai apsispręsti.

– Pasakyk man tiesą, Didenybe: ar tu turi galimybę, na, bent mažiausią, nugalėti hetitus?

– Argi aš vesčiau savo vyrus į mūšį, jei iš anksto netikėčiau pergale?

– Sako, kad tie laukiniai – neįveikiami.

– Kai tiksliai žinai, kas tavo priešas, lengviau jį nugalėti. Pasirūpink mūsų šalimi, Ameni.

Šenaras gardžiavosi keptais ėriuko pjausniais, pabarstytais petražolėmis ir salierais. Nusprendęs, kad mėsa kiek per prėska, jis užbėrė ant jos dar prieskonių. Puikus raudonasis vynas pasirodė jam esąs menkos kokybės. Šenaras pašaukė rūmų valdytoją, bet į valgomąjį įėjo visai netikėtas svečias.

– Ramzi! Gal nori su manim papietauti?

– Tiesą sakant, ne.

Šaltas Ramzio balsas atėmė Šenarui apetitą, ir jis nutarė, kad bus geriau pakilti iš už stalo.

– Gal einam į pavėnę?

– Jei tu to nori...

Jausdamas, kad jam ima truputį mausti skrandį, Šenaras atsisėdo į sodo krėslą. Ramzis stovėdamas žvelgė į Nilą.

– Tu atrodai suirzęs, Ramzi... Tai dėl to, kad greit karas?

– Aš turiu kitų priežasčių būti nepatenkintas.

– Jos susijusios su manim?

– Taip, Šenarai.

– Nejaugi tu nepatenkintas mano darbu ministerijoje?

– Tu visada manęs nekentei, juk tiesa?

– Ramzi! Tarp mūsų būta nesutarimų, bet tai jau seniai praėjo.

– Tu taip manai?

– Gali būti tuo tikras!

– Vienintelis tavo tikslas, Šenarai, – užgrobti valdžią, net niekšiškiausios išdavystės kaina.

Šenaras pasijuto tarsi gavęs kumščiu į pačius paširdžius.

– Kas mane apšmeižė?

– Aš nesiklausau paskalų. Mano nuomonė pagrįsta faktais.

– Tai neįmanoma!

– Viename Memfio name Seramana rado du moterų lavonus ir bandžiusio apkerėti karalienę burtininko laboratoriją.

– Kodėl aš turėčiau būti įsivėlęs į tuos baisius įvykius?

– Todėl, kad tas namas priklauso tau, nors tu iš atsargumo nupirkai jį mūsų sesers vardu. Turto registravimo tarnyba tuo neabejoja.

– Aš turiu tiek namų, ypač Memfyje, kad nė pats tiksliai nežinau, kiek jų man priklauso! Iš kurgi aš galiu žinoti, kas ten dedasi?

– Ar tu kartais neturėjai draugo, vardu Raja, – iš Sirijos atvykusio pirklio?

– Jis nebuvo mano draugas! Aš iš jo pirkdavau retų vazų.

– Iš tikrųjų tas Raja – hetitų siųstas šnipas.

– Tai... Tai siaubinga! Bet iš kur aš galėjau tai žinoti? Juk jis lankėsi pas šimtus žmonių!

– Gintis tu moki, bet aš žinau, kad dėl besaikio garbės ir valdžios troškimo išdavei savo šalį ir ėmei bendradarbiauti su mūsų priešais. Hetitams reikėjo bendrininkų mūsų krašte, o pagrindiniu jų sąjungininku tapai tu – mano tikras brolis.

– Kokia beprotiška mintis atėjo tau į galvą, Ramzi! Šitaip pasielgti galėjo tik niekingas žmogus!

– Tu ir esi tas niekšas, Šenarai.

– Tau malonu mane įžeidinėti be jokio pagrindo.

– Tu padarei pražūtingą klaidą: pamanei, kad papirkti galima bet ką. Tu nedvejodamas bandei paveikti mano artimuosius ir vaikystės draugus, bet nežinojai, kad draugystė gali būti tvirta kaip granitas. Todėl ir įkliuvai į spąstus, kuriuos aš buvau tau paspendęs.

Šenaro akys ėmė lakstyti į šalis.

– Aša manęs neišdavė, Šenarai; jis niekada nedirbo tau.

Vyresnysis valdovo brolis įsikibo į krėslo alkūnramsčius.

– Mano draugas Aša pranešdavo man tavo ketinimus ir veiksmus, – tęsė Ramzis. – Esi iš prigimties ydingas žmogus, Šenarai, ir tu nepasikeisi.

– Aš... Aš turiu teisę stoti prieš teismą!

– Teismas įvyks, ir tu būsi nuteistas mirti už valstybės išdavimą. Kadangi dabar vyksta karas, būsi uždarytas į didįjį Memfio kalėjimą, o paskui išsiųstas katorgon į Hargos oazę ir ten lauksi teismo. Kaip reikalauja įstatymas, prieš išvykdamas į karą faraonas privalo susidoroti su vidaus priešais.

Šenaro lūpos persikreipė.

– Tu nedrįsi manęs užmušti, nes aš – tavo brolis... Hetitai tave nugalės! Kai tu būsi nebegyvas, jie perduos valdžią man!

– Valdovui išganinga sutikti savo kelyje blogį ir pažvelgti jam į veidą. Ačiū tau, Šenarai: dabar aš kausiuos geriau.

50

Iš hetitų žemės atkeliavusi valstietė papasakojo Ramziui, ką jai teko išgyventi drauge su Aša ir pakeliui į Egiptą, kur ją gražiai pasitiko ir skubiai nugabeno pas faraoną – nes ji turėjo diplomato laišką.

Kaip Aša ir buvo jai pažadėjęs, Ramzis padovanojo hetitei namą Pi-Ramzyje ir skyrė jai iki gyvos galvos tokias pajamas, kurių buvusiai valstietei pakako maistui, aprangai ir tarnaitės užmokesčiui. Neapsakomai dėkinga moteriškė būtų mielai papasakojusi valdovui apie tolesnį Ašos likimą, bet ji nežinojo, kas jam nutiko.

Ramziui teko pripažinti akivaizdų faktą: jo draugas buvo suimtas; be abejo, jam turėjo būti įvykdyta mirties bausmė. Žinoma, Aša galėjo pasinaudoti paskutine jam likusia gudrybe ir pareikšti, kad jis dirbęs Šenarui, kitaip sakant, hetitams; tačiau ar jam suteikė laiko pasiaiškinti ir įtikinti savo pašnekovus?

Kad ir koks likimas būtų ištikęs Ramzio jaunystės draugą, Aša kuo puikiausiai įvykdė savo užduotį. Jo trumpučiame pranešime buvo vos trys žodžiai, bet jie nulėmė Ramzio pasiryžimą pradėti karą:

Kadešas. Greit. Pavojus.

Aša neparašė nieko daugiau, bijodamas, kad jo laiškas gali patekti į svetimas rankas. Jis nieko daugiau nepasakė nė valstietei – matyt, baiminosi, kad jinai gali jį išduoti. Tačiau tie trys žodžiai buvo užtektinai iškalbingi.

Kai Meba sužinojo, kad yra kviečiamas į didžiąją tarybą, puolė į prausyklą ir susivėmė. Norint panaikinti sklindantį iš burnos blogą kvapą, jam teko griebtis svaigiausių kvepalų, pagamintų iš Azijos rožių. Nuo Šenaro suėmimo, sugluminusio visą dvarą, buvusio užsienio reikalų ministro pavaduotojas kasdien laukė, kad jį taip pat įmes į kalėjimą. Meba negalėjo nei pabėgti, nes tai būtų reiškę, kad jis – Šenaro bendrininkas, nei perspėti Ofiro, kuris kažkur slapstėsi.

Pakeliui į rūmus Meba pabandė susikaupti ir įvertinti susidariusią padėtį. O gal Ramzis neturi jokių įtarimų jo atžvilgiu? Juk Meba nebuvo laikomas Šenaro draugu; Šenaras atėmė iš jo ministro postą ir užėmė jį pats; Šenaras ilgai laikė Mebą nuošalyje ir padarė savo pavaduotoju turėdamas tik vieną akivaizdų tikslą: jį pažeminti. Tokia buvo dvaro nuomonė – galbūt taip pat mano ir valdovas? Tuomet jis, Meba, yra vargšė auka, likimas nutarė pagaliau atitaisyti jam padarytą skriaudą ir nubausti jo persekiotoją Šenarą.

Mebai reikės elgtis kukliai ir santūriai, jokiu būdu nereikalauti staiga atsilaisvinusio posto. Bus teisinga, jei jis laikysis oriai, kaip pridera aukštam pareigūnui, ir atokiai nuo visų – tegu visi jį kuo greičiau pamiršta. Tada jis galės ramiai laukti tos akimirkos, kai likimo valia reikalai pakryps Ramzio arba hetitų naudai. Pastaruoju atveju jis mokės pasinaudoti susiklosčiusia padėtimi.

Į didžiąją tarybą susirinko visi karvedžiai ir aukštieji karininkai. Faraonas ir didžioji valdovo sutuoktinė atsisėdo į savo vietas soste.

– Atsižvelgiant į mus pasiekusias žinias, – pareiškė Ramzis, – Egiptas skelbia karą Hetitų imperijai. Mano vadovaujama kariuomenė rytoj rytą išžygiuos į Šiaurę. Mes ką tik išsiuntėme imperatoriui Muvataliui skubų raštą, oficialiai pranešdami apie karo pradžią. Tad nugalėkime tamsybes ir išsaugokime viešpataujantį mūsų žemėje Maat Įstatymą.

Tai buvo trumpiausias didžiosios tarybos susirinkimas nuo pat Ramzio valdymo pradžios: faraono pareiškimas nesukėlė jokių svarstymų, jokių ginčų. Dvariškiai ir kariai tylomis išsiskirstė.

Seramana praėjo pro Mebą į jį nė nežvilgtelėjęs.

Sugrįžęs savo kabinetan, diplomatas išgėrė visą ąsotį baltojo oazių vyno.

Ramzis apkabino savo vaikus – ūgtelėjusį Kha ir vis gražėjančią Meritamon, kurie tuoj pat kaip pašėlę nulėkė sodo takais lenktyniaudami su Budriumi, auksaspalviu valdovo šunimi. Prižiūrimi ir vadovaujami buvusio sodininko Nedžemo, tapusio žemdirbystės ministru, Kha ir Meritamon tobulino hieroglifų rašymo įgūdžius ir žaidė gyvatės žaidimą: keliaujant nupieštos gyvatės kūnu nuo uodegos į priekį, galvos link, reikėjo vengti tamsybių langelių, norint patekti į šviesos kraštą. Berniukui ir mergytei ši diena niekuo nesiskyrė nuo kitų. Linksmi ir laimingi, jiedu nusekė pāskui meilųjį Nedžemą, pasiryžę priversti jį paskaityti jiems pasaką.

Susėdę ant žolės, Ramzis su Nefertare mėgavosi galimybe pabūti vienu du. Jie gėrėjosi akacijomis, granatmedžiais, eglūnais, zizifais ir gluosniais, siūruojančiais virš gėlynuose žydinčių rugiagėlių, vilkdalgių ir pentinių. Pavasario saulė žadino žemėje slypinčią jėgą. Ramzis dėvėjo tik klubjuostę, o karalienė vilkėjo trumpą suknutę su petnešėlėmis, neslepiančią jos puikiųjų krūtų.

– Ką tu manai apie savo brolio išdavystę?

– Mane būtų nustebinusi jo ištikimybė. Tikiuosi, kad dėl Ašos miklumo ir drąsos man pavyko nukirsti slibinui galvą, bet vis dar lieka daug neaiškių dalykų. Mes neradome kerėtojo, o Šenaras galbūt turėjo ir kitų sąjungininkų, egiptiečių ar svetimšalių. Būk labai atsargi, Nefertare.

– Aš galvosiu apie karalystę, o ne apie save pačią, kol tu rizikuosi savo gyvybe, siekdamas apginti mūsų šalį.

– Aš įsakiau Seramanai likti Pi-Ramzyje ir saugoti tave. Jis nepaliauja niršti, nes baisiai norėjo nudobti kaip galima daugiau hetitų.

Nefertarė padėjo galvą Ramziui ant peties. Jos palaidi plaukai it šilko skraistė slystelėjo valdovo rankomis.

– Ką tik išsigelbėjau nuo pražūties aš, o pavojus jau gresia tau... Ar mes galėsime kada nors pasidžiaugti bent keliais ramiais ir laimingais metais, kaip tavo tėvai?

– Galbūt... Su sąlyga, kad nugalėsime hetitus. Jei mes atsisakysime kovos, Egiptas išnyks. Jeigu aš negrįžčiau, Nefertare, tapk faraonu, valdyk šalį ir priešinkis nedaliai. Muvatalis pavertė nugalėtąsias tautas vergais. Tenepatiria Abiejų Žemių gyventojai tokio likimo.

– Kad ir koks likimas mūsų lauktų, mes vis dėlto patyrėme laimę – laimę, kuri gimsta kiekvieną akimirką, o išnyksta kaip kvepalų dvelksmas, kaip vėjo šnaresys medžio lapuose. Aš priklausau tau, Ramzi, kaip jūrai priklauso banga, kaip pražydusi gėlė – saulėtai pievai.

Kairioji Nefertarės suknelės petnešėlė pati nuslydo nuo jos peties. Valdovo lūpos apipylė bučiniais šiltą ir kvapią karalienės kaklo odą, o rankos lėtai apnuogino patikliai prigludusį žmonos kūną.

Laukinių žąsų pulkas praskrido virš Pi-Ramzio rūmų sodo, kai Ramzį su Nefertare apsiautė ir sujungė geismo liepsna.

Prieš išauštant Ramzis apsirengė Amono šventyklos „tyroje vietoje“ ir pašventino maistą bei gėrimą, kurie turėjo būti vartojami per apeigas. Paskui faraonas išėjo iš šventyklos ir stebėjo, kaip pateka saulė – jo globėja, kurią dangaus deivė buvo prarijusi besileidžiančią, o auštant privertė atgimti ir vėl pakilti į dangaus skliautą po aršių kautynių su tamsybių jėgomis. Argi ne į tokį pat mūšį rengėsi stoti Sečio sūnus, paskelbęs karą hetitų gaujoms? Prisikėlęs šviesulys pasirodė tarp dvie-

jų horizonte kylančių kalvų, ant kurių, pasak senovės padavimų, augo du didžiuliai turkio medžiai, kaskart prasiskirdavę, kad praleistų šviesą.

Ramzis sukalbėjo maldą, kurią tardavo kiekvienas jo pirmtakas:

– Būk pasveikinta, o Šviesa, gimstanti iš pirmapradžių vandenų, pasirodanti žemės paviršiuje ir nutvieskianti Abi Žemes savo grožiu. Tu esi gyva siela, savaime atsklindanti pasaulin, ir niekas nežino tavo ištakų. Tu skrodi dangų margaplunksnio sakalo pavidalu ir atitolini blogį. Nakties valtis plaukia tau iš dešinės, dienõs – iš kairės, o šviesos valties įgula džiūgauja.

Galbūt Ramziui jau nebeteks kreiptis į Šviesą šiais žodžiais – kas žino, gal Kadeše jo laukia mirtis. Bet vietoj jo balso nuskambės kitas, ir Šviesai skirti žodžiai nebus pamiršti.

Ketveriose sostinės kareivinėse vyko paskutiniai patikrinimai prieš leidžiantis į žygį. Kadangi ankstesnėmis savaitėmis valdovas nuolat būdavo su kariais, jų nuotaika buvo pakili, nors visi suprato, jog būsimasis mūšis bus smarkus ir žiaurus. Ginkluotės kokybė ir kiekis įkvėpė pasitikėjimo savo jėgomis net labiausiai nerimaujantiems.

Kol kariuomenė nuo kareivinių žygiavo pagrindinių sostinės vartų link, Ramzis iš Amono šventyklos nuvažiavo į Seto šventovę, pastatytą seniausioje miesto dalyje, kur prieš daugelį amžių buvo įsikūrę užkariautojai hiksai. Norėdami nuvyti šalin negandas, faraonai įkūrė ir išlaikė ten šventyklą galingiausiai visatos jėgai. Setis, dievo Seto žmogus, sugebėjo ją suvaldyti ir perteikė tą paslaptį savo sūnui.

Šiandien Ramzis atėjo čia ne susigrumti su dievu Setu, o atlikti magišką apeigą, per kurią jis turėjo susitapatinti su sirų ir hetitų audros dievu, kad perimtų žaibo jėgą ir smogtų ja savo priešams.

Susirėmimas buvo trumpas ir smarkus.

Ramzio žvilgsnis įsmigo į raudonas statulos akis. Ji vaizdavo stovintį vyrą ilgasnukio šuns galva ir didžiulėmis ausimis.

Statulos postamentas sudrebėjo, tarsi dievo kojos būtų žengtelėjusios į priekį.

– Setai, tu esi galia. Susiek mane su savo *ka*, suteik man savo jėgą.

Šviesa, liepsnojusi raudonose akyse, išblėso. Setas įvykdė faraono prašymą.

Madiano žynys su dukra nerimavo. Mozė, ganęs didžiausią genties avių bandą, turėjo sugrįžti dar prieš dvi dienas. Niaurusis senio žentas mąstydavo atsiskyręs nuo visų kalnuose, kur kartais prieš jo akis iškildavo keisti regėjimai, bet niekada neatsakydavo į žmonos klausimus ir nė nemanė žaisti su sūnumi, kurį pavadino „Tremtiniu".

Žynys žinojo, kad Mozė nepaliauja galvojęs apie Egiptą, tą stebuklingą šalį, kur jis buvo gimęs ir ėjo aukštas pareigas.

– Gal jis grįš atgal į Egiptą? – susirūpinusi paklausė žynio duktė.

– Nemanau.

– Kodėl jis slapstosi Madiane?

– Nežinau ir nenoriu žinoti. Mozė – doras ir darbštus vyras, ko dar iš jo galima norėti?

– Mano vyras man atrodo toks tolimas, toks paslaptingas...

– Priimk jį tokį, koks jis yra, dukrele, ir būsi laiminga.

– Jei jis sugrįš, tėve.

– Pasikliauk ateitimi ir rūpinkis mažyliu.

Mozė grįžo, bet vargiai panašus į save. Dabar jo veidą vagojo raukšlės, plaukai pražilo.

Žmona puolė jam ant kaklo.

– Kas atsitiko, Moze?

– Aš regėjau, kaip iš krūmo šovė ugnis. Jis buvo apimtas liepsnos, bet nedegė. Iš liepsnojančio krūmo vidurio atskriejo

balsas. Tai buvo Dievo balsas. Jis pašaukė mane, atskleidė man Savo vardą ir patikėjo užduotį. Dievas yra Tas, kuris yra, ir aš privalau Jam paklusti.

– Jam paklusti... Tai reiškia, kad tu mus paliksi – mane ir mano kūdikį?

– Aš įvykdysiu savo užduotį, nes visi ir kiekvienas privalo paklusti Dievui. Jo įsakai yra aukščiau visko, aukščiau tavęs ir manęs. O mes – kas gi mes esame? Tik – įrankiai Jo valiai vykdyti.

– Kokia tai užduotis, Moze?

– Sužinosi, kai ateis laikas.

Hebrajas atsiskyrė savo palapinėje ir vėl išgyveno susitikimą su Jahvės – Abraomo, Izaoko ir Jokūbo dievo – angelu.

Jo apmąstymus sutrikdė riksmas. Į genties stovyklavietę įsiveržė kažkoks raitelis ir springdamas žodžiais ėmė pasakoti, kad didžiulė, paties faraono vadovaujama kariuomenė žygiuoja į šiaurę kautis su hetitais.

Mozė pagalvojo apie Ramzį, savo vaikystės draugą, apie jam būdingą stebuklingą jėgą ir tą akimirką palinkėjo jam pergalės.

51

Hetitų armija išsidėstė prie sostinę juosiančių gynybos sienų. Nuo vieno sargybos bokšto viršaus žynė Putuhepa žiūrėjo, kaip rikiuojasi karo vežimai, paskui lankininkai ir pėstininkai. Tobulai drausminga kariuomenė įkūnijo nenugalimą imperijos jėgą, kuri netrukus pavers Ramzio Egiptą nuolankia provincija.

Kaip ir priderėjo, į Ramzio atsiųstą raštą, skelbiantį karą, Muvatalis atsakė tokiu pat laišku, parašytu laikantis visų tarptautinio bendravimo taisyklių.

Putuhepa norėjo, kad vyras liktų su ja, bet imperatorius pareikalavo, kad jo pagrindinis patarėjas Hatušilis būtų mūšio lauke.

Vyriausiasis karvedys Uri-Tešubas priėjo prie savo karių nešdamasis rankoje liepsnojantį deglą, kuriuo uždegė didelį laužą. Tada Uri-Tešubas įsakė atridenti prie ugnies visiškai naują, dar nė karto nenaudotą kovos vežimą. Stvėręs kuoką, jis sudaužė vežimą į šipulius ir sumetė juos į laužą.

– Taip bus sunaikintas kiekvienas karys, sumanęs pabėgti nuo priešo! Taip audros dievas sudegins jį savo ugnimi!

Šiomis magiškomis apeigomis Uri-Tešubas siekė taip suvienyti savo kariuomenę, kad jos nepalaužtų joks mūšis, nors jis būtų aršių aršiausias.

Imperatoriaus sūnus ištiesė kalaviją į Muvatalį, prisiekdamas jam paklusti.

Imperatoriaus vežimas pasuko Kadešo kryptimi. Kadešas turėjo tapti Egipto armijos kapinėmis.

„Pergalė Tėbuose" ir „Deivė Mut patenkinta", du puikūs Ramzio žirgai, traukė valdovo vežimą, riedantį kariuomenės priekyje. Egipto armiją sudarė keturi junginiai. Kiekviename iš jų buvo po penkis tūkstančius karių. Junginius globojo dievai Amonas, Ra, Ptahas ir Setas. Kiekvieno junginio vadas turėjo savo žinioje būrininkus, jų pavaduotojus ir vėliavininkus. O penki šimtai karo vežimų buvo suskirstyti į penkis pulkus. Kareivių aprangą sudarė palaidinės, marškiniai, šarvai, odiniai blauzdišarviai, šalmai, dviašmeniai kirvukai ir kiti ginklai, kuriuos reikiamu laiku turėjo paskirstyti tiekimo tarnybos raštininkai.

Ramzio ginklanešys Mena buvo prityręs karys, gerai pažįstąs Siriją. Jam nelabai patiko tai, kad šalia valdovo vežimo risnojo Nugalėtojas – didžiulis Nubijos liūtas besiplaikstančiais vėjyje karčiais.

Nors Ramzis buvo ne kartą juos perspėjęs to nedaryti, Setau su Vandens Lelija nusprendė teikti sužeistiesiems pagalbą net pačiame mūšio įkarštyje. Kadangi Kadešo apylinkės buvo jiems nepažįstamos, jiedu tikėjosi rasti ten keletą nematytų gyvačių.

Kariuomenė pajudėjo iš sostinės penktųjų Ramzio valdymo metų balandžio pabaigoje. Oras buvo šiltas; neatsitiko nieko, kas būtų sutrukdę armijos žygiui. Kirtęs sieną prie Silės, Ramzis nužygiavo pakrantės keliu, palei kurį atitinkamu atstumu vienas nuo kito buvo išsidėstę įtvirtinimų saugomi vandens šuliniai, o paskui perėjo Kanaaną ir Amuru.

Netoli Biblo esančioje vietovėje, vadinamoje Kedrų slėniu, buvo trys tūkstančiai karių, turėjusių užkirsti kelią į Egipto protektoratus. Valdovas įsakė jiems žygiuoti į šiaurę iki Kadešo ir atvykti į mūšio vietą iš šiaurės rytų. Karvedžiai pasipriešino tokiam Ramzio sumanymui, sakydami, kad pagalbinė armija susidurs su stipriu pasipriešinimu ir bus sustabdyta, o gal ir apsupta jūros pakrantėje, bet Ramzis atmetė jų prielaidas.

Kelias, kurį valdovas pasirinko, norėdamas pasiekti Kadešą, kirto Bekaa lygumą – įdubą tarp Libano ir Anti-Libano kalnų grandinių. Egipto kariams tas laukinis gamtovaizdis kėlė nerimą. Kai kurie žinojo, kad drumzlinose upėse knibždėte knibžda krokodilų, o tankiais miškais apaugusiuose kalnuose esama lokių, hienų, leopardų ir vilkų.

Kiparisų, eglių ir kedrų lajos buvo tokios tankios, kad žygiuoją miškinga vietove kareiviai nebematė saulės ir persigando. Norint užkirsti kelią beprasidedančiai panikai, teko įsikišti karvedžiui – jis įtikino kareivius, kad jie čia neuždus.

Amono junginys žygiavo priekyje; jam įkandin sekė Ra ir Ptaho junginiai, o Seto junginys ėjo armijos gale. Praėjus mėnesiui po išvykimo iš Pi-Ramzio, egiptiečių kariuomenė prisiartino prie milžiniškos Kadešo tvirtovės, pastatytos kairiajame Oronto krante ties išėjimu į Bekaa lygumą. Tvirtovė žymėjo Hetitų imperijos sieną. Be to, Kadeše buvo hetitų smogikų būrių bazė. Iš čia jie puldinėjo Amuru ir Kanaano provincijas.

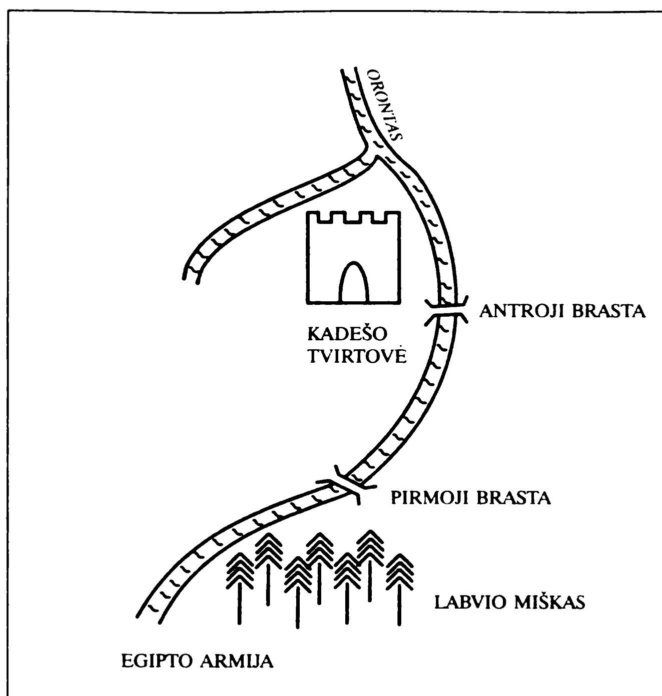
Gegužės pabaigoje ėmė dažnai lyti, ir kareiviai pradėjo skųstis drėgme. Tačiau maistas buvo gausus ir geros kokybės, o sočiai pavalgius ir lietus nebeatrodė toks įkyrus.

Ramzis sustabdė savo armiją už kelių kilometrų nuo Kadešo, kaip tik priešais tankų ir tamsų Labvio mišką. Vieta atrodė patogi priešo pasalai: egiptiečių karo vežimai čia nepravažiuotų, o pėstininkai negalėtų manevruoti. Visą laiką prisimindamas Ašos raštelį: „Kadešas. Greit. Pavojus“, valdovas neketino skubėti.

Leidęs kariams tik trumpą poilsį, kurį turėjo saugoti pirmosios linijos karo vežimai ir lankininkai, Ramzis sušaukė karo tarybą. Į ją atėjo ir Setau, labai mėgstamas kareivių už tai, kad gydė juos nuo aibės negalavimų – žinoma, Vandens Lelijos padedamas.

Ramzis pašaukė savo ginklanešį Meną.

– Išvyniok didįjį žemėlapį.

– Mes esame čia, – patikslino Ramzis, – Labvio girios pamiškėje, rytiniame Oronto krante. Išėjus iš miško yra pirmoji brasta, kuri leis mums saugiai persikelti per upę, nes hetitų lankininkai, stovintys ant tvirtovės bokštų, savo strėlėmis mūsų nepasieks. Antroji brasta yra toliau į šiaurę ir kur kas arčiau Kadešo – sakyčiau, per arti. Mes apeisime tvirtovę ir įrengsime savo stovyklą šiaurės rytuose, kad galėtume užpulti Kadešą iš užnugario. Ar šis planas jums tinka?

Karvedžiai ėmė sutartinai linksėti galvomis, pritardami valdovui.

Ramzis sužaibavo akimis:

– Nejaugi jūs visai pakvaišot?

– Tas miškas gerokai trukdys žygiuoti, – susiprato Amono junginio vadas.

– Koks įžvalgumas! O gal jūs manote, kad hetitai ramiausiai leis mums pasinaudoti brasta, išsidėstyti priešais tvirtovę ir įsirengti stovyklą? Šitokį planą pasiūlėte man jūs, mano karvedžiai. Jį sudarinėdami, jūs pamiršote vienintelę smulkmenėlę: hetitų armiją!

– Ji turėtų likti tvirtovėje, gynybinių sienų priedangoje, – paprieštaravo Ptaho junginio vadas.

– Jeigu Muvatalis būtų vidutinių gabumų karys, tai jis tikrai taip ir pasielgtų. Bet juk jis – Hetitų imperijos valdovas! Jis užpuls mus vienu metu miške, prie brastos ir priešais tvirtovę, atkirsdamas mūsų junginius vieną nuo kito. Tokiu būdu jis neleis mums smogti atgal. Hetitai neapsiribos savigyna: jie ne tokie kvaili, kad laikytų savo smogiamąsias pajėgas uždarytas tvirtovėje! Pripažinkite, toks sprendimas būtų klaidingas.

– Vietos pasirinkimas turi lemiamą reikšmę, – pareiškė Seto junginio vadas. – Mes visai nepratę kautis miške; kur kas labiau mums tiktų lygus, erdvus laukas. Tada mums reikia persikelti per Orontą dar nepriėjus Labvio miško.

– Neįmanoma: ten nėra jokios brastos.

– Tai padekime tą prakeiktą mišką!

– Viena vertus, vėjas gali pasisukti prieš mus; antra – apdegę ir nugriuvę medžių kamienai trukdys judėti pirmyn.

– Būtų buvę geriau žygiuoti pakrantės keliu, – tarė Ra junginio vadas, nekreipdamas dėmesio į tai, kad prieštarauja pats sau, – ir pulti Kadešą iš šiaurės.

– Nesąmonė, – atkirto Ptaho junginio viršininkas. – Teatleidžia man Jūsų Didenybė, bet aš manau, kad pagalbinė armija neturi jokios galimybės prisijungti prie mūsų. Hetitai atsargūs ir nepatiklūs; jie bus palikę gausybę karių ten, kur baigiasi pa-

krantės kelias, kad duotų atkirtį galimam puolimui. Geriausias veiklos planas – tas, kurį mes numatėme.

– Žinoma, – nusišaipė Seto junginio vadas, – visa bėda, kad mes nebegalime žygiuoti į priekį! Aš siūlau pasiųsti Labvio girion tūkstantį mūsų pėstininkų ir pažiūrėti, ką darys hetitai.

– Kokia mums nauda iš tūkstančio žuvusiųjų? – paklausė Ramzis.

Ra junginio viršininkas atrodė visai sugniužęs.

– Nejaugi mes pasitrauksime, nė nestoję kautis? Hetitai mus išjuoks, o Jūsų Didenybės prestižas smarkiai nukentės.

– O kas liks iš mano prestižo, jei aš atvesiu savo kariuomenę į pražūtį? Gelbėti reikia Egiptą, o ne mano gerą vardą.

– Ką gi jūs nutarėte, Didenybe?

Ligi šiol tylėjęs, Setau pagaliau leido sau prabilti:

– Kaip gyvačių kerėtojas, aš mėgstu veikti vienas arba drauge su žmona. Jei sumanyčiau pasivaikščioti lydimas šimto karių, tai tikrai nepamatyčiau nė vienos kobros.

– Kalbėkit iš esmės, – pareikalavo Seto junginio viršininkas.

– Pasiųskime į tą mišką nedidelį būrelį karių, – pasiūlė Setau. – Jeigu jiems pavyks pereiti Labvio giria, tegu jie nustato, kur ir kaip išsidėsčiusios priešo pajėgos. Tada mes sugalvosime, kaip jas pulti.

Setau pats ėmė vadovauti dešimties jaunų ir gerai parengtų kareivių būriui. Visi buvo ginkluoti svaidyklėmis, lankais bei durklais ir mokėjo eiti nekeldami nė menkiausio triukšmo.

Įžengę į Labvio mišką, kur net vidurdienį tvyrojo prieblanda, jie išsisklaidė ir ėmė palengva žengti į priekį, dažnai žvilgčiodami aukštyn, į medžių viršūnes, nes ten gulomis ant šakų galėjo slėptis priešo lankininkai.

Įtempęs visą dėmesį, Setau vis dėlto nepastebėjo nieko įtartina. Jis išėjo iš miško pirmas ir atsitūpė aukštoje žolėje. Netrukus prie jo prisijungė kiti kariai, stebėdamiesi, kad tas pa-

vojingasis nuotykis iš tiesų tebuvo ramus pasivaikščiojimas po girią.

Iš pamiškės jie jau aiškiai matė pirmąją brastą.

Kiek akys aprėpia – niekur nė vieno hetitų kareivio.

Tolumoje – ant kalvos stovinti Kadešo tvirtovė. Priešais ją – tuščia lyguma. Apstulbę egiptiečiai susižvalgė.

Vis dar neįstengdami patikėti ta ramybe, jie daugiau nei valandą tūnojo užsiglaudę žolėse, kol buvo priversti pripažinti akivaizdžią tiesą: Kadešo apylinkėse hetitų armijos nebuvo.

– Ten, – mostelėjo Setau, rodydamas šalia brastos augančius tris ąžuolus. – Ten kažkas sujudėjo.

Būrio kariai iškart apsupo nurodytą vietą. Vienas kareivis liko pasaloje. Jeigu jo draugai įklius į spąstus, jis spės atsitraukti ir perspėti Ramzį. Bet viskas pavyko kuo puikiausiai: egiptiečiai paėmė nelaisvėn du vyrus. Sprendžiant iš aprangos, tai buvo beduinų genties vadai.

52

Abu belaisviai buvo mirtinai persigandę.

Vienas buvo aukštas ir liesas, antras – vidutinio ūgio, nuplikęs, bet barzdotas. Nei vienas, nei kitas nedrįso pakelti akių ir pažvelgti į Egipto faraoną.

– Kuo judu vardu?

– Aš – Amosas, – atsakė nuplikėlis, – o mano draugas vardu Baduchas.

– Kas jūs tokie?

– Beduinų genčių vadai.

– Kaip jūs atsiradote šiame krašte?

– Mes turėjome susitikti Kadeše su vienu hetitų didiku.

– Kokiu tikslu?

Amosas prikando lūpą, Baduchas dar žemiau nuleido galvą.

– Atsakyk! – pareikalavo Ramzis.

– Hetitai siūlė mums sudaryti Sinajuje sąjungą prieš Egiptą, kad galėtume puldinėti vilkstines.

– Ir jūs sutikote?

– Ne, mes norėjome svarstyti tą sutartį!

– Kuo gi tos derybos baigėsi?

– Derybos neįvyko, Jūsų Didenybe, nes Kadeše nėra nė vieno hetitų didiko. Tvirtovėje tik sirai.

– Kur yra hetitų kariuomenė?

– Ji paliko Kadešą daugiau kaip prieš dvi savaites. Pasak tvirtovės viršininko, ji išsidėstė prie Alepo miesto, už pusantro šimto kilometrų nuo čia, kad galėtų patikrinti, kaip ma-

nevruoja šimtai naujų karo vežimų. Mudu su draugu abejojame, ar mums verta leistis į tokią kelionę.

– Hetitai nelaukė mūsų čia, Kadeše?

– Laukė, Jūsų Didenybe... Bet klajokliai pranešė jiems, kokia gausi jūsų kariuomenė. Jie nebuvo numatę, kad jūs turėsite tokias įspūdingas pajėgas, todėl nusprendė kautis jiems patogioje vietoje.

– Vadinasi, tu ir kiti beduinai pranešėte hetitams, kad artinasi mūsų armija!

– Maldaujame mums atleisti, Jūsų Didenybe! Kaip ir daugelis kitų, aš tikėjau hetitų pranašumu... Be to, jūs juk žinote, kad tie laukiniai nepalieka pasirinkimo: arba mes jiems paklūstame, arba jie mus išžudo.

– Kiek žmonių dabar tvirtovėje?

– Mažiausiai tūkstantis sirų, įsitikinusių, kad Kadešo paimti neįmanoma.

Buvo sušaukta karo taryba. Karvedžių akyse Setau dabar buvo garbingas žmogus, nusipelnęs apdovanojimo.

– Hetitų kariuomenė atsitraukė, – išdidžiai pareiškė Ra junginio vadas. – Juk tai – pergalė, Jūsų Didenybe!

– Labai menkas pranašumas. Kyla klausimas: ar mes turime apgulti Kadešą?

Nuomonių būta įvairių, bet dauguma pasisakė už greitą žygį Alepo link.

– Jeigu hetitai atsisakė susiremti su mumis čia, – pasakė Setau, – tai tik norėdami sėkmingai įvilioti mus į savo teritoriją. Ar nebūtų protingiau užimti šią tvirtovę ir paversti ją mūsų užnugario baze, užuot metus visas pajėgas į mūšį, kitaip sakant, pasielgus būtent taip, kaip nori mūsų priešininkas?

– Mes rizikuojame prarasti brangų laiką, – paprieštaravo Amono junginio vadas.

– Aš taip nemanau. Kadangi hetitų armija nebegina Kade-

šo, mes jį paimsime greit. Galbūt mums net pavyks įtikinti sirus pasiduoti, pažadėjus, kad paliksime juos gyvus.

– Mes apgulsime Kadešą ir jį paimsime, – nutarė Ramzis. – Nuo šiol ši vietovė bus faraono valdžioje.

Ramzio vadovaujamas Amono junginys perėjo Labvio mišką, persikėlė pirmąja brasta per Orontą, nužygiavo lyguma ir sustojo į šiaurės vakarus nuo didingos tvirtovės dantytomis sienomis ir penkiais bokštais, iš kurių viršaus sirai stebėjo, kaip Ra junginys įsikuria priešais Kadešą. Ptaho junginys įrengė savo stovyklą prie brastos, o Seto pasiliko pamiškėje. Kitą dieną, pailsėjusi per naktį ir rytmetį, Egipto kariuomenė turėjo susijungti, apsupti Kadešą ir pirmąkart šturmuoti tvirtovę.

Inžinerijos dalinio kariai beregint įrengė faraono stovyklą. Sustatę stačiakampiu aukštus skydus, jie išskleidė erdvią valdovo palapinę. Joje buvo miegamasis, darbo kambarys ir priėmimų salė. Daug kitų, tik kuklesnių palapinių buvo skirta karininkams. Kariai turėjo miegoti po atviru dangumi. Jei imtų lyti, bus galima greit ištempti didelius audeklo gabalus ir pritvirtinti juos prie įkaltų į žemę stulpų. Į stovyklą buvo galima patekti pro medinius vartus, abipus kurių stovėjo dvi liūtų statulos. Nuo vartų ėjo pagrindinis takas, jis baigėsi prie koplyčios, kur valdovas turėjo atlikti apeigas dievui Amonui.

Vos tik junginio vadas leido padėti ginklus, kareiviai ėmėsi įvairių darbų, kuriuos privalėjo atlikti priklausomai nuo to, kuriam padaliniui jie buvo priskirti. Vieni rūpinosi arkliais, asilais ir jaučiais, kiti skalbė drabužius, treti taisė kelio apgadintus vežimų ratus, dar kiti galando durklus bei iečių antgalius, ruošė ir dalijo valgį. Pasklidę skanaus maisto kvapai privertė pamiršti Kadešą, hetitus ir karą. Vyrai ėmė juokauti, pasakoti būtus ir nebūtus dalykus, lošti, žadėdami sumokėti skolas iš būsimo atlyginimo. Didžiausi nenuoramos net surengė imtynių rungtynes.

Ramzis pats pašėrė savo žirgus ir liūtą, nesiskundžiantį apetitu. Stovykla sumigo, dangų nusėjo žvaigždės. Valdovas neatitraukė akių nuo milžiniškos tvirtovės. Jo tėvas buvo nutaręs neprijungti jos prie Egipto. Jeigu dabar Ramzis ją paimtų, Hetitų imperija patirtų smarkų smūgį, o įkurdinęs Kadeše rinktinę įgulą faraonas apsaugotų savo šalį nuo užpuolimo.

Ramzis išsitiesė savo lovoje su liūto letenų pavidalo kojomis ir padėjo galvą ant pagalvės, kurios audeklą puošė papirusai ir lotosai. Pamatęs tą subtilų raštą, jis šyptelėjo. Kaip toli dabar Abiejų Žemių švelnumas ir saldybė!

Kai valdovas užsimerkė, prieš jį iškilo nuostabusis Nefertarės veidas.

– Stokis, Šenarai.

– Ar žinai, su kuo kalbi, kalėjimo žiurke?

– Su išdaviku, vertu mirties bausmės.

– Aš – vyresnysis valdovo brolis!

– Tu – niekas, tavo vardas išnyks visiems laikams. Kelkis, arba paragausi mano rimbo.

– Tu neturi teisės blogai elgtis su kaliniu.

– Su kaliniu – ne... Bet su tavim – dar ir kaip!

Suvokęs, kad kalėjimo prižiūrėtojo žodžiai dažniausiai nesiskiria nuo darbų, Šenaras pakilo.

Didžiajame Memfio kalėjime jis nepatyrė nei smurto, nei kankinimų. Priešingai nei kiti kaliniai, turėję dirbti laukuose ar taisyti užtvankas, vyresnysis valdovo brolis buvo uždarytas vienutėje ir gaudavo maisto dukart per dieną.

Kalėjimo prižiūrėtojas išstūmė jį į koridorių. Šenaras pamanė, kad jį įsodins vežiman ir išsiųs į kurią nors oazę, bet niūrūs sargybiniai privertė jį įeiti į kabinetą, ir Šenaras išvydo žmogų, kurio jis labiausiai nekentė – žinoma, po Ramzio ir Ašos: Amenį, ištikimąjį ir nepaperkamąjį faraono raštininką!

– Tu pasirinkai nevykusį kelią, Ameni, – pralaimėjusiųjų kelią. Tavo sėkmė bus trumpalaikė.

– Ar tavo širdis kada nors atsikratys pagiežos?

– Tik tada, kai suvarysiu durklą į tavąją! Hetitai sutriuškins Ramzį ir išvaduos mane.

– Sėdėdamas vienutėje, tu netekai proto, bet atmintį gal saugojai.

Šenaras susiraukė.

– Ko tu iš manęs nori, Ameni?

– Tikriausiai turėjai bendrininkų.

– Bendrininkų... Taip, aš jų turiu! Daugybę! Visi dvariškiai – mano bendrininkai, visi šalies gyventojai – mano bendrininkai! Kai atsisėsiu į sostą, visi puls man po kojomis, ir aš nubausiu savo priešus.

– Nurodyk man savo bendrininkų vardus, Šenarai.

– Tu smalsus, raštininkėli, pernelyg smalsus... O ar nemanai, kad aš buvau tiek stiprus, kad galėjau veikti vienas?

– Tavimi pasinaudojo, Šenarai, o draugai tave apleido.

– Klysti, Ameni; eina paskutinės Ramzio dienos.

– Jei pasakysi tiesą, Šenarai, tavo kalinimo sąlygos bus ne tokios sunkios.

– Aš neilgai būsiu kaliniu. Tavim dėtas, raštininkėli, skuosčiau kuo toliau! Mano kerštas neaplenks nė vieno, o ypač tavęs.

– Paskutinį kartą klausiu tavęs, Šenarai: ar sutinki nurodyti savo bendrininkų vardus?

– Tesuraižo piktosios pragaro dvasios tau veidą, tesudrasko vidurius!

– Katorga atriš tau liežuvį.

– Tu šliaužiosi prie mano kojų, Ameni.

– Išveskite jį.

Sargybiniai įstūmė Šenarą į vežimą, pakinkytą dviem jaučiais. Vadeles laikė tvarkos sergėtojas. Dar keturi raiti tvarkos sergėtojai turėjo jį lydėti į katorgos vietą.

Šenaras sėdėjo ant prastai nutašytų vežimo dugno lentų ir jautė kiekvieną kelio kupstą. Bet jis liko abejingas ir skausmui, ir kelionės nepatogumams. Tai, kad jis buvo taip arti aukščiausios valdžios ir taip žemai puolė, palaikė jo sieloje nenumaldomą keršto troškimą.

Pusę kelio Šenaras prasnaudė, sapnuodamas būsimą šlovę ir galybę.

Paskui pajuto, kad jo veidą čaižo iš kažkur atskriejęs smėlio grūdeliai. Šenaras nustebo, atsiklaupė vežime ant kelių ir apsidairė aplink.

Milžiniškas rudas debesis dengė dangų ir gaubė dykumą. Audra skriejo artyn pasakišku greičiu.

Du pasibaidę arkliai išmetė iš balno savo raitelius. Kol jų draugai bandė jiems padėti, Šenaras stipriu smūgiu apsvaigino vadeliotoją, išvertė jį iš vežimo, atsisėdo į jo vietą ir iš visų jėgų pavarė jaučius tiesiai į atskriejantį smėlio sūkurį.

53

Rytas buvo ūkanotas, ir Kadešo tvirtovę gaubė rūkas. Jos grėsmingas siluetas tarsi metė iššūkį Egipto armijai. Oronto ir miškingų kalvų saugomas Kadešas atrodė neįveikiamas. Nuo aukštumos, kur išsidėstė Amono junginys su jam vadovavusiu faraonu, Ramzis matė Ra junginį, pasklidusį priešais tvirtovę besidriekiančioje lygumoje, ir Ptaho junginį tarp Labvio miško ir pirmosios brastos. Netrukus jis persikels per upę, o jam iš paskos – ir Seto junginys.

Tada visi keturi kariuomenės korpusai pradės pergalingą tvirtovės puolimą.

Kariai patikrino ginklus. Jiems knietėjo paleisti į darbą durklus, ietis, kalavijus, lenktus kardus, kuokas, kirvius ir lankus. Artinantis kautynėms, ėmė nerimauti žirgai. Tiekimo raštininko įsakymu stovyklavietė buvo išvalyta, o virtuvės reikmenys kruopščiai nuplauti. Apžiūrėję išsirikiavusius karius, karininkai prastai nusiskutusius nusiuntė pas barzdaskučius. Jie nesitaikstė nė su netvarkinga apranga ir skyrė apsileidėliams bausmę – keletą dienų sunkiųjų darbų.

Truputį prieš vidurdienį, pagaliau pasirodžius karštai saulei, Ramzis liepė perduoti Ptaho junginiui šviesos signalą, įsakantį žygiuoti pirmyn. Junginys pajudėjo iš vietos ir ėmė keltis per brastą. Seto junginys, įspėtas pasiųsto žygūno, turėjo netrukus įžengti Labvio girion.

Staiga trenkė griaustinis.

Ramzis pažvelgė į dangų, bet neišvydo ten jokio debesėlio.

Iš lygumos atsklido riksmas. Netikėdamas savo akimis, fa-

raonas pamatė tikrąją to baisaus triukšmo, užplūdusio Kadešo apylinkes, priežastį.

Hetitų kovos vežimų banga ką tik persikėlė per arčiau tvirtovės esančią antrąją brastą ir smogė Ra padalinio flangui; kita banga milžinišku greičiu puolė Ptaho junginį. Pāskui karo vežimus bėgo tūkstančiai pėstininkų, kaip skėrių debesis uždengę kalnus ir klonį.

Ši didžiulė armija buvo pasislėpusi miške, stūksojusiame į rytus ir į vakarus nuo tvirtovės, ir užgriuvo Egipto kariuomenę tuomet, kai ji buvo pažeidžiamiausia.

Priešų skaičius apstulbino Ramzį, tačiau, mūšio lauke pasirodžius Muvataliui, faraonas suprato, iš kur šis gavo tiek karių.

Stovintį savo kovos vežime hetitų imperatorių lydėjo Sirijos, Mitanijos, Alepo, Ugarito, Karchemišo, Arcavos kunigaikščiai ir daugelio smulkių kunigaikštysčių valdytojai, kuriuos imperatoriaus įsakytas Hatušilis įtikino prisijungti prie hetitų, kad sutriuškintų Egipto kariuomenę.

Koalicija... Muvatalis suvienijo į didžiausią iš kada nors sudarytų sąjungų visas barbarų šalis, siekiančias net jūros pakrantę, išdalijęs joms begalę aukso ir sidabro.

Keturiasdešimt tūkstančių vyrų ir trys tūkstančiai penki šimtai kovos vežimų užgriuvo prastai išdėstytą ir netikėtumo priblokštą Egipto kariuomenę.

Šimtai Ptaho junginio pėstininkų krito perverti priešo strėlių, karo vežimai apvirto ir užtvėrė brastą. Likę gyvi puolė bėgti Labvio miško link, norėdami ten pasislėpti, tačiau taip jie trukdė įsitraukti į mūšį Seto junginiui. Ši egiptiečių armijos dalis nebegalėjo dalyvauti mūšyje, nes būtų tapusi lengvu taikiniu sąjungininkų lankininkams.

Beveik visi Ptaho junginio kovos vežimai buvo sunaikinti, o Seto junginys negalėjo pajudėti iš vietos. Lygumoje susidarė katastrofiška padėtis. Perkirstas pusiau, Ra junginys liko vi-

siškai bejėgis, jo kariai spruko iš mūšio lauko. Sąjungininkai žudė egiptiečius, jų ginklų ašmenys skaldė kaulus, kapojo kūnus, ietys smigo į nugaras, durklai skrodė pilvus.

Kunigaikščiai sąjungininkai sveikino Muvatalį.

Imperatoriaus pasirinkta veiklos taktika visiškai pasiteisino ir pasirodė esanti nuostabiai veiksminga. Kas būtų galėjęs pamanyti, kad įžūlioji Ramzio armija bus štai šitaip išžudyta, net nespėjusi susikauti su priešu? Likę gyvi skuodė į šalis it persigandę kiškiai. Jie ir išliks tik dėl to, kad sprunka kiek kojos įkerta.

Dabar reikėjo smogti paskutinį, lemiamą, smūgį.

Amono junginys ir faraono stovykla, kol kas dar nepaliesti, neilgai priešinsis juos užgriūsiančiai staugiančiai ordai. Tada Muvatalio pergalė bus visiška ir galutinė: Ramziui žuvus, faraonų Egiptas pagaliau nulenks galvą ir taps Hetitų imperijos vergu.

Priešingai nei jo tėvas, Ramzis įkliuvo į Kadešo spąstus ir sumokės už šią klaidą savo gyvybe.

Susitaršęs karys nustūmė du kunigaikščius ir prasiveržė prie imperatoriaus.

– Tėve, kas čia darosi? – paklausė Uri-Tešubas. – Kodėl manęs, vyriausiojo mūsų kariuomenės vado, niekas neperspėjo, kada prasidės puolimas?

– Aš patikėjau tau konkrečią užduotį: ginti Kadešą, vadovaujant mūsų atsargos pajėgoms.

– Bet tvirtovei negresia joks pavojus!

– Toks buvo mano įsakymas, Uri-Tešubai; be to, tu pamiršti pagrindinį dalyką: aš nepaskyriau tavęs jungtinės armijos vadu.

– Bet kas gi...

– Kas kitas, išskyrus mano brolį Hatušilį, galėtų imtis tokių sunkių pareigų? Juk jis kantriai vedė ilgas derybas, norėdamas įtikinti mūsų sąjungininkus dalyvauti šiame kare, tad jam ir turėjo atitekti garbė vadovauti jungtinei kariuomenei.

Uri-Tešubas sviedė neapykantos kupiną žvilgsnį į Hatušilį ir sugniaužė kalavijo rankeną.

– Grįžk į savo postą, sūnau, – sausai įsakė Muvatalis.

Hetitų raiteliai nuvertė skydų sieną, gynusią faraono stovyklavietę. Keli mėginę pasipriešinti kariai egiptiečiai susmuko perverti iečių. Kovos vežimų dalinio karininkas suriko, įsakydamas bėgliams sustoti ir kautis; hetitų lankininko paleista strėlė įsmigo jam į burną, ir karininkas mirė, sukandęs dantimis jo gyvybę nutraukusios strėlės kotą.

Daugiau nei du tūkstančiai karo vežimų rengėsi prasiveržti prie faraono palapinės.

– Valdove, – sušuko ginklanešys Mena, – jūs, ginantis Egiptą kautynių dieną, jūs, pasiekęs šaunumo viršūnę, pažiūrėkite! Mes tuoj būsime vienu du tarp tūkstančių priešų! Nepasilikime čia... Bėkime!

Ramzis niekinamai pažvelgė į savo ginklanešį.

– Kadangi tavo širdį apėmė baimė, dink man iš akių.

– Jūsų Didenybe, maldauju! Tai jau ne drąsa, o beprotybė. Gelbėkite savo gyvybę, juk jūs reikalingas mūsų šaliai.

– Nugalėtasis Egiptui nereikalingas. Aš kausiuos, Mena.

Ramzis užsidėjo mėlyną karūną ir trumpus šarvus, sudarytus iš klubjuostės ir liemenės, kurią dengė metalo plokštelės. Ant jo riešų spindėjo auksinės apyrankės, susegamos lazurito antytėmis su aukso uodegom.

Visiškai ramiai, tarsi jo būtų laukusi nerūpestinga diena, valdovas apdengė savo žirgus raudonai mėlynai žaliomis medvilninėmis gūniomis. Eržilo „Pergalė Tėbuose“ ir kumelės „Deivė Mut patenkinta“ galvas papuošė puikūs sultonai iš raudonų plunksnų su mėlynais galiukais.

Ramzis pakilo į savo trijų metrų ilgio medinį, auksu dengtą kovos vežimą, kurio kėbulą laikė ašis ir grąžulas. Vežimo dalys buvo išlenktos kaitinant jas ant ugnies, dengtos aukso lakš-

tais ir sujungtos kaiščiais. Dalys, kurios galėjo nukentėti nuo trinties, buvo aptrauktos oda. Užpakalyje atviro kėbulo šonai buvo pagaminti iš auksu dengtų lentelių, o dugnas – iš ilgų ir siaurų supintų diržų.

Vežimo šonus puošė nugalėtų klūpančių azijiečių ir nubių atvaizdai. Tai buvo žūstančios karalystės svajonė, paskutinis simbolinis Egipto galybės ir jo viešpatavimo Šiaurėje bei Pietuose įrodymas.

Vežimas buvo aprūpintas dviem dėklais: vienas buvo skirtas sudėti strėlėms, kitas – lankams ir kalavijams. Šiais juokingai menkais ginklais faraonas ketino kautis su visa armija.

Ramzis apsuko pavadžius aplink liemenį ir surišo jų galus, kad rankos liktų laisvos. Abu žirgai buvo protingi ir narsūs, jie lėks tiesiai į priešą. Valdovą padrąsino pasigirdęs šalia galingas riaumojimas: Nugalėtojas, ištikimasis liūtas, kausis drauge su juo ligi pat mirties.

Liūtas ir pora arklių: tokie buvo trys paskutiniai Egipto valdovo sąjungininkai. Amono junginio pėstininkai ir kovos vežimai iškriko priešo vejami.

Kadaise Setis jam pasakė: „Jei suklysi, nekaltink nieko kito, išskyrus save, ir ištaisyk klaidą. Kaukis kaip bulius, kaip liūtas, kaip sakalas, smok kaip žaibas, kitaip būsi nugalėtas".

Kurtinamai trinksėdami ir keldami debesis dulkių, jungtinių priešo pajėgų karo vežimai skriejo lyguma link aukštumos, kurios viršuje stovėjo vienišas Egipto faraonas, sustingęs savo tviskančiame kovos vežime.

Ramzį užplūdo gilus skriaudos ir neteisybės jausmas. Kodėl likimas tapo jam toks nepalankus, kodėl Egiptas turi žūti nuo barbarų smūgių?

Iš Ra junginio jau nieko nebeliko; išvengę mirties lygumoje, jo kariai pabėgo pietų kryptimi. Išlikę Ptaho ir Seto junginiai buvo atkirsti rytiniame Oronto krante. Amono junginys, kurio gretose buvo rinktiniai kovos vežimų dalinio kariai, el-

gėsi pasibjaurėtinai, parodę neregėtą bailumą ir pakrikę nuo pirmo priešų smūgio. Nebeliko nė vieno pasiryžusio kautis aukšto karininko, nė vieno skydnešio, nė vieno lankininko. Nepaisydami laipsnių nei pareigų, kareiviai pamiršo Egiptą, jiems terūpėjo gelbėti savo gyvastį. Valdovo ginklanešys Mena klūpojo užsidengęs veidą rankomis, kad nematytų jį puolančio priešo.

Penkeri valdymo metai, penkeri metai, per kuriuos Ramzis stengėsi likti ištikimas Sečio dvasiai ir toliau kurti turtingą ir laimingą šalį, – tie penkeri metai baigėsi katastrofa, atveriančia duris Abiejų Žemių užkariavimui ir jų gyventojų pavergimui. Nefertarė su Tuja neįstengs ilgai priešintis plėšikų ordai, kuri įsiverš Delton, o paskui nusiaubs Nilo slėnį.

Tarsi būtų suvokę savo šeimininko mintis, arkliai pravirko.

Tada Ramzis pasipiktino.

Pakėlęs akis į saulę, jis kreipėsi į Amoną, šviesoje slypintį dievą, kurio tikrojo pavidalo niekada neišvys jokia būtybė.

– Šaukiuosi tavęs, mano tėve Amonai! Argi tėvas gali palikti savo sūnų vieną priešų minioje? Kas turėjo atsitikti, kad tu šitaip pasielgtum? Argi aš nors kartą buvau tau nepaklusnus? Visi svetimšaliai susivienijo prieš mane; mano kareiviai, nors jų buvo daugybė, pabėgo, ir aš likau vienas, niekieno nepadedamas. Tačiau kas yra tie barbarai? Juk jie – žiaurūs padarai, nepaklūstą Maat Įstatymui. Tau, mano tėve, aš stačiau šventyklas, tau kasdien atnašavau aukas. Tu mėgavaisi gražiausių gėlių aliejais, tau aš pastačiau aukštus pilonus ir stulpus vėliavoms, skelbiančioms tavo buvimą šventyklose. Aš įsakiau iškalti Elefantinos akmens skaldyklose obeliskus, kurie buvo pastatyti tau šlovinti. Šaukiuosi tavęs, mano tėve Amonai, nes esu vienas, visiškai vienas. Mylinčia širdimi aš dariau visa tai tavo labui, tad šią sielvarto ir negandos valandą padėk tam, kuris ryžtasi veikti. Amonas atstos man milijonus kareivių ir tūkstančius karo vežimų. Miniõs narsa menka, o Amonas galingesnis už visą kariuomenę.

Skydų užtvara, gynusi pagrindinę stovyklavietės dalį, griuvo ir atvėrė kelią karo vežimų srautui. Dar akimirka, ir Ramzio nebeliks.

– Mano tėve, – sušuko faraonas, – kodėl mane apleidai?

54

Muvatalis, Hatušilis ir prie hetitų prisijungę kunigaikščiai gėrėjosi faraono elgesiu.

– Jis žus kaip karys, – tarė imperatorius. – Tokio tvirto būdo valdovas vertas būti hetitu. Už savo pergalę mes pirmiausia skolingi tau, Hatušili.

– Abu beduinai puikiai atliko savo vaidmenį. Juk jų melas įtikino Ramzį, kad mūsų armija yra toli nuo Kadešo.

– Uri-Tešubas klydo, priešindamasis tavo ketinimui ir siūlydamas stoti mūšin priešais tvirtovę. Aš atsižvelgsiu į jo klaidą.

– Et... Juk svarbiausia – tai, kad nugalėjo mūsų sąjunga, tiesa? Egipto užkariavimas užtikrins mūsų krašto klestėjimą daugeliui amžių.

– Pažvelkime į savo kariuomenės išduoto Ramzio galą.

Staiga saulė sutvisko dvigubai ryškiau, akindama hetitus ir jų sąjungininkus, o iš giedro mėlyno dangaus sudundėjo griaustinis.

Visi sustingo tarsi ištikti stabo, manydami, kad jiems vaidenasi... Argi ką tik iš dangaus žydrynės nenuaidėjo balsas, aprėpiąs visatos erdvę? Tik Ramzis suvokė, ką bylojo tas balsas: „Aš, tavo tėvas, laikau tave už rankos; esu tavo tėvas ir pergalės valdovas“.

Šviesos spindulys apgaubė faraoną, ir jo kūnas suspindo kaip saulės nutviekstas auksas. Ra sūnus Ramzis įgavo dienos šviesulio galybę ir puolė nustėrusius priešus.

Dabar jis buvo nebe nugalėtas ir vienišas karvedys, stojęs į savo paskutinį mūšį, – jis buvo valdovas, apdovanotas nepri-

lygstama jėga. Jo ranka nejautė nuovargio. Jis buvo niokojanti liepsna, žėrinti žvaigždė, siautulingas vėjas, aštriaragis laukinis bulius, sakalas, sudraskantis savo nagais kiekvieną drįstantį jam pasipriešinti. Ramzis leido strėles vieną po kitos, žudydamas hetitų karo vežimų vadeliotojus. Nebevaldomi arkliai stojo piestu, krito vieni ant kitų, apversdami vežimus, iš kurių kaipmat susidarė be jokios tvarkos riogsančios užtvaros, trukdančios judėti ir likusiems kovos vežimams, ir kariams.

Nubijos liūtas Nugalėtojas surengė kruvinas skerdynes. Visu savo trijų šimtų kilogramų svorio kūnu puolęs į mūšį, jis draskė priešus nagais arba suleisdavo jiems į kaklą ar į galvą dešimties centimetrų ilgio iltis. Jo puikieji karčiai plaikstėsi ir spindėjo saulėje, o letenų smūgiai buvo staigūs, stiprūs ir tikslūs.

Ramzis su Nugalėtoju sustabdė priešų puolimą ir prasiveržė pro jų gretas. Hetitų pėstininkų vadas iškėlė ietį, bet nespėjo jos sviesti į Ramzį: faraono strėlė įsmigo jam į kairiąją akį. Tą pačią akimirką liūto nasrai apžiojo dar spėjusio rikteleti iš siaubo imperatoriaus karo vežimų junginio vado galvą.

Turėdami milžinišką jėgų persvarą, hetitai su savo sąjungininkais ėmė trauktis ir nusileido nuo kalvos į lygumą.

Muvatalis išblyško.

– Tai ne žmogus, – sušuko jis, – o pats dievas Setas, vienintelė būtybė, turinti galią įveikti tūkstančius karių! Žiūrėkite: kai kas nors ketina jį pulti, puolančiajam pakerta rankas, sustingsta kūnas, karys nebenuvaldo nei ieties, nei lanko!

Net Hatušilis, kurio šaltakraujiškumo dar niekam nebuvo pavykę įveikti, dabar sustingo apstulbęs. Buvo galima guldyti galvą, kad iš Ramzio trykšta liepsna ir apdegina kiekvieną, kas tik mėgina prie jo prisiartinti.

Kažkokiam milžiniško ūgio hetitui pavyko įsikibti į faraono vežimo kraštą. Jis užsimojo durklu, bet jo šarvai užsiliepsnojo savaime, ir jis mirė nuo nudegimų, staugdamas iš skausmo. Nei Ramzis, nei jo liūtas nemažino greičio; faraonas jautė,

kad jo ranką valdo ir nukreipia į taikinį Amono ranka, kad pergalių dievas yra čia pat jam už nugaros ir suteikia savo sūnui daugiau galios nei jos turi visa armija. Prilygstąs audrai, Egipto valdovas išvartys priešus kaip šiaudų pėdus.

– Reikia jį sulaikyti! Užkirsti jam kelią! – suriko Hatušilis.

– Mūsų vyrus apėmė panika, – atsakė jam Alepo kunigaikštis.

– Suimkite juos į nagą, priverskite susitvardyti, – įsakė Muvatalis.

– Ramzis yra dievas...

– Jis – tiktai žmogus, nors jo narsa atrodo esanti antgamtinė. Jokite, kunigaikšti, grąžinkite mūsų kariams pasitikėjimą savo jėgomis, ir šis mūšis bus baigtas.

Alepo kunigaikštis dvejodamas suragino arklį ir nujojo žemyn nuo kalvoto iškyšulio, ant kurio buvo įrengta sąjungininkų būstinė. Jis pasiryžo padaryti galą pašėlusiam Ramzio ir jo liūto siautėjimui.

Hatušilis įsmeigė žvilgsnį į vakaruose banguojančias kalvas. Tai, ką imperatoriaus brolis ten išvydo, visai jį pribloškė.

– Didenybe, ten, štai ten... Sakytum... sakytum, kad ten – egiptiečių karo vežimai! Jie lekia visu greičiu!

– Iš kur jie čia atsirado?

– Tikriausiai atvažiavo pakrantės keliu.

– Kaip jie galėjo pralaužti užtvarą?

– Uri-Tešubas neužkirto to kelio, nes manė, kad joks egiptietis nesiryš juo pasukti.

Pagalbinė Egipto armija kaip vėtra pralėkė tuščią plotą, nesutikusi jokio pasipriešinimo, ir pasklido visu lygumos pločiu, įsiveržusi pro Ramzio praskintą priešo kariuomenėje spragą.

– Nebėkite! – suriko Alepo kunigaikštis. – Užmuškite Ramzį!

Keli kareiviai jam pakluso, bet vos tik jie atsigręžė į faraoną, liūto nagai perrėžė jiems veidą ir krūtinę.

Kai Alepo kunigaikštis pamatė lekiantį į jį auksinį Ramzio vežimą, išplėtė baimės kupinas akis ir spruko iš mūšio lauko.

Jo arklys, stengdamasis pabėgti nuo faraono kinkinio, trypė hetitų karius. Puolęs į paniką, kunigaikštis paleido iš rankų pavadžius; arklys pasibaidė ir šoko į Orontą, kuriame jau nuskendo daug kovos vežimų. Vieni nugrimzdo tiesiai į dugną, kitus nunešė srauni srovė, treti grūdosi vienas ant kito, kol vandens sūkuriai nepaplaudavo tų stūksančių salelių. Kariai springo purvu, kai kurie skendo, kiti bandė plaukti. Visi rinkosi geriau šuolį upėn nei susidūrimą su keliančia siaubą dievybe, panašia į dangiškąją liepsną.

Pagalbinė armija užbaigė Ramzio pradėtą darbą: išžudė daugybę sąjungininkų ir privertė bėglius pulti į Orontą. Kovos vežimų dalinio karininkas ištraukė už kojų Alepo kunigaikštį ir palaikė jį žemyn galva, kad šis išspjautų vandenį, kurio spėjo prisiryti.

Ramzio kovos vežimas artinosi prie kalvelės, ant kurios stovėjo priešo štabas.

– Traukimės, – patarė Hatušilis imperatoriui.

– Mums dar lieka vakariniame krante išsidėsčiusios pajėgos.

– Jų nepakaks... Ramzis gali atkovoti brastą ir išlaisvinti Ptaho bei Seto junginius.

Imperatorius atgalia ranka nusišluostė kaktą.

– Kas gi čia dedasi, Hatušili... Argi vienas žmogus gali sunaikinti visą armiją?

– Jei tas žmogus – faraonas, jei jis – Ramzis...

– Vienas, įveikiąs daugybę, – tai tik pasaka, mitas, o mes juk esame mūšio lauke!

– Mes nugalėti, Didenybe; reikia trauktis.

– Hetitas nesitraukia.

– Pasirūpinkime apsaugoti jūsų gyvybę ir tęskime kovą kitu būdu.

– Ką tu siūlai?

– Ieškokime prieglobsčio tvirtovėje.

– Mes pateksime į spąstus!

– Mes neturime pasirinkimo, – tarė Hatušilis. – Jeigu bėgsime į šiaurę, Ramzis su savo kariuomene mus vysis.

– Tikėkimės, kad Kadešas iš tiesų nepaimamas.

– Tai ne šiaip sau tvirtovė, Didenybe. Ji nepanaši į kitas. Pats Setis atsisakė ketinimo ją užimti.

– Na, jo sūnus taip nepasielgs!

– Paskubėkime, Didenybe!

Muvatalis nenoromis pakėlė dešinę ranką ir keletą begalinių akimirkų stovėjo ją iškėlęs, tokiu būdu įsakydamas kariuomenei trauktis.

Ligi kraujo kandžiodamas sau lūpas, Uri-Tešubas bejėgiškai stebėjo hetitų armijos sutriuškinimą. Rytiniame Oronto krante išsidėstęs būrys, turėjęs užkirsti kelią į pirmosios brastos prieigas, atsitraukė prie antrosios. Išlikę Ptaho junginio kariai nesiryžo jo vytis, bijodami patekti į kokius nors naujus spąstus. Junginio vadas buvo labiau linkęs sustiprinti savo užnugarį ir nusiuntė į Seto junginį pasiuntinį pranešti, kad kelias jau laisvas ir kariai gali pereiti Labvio giria.

Atsipeikėjęs Alepo kunigaikštis paspruko nuo jį išgelbėjusio kareivio ir prisidėjo prie žygiuojančių Kadešo link sąjungininkų. Pagalbinės Egipto armijos lankininkai savo strėlėmis išguldė šimtus bėgančių hetitų.

Egiptiečiai žengė per lavonus, kiekvienam iš jų nukirsdami ranką, kad būtų galima suskaičiuoti žuvusius ir paminėti šį kraupų skaičių valstybės archyvo metraštyje.

Niekas nedrįso prisiartinti prie faraono. Nugalėtojas didingai it sfinksas atsigulė prie arklių. Apsitaškęs krauju Ramzis nulipo nuo paauksuoto vežimo, ilgai glostė savo liūtą bei žirgus ir nė nežvilgtelėjo į nuščiuvusius karius, laukiančius valdovo nuosprendžio.

Pirmasis prie Ramzio priėjo Mena. Ginklanešys visas drebėjo iš baimės ir vos pavilko kojas.

Už antrosios brastos hetitų armija ir likę gyvi sąjungininkų

kareiviai skubiai žygiavo prie didžiųjų Kadešo tvirtovės vartų. Egiptiečiams pritrūko laiko, jie nebespėjo sutrukdyti Muvataliui su savo kariuomene pasislėpti saugioje vietoje.

– Didenybe, – vos girdimai pralemeno Mena, – Didenybe... Mes nugalėjome.

Įsmeigęs žvilgsnį į tvirtovę, Ramzis nė nekrustelėjo, lyg būtų ne žmogus, o iš granito iškalta statula.

– Vyriausiasis hetitų karvedys neatsilaikė prieš Jūsų Didenybę, – tęsė Mena. – Jis pabėgo, o jūs vienas pats užmušėte tūkstančius priešo karių! Kas įstengs apdainuoti jūsų žygdarbį?

Ramzis atsigręžė į savo ginklanešį.

Paklaikęs iš baimės, Mena puolė kniūbsčias. Jam pasirodė, kad iš valdovo trykštanti jėga tuoj nutrenks jį kaip žaibas, palikdama ten, kur jis tovi, tik krūvelę pelenų.

– Čia tu, Mena?

– Taip, Didenybe, čia tikrai aš, jūsų ginklanešys, jūsų ištikimas tarnas! Atleiskite man, atleiskite savo kariuomenei; argi pasiekta pergalė neištrins iš atminties mūsų klaidų?

– Faraonas neatleidžia, ištikimasis tarne. Jis valdo ir atlieka tai, kas jam pridera.

55

Amono ir Ra junginiuose žuvo kas dešimtas karys. Ptaho junginys patyrė didelių nuostolių, Seto išliko nepaliestas. Žuvo tūkstančiai egiptiečių; dar daugiau mūšio lauke krito hetitų ir jų sąjungininkų, tačiau viena buvo visiškai aišku: Ramzis laimėjo Kadešo mūšį.

Žinoma, Muvatalis, Hatušilis, Uri-Tešubas ir kai kurie sąjungininkai, tokie kaip Alepo kunigaikštis, liko gyvi ir pasislėpė tvirtovėje; tačiau mitas, kad hetitai neįveikiami, buvo išsklaidytas. Nemažai kunigaikščių, stojusių hetitų imperatoriaus pusėn, nuskendo Oronte arba žuvo perverti strėlių. Nuo šiol ir didelės, ir mažos kunigaikštystės žinos, kad Muvatalio skydas nepajėgs apsaugoti jų nuo Ramzio rūstybės.

Faraonas sušaukė į savo palapinę visus likusius gyvus armijos karininkus, įskaitant ir Ptaho bei Seto junginių vadus.

Nors būtų galima džiaugtis pasiekta pergale, niekas nė nešyptelėjo. Sėdintis paauksuoto medžio soste Ramzis ir veido išraiška, ir laikysena buvo panašus į įniršusį sakalą. Buvo justi, kad jis pasirengęs kaltinti ir bausti.

– Visi čia esantys buvote paskirti armijos dalinių vadais ir prisiėmėte tą atsakomybę, – pareiškė Ramzis. – Visi pasielgėte kaip paskutiniai bailiai ir niekšai! Jūs mėgaujatės skaniais valgiais ir patogiu būstu, jūs esate atleisti nuo mokesčių, jus gerbia, jums pavydi; jūs – mano kariuomenės vadai, ir jūs sprukote iš mūšio lauko, visi kaip vienas apnikti gėdingos baimės.

Seto junginio vadas žengė žingsnį į priekį.

– Didenybe…

– Gal nori man paprieštarauti?

Vadas grįžo į savo vietą.

– Aš nebegaliu jumis pasitikėti. Rytoj jūs vėl pabėgsite, purptelėsite kaip žvirbliai, pabūgę besiartinančio pavojaus. Todėl aš atleidžiu jus iš pareigų. Džiaukitės, kad galit likti armijoje eiliniais kareiviais, kad galit tarnauti savo šaliai ir gauti algą, o atsistatydinę – senatvės pensiją.

Niekas neprieštaravo. Dauguma bijojo griežtesnės bausmės.

Tą pačią dieną valdovas paskyrė naujus karininkus, parinkęs juos iš pagalbinės armijos vyrų.

Kitą dieną po pergalės Ramzis įsakė savo kariams pulti Kadešo tvirtovę, kurios bokštuose plevėsavo hetitų vėliavos.

Egipto lankininkų strėlės buvo visiškai neveiksmingos: jos lūždavo, atsitrenkusios į dantytą bokšto viršūnės sieną, už kurios slėpėsi apgultieji. Skirtingai nuo kitų Sirijos tvirtovių, Kadešo bokštų viršūnės buvo nepasiekiamos.

Norėdami parodyti savo vertę, pėstininkai užsiropštė į uolėtą iškyšulį, ant kurio buvo pastatyta tvirtovė, ir atrėmė į jos sienas savo medines kopėčias. Tačiau hetitų lankininkai nukovė tokią daugybę bandžiusių jomis užlipti karių, kad likę gyvi buvo priversti nutraukti puolimą. Kiti trys bandymai taip pat buvo nesėkmingi.

Per dvi kitas dienas keliems drąsuoliams pavyko užkopti ligi pusės sienos aukščio, bet tvirtovės gynėjai juos nukovė, mesdami žemyn akmenis.

Kadešas atrodė neįveikiamas.

Paniuręs Ramzis sušaukė savo naująją karo tarybą, kurios nariai lenktyniavo narsa, norėdami pasižymėti valdovo akyse. Pavargęs nuo jų plepalų, jis liepė jiems išeiti, paprašęs pasilikti tik Setau.

– Mudu su Vandens Lelija išgelbėsime dešimtis gyvybių, –

pasakė jis, – bet tik su sąlyga, kad patys nemirsime iš nuovargio. Jei ir toliau dirbsime taip, kaip dirbame dabar, mums greit pritrūks vaistų.

– Nesidangstyk tuščiais žodžiais.

– Grįžkime Egiptan, Ramzi.

– Pamiršę Kadešo tvirtovę?

– Mes jau nugalėjome.

– Kol Kadešas neatiteks Egiptui, hetitų grėsmė kabos virš mūsų krašto.

– Norint paimti šią tvirtovę, prireiks pernelyg daug pastangų ir per daug žuvusiųjų. Grįžkime į Egiptą: mums reikia išgydyti sužeistuosius ir atgauti jėgas.

– Toji tvirtovė privalo kristi, kaip ir visos kitos.

– O gal tu spyriojiesi be reikalo?

– Mus supanti gamta labai turtinga; judu su Vandens Lelija rasite čia viską, kas būtina vaistams gaminti.

– O gal šitoje tvirtovėje laikomas Aša?

– Dar viena priežastis jai užimti: mes jį išvaduosime.

Įbėgo ginklanešys Mena ir puolė kniūbsčias prieš valdovą:

– Didenybe, Didenybe! Nuo tvirtovės sienos viršaus kažkas sviedė ietį... o prie jos metalinio antgalio pririštas štai šitas laiškas!

– Duokš jį.

Ramzis perskaitė tekstą:

Ramziui, Egipto faraonui, nuo jo brolio Muvatalio, Hetitų imperijos valdovo.

Prieš tęsiant mūsų kovą, ar nevertėtų susitikti ir pasikalbėti? Tepastato palapinę lygumoje, pusiaukelėje tarp tavo kariuomenės ir tvirtovės.

Rytoj, kai saulė danguje pasieks aukščiausią tašką, aš atvyksiu ten vienas; mano brolis faraonas teatvyksta ten taip pat vienas.

Palapinėje vienas prieš kitą buvo pastatyti du sostai. Tarp jų stovėjo žemas staliukas, o ant jo – dvi taurės ir ąsotėlis šalto vandens.

Abu valdovai atsisėdo vienu metu, neatitraukdami vienas nuo kito akių. Nors buvo karšta, Muvatalis dėvėjo ilgą raudonai juodą vilnonį apsiaustą.

– Esu laimingas matydamas savo brolį Egipto faraoną, kurio šlovė nepaliauja augusi.

– Hetitų imperijos valdovo galybė gąsdina daugelio šalių gyventojus.

– Šiuo atžvilgiu mano broliui Ramziui nebėra ko man pavydėti. Aš buvau sudaręs nenugalimą sąjungą, o tu ją įveikei. Kokia dievybė tau padėjo?

– Mano tėvas Amonas. Jo ranka atstojo manąją.

– Aš neįstengiau patikėti, kad žmogus, nors jis būtų ir faraonas, gali įgyti tokią galią.

– Tu nedvejodamas naudojaisi melu ir klasta.

– Tai tokie pat karo ginklai kaip bet kurie kiti! Jie būtų tave nugalėję, jei tau nebūtų padėjusi toji antgamtinė jėga. Tą beprotišką drąsą pakurstė tavo tėvo Sečio siela; ji privertė tave pamiršti baimę ir pralaimėjimą.

– Ar tu pasirengęs pasiduoti, mano broli Muvatali?

– Argi mano brolis Ramzis įpratęs kalbėti ir elgtis kaip storžievis?

– Tūkstančiai žmonių žuvo dėl grobikiškos Hetitų imperijos politikos, tad nebe laikas tuščiai plepėti.

– Ar mano brolis žino, kas aš toks?

– Hetitų imperijos valdovas, patekęs į spąstus savo Kadešo tvirtovėje.

– Kartu su manimi – mano brolis Hatušilis, sūnus Uri-Tešubas, mano sąjungininkai ir pavaldiniai. Jei mes pasiduosime, imperija liks be valdovo.

– Nugalėtasis privalo padaryti išvadas iš savo pralaimėjimo.

– Tu laimėjai Kadešo mūšį, tai tiesa; bet tvirtovė lieka neįveikiama.

– Anksčiau ar vėliau ji kris.

– Pirmieji tavo puolimai buvo nesėkmingi; toliau puldamas tvirtovę, tu neteksi daugelio karių, o Kadešo sienos liks net neįdrėkstos.

– Todėl aš ir nutariau pasirinkti kitą kovos būdą.

– Kadangi mudu šnekamės kaip broliai, gal tu man pasakysi kokį?

– O tu dar neatspėjai? Jis remiasi kantrybe. Tvirtovės viduje jūsų daug; mes palauksime, kol jums pritrūks maisto. Kažin kas tada jums atrodys maloniau: ilgos bado kančios ar – greita kapituliacija?

– Mano brolis Ramzis prastai žino šią tvirtovę. Jos erdviuose sandėliuose yra didžiulės maisto atsargos, kurios leis mums atlaikyti apsiaustį daug mėnesių. Tokiu būdu mūsų gyvenimo sąlygos bus kur kas geresnės nei Egipto armijos.

– Tuščios pagyros.

– O ne, mano broli, tikrai ne! Jūs, egiptiečiai, labai nutolę nuo savo žemių ir išteklių; kuo toliau, tuo daugiau sunkumų jums teks patirti. Visi žino, kad baisiai nemėgstate gyventi toli nuo gimtinės, o Egiptas nemėgsta likti be faraono. Ateis ruduo, paskui žiema su savo šalčiais ir ligomis. Prie jų prisidės nuovargis ir nusivylimas. Gali būti tikras, brolau mano Ramzi: mūsų padėtis bus geresnė už jūsiškę. Ir nemanyk, kad mums pritrūks vandens: Kadešo vandens talpyklos pilnutėlės; be to, pačiame tvirtovės viduryje turime iškastą šulinį.

Ramzis nugėrė gurkšnį vandens – ne dėl to, kad jį kamavo troškulys, o norėdamas pertraukti pokalbį ir truputį pagalvoti. Muvatalio argumentai nebuvo nei beprasmiai, nei beverčiai.

– Gal mano brolis pageidauja numalšinti troškulį?

– Ne, aš gerai pakeliu karštį.

– O gal tu bijai nuodų, kuriais taip dažnai naudojamasi Hatušo dvare?

– Tas paprotys seniai pamirštas; bet aš esu linkęs, kad mano taurininkas ragautų visus man skirtus patiekalus. Beje, mano brolis Ramzis turi žinoti, kad vienas iš jo vaikystės draugų, jaunas ir gabus diplomatas Aša, buvo suimtas, kai šnipinėjo Hetitų imperijoje, persirengęs prekeiviu. Jei būčiau pritaikęs mūsų įstatymus, jis jau būtų nebegyvas. Bet aš pamaniau, kad būsi laimingas, galėdamas išgelbėti artimą ir branginamą žmogų.

– Klysti, Muvatali. Mano sieloje ir širdyje valdovas užgožė žmogų.

– Aša yra ne tik tavo draugas, bet ir tikrasis Egipto diplomatijos vadovas. Be to, jis geriausiai pažįsta Aziją. Žmogus gali likti bejausmis, bet valdovas nepaaukos vienos iš pagrindinių savo žaidimo figūrų.

– Ką tu siūlai?

– Argi taika, net laikina, ne geriau už pragaištingą karą?

– Taika... Tai neįmanoma!

– Pagalvok, mano brolau Ramzi, gerai pagalvok... Juk šiame mūšyje aš nepanaudojau visų hetitų kariuomenės pajėgų. Papildomos pajėgos netruks ateiti man į pagalbą, ir tau teks kautis kituose mūšiuose, o drauge palaikyti Kadešo apsiaustį. Greitai tau neužteks nei karių, nei ginklų, ir tavo pergalė virs katastrofa.

– Tu pralaimėjai Kadešo mūšį, Muvatali, ir drįsti prašyti taikos!

– Aš esu pasirengęs pripažinti savo pralaimėjimą ir surašyti oficialų dokumentą. Gavęs jį, tu atšauksi apsiaustį, o mano imperijos siena bus galutinai nustatyta ties Kadešu. Mano armija niekada neužkariaus Egipto.

56

Ašos vienutės durys atsivėrė.

Kad ir koks šaltakraujis, jaunas diplomatas krūptelėjo: paniurę dviejų sargybinių veidai nežadėjo nieko gera. Patekęs kalėjiman, Aša kasdien laukė mirties, nes hetitai niekada nebuvo atlaidūs šnipams.

Kirvis, durklas ar priverstinis šuolis nuo uolos viršūnės? Egiptietis linkėjo sau staigios ir greitos mirties, kuri netaptų žiauriu reginiu miniai.

Aša buvo įvestas į šaltą, nykią salę, kurią puošė tik skydai ir ietys. Kaip visuomet, Hetitų imperijoje nevalia buvo pamiršti karo.

– Kaip laikotės? – pasiteiravo žynė Putuhepa.

– Man trūksta galimybės pajudėti ir pasimankštinti; be to, man nepatinka jūsų maistas, bet aš dar gyvas. Argi tai ne stebuklas?

– Tam tikru atžvilgiu – taip.

– Jaučiu, kad mano sėkmės atsargos baigiasi... Tačiau mane ramina tai, kad šioje salėje regiu jus: argi moteris gali būti negailestinga?

– Nesitikėkite iš hetitės kokios nors silpnybės.

– Nejau nepadės nė mano žavesys?

Žynės veidą iškreipė įniršis.

– Ar jūs suvokiate, į kokią padėtį esate patekęs?

– Egipto diplomatas moka mirti šypsodamasis, net jei jis ir drebėtų visu kūnu.

Aša pagalvojo apie Ramzio pyktį – juk faraonas net aname

pasaulyje jam priekaištaus už tai, kad jis nesugebėjo pasprukti iš Hetitų imperijos ir papasakoti apie imperatoriaus suburtą didžiulę koaliciją, kurios ginkluotosios pajėgos turėjo būti nukreiptos prieš Egiptą. Ar valstietė perdavė jo trumputį laišką, kuriame buvo viso labo trys žodžiai? Aša nelabai tuo tikėjo. Bet jei vis dėlto laiškas pateko į Ramzio rankas, faraonas turėjo suvokti jo prasmę – tam jis buvo pakankamai įžvalgus.

Tačiau jei jis jo negavo... Neturėdama reikiamų žinių, Egipto armija buvo sumušta prie Kadešo, ir Egipto sostan atsisėdo Šenaras. Tokiu atveju jau geriau mirti nei tarnauti tam tironui.

– Jūs neišdavėte Ramzio, – tarė Putuhepa, – ir niekada netarnavote Šenarui.

– Palieku apie tai spręsti jums pačiai.

– Kadešo mūšis įvyko, – pranešė ji. – Ramzis nugalėjo sąjungininkų kariuomenę.

Ašai pasirodė, kad salės grindys sujudėjo po jo kojomis, ir jis susvyravo kaip girtas:

– Jūs juokaujate...

– Aš visai nenusiteikusi juokauti.

– Nugalėjo sąjungininkų kariuomenę... – pakartojo apstulbęs Aša.

– Mūsų imperatorius gyvas ir laisvas, – pridūrė Putuhepa, – o Kadešo tvirtovė nepaimta.

Diplomato nuotaika apniuko.

– Kokį gi likimą jūs man numatėte?

– Aš jus mielai sudeginčiau ant laužo kaip šnipą, bet jūs tapote vienu iš derybų objektų.

Egipto kariuomenė įsikūrė stovykloje priešais tvirtovę, kurios sienos liko pilkos ir niūrios, nors kaitino birželio pradžios saulė. Po Ramzio susitikimo su Muvataliu faraono kariai nė karto nepuolė Kadešo. Nuo tvirtovės sienų viršaus Uri-Tešu-

bas su hetitų lankininkais stebėjo priešus, kurie ramiausiai dirbo įvairius kasdienius darbus, rūpindamiesi arkliais, asilais ir jaučiais, arba pramogavo, rengdami imtynių varžybas, o, atitrūkę nuo darbų ir pramogų, kirto įvairiausius patiekalus, kuriuos ruošė amžinai tarpusavyje besiriejąą pulkų virėjai.

Aukštiesiems karininkams Ramzis davė vienintelį įsakymą: palaikyti drausmę. Nė vienam iš jų nebuvo pasakyta nė žodžio apie sutartį, sudarytą su Muvataliu.

Naujasis Seto junginio vadas išdrįso užduoti valdovui klausimus, kurie rūpėjo kiekvienam kariui.

– Didenybe, mes visi suglumę.

– Nejaugi tai, kad pasiekta šitokia pergalė, neperpildo jūsų džiaugsmu?

– Mes suprantame, Didenybe, kad Kadešo mūšį laimėjote jūs vienas, tačiau kodėl mes nepuolame tos tvirtovės?

– Nes neturime jokios galimybės ją paimti. Reikėtų paaukoti mažiausiai pusę mūsų kariuomenės, bet ir tuo atveju negalėtume būti tikri savo pergale.

– Kiek dar laiko mes turėsime likti čia ir spoksoti į tą prakeiktą tvirtovę?

– Aš sudariau sutartį su Muvataliu.

– Jūs turite omenyje... taikos sutartį?

– Jam buvo iškeltos tam tikros sąlygos; jei jos nebus įvykdytos, mes vėl imsimės karo veiksmų.

– Kiek laiko jūs jiems davėte, Didenybe?

– Ligi šios savaitės pabaigos. Tada aš sužinosiu, ko vertas hetitų imperatoriaus žodis.

Kelyje, vedančiame tvirtovėn iš šiaurės, pasirodė tolimas dulkių debesis. Prie Kadešo artinosi daug hetitų karo vežimų. Galbūt tie karo vežimai sudarė priešakinį dalinį, priklausantį pagalbinei armijai, skubančiai išvaduoti Muvatalį ir jo sąjungininkus?

Ramzis nuramino egiptiečių stovykloje kilusį sąmyšį. Įšokęs savo vežiman, kurį traukė „Pergalė Tėbuose“ ir „Deivė Mut patenkinta“, liūto lydimas valdovas nuvažiavo pasitikti hetitų būrio.

Hetitų lankininkai neatitraukė rankų nuo pavadžių. Garsas apie Ramzį ir Nugalėtoją jau spėjo pasklisti visoje Hetitų imperijoje.

Nuo vieno vežimo nulipo žmogus ir leidosi faraono link.

Elegantiškas, išdidaus veido, kurį puošė ploni išpuoselėti ūsiukai, lanksčiai žengiantis Aša pamiršo etiketo taisykles ir puolė prie Ramzio.

Draugai apsikabino.

– Ar mano laiškas buvo nors kiek naudingas, Didenybe?

– Ir taip, ir ne. Aš nesugebėjau atsižvelgti į tavo perspėjimą, bet likimas buvo Egiptui palankus ir veikė jo naudai. Tavo įspėtas aš atskubėjau čia negaišdamas laiko, o nugalėjo Amonas.

– Aš jau maniau, kad niekuomet nebepamatysiu Egipto. Hetitų kalėjimai – kraupūs. Žinoma, aš pamėginau įtikinti priešininką, kad esu Šenaro bendrininkas. Turbūt tai išgelbėjo man gyvybę. Paskui siūbtelėjo visa banga įvykių. Ne, numirti ten būtų reiškę visiems parodyti, kad man neatleistinai trūksta skonio.

– Mums reikia nuspręsti, ar sudarysime paliaubas, ar tęsime karą. Tavo nuomonė man bus tikrai naudinga.

Palapinėje Ramzis parodė Ašai hetitų imperatoriaus atsiųstą raštą.

Aš, Muvatalis, esu tavo tarnas, Ramzi, ir pripažįstu tave esant tikruoju Šviesos Sūnumi. Mano šalis yra tavo tarnaitė, ji puola tau į kojas. Bet nepiktnaudžiauk savo valdžia!

Tavo valia nepalenkiama, tu tai įrodei, pasiekęs didelę pergalę. Tačiau kodėl turėtum naikinti tavo tarno tautą? Kodėl tavo širdyje turėtų liepsnoti pyktis?

Kadangi tu nugalėjai, pripažink, kad taika geriau už karą, ir dovanok hetitams gyvybę.

– Puikus diplomatinis stilius, – pagyrė Aša.

– Kaip tau atrodo, ar šis raštas bus aiškus visoms kaimyninėms šalims?

– Tai tikras diplomatijos meno kūrinys! Tai, kad hetitų valdovas nugalėtas mūšyje, jau nauja ir neįprasta, o tai, kad jis pripažįsta savo pralaimėjimą, – dar vienas stebuklas, kurį galima tau priskirti.

– Man nepavyko paimti Kadešo.

– Bene tai svarbu! Tu laimėjai lemiamą mūšį. Nenugalimasis Muvatalis dabar laiko save tavo pavaldiniu – bent taip jis sako... Šis priverstinis nusižeminimas nepaprastai sustiprins tavo autoritetą.

Muvatalis ištesėjo žodį: surašė tinkamą dokumentą ir paleido Ašą laisvėn, tad Ramzis įsakė savo kariuomenei pasiruošti kelionėn ir leistis atgal į Egiptą.

Prieš palikdamas vietovę, kur žuvo tiek jo tėvynainių, Ramzis atsigręžė į tvirtovę, iš kurios netrukus gyvi ir sveiki turėjo išeiti Muvatalis su sūnumi ir broliu. Faraonui nepavyko sunaikinti to hetitų galybės simbolio, bet kas liks iš tos galybės po triuškinamo sąjungininkų pralaimėjimo? Muvatalis, skelbiąsis Ramzio tarnu... Kas būtų išdrįsęs nors įsivaizduoti tokią sėkmę? Niekada valdovas nepamirš, kad tik jo dangiškojo tėvo, kurio jis šaukėsi, pagalba leido jam paversti katastrofą triumfu.

– Kadešo lygumoje nebeliko nė vieno egiptiečio, – pranešė sargybos viršininkas.

– Pasiųsk žvalgus į pietus, į rytus ir į vakarus, – įsakė Muvatalis savo sūnui Uri-Tešubui. – Galbūt Ramzis įsiminė gautą pamoką ir paslėpė savo armiją miške, norėdamas mus užpulti tuo metu, kai išeisime iš tvirtovės.

– Kiek dar laiko mums teks bėgti?

– Mums reikia grįžti į Hatušą, – pasakė Hatušilis, – atkurti kariuomenę ir peržiūrėti savo veiklos tikslus bei būdus.

– Aš kreipiuosi ne į nugalėtą karvedį, – plykstelėjo Uri-Tešubas, – o į hetitų imperatorių.

– Nurimk, sūnau, – įsikišo Muvatalis. – Aš manau, kad vyriausiasis jungtinės armijos karvedys niekuo nekaltas. Mes visi nepakankamai įvertinome asmeninę Ramzio galią.

– Jeigu jūs būtumėt leidęs veikti man, mes būtume nugalėję!

– Klysti. Egiptiečių ginkluotė yra puikios kokybės, faraono kovos vežimai verti mūsiškių. Tiesioginis susidūrimas lygumoje, kurį tu siūlei, būtų pasibaigęs ne mūsų naudai, ir mūsų kariuomenė būtų patyrusi didelių nuostolių.

– Ir jūs tenkinatės tuo žeminančiu pralaimėjimu...

– Mes išsaugojome šią tvirtovę; Hetitų imperija neužgrobta – karas su Egiptu tęsis.

– Kaip jis gali tęstis po to, kai jūs pasirašėte tokį mus žeminantį dokumentą!

– Juk tai buvo ne taikos sutartis, – patikslino Hatušilis, – o paprastas laiškas, vieno valdovo siųstas kitam. Tai, kad Ramzis juo pasitenkino, rodo jo nepatyrimą.

– Betgi Muvatalis ten nedviprasmiškai pareiškia, kad laiko save Faraono pavaldiniu!

Hatušilis nusišypsojo.

– Kai pavaldinys turi reikiamo dydžio kariuomenę, niekas jam nedraudžia pakelti maištą.

Uri-Tešubas įrėmė įžūlų žvilgsnį į Muvatalį.

– Neklausykite daugiau to menkystės, tėve, ir suteikite man neribotus karinius įgaliojimus! Diplomatinės gudrybės ir klasta nieko neduos. Aš vienas, tiktai aš galiu sutriuškinti Ramzį.

– Grįžkime į Hatušą, – atkirto imperatorius. – Įkvėpus mūsų kalnų oro, protas beregint prašviesės.

57

Staigiu ir smarkiu šuoliu Ramzis paniro į baseiną, kur maudėsi Nefertarė, nuplaukė ligi jos po vandeniu ir apglėbė žmoną per liemenį. Apsimesdama esanti užklupta iš netyčių ir be galo nustebusi, ji nugrimzdo gilyn, bet tuoj pat jiedu apsikabinę lėtai iškilo į paviršių. Auksaspalvis šuo Budrius lodamas lakstė aplink baseiną, o Nugalėtojas, pasipuošęs plonu auksiniu antkakliu, kuriuo jis buvo apdovanotas už drąsą, snaudė figmedžio šešėlyje.

Ramzis negalėjo žiūrėti į Nefertarę ir likti abejingas jos grožiui, kuris jį burte užburdavo. Pranokdamas jausmų bei pažiūrų bendrumą ir kūniškąjį potraukį, juos siejo paslaptingas ryšys, stipresnis už laiką ir mirtį. Švelni rudens saulė užliejo jų veidus savo palaiminga šviesa, kol jiedu plaukiojo žalsvai žydrame baseino vandenyje. Ramziui su Nefertare išlipus ant pakraščio, Budrius liovėsi lojęs ir ėmė laižyti jiems kojas. Valdovo šuo nekentė vandens ir niekaip neįstengė suprasti, kokį gi malonumą gali jausti jo šeimininkas, būdamas šlapias nuo galvos iki kojų. Karališkosios poros į valias paglostytas ir paglamonėtas, Budrius įsitaisė tarp priekinių didžiulio liūto letenų ir saldžiai užmigo.

Nefertarė sukėlė jam tokį geismą, kad Ramziui ėmė atrodyti, jog jis visas liepsnoja. Jo rankos nuslydo žydinčiu jaunos moters kūnu su tokiu pat įkarščiu, koks apima keliautoją, žengiantį į nežinomą šalį. O Nefertarė iš pradžių niekuo jam neatsakė – ji buvo laiminga, kad Ramzis jos siekia, kad stengiasi ją užkariauti, ir mėgavosi ta laime. Bet ji neilgai pajėgė slopinti savo aistrą ir karštai atsiliepė į mylimojo glamones.

Dabar visa šalis vadino Ramzį didžiuoju Ramziu. Jam grįžus į Pi-Ramzį, gausi minia sveikino Kadešo mūšio nugalėtoją, faraoną, kuriam pavyko ne tik priversti hetitus bėgti, bet ir nustumti juos atgal į jų žemes. Kelias savaites ir kaimuose, ir miestuose trukusios linksmybės leido deramai atšvęsti tą puikią pergalę. Priešo įsiveržimo pavojui išsisklaidžius, Egiptas vėl ėmė džiaugtis gyvenimu, o tą džiaugsmą dar labiau skatino puikus potvynis, žadėjęs gausų derlių.

Penktieji Sečio sūnaus valdymo metai baigėsi triumfu. Naujieji karvedžiai buvo ištikimi valdovui, o faraono šlovės apakinti dvariškiai pripažino jo pranašumą ir nusilenkė jo valdžiai. Ramzio jaunystė ėjo į pabaigą. Dvidešimt aštuonerių metų vyras, valdęs Abi Žemes, pasižymėjo iškiliausiems valdovams būdinga proto ir valios jėga ir jau paliko neišdildomą pėdsaką savo laikų istorijoje.

Ramstydamasis lazda, Homeras nuėjo pasitikti Ramzio.

– Aš baigiau tai, ką buvau jums pažadėjęs, Didenybe.

– Gal norite atsiremti į mano ranką ir truputį pasivaikščioti? Ar mudviem geriau prisėsti po jūsų citrinmedžiu?

– Paėjėkime truputį. Pastaruoju metu mano galva ir ranka gerokai padirbėjo; dabar atėjo kojų eilė.

– Tas naujas darbas privertė jus atidėti į šalį *Iliadą*.

– Žinoma... Bet jūs man pakišote tokią puikią temą!

– Kaipgi jūs ją išgvildenote?

– Neiškraipydamas tiesos, Didenybe; aš nenuslėpiau nei jūsų kariuomenės bailumo, nei jūsų vienišos ir beviltiškos kovos, nei kreipimosi į jūsų dieviškąjį tėvą. Šios nepaprastos pergalės aplinkybės taip mane įkvėpė, tarsi aš būčiau buvęs jaunas poetas, rašąs savo pirmąjį kūrinį! Eilės liete liejosi, scenos pačios rikiavosi reikiama tvarka. Jūsų draugas Amenis padėjo man išvengti kai kurių gramatinių klaidų; egiptiečių kalba nelengva, bet tokia lanksti ir tiksli, kad poetui ji – tikras lobis.

– Pasakojimas apie Kadešo mūšį bus iškaltas iš lauko pusės pietinėje Karnako šventyklos didžiosios kolonų salės sienoje, – pasakė Ramzis. – Jį bus galima perskaityti taip pat išorinėje Luksoro šventyklos kiemo sienų pusėje, ant šventyklos pilono fasado, ant išorinių Abido šventyklos sienų ir būsimajame manosios milijonų metų šventyklos priekiniame kieme.

– Taigi, amžinybės akmuo visiems laikams išsaugos prisiminimą apie Kadešo mūšį.

– Šitaip aš noriu pagerbti neregimąjį dievą, Homerai, ir tvarkos pergalę prieš sumaištį – galbūt teisingiau būtų pasakyti: Įstatymo galią įveikti sumaištį.

– Jūs mane stebinate, Didenybe, o jūsų šalis kasdien mane stebina dar labiau. Juk aš netikėjau, kad jūsų garsusis Įstatymas padės jums nugalėti priešą, pasiryžusį jus sunaikinti.

– Jeigu Maat meilė nebeskatins mano minties ir valios, mano valdymas beregint pasibaigs, o Egiptas suras sau kitą valdovą.

Nors Amenis sukimšdavo daugybę maisto, jis nė kiek nestorėjo. Vis toks pat liesas, perblyškęs ir liguistas, valdovo asmens sekretorius nė nosies nebeiškišdavo iš savo raštinės ir su nedidele padėjėjų grupe tvarkė įspūdingas krūvas bylų. Nuolat palaikydamas tiesioginį ryšį su viziriu ir ministrais, Amenis puikiai žinojo, kas dedasi šalyje, ir stebėjo, kad kiekvienas aukštas pareigūnas nepriekaištingai atliktų jam skirtą užduotį. Ramzio vaikystės draugo supratimu, teisingas valstybės valdymas turėjo remtis vienu labai paprastu principu: kuo aukštesnis buvo užimamas postas, tuo didesnė turėjo būti atsakomybė ir tuo griežtesnė bausmė turėjo būti skiriama klaidos arba aplaidumo atvejais. Visi, pradedant ministru ir baigiant skyriaus viršininku, privalėjo atsakyti už savo pavaldinių klaidas ir gauti už jas atitinkamą atpildą. Ministrai, atleisti iš savo pareigų, ir perkelti į žemesnes pareigas valdininkai savo kailiu patyrė Amenio griežtumą.

Kai valdovas būdavo Pi-Ramzyje, jo slaptasis patarėjas lankydavosi pas jį kasdien. Jam išvykus į Tėbus ar į Memfį, Amenis parengdavo išsamius pranešimus, kuriuos faraonas labai atidžiai perskaitydavo, o tada apsvarstydavo ir išspręsdavo vieną ar kitą klausimą.

Raštininkas baigė aiškinti valdovui savo sumetimus dėl užtvankų sutvirtinimo, kurį reikėjo atlikti kitais metais, kai į raštinę, pilną lentynų, kuriose buvo sukrauti kuo rūpestingiausiai surūšiuoti papirusai, buvo įleistas Seramana. Milžinas sardas nusilenkė valdovui.

– Ar tu vis dar pyksti ant manęs? – paklausė Ramzis.

– Aš nebūčiau palikęs jūsų mūšio lauke.

– Buvo nepaprastai svarbu, kad tu saugotum mano žmoną ir motiną.

– Aš to neneigiu, bet man būtų buvę smagu jus lydėti ir pakloti kaip galima daugiau hetitų. Jų pasipūtimas mane tiesiog siutina. Kai kas nors siekia, kad juos laikytų geriausiais pasaulyje kariais, lai nesislepia tvirtovėje!

– Seramana, mes turime ne taip daug laiko, – įsikišo Amenis. – Ką tau pavyko išsiaiškinti?

– Nieko, – atsakė Seramana.

– Jokių pėdsakų?

– Aš radau vežimą ir mūsų tvarkos sergėtojų lavonus, bet Šenaro kūno ten nebuvo. Pasak pirklių, pasislėpusių nuo smėlio audros iš akmenų sukrautoje lūšnelėje, viesulas buvęs nepaprastai smarkus ir užtrukęs neįprastai ilgai. Aš nukeliavau iki Hargos oazės ir galiu jums prisiekti, kad drauge su savo vyrais uoliai apieškojau dykumą.

– Eidamas apgraibomis, Šenaras tikriausiai įkrito į išdžiūvusios upės vagą, ir jį užpustė smėlis, – nutarė Amenis.

– Visi taip mano, – sutiko Seramana.

– Tik ne aš, – pareiškė Ramzis.

– Jis neturėjo jokios galimybės ištrūkti iš to pragaro, Dide-

nybe; išsukęs iš pagrindinio kelio, jis pasiklydo ir neįstengė ilgai atsilaikyti prieš audrą, smėlį ir troškulį.

– Jo neapykanta tokia stipri, kad atstos jam valgį ir gėrimą. Šenaras gyvas.

Padėjęs lelijų ir papirusų puokštę ant aukų altoriaus, valdovas stabtelėjo susitelkti priešais dievo Toto statulą Užsienio reikalų ministerijos prieangyje. Sėdinčio paviano pavidalo žinių ir išminties dievo galvą vainikavo pusmėnulis, jis buvo pakėlęs akis į dangų ir žvelgė į žmonėms nepasiekiamas tolumas.

Ramziui einant per ministeriją, pareigūnai stojosi ir žemai jam lenkėsi. Aša, naujasis užsienio reikalų ministras, pats atvėrė valdovui savo kabineto duris. Faraonas apkabino savo draugą, dvaro akyse tapusį didvyriu. Valdovo atvykimas buvo ryškus pagarbos ir palankumo ženklas, patvirtinąs, kad Aša tikrai yra Egipto diplomatijos viršininkas.

Jo kabinetas labai skyrėsi nuo Amenio raštinės. Iš Sirijos atvežtų rožių puokštės; gėlių kompozicijos iš narcizų ir medetkų; grakščios alebastro vazos, stovinčios ant apvalių vienakojų staliukų; aukštos lempos, akacijos medžio skrynios ir spalvingos užuolaidos vertė atvykėlį jaustis ne darbo kabinete, o kokios nors prabangios sodybos kambaryje.

Protu švytinčiomis akimis, elegantiškas, užsidėjęs lengvą iškvėpintą peruką, Aša panėšėjo į lengvabūdį, išsipusčiusį puotos svečią, kiek iš aukšto žvelgiantį į paprastus mirtinguosius. Kas būtų galėjęs pamanyti, kad tas aukštuomenės liūtas sugebės tapti šnipu, besidangstančiu prekeivio drapanomis, ir leistis kelionėn priešiško hetitų krašto keliais? Prabangiõs naujojo ministro kabineto aplinkos negadino jokia bylų krūva – Aša mieliau saugojo svarbiausias žinias ir duomenis savo stebuklingai talpioje atmintyje.

– Bijau, kad būsiu priverstas atsistatydinti, Didenybe.

– O ką, padarei kokią nors rimtą klaidą ar kuo nors prasikaltai?

– Taip, – neveiksmingumu. Nors mano tarnybų darbuotojai netausojo nei savo jėgų, nei pastangų, jiems nepavyko rasti Mozės. Tai net įdomu... Paprastai liežuviai gana greit atsiriša. Mano nuomone, yra vienintelis paaiškinimas: Mozė pasislėpė kažkokioje nuošalioje, dievų ir žmonių pamirštoje vietoje ir niekur iš ten nepakrutėjo. Jeigu jis pakeitė vardą ir įsiliejo beduinų šeimon, bus labai sunku, o gal net neįmanoma jo atpažinti.

– Tęsk paieškas. O kas girdėti apie hetitų šnipinėjimo tinklą, įkurtą mūsų šalyje?

– Jaunos šviesiaplaukės moters kūnas buvo palaidotas nenustačius jos asmenybės, o kerėtojas dingo. Be abejo, jam pavyko pabėgti iš Egipto. Ir šiuo atveju – jokių šnekų, tarsi visi to tinklo nariai būtų išgaravę per keletą dienų. Mes išvengėme baisaus pavojaus, Ramzi.

– Ar tas pavojus iš tiesų išsisklaidė?

– Drąsiai tai teigdamas, pasirodyčiau pernelyg pasitikįs savimi, – pripažino Aša.

– Būk budrus.

– Aš dažnai mąstau, ko dabar griebsis hetitai, – prisipažino Aša. – Jie jaučiasi pažeminti pralaimėjimo, o vidiniai jų prieštaravimai labai gilūs. Jie nesitenkins sudaryta taika, bet jiems prireiks daugelio mėnesių, o gal net kelerių metų, kol atgaus jėgas.

– Kaip elgiasi Meba?

– Mano garbusis pirmtakas tapo uoliu pavaduotoju ir pagalbininku, mokančiu būti savo vietoje.

– Nepasikliauk juo. Kaip buvęs ministras, jis gali tau tik pavydėti. Ką praneša mūsų įgulų viršininkai iš Pietų Sirijos?

– Visur esą tylu ramu; bet aš tik iš dalies pasitikiu jų įžvalgumu, todėl rytoj pats išvykstu į Amuru provinciją. Kaip tik ten mes privalome sutelkti pajėgas, kurios įstengtų sustabdyti hetitų puolimą.

58

Norėdama numalšinti savo įniršį, žynė Putuhepa atsiskyrė nuo pasaulio švenčiausioje hetitų sostinės vietoje – požeminiame aukštutinio miesto kambaryje, iškaltame uoloje netoli akropolio, kur kilo imperatoriaus rūmai. Pralaimėjęs Kadešo mūšį, Muvatalis nutarė nebeprisileisti artyn nei brolio, nei sūnaus ir stiprino savo vienvaldystę teigdamas, kad tik jis vienas sugebės palaikyti pusiausvyrą tarp besivaržančių grupuočių.

Požeminio kambario lubos buvo skliautuotos, o sienas puošė iškalti reljefai, vaizduoją sparnuota saule vainikuotą imperatorių kario ir žynio pavidalu. Putuhepa pasuko prie Pragaro altoriaus, ant kurio buvo padėtas kruvinas kalavijas.

Kaip tik čia ji atėjo ieškoti įkvėpimo, kuris jai buvo būtinas, norint išgelbėti vyrą nuo Muvatalio rūstybės ir leisti Hatušiliui atgauti imperatoriaus malonę. Be to, Uri-Tešubas, remiamas kovingiausiai nusiteikusios karo aristokratijos dalies, nesėdės rankų sudėjęs ir pamėgins sunaikinti Hatušilį, o gal net nužudyti ir Muvatalį.

Putuhepa ligi vidurnakčio mąstė tik apie savo vyrą.

Pragaro dievai pakuždėjo jai atsakymą.

Mažojoje taryboje, kurią sudarė imperatorius Muvatalis, jo sūnus Uri-Tešubas ir brolis Hatušilis, kilo smarkus ginčas.

– Tik Hatušiliui tenka atsakomybė už mūsų pralaimėjimą, – pareiškė Uri-Tešubas. – Jei sąjungininkų kariuomenei būčiau vadovavęs aš, mes būtume sutriuškinę egiptiečių armiją.

– Mes ją sutriuškinome, – priminė Hatušilis, – bet ar kas galėjo numatyti Ramzio elgesį?

– Aš būčiau jį nugalėjęs!

– Nesigirk, – įsikišo imperatorius, – niekas nebūtų įveikęs tos jėgos, kuri tą dieną įkvėpė jį kovai. Kai prabyla dievai, reikia mokėti išgirsti jų balsą.

Muvatalio žodžiai sutrukdė jo sūnui tęsti pokalbį taip, kaip jis buvo numatęs, todėl jis pradėjo puolimą kita linkme.

– Ką jūs numatote daryti ateityje, tėve?

– Aš apie tai galvoju.

– Nebe laikas galvoti! Kadeše mes užsitraukėme gėdą, tad reikia veikti kuo greičiau. Patikėkite man vadovavimą mūsų jungtinės armijos likučiams, ir aš užimsiu Egiptą.

– Nesąmonė, – pasakė Hatušilis. – Pirmiausia mums turi rūpėti išsaugoti savo ryšius. Mūsų sąjungininkai neteko daugelio karių; daugelio kunigaikščių sostai gali susvyruoti, jei mes jų neparemsime pinigais.

– Pralaimėjusiojo plepalai! – atkirto Uri-Tešubas. – Hatušilis siekia laimėti laiko, kad galėtų nuslėpti esąs bailys ir menkystė.

– Prikąsk liežuvį, – užriko Muvatalis, – plūsdamasis nieko nelaimėsi.

– Gana dvejonių, tėve: aš reikalauju neribotų įgaliojimų.

– Imperatorius – aš, Uri-Tešubai, ir ne tu man nurodinėsi, ką turėčiau daryti.

– Na, ir likite su savo netikusiu patarėju, jei taip labai to norite, o aš pasitraukiu į savo kambarius ir neišeisiu iš rūmų tol, kol jūs neįsakysite man vesti mūsų karius į pergalę.

Ir Uri-Tešubas smarkiai trypdamas išlėkė iš priėmimų salės.

– O juk jis truputį teisus, – pripažino Hatušilis.

– Ką tu turi omenyje?

– Putuhepa prašė Pragaro dievų patarimo.

– Ką gi jie atsakė?

– Mes turime atitaisyti Kadešo nesėkmę.

– Tu jau numatei veiksmų planą?

– Jis pavojingas, bet aš pasirengęs rizikuoti.

– Tu – mano brolis, Hatušili; man brangi tavo gyvybė.

– Nemanau, kad Kadeše padariau kokią nors klaidą. Labiausiai man rūpi imperijos didybė. Aš įvykdysiu tai, ko reikalauja Pragaro dievai.

Sodininkas Nedžemas, tapęs Didžiojo Ramzio žemdirbystės ministru, taip pat buvo jo sūnaus Kha mokytojas. Sužavėtas vaiko gabumų skaityti ir rašyti, jis leido berniukui tenkinti savo polinkį mokytis.

Ministras su valdovo sūnumi sutarė kuo puikiausiai, o Ramzis džiaugėsi tokiu auklėjimu. Tačiau romusis Nedžemas pirmąkart pasijuto privaląs pasipriešinti Ramzio įsakymui, žinodamas, kad tokia nepagarba taps jo atleidimo iš pareigų priežastimi.

– Jūsų Didenybe...

– Klausau tavęs, mano gerasis Nedžemai.

– Kalba apie jūsų sūnų.

– Ar jis pasirengęs kelionei?

– Taip, bet...

– Gal jis nesveikuoja?

– Ne, Didenybe, bet...

– Tada tegu tuoj pat ateina čia.

– Jūsų Didenybe, tik nepykit už tai, ką pasakysiu. Aš nesu tikras, kad toks mažas vaikas gali įveikti jūsų parengtą pavojų.

– Palik apie tai spręsti man, Nedžemai.

– Juk pavojus... Pavojus iš tiesų didelis!

– Kha privalo pažvelgti į akis savo likimui, kad ir koks jis būtų. Mano sūnus ne toks kaip kiti vaikai.

Nedžemas suprato, kad visos jo pastangos bus bevaisės.

– Kartais aš apgailestauju, kad tai iš tikrųjų taip, Didenybe.

Virš Deltos pūtė šaltas šiaurės vėjas, bet jis nepajėgė išsklaidyti didelių, juodų debesų, pritvinkusių lietaus. Sėdėdamas balne už jojančio puikiu širmu žirgu tėvo nugaros, mažasis Kha drebėjo.

– Man šalta, tėve; ar negalėtume joti ne taip greit?

– Mes skubame.

– Kur tu mane vežiesi?

– Pamatyti mirtį.

– Gražiąją Vakarų deivę, kuri taip švelniai šypsosi?

– Ne, tai teisuolių mirtis, o tu dar ne teisuolis.

– Aš noriu juo tapti!

– Ką gi, tuomet įveik pirmąją to kelio atkarpą.

Kha sukando dantis. Jis niekada neapvils savo tėvo.

Ramzis sustojo prie kanalo. Ten, kur jis atsišakojo nuo Nilo, stovėjo nedidelė granito šventyklėlė. Atrodė, kad šioje vietovėje tvyro tyla, rimtis ir ramybė.

– Mirtis čia?

– Šito pastato viduje. Jeigu tu jos bijai, tai neik ten.

Kha nušoko ant žemės ir prisiminė magiškus užkeikimus, kurių išmoko iš pasakų. Jie turėjo užkirsti kelią pavojui. Vaikas atsigręžė į tėvą. Ramzis nė nekrustelėjo. Kha suprato, kad jam nėra ko laukti pagalbos iš faraono, tad reikia eiti šventyklon.

Saulę uždengė atslinkęs debesis, dangus aptemo. Vaikas dvejodamas žengė pirmyn ir sustojo pusiaukelėje nuo tikslo, nepriėjęs šventyklos: kelią jam pastojo juoda kaip rašalas, plačiagalvė, daugiau nei metro ilgio kobra, aiškiai ketinanti jį pulti.

Suakmenėjęs iš siaubo, vaikas nesiryžo nė pabėgti.

Įsidrąsinusi kobra ėmė šliaužti artyn.

Dar akimirka, ir gyvatė kirs. Kliūvančiu liežuviu murmėdamas senuosius užkeikimus, berniūkštis užsimerkė kaip tik tada, kai kobra pakilo, atsirėmusi uodega į žemę.

Dvišaka lazda prispaudė šliužą prie smėlėto tako.

– Ta mirtis – ne tau, mažyli, – pareiškė Setau. – Bėk pas tėvą.

Kha pažvelgė Ramziui tiesiai į akis.

– Kobra man neįgėlė todėl, kad aš kalbėjau tinkamus užkeikimus... Aš tapsiu teisuoliu, juk taip?

Kai Ramzis atėjo aplankyti motinos, Tuja, įsitaisiusi patogiame krėsle, mėgavosi švelnia žiemos saulės šiluma, grožėjosi auksu nutviekstais savo privataus sodo medžiais ir šnekučiavosi su aukšta tamsiaplauke moterimi.

– Dolante! – sušuko valdovas, atpažinęs seserį.

– Nebūk jai per daug griežtas, – paprašė Tuja, – ji turi daug ką tau pasakyti.

Išvargusi, perblyškusi Dolantė puolė Ramziui į kojas.

– Maldauju, atleisk man!

– Tu jautiesi kalta, Dolante?

– Tas prakeiktas magas mane apkerėjo... Aš pamaniau, kad jis – doras žmogus.

– O kas jis toks?

– Libis, burtų žinovas, raganius. Jis laikė mane uždaręs vienuose namuose Memfyje, o kai iš ten pabėgo, privertė keliauti kartu su juo. Jei būčiau nepaklususi, jis būtų perrėžęs man gerklę.

– Kodėl jis buvo toks žiaurus?

– Todėl, kad... Todėl, kad...

Dolantė prapliupo verkti. Ramzis pakėlė ją nuo žemės ir padėjo jai atsisėsti.

– Paaiškink man.

– Kerėtojas... Kerėtojas nužudė tarnaitę ir jauną šviesiaplaukę moterį, kuri buvo jo mediumas. Jis užmušė jas, nes jos atsisakė jam paklusti ir padėti.

– Tu visa tai matei?

– Ne, aš buvau uždaryta savo kambary... Bet aš mačiau lavonus, kai mes ėjome iš to namo.

– Kodėl tas burtininkas laikė tave nelaisvėje?

– Jis manė, kad aš esanti geras mediumas, ir ketino pasinaudoti manimi, kad pakenktų tau, broli! Jis vis užduodavo man kažkokių kvaišalų ir klausinėdavo apie tavo įpročius... Bet aš nepajėgiau jam atsakyti į tuos klausimus. Pasukęs Libijos link, jis mane paleido. Aš išgyvenau siaubingas akimirkas, Ramzi, – aš buvau tikra, kad jis manęs nepasigailės!

– Juk tu buvai labai neatsargi, argi ne taip?

– Aš gailiuosi, Ramzi; jei tik tu žinotum, kaip aš gailiuosi!

– Niekur neišvyk iš Pi-Ramzio dvaro.

59

Aša gerai pažinojo Amuru provincijos kunigaikštį Bentešiną. Nelabai dėmesingas dievų žodžiui, jis kur kas daugiau dėmesio skyrė auksui, moterims ir vynui. Tai buvo ištvirkęs parsidavėlis, besirūpinąs tik savo gerove ir malonumais.

Kadangi Amuru provincijai turėjo atitekti svarbiausias strateginis vaidmuo, Egipto diplomatijos viršininkas nešykštėjo priemonių, galinčių jam užtikrinti veiksmingą Bentešinos paramą. Visų pirma Aša atvyko pats, dargi faraono vardu, taip liudydamas kunigaikščiui savo pagarbą. Be to, jis atgabeno Bentešinai daug vertingų dovanų: prabangių audinių, puikaus vyno, alebastro indų, iškilmėms skirtų puošnių ginklų ir karališkojo dvaro vertų baldų.

Dauguma Egipto karių, paskirtų į Amuru provincijoje išdėstytas įgulas, buvo pašaukti į pagalbinę armiją, kurios atvykimas prie Kadešo nulėmė pergalingą mūšio baigtį. Grįžę į Egiptą, jie gavo ilgų atostogų, o jomis pasinaudoję galėjo tęsti karo tarnybą. Todėl Aša atsivedė penkiasdešimties karininkų būrį, kurie buvo įpareigoti apmokyti vietines ginkluotąsias pajėgas dar prieš atvykstant iš Pi-Ramzio tūkstančiui pėstininkų ir lankininkų, turėjusių paversti Amuru stipria karo baze.

Įsėdęs į laivą Pelūzoje, Aša pasuko šiaurėn. Kadangi vėjai buvo palankūs, o jūra rami, jo kelionė užtruko neilgai ir buvo maloni. Tai, kad laive buvo jauna sirė, prisidėjo prie kelionės žavesio.

Kai egiptiečių laivas įplaukė Beiruto uostan, krantinėje jo jau laukė kunigaikštis Bentešina su savo dvariškiais. Linksmas

ir apkūnus penkiasdešimtmetis juodais spindinčiais ūsais, Bentešina išbučiavo Ašą į abu skruostus ir ėmė liaupsinti stebuklingą pergalę, kurią Didysis Ramzis pasiekė prie Kadešo, tokiu būdu iš esmės pakeisdamas ligi tol pasaulyje nusistovėjusią pusiausvyrą.

– Kokią nuostabią karjerą jūs padarėte, brangusis Aša! Toks jaunas, o jau galingojo Egipto užsienio reikalų ministras... Žemai lenkiu prieš jus galvą.

– Tai nebūtina, juk aš atvykau kaip draugas.

– Jūs gyvensite mano rūmuose, o visi jūsų norai bus nedelsiant vykdomi.

Bentešinos akys godžiai sublizgo:

– Gal pageidautumėte... jaunos skaistuolės?

– Kas gi bus toks kvailas, kad paniekintų tokį lobį? Pažvelk į tas kuklias dovanas, Bentešina, ir pasakyk man, ar jos tau patinka?

Jūreiviai iškėlė į krantinę dėžes su dovanomis.

Šnekusis Bentešina neslėpė pasitenkinimo. Pamatęs nepaprastai dailaus darbo lovą, jis palaimingai atsiduso:

– Ak jūs, egiptiečiai! Kas jau kas, o jūs mokate mėgautis gyvenimu! Man knieti išbandyti tą ištaigingą guolį... ir ne vienam!

Kadangi kunigaikštis buvo puikiai nusiteikęs, Aša pasinaudojo proga ir pristatė jam atsivežtuosius karininkus.

– Kaip ištikimas Egipto sąjungininkas, tu privalai padėti mums sudaryti patikimą gynybos sistemą, kuri saugos Amuru ir privers hetitus pamiršti norą tave pulti.

– Šito trokštu visa širdimi, – pritarė Bentešina. – Aš pavargau nuo karų, kurie kenkia prekybai. Mano tauta nori jaustis saugi.

– Po kelių savaičių Ramzis atsiųs čia armiją, o kol kas šie karininkai apmokys tavo karius.

– Puiku, puiku... Hetitų imperija patyrė stambų pralaimėjimą, o Muvataliui teko susidurti su kova šeimoje – tarp jo sūnaus Uri-Tešubo ir brolio Hatušilio.

– O į ką labiau linksta kariškiai?

– Jie taip pat atrodo susiskaldę. Vieni iš jų palaiko Uri-Tešubą, kiti – Hatušilį. Šiuo metu imperatoriui dar sekasi palaikyti vienybę – ar bent jos viziją, tačiau negalima atmesti ir gresiančio valstybės perversmo. Be to, kai kurie Kadešo koalicijos nariai apgailestauja, kad buvo įtraukti į tą pražūtingą nuotykį, kainavusį tiek žmonių, ginklų ir lėšų... Kai kurie mielai pasiieškotų naujo šeimininko, kuriuo galėtų būti faraonas.

– Nuostabios perspektyvos.

– O aš žadu jums nepamirštamą vakarą!

Jauna stambiakrūtė, plačiašlaunė libanietė atsigulė ant Ašos ir ėmė švelniai masažuoti jo kūną savuoju, ritmingai judėdama pirmyn ir atgal. Kiekvienas jos odos lopinėlis buvo iškvėpintas, o švelnūs gaktos plaukai vešėjo it tankus miško jaunuolynas, kuriame taip lengva ir malonu pasiklysti.

Nors Aša jau kelis kartus buvo stojęs į pergalingas dvikovas, jis neliko abejingas. Kai tik jaunos libanietės masažas padarė reikiamą poveikį, Aša parvertė ją aukštielninką. Radęs saldų kelią į slapčiausias jos vieteles, jis drauge su mergina išgyveno dar vieną svaigaus malonumo akimirką. Žinoma, ji jau seniai buvo netekusi skaistybės, tačiau puikiai įvaldytas glamonių menas su kaupu atstojo tą nepataisomą praradimą. Nei jis, nei ji neištarė nė žodžio.

– Dabar eik, – pasakė Aša, – aš noriu miego.

Mergina atsikėlė ir išėjo iš erdvaus kambario, kurio langai žvelgė į sodą. Aša jau spėjo ją pamiršti ir galvojo apie tai, ką išgirdo iš Bentešinos. Taigi Muvatalio suburti sąjungininkai beveik pasiryžę sprukti kas kur, o pati sąjunga netrukus gali iširti... Iš tiesų veikti – o svarbiausia, teisingai veikti – bus nelengva, užtat kaip įdomu!

Į kokią kitą galingą valstybę kreipsis buvę sąjungininkai, jeigu liausis pasitikėję hetitų imperatoriumi? Žinoma, ne į Egiptą.

Faraonų šalis yra per toli, o jos mąstymo būdas pernelyg skiriasi nuo smulkių, karingų ir nepastovių Azijos kunigaikščių. Diplomatui į galvą šovė viena mintis, sukėlusi jam tokį nerimą, kad Aša panoro nedelsiant žvilgtelėti į regiono žemėlapį.

Kambario durys atsivėrė.

Įėjo geibus vyriškis. Jo plaukus prilaikė platus raištis, kaklą puošė kuklus sidabro vėrinys, ant kairiojo žasto spindėjo tokia pat apyrankė. Vyriškis vilkėjo margaspalviu apdaru, nedengiančiu pečių.

– Aš vardu Hatušilis. Esu hetitų imperatoriaus Muvatalio brolis.

Aša sutriko. Tiesa, vos vieną kitą akimirką, bet vis dėlto sutriko. Ar tik kelionės nuovargis ir meilės žaidimai nebus sukėlę jam regėjimų?

– Ne, Aša, jūs nekliedite ir nesapnuojate. Esu laimingas galėdamas susipažinti su Egipto diplomatijos viršininku ir labai artimu didžiojo Ramzio draugu.

– Jūs – čia, Amuru provincijoje…

– Aša, jūs mano belaisvis. Įspėju: net nebandykite bėgti – jums vis tiek nepavyks. Mano vyrai užėmė jūsų laivą ir suėmė jūsų įgulą bei jus atlydėjusius kariškius. Hetitų imperija vėl šeimininkauja Amuru provincijoje. Ramzis suklydo, nepakankamai įvertinęs mūsų galimybes smogti atsakomąjį smūgį. Kaip vyriausiasis prie Kadešo sutriuškintos jungtinės armijos karvedys, aš patyriau nepakenčiamą pažeminimą. Jei ne pašėlęs Ramzio įniršis ir jo beprotiška drąsa, aš būčiau sunaikinęs Egipto kariuomenę. Todėl privalėjau kuo greičiau įrodyti savo tikrąją vertę ir skubiai griebtis reikiamų veiksmų, kol jūs ilsėjotės, liūliuojami savo pergalės.

– Amuru kunigaikštis dar kartą mus išdavė.

– Bentešina parsiduoda tam, kas daugiau pasiūlo. Toks jau jo būdas. Ši provincija niekada nebeatiteks Egiptui.

– Jūs pamirštate Ramzio įniršį!

– Priešingai: aš jo bijau, todėl stengsiuosi jo nesukelti.

– Vos sužinojęs, kad hetitų pajėgos užėmė Amuru, jis leisis į žygį, o aš esu tikras, kad jūs nespėjote surinkti kitos armijos, kuri įstengtų prieš jį atsilaikyti.

Hatušilis šyptelėjo.

– Jūs pavojingai įžvalgus, Aša, bet jūsų įžvalgumas nepadės, nes Ramzis sužinos tiesą, kai bus jau per vėlu.

– Iškalbingas bus jau pats mano tylėjimas.

– O jūs netylėsite, Aša. Jūs parašysite, kad atliekate savo užduotį taip, kaip buvo numatyta, ir kad jūsų karininkai sėkmingai moko vietinius karius.

– Kitaip sakant, mūsų kariuomenė nedvejodama patrauks Amuru link ir pateks į spąstus.

– Tai tikrai viena iš mano plano dalių.

Aša pabandė perprasti Hatušilio sumanymą. Jis gerai žinojo tose vietovėse gyvenančių tautų dorybes ir trūkumus, jų siekius, viltis ir kerštingumą. Egiptietis suvokė tiesą.

– Dar viena šlykšti sąjunga su beduinais!

– Geresnės išeities nėra ir negali būti, – patvirtino Hatušilis.

– Visi jie – žmogžudžiai ir plėšikai.

– Aš tai žinau, bet jie man bus naudingi, norint sukelti neramumus Egipto šalininkų teritorijose.

– Ar jums neatrodo, kad patikėdamas man tokias paslaptis elgiatės neatsargiai?

– Netrukus tai bus jau nebe paslaptys, o tikrovė. Renkitės, Aša, ir sekite paskui mane; man reikia padiktuoti jums laišką.

– O jei aš atsisakysiu jį rašyti?

– Tada jūs mirsite.

– Aš pasirengęs.

– Ne, jūs nesate tam pasirengęs. Vyras, mėgstąs moteris taip, kaip mėgstate jas jūs, nepasirengęs atsisakyti gyvenimo malonumų dėl iš anksto pralaimėto reikalo. Jūs parašysite tą laišką, Aša, nes norite gyventi.

Egiptietis dvejojo.

– O jei aš paklusiu?

– Būsite uždarytas į kalėjimą – tikiuosi, patogų, ir liksite gyvas.

– Kodėl jūs neketinate manęs nužudyti?

– Kai reikės derėtis dėl kiekvieno sutarties straipsnio, Egipto diplomatijos viršininkas puikiai tiks, norint pasikeisti belaisviais ar gauti išpirką. Juk šitaip jau buvo po Kadešo mūšio, tiesa?

– Jūs norite, kad aš išduočiau Ramzį?

– Jūs esate priverstas tai padaryti. Tokiu atveju tai nėra tikra išdavystė.

– Jūs paliksite mane gyvą... O gal tai tik gražus pažadas?

– Imperatoriaus vardu duodu jums žodį Hetitų valstybės dievų akivaizdoje.

– Aš parašysiu tą laišką, Hatušili.

60

Septynios Madiano žynio dukterys, tarp kurių buvo ir Mozės žmona, sėmė vandenį ir pylė jį į lovius, norėdamos pagirdyti jų tėvui priklausančią avių bandą, kai oazėn įsiveržė kokie dešimt raitų beduinų. Tie apsiginklavę lankais ir durklais barzdočiai atrodė sumanę kažką pikta.

Avys išsilakstė, septynios žynio dukterys nubėgo slėptis palapinėse, o senis, pasiramsčiuodamas lazda, išėjo pasitikti atvykėlių.

– Ar tu esi šios bendruomenės vadas?

– Taip, aš.

– Kiek čia yra sveikų vyrų?

– Aš ir dar bandos piemuo.

– Hetitų remiamas Kanaanas tuoj sukils prieš faraoną. Hetitų padedami mes turėsime savo žemę. Visos gentys privalo padėti mums kautis su egiptiečiais.

– Mes – ne gentis, o šeima; čia taikiai gyveno jau kelios kartos.

– Atvesk mums tą savo bandos piemenį.

– Jis dabar kalnuose.

Beduinai pasitarė tarpusavyje.

– Mes dar grįšime, – pareiškė jų vadeiva, – o tada pasiimsime jį kartu, ir jam teks kautis. Jeigu jis atsisakys, mes užversime smėliu tavo šulinį ir sudeginsime palapines.

Mozė įėjo savo palapinėn jau temstant. Jo žmona ir uošvis atsistojo.

– Kur tu buvai? – pasiteiravo jauna moteris.

– Ant šventojo kalno, ten, kur apsireiškia mūsų protėvių Dievas. Jis kalbėjo man apie hebrajų vargus Egipte, apie mano tautą, paklūstančią faraono valdžiai, apie mano brolius, kurie aimanuoja ir trokšta išsivaduoti iš priespaudos.

– Yra kur kas svarbesnių dalykų, – tarė Madiano žynys. – Čia buvo atvykę beduinai. Jie nori tave išsivesti, kad dalyvautum Kanaano sukilime prieš faraoną, kaip visi sveiki šio krašto vyrai.

– Tai beprotybė. Ramzis sutriuškins tą maištą.

– Net tuo atveju, jei sukilėlius rems hetitai?

– Argi jie nebuvo sumušti prie Kadešo?

– Taip mums sakė kupranugarių varovai, – pripažino žynys, – bet ar jais galima pasitikėti? Tau reikia pasislėpti, Moze.

– Ar beduinai tau grasino?

– Jeigu tu neisi kautis, jie mus išžudys.

Mozės žmona Zipora pakibo jam ant kaklo.

– Tu išvyksi, tiesa?

– Dievas įsakė man grįžti į Egiptą.

– Ten tave teis ir pasmerks mirti! – priminė Mozei senasis žynys.

– Aš keliausiu kartu su tavim, – nutarė Zipora, – ir mes pasiimsime sūnų.

– Ta kelionė gali būti pavojinga.

– Man tai nesvarbu. Tu – mano vyras, o aš – tavo žmona.

Prislėgtas ir nusiminęs, senasis žynys atsisėdo ant suolo.

– Nurimk, – išpranašavo Mozė, – Dievas apsaugos tavo oazę. Beduinai negrįš.

– Bene tai svarbu... Juk aš niekuomet jūsų nebepamatysiu: nei tavęs, nei savo dukters, nei jūsų vaiko!

– Tavo teisybė. Atsisveikindamas pabučiuok mus, ir skirkime savo sielas Dievui.

Pi-Ramzyje šventyklos ruošėsi viduržiemio šventėms, per kurias slėpiningoji visatos energija turėjo atgaivinti statulas ir apeigoms naudojamus daiktus. Kadangi juose glūdėjusi jėga išseko, karališkoji pora privalėjo kreiptis į šviesą ir atnašauti aukas deivei Maat, simbolizuojančiai visatos darną.

Pergalė prie Kadešo nuramino egiptiečius, dabar jau niekas nebelaikė hetitų armijos nenugalima. Visi žinojo, kad Ramzis gali atremti priešą ir apsaugoti kasdienę laimę.

Sostinė gražėjo. Pagrindinės šventyklos, skirtos Amonui, Ptahui, Ra ir Setui, didėjo ir plėtėsi, kaukšint akmentašių kaltams ir plaktukams. Kilmingųjų ir aukštų pareigūnų sodybos grožiu nenusileido Memfio ir Tėbų didžiūnų buveinėms. Uosto veikla nenutrūkdavo nė akimirką, sandėliai buvo kimšte prikimšti turto, o speciali dirbtuvė gamino žydras glazūruotas plyteles, kurios puošė Pi-Ramzio namų fasadus, pateisindamos jo pavadinimą: „turkio miestas“.

Sostinės gyventojai bene labiausiai mėgo leisti laisvalaikį plaukiodami valtimis žuvingais kanalais ir meškeriodami. Grauždami medaus skonio obuolius, atvežamus iš kurio nors vaismedžių sodo, užauginto klestinčioje kaimo vietovėje, žvejai leisdavosi pasroviui, gėrėdamiesi kanalą juosiančiais žydinčiais sodais, ibių, rausvųjų flamingų bei pelikanų skrydžiais, ir dažnai pamiršdavo ant meškerės kabliuko užkibusią žuvį.

Pats sėdęs prie irklų, Ramzis išsivežė paplaukioti kanalais savo vaikus: dukterį Meritamon ir sūnų Kha, kuris, žinoma, nepraleido progos papasakoti sesutei apie savo susitikimą su kobra. Berniukas porino savo nuotykį neskubėdamas, rimtai, nieko nepagražindamas ir neišpūsdamas. Po šitų poros maloniai praleistų atokvėpio valandų Ramzis ketino prisijungti prie Nefertarės ir gražiosios Izetės, kurią didžioji valdovo sutuoktinė tądien buvo pakvietusi pietų.

Prieplaukoje Ramzio laukė Amenis.

Tik kažkas labai svarbaus galėjo priversti uolųjį raštininką palikti savo darbo kambarį.

– Štai Ašos laiškas.

– Yra pagrindo nerimauti?

– Perskaityk pats.

Ramzis perdavė vaikus Nedžemui, neradusiam sau vietos iš baimės, kad irstantis valtimi jo numylėtiniams kas nors nenutiktų. Beje, Nedžemas baimindavosi kokių nors netikėtumų net tada, kai vaikai vaikštinėdavo laukuose ar užmiestyje, o ne rūmų soduose. Žemdirbystės ministras nusivedė čiauškančius vaikus, paėmęs juos už rankų, o Ramzis tuo tarpu išvyniojo Amenio jam ištiestą papirusą.

Egipto Faraonui nuo Ašos, užsienio reikalų ministro.

Kaip Jo Didenybės man buvo įsakyta, aš susitikau su Amuru kunigaikščiu Bentešina, kuris mane priėmė kuo puikiausiai. Mūsų karininkai, vadovaujami karališkojo raštininko, ėjusio mokslus Tėbų mokykloje, kaip mudu su tavim, jau pradėjo rinkti Libano armiją ir rengti pratybas jos kariams. Kaip mes ir manėme, hetitai po pralaimėjimo prie Kadešo pasitraukė į šiaurę, tačiau mes neturime mažinti budrumo.

Jeigu ateityje hetitai pabandytų įsiveržti į Amuru, vietinių ginkluotųjų pajėgų nepakaktų jų puolimui atremti. Todėl būtina nedelsiant atsiųsti čia gerai ginkluotą pulką, kad būtų galima įkurti gynybos bazę, kuri užtikrins ilgalaikę taiką ir mūsų šalies saugumą.

Telieka Faraonas stiprus ir sveikas.

Valdovas vėl suvyniojo papirusą.

– Rašysena tikrai Ašos.

– Sutinku, bet...

– Šį laišką iš tiesų parašė Aša, bet jis buvo priverstas tai padaryti.

– Ir aš taip manau, – pritarė Amenis. – Jis niekada nebūtų parašęs, kad judu mokėtės Tėbų mokykloje!

– Žinoma, ne – juk mes baigėme Memfio mokyklą, o Aša turi puikią atmintį.

– Ką gi reiškia ta klaida?

– Kad Amuru provincijoje jis pateko į nelaisvę.

– Gal kunigaikštis Bentešina išprotėjo?!

– Ne, jis taip pat yra priverstas taip elgtis. Be abejo, už savo paramą jis išsiderėjo gerą atlygį.

– Vadinasi, mes turime suprasti, kad...

– Kad atsakomasis hetitų smūgis buvo žaibiškas, – pasakė Ramzis. – Jie užgrobė Amuru ir vėl spendžia mums spąstus. Jei ne Ašos sumanumas, Muvatalis būtų atkeršijęs mums už hetitų pralaimėjimą prie Kadešo.

– Kaip tu manai, ar Aša dar gyvas?

– Nežinau, Ameni. Seramanos padedamas, aš tuoj pat pradedu rengti rinktinį smogiamąjį būrį, kurį mes išsiųsim į Amuru. Jei mūsų draugas yra nelaisvėje, mes jį išvaduosim.

Kai faraonas įsakė vyriausiajam liejyklos meistrui vėl imtis ginklų gamybos, ši žinia apskriejo sostinę per keletą valandų, o Egiptą – per keletą dienų.

Kam slėpti tai, kas akivaizdu? Pergalė prie Kadešo neįstengė palaužti hetitų siekio užkariauti vis naujas žemes. Ketveriose Pi-Ramzio kareivinėse buvo paskelbta kovinė parengtis, ir kareiviai suprato, kad netrukus jiems vėl teks žygiuoti į šiaurę ir kautis naujuose mūšiuose.

Visą dieną ir visą naktį Ramzis praleido vienas, užsidaręs savo darbo kambaryje. Paryčiu jis užkopė į rūmų terasą, norėdamas pažvelgti į savo globėją: šviesulį, atgimstantį po aršios kovos su tamsybių slibinu.

Rytiniame terasos kampe ant sienelės sėdėjo Nefertarė, tokia tyra ir graži, nutvieksta rausvų aušros spindulių.

Ramzis priglaudė ją prie savęs.

– Aš maniau, kad pergalė prie Kadešo atvers duris į taikos laikotarpį. Pasirodo, aš perdėtai pasitikėjau savimi. Aplink mus slankioja šešėliai: Muvatalio; Šenaro, kuris galbūt dar gyvas; to Libijos mago, kuris paspruko nuo mūsų; Mozės, kurio pėdsakų aš niekaip negaliu aptikti; Ašos, paimto į nelaisvę ar nužudyto Amuru... Ar mums užteks jėgų audrai atlaikyti?

– Tavo užduotis – vairuoti laivą, kad ir kaip šėltų vėjas. Tu negali dvejoti: tam neturi nei laiko, nei teisės. Jei tau teks plaukti prieš srovę, tu to nepabūgsi – mes to nepabūgsime.

Išnirusi iš už horizonto saulė užliejo savo spinduliais didžiąją valdovo sutuoktinę ir Ramzį, Šviesos sūnų.

Jacq, Christian

Ja81 Ramzis : romanas / Christian Jacq ; iš prancūzų kalbos vertė Irina Mikalkevičienė. – Vilnius : Tyto alba, 2003– . – (Garsiausios XX a. pabaigos knygos)

[D. 3]: Kadešo mūšis. – 2005. – 391[1] p. – ISBN 9986-16-404-4

Tai jau trečioji Christiano Jacqo knyga apie senovės Egipto faraoną Ramzį II. Jo sėkmingai valdomam Egiptui gresia didžiulis pavojus: nuožmieji hetitai ketina užkariauti derlingąjį Nilo slėnį, norėdami išplėsti savo imperiją. Norėdamas išgelbėti Egiptą, Ramzis privalo susiremti su galingąja hetitų ir jų sąjungininkų kariauna, kuri ir karių skaičiumi, ir ginkluote yra pranašesnė už Egipto armiją. Lemiamas mūšis įvyks prie Kadešo – neįveikiamos hetitų tvirtovės Šiaurės Sirijoje.

UDK 840-3

CHRISTIAN JACQ

RAMZIS

KADEŠO MŪŠIS

Romanas

Iš prancūzų kalbos vertė *Irina Mikalkevičienė*

Viršelio dailininkė *Ilona Kukenytė*

SL 1686. 2005 02 23. 13,89 apsk. l. l. Užsakymas 5.184
Išleido „Tyto alba“, J. Jasinskio 10, LT-01112 Vilnius, tel./faks. 2498602, tytoalba@taide.lt
Spausdino AB spaustuvė „Spindulys“, Gedimino 10, LT-44318 Kaunas.
www.spindulys.lt

„Kurtinamai trinksėdami ir keldami debesis dulkių, jungtinių priešo pajėgų karo vežimai skriejo link aukštumos, kurios viršuje stovėjo vienišas Egipto faraonas, sustingęs savo tviskančiame kovos vežime. Ramzį užplūdo gilus skriaudos ir neteisybės jausmas. Kodėl likimas tapo jam toks nepalankus, kodėl Egiptas turi žūti nuo barbarų smūgių?"

Tai trečioji knyga iš garsaus egiptologo Christiano Jacqo epopėjos apie didįjį XII a. pr. Kr. Egipto faraoną Ramzį II. Pirmojoje knygoje („Šviesos sūnus") Ramzis – dar jaunuolis, žengiąs į Egipto sostą per nelengvai įveikiamus išbandymus ir randąs didžiąją viso savo gyvenimo meilę – nuostabiąją Nefertarę; antrojoje knygoje („Milijonų metų šventykla") pasakojama, kaip ką tik faraonu vainikuotas Ramzis susiduria su vyresniojo brolio rezgamomis pinklėmis ir paslaptingojo raganiaus magija. Norėdamas išgelbėti Egiptą, Ramzis privalo susiremti su galingąja hetitų ir jų sąjungininkų kariauna. Lemiamas mūšis įvyks prie Kadešo – neįveikiamos hetitų tvirtovės Šiaurės Sirijoje.

Tačiau kaip Ramziui pasirengti tam mūšiui, kai didžiosios valdovo sutuoktinės, jo mylimosios Nefertarės, sveikatą ir grožį naikina pražūtingi kerai, o šalies viduje įžūliai veikia hetitų organizuotas šnipinėjimo tinklas, kurio narius slapta globoja ir palaiko vyresnysis Ramzio brolis Šenaras bei jo sesuo Dolantė? Gyvačių kerėtojo Setau ir jo žmonos padedamas, Ramzis leisis į Pietus, į pasakišką Abu Simbelį, kur esama stebuklingo meilės ir grožio deivės Hatoros akmens – vienintelio vaisto, galinčio grąžinti Nefertarei sveikatą, o paskui su savo armija ir ištikimuoju Nubijos liūtu išžygiuos į Šiaurę, ketindamas stoti į kovą su hetitų imperatoriumi Muvataliu ir neleisti tamsybių jėgoms sunaikinti gimtojo Egipto. Tačiau ar dangiškasis Ramzio tėvas atsilieps į jo šauksmą tą akimirką, kai Egipto ir faraono žūtis atrodo neišvengiama?..

ISBN 9986-16-403-6
9 789986 164036

TYTO ALBA
www.tytoalba.lt